

TARİHE YÖN VEREN KENT

BURSA

DR. MURAT KUTER

THE CITY THAT SHAPES THE HISTORY

BURSA

DR. MURAT KUTER

THE CITY THAT SHAPES THE HISTORY: BURSA

I. Edition

2010 Bursa

Written by

Dr. Murat Kuter

Prepared for publishing by

KUTER Publishing and Presentation Services Limited Company
BUTTİM C-4 1207 BURSA

Translation

Mustafa - Carol Kesim
Yusuf Öztürk

Type Setting

Yusuf Öztürk
Duygu Özbekçi

Visual Design

Editing

Proofreading

Printing

ISBN:

This book has been printed by Bursa Kültür Inc., an affiliate of the Metropolitan Municipality of Bursa.
The knowledge inside this book can be used freely, with proper references.

www.tariheyonverenbursa.com
www.bursaylagururduyuyorum.com
www.kuterpr.com

TARİHE YÖN VEREN KENT: BURSA

I. BASIM

2010 Bursa

Yazan

Dr. Murat Kuter

Yayına Hazırlayan

KUTER Yay. Ve Tan. Ltd. Şti.
BUTTİM C-4 1207 BURSA

Çeviri

Mustafa - Carol Kesim
Yusuf Öztürk

Dizgi

Yusuf Öztürk
Duygu Özbekçi

Görsel Tasarım

Redaksiyon

Düzeltilen

Baskı

ISBN:

Bu kitap Bursa Büyükşehir Belediyesi kuruluşlarından Kültür A.Ş. tarafından bastırılmıştır.
İçindeki bilgiler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

www.tariheyonverembursa.com
www.bursaylagururduyuyorum.com
www.kuterpr.com

İÇİNDEKİLER - CONTENTS

Değerler Bütününde Mekan Değeri..... 1	
<i>The Place of The Value of Human Space in The System of Values1</i>	
Prusias'tan Bursa'ya Kısa Bir Yolculuk.....5	
<i>A Short Trip from Prusias to Bursa5</i>	
BÖLÜM I	
KURUCU KİMLİĞİYLE BURSA7	
PART I	
<i>THE FOUNDER IDENTITY OF BURSA.....7</i>	
BURSA KURUCUDUR.....9	
<i>BURSA IS A FOUNDER CITY9</i>	
Anadolu Selçukluları Devleti'nin kuruluşu..... 11	
Osmanlı Devleti'nin Yerleşik Düzene Geçisi 11	
<i>Anatolian Seljuk State is founded in Iznik11</i>	
<i>The Ottoman State Establishes Its Permanent Residence in Bursa</i> <i>11</i>	
Osmanlı'nın Başkentleri 12	
Aktimur(Akdemir) ve Balabanbey(Balabancık) Kaleleri..... 12	
<i>The First Capital Cities of the Ottomans12</i>	
<i>Ottomans build their First Constructions in Bursa12</i>	
İlk Osmanlı sarayı 15	
İlk Osmanlı Darphanesi 15	
<i>The First Ottoman Palace.....15</i>	
<i>The First Ottoman Mint is Founded in Bursa15</i>	
İlk Osmanlı Divanı (Bakanlar Kurulu) 17	
İlk Osmanlı Daimi Ordusu 17	
<i>The First Divan (Cabinet) Meets in Bursa17</i>	
<i>The First Standing Army is Founded in Bursa17</i>	
Iznik Orhaniyesi..... 18	
<i>The First Madrasah in the Ottoman Period is</i> <i>Founded in Bursa18</i>	
Yıldırım Darüşşifası 19	
<i>The First Hospital of Ottomans is Founded in Bursa.....19</i>	
Bursa Osmanlı Tiyatrosu..... 25	
<i>The First Theatre of Anatolia in the Ottoman State25</i>	
Mudanya Mütarekesi 27	
<i>The First Diplomatic Victory on the Way to the Republican</i> <i>Period is Won in Bursa27</i>	
I.Konsil'in Toplanması..... 29	
<i>The Foundations of Considering Christianity as a Form of</i> <i>Political Management are Laid out in the First Council of</i> <i>Churches in Nicea29</i>	
Kiril Alfabetinin doğuşu..... 32	
<i>The City Claimed as the Birthplace of the Cyrillic Alphabet.....32</i>	
BÖLÜM II	
GİRİŞİMCİ KİMLİĞİYLE BURSA 33	
PART II	
<i>THE ENTREPRENEUR IDENTITY OF BURSA33</i>	
BURSA GİRİŞİMCİDİR 35	
<i>BURSA IS AN ENTREPRENEUR CITY35</i>	
Kapalıçarşı..... 37	
<i>The First Shopping Centers of Ottomans; the Bedestens (the</i> <i>Jewellery Bazaars) are Built in Bursa37</i>	
Osmanlı'da Çinicilik Sanatı 38	
<i>The Ceramics in the Ottoman Period is Improved in Bursa38</i>	
Havluculuğun Doğuşu 42	
<i>The City Where Towel Manufacturing Starts.....42</i>	
Osmanlı'nın İlk Krom Madeni 43	
<i>The First Chrome Mine of the Ottoman State.....43</i>	
Osmanlı'nın İlk Yün, Pamuk ve İpekli Dokumacılığı..... 44	
<i>The First Wool, Cotton and Silk Weaving in the</i> <i>Ottoman State44</i>	
İlk İpek Fabrikası 46	
Osmanlı'nın İlk Filatür Tesisleri 46	
<i>The First Silk Factory46</i>	
<i>The First Modern Filature Facilities of the Ottoman State.....46</i>	
Keşiş Dağı Maden Suyu 47	
<i>The First Licensed Mineral Water in the Ottoman State47</i>	
İlk Döner Kebap:İskender Efendi 49	
<i>The First Döner Kebab (Lamb Roasted on a Revolving Spit).....49</i>	
Şirket-i Hayriye 51	
<i>The Foundations are Laid for Şirket-i Hayriye (The Goodwill</i> <i>Company - The State Maritime Lines Administration)</i> <i>in Bursa51</i>	

Modern Konserveciliğin Temelleri:		Kılıç Kalkan	82
İhsan Celal Antel	52	<i>The Only Folk Dance in the World which is Danced</i>	
<i>The Fundamentals of Modern Canning are Laid out in Bursa</i>	52	<i>Unaccompanied by Music</i>	82
Türk Japon İpekli Boya ve Dokuma Fabrikası	54	Kurtuluş Akçası Geleneğinin Başlaması.....	85
<i>One of the First Companies with a Foreign Partner in the</i>		Atıcılar.....	85
<i>Republican Period is Founded in Bursa</i>	54	<i>The Custom of Liberation Money Started in Bursa</i>	85
Suni İpek (Sunğipek) Fabrikası.....	55	<i>The First Sports Field of the Ottomans</i>	85
<i>The Fundamentals of Artificial Silk Manufacturing in Our</i>		İlk Barış Antlaşması	86
<i>Country are Laid out in Bursa</i>	55	<i>The First Peace Treaty is held in Bursa</i>	86
Merinos	57	İlk Osmanlı Kağıthanesi	87
<i>The First Example of Wool Factories is in Bursa</i>	57	Osmanlı'da İlk Çifte Hamam	87
Şehirlerarası Karayolu Ulaşımının Başlaması:Kamil Koç.....	59	<i>The First Paper Mill of the Ottoman State</i>	87
<i>The First Intercity Transport Starts from Bursa</i>	59	<i>The First Double Bath in Ottoman Times</i>	87
Kestane Şekeri'nin Doğuşu: Ali Şakir Tatveren.....	61	Karagöz ve Hacivat	88
<i>The City Where the Candied Chestnut is Borne</i>	61	<i>Our Traditional Shadow Play, the Karagöz and Hacivat Spreads</i>	
Bazı Makinalarda İlk Üretimler	63	<i>from Bursa</i>	88
<i>The City Manufacturing the First Washing Machines and Dish</i>		Hüdavendigâr Camii.....	94
<i>Washers in Our Country is Bursa</i>	63	<i>The First Mosque with a Madrasah in the Ottoman State</i>	94
İlk Memleket Hastanesi	65	Mevlit	95
<i>The First Country Hospital of Turkey</i>	65	<i>Mevlit in Islam</i>	95
Bursa Çimento	70	Molla Fenari.....	97
<i>One of the First Examples of Publicly-Owned Companies is in</i>		<i>The First Sheik-ul Islam of the Ottoman State from Bursa</i>	97
<i>Bursa</i>	70	Irgandı Köprüsü.....	99
Bursa Organize Sanayi Bölgesi.....	72	<i>The First Bridge in the World with a Bazaar</i>	99
<i>The First Organized Industrial Zone</i>	72	Umurbey Camii.....	103
		<i>The First Mosque in the Ottoman State with a Turkish</i>	
BÖLÜM III		<i>Epigraph</i>	103
ÖNCÜ KİMLİĞİYLE BURSA	75	Kanunname-i İthasab-ı Bursa	104
PART III		<i>The First Standard of the World</i>	104
<i>THE PIONEER IDENTITY OF BURSA</i>	75	Osmanlı'nın İlk ve Tek İpekçilik Okulu	105
BURSA ÖNCÜDÜR.....	77	<i>The First and Only Sericultural School of the Ottoman State</i> ..	105
BURSA IS A PIONEER CITY.....	77	Çay Yetiştiriciliğinde İlk Denemeler	107
Uludağ.....	79	<i>The First Attempts for Tea Cultivation in Turkey are Made in</i>	
<i>The First Mountain of Monks</i>	79	<i>Bursa</i>	107
Nilüfer Hatun	80	İlk Çevre Koruma Çalışması	109
<i>The First Foreign Bride of the Ottoman Dynasty</i>	80	<i>The First Environmental Protection Work</i>	109
Osmanlı İlk Askeri Antlaşması	81	Velosipet ile bir cevelan.....	111
İmralı Adası	81	<i>The First Bicycle Book which Gives an Account of Bursa</i>	111
<i>The Ottomans signs their First Military Treaty within the Borders</i>		Osmanlı'da İlk Standart Kontrolü	112
<i>of Bursa</i>	81	Osmanlı'da İlk Grev	112
<i>The First Island Conquered by the Ottomans is within the Borders</i>		<i>The First Standard Control in the Ottoman State</i>	112
<i>of Bursa</i>	81	<i>The First Strike in the Ottoman State</i>	112

Nesteren.....	113	Sanayi-Okul İşbirliği'nin İlk Adımları	144
<i>The First Turkish Opera</i>	113	<i>The First Steps of the Industry-School Collaboration are carried out in Bursa</i>	144
Osmanlı'da İlk Şehit Dulhanesi	115	Anadolu'nun İlk Sanayici ve İşadamları Derneği : BUSİAD	145
<i>The First Martyr House for Widows in the Ottoman State</i>	115	<i>The First Industrialists and Businessmen Association of Anatolia is founded in Bursa</i>	145
Alem-i Müzik	116	Avrupa Nostra ödülü	147
Sabiha Gökçen	116	Avrupa Şeref Bayrağı ödülü.....	147
<i>Alem-i Müzik is one of the First Music Magazines</i>	116	<i>Europe Nostra award</i>	147
<i>The First Female Combat Pilot</i>	116	<i>European Flag of Honour Award</i>	147
Celal Bayar.....	118	İlk ve Tek Orman Müzesi	148
<i>The First Civil President of the Turkish Republic</i>	118	<i>The First and Only Museum of Forestry</i>	148
Zati Sungur	119	Avrupa (Şehri) ödülü	150
<i>Sungur, the King of Magicians</i>	119	<i>The First European Prize</i>	150
Müveddet Homriş.....	121	Bölge Senfoni Orkestrası	151
<i>The First Female Post Office Clerk: Müveddet Homriş</i>	121	<i>Regional Symphony Orchestra</i>	151
Necatibey Kız Enstitüsü	123	Bursa Uluslar arası Tekstil ve Ticaret Merkezi: BUTTİM	152
<i>From A Ladies' School To Necatibey Kız Enstitüsü (Necatibey Girls' Institute)</i>	123	<i>The Bursa International Textile and Trade Centre: Buttım</i>	152
İlk Hayvan Hastanesi.....	124	1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı	153
<i>The First Veterinary Hospital</i>	124	Avrupa Tarihi Kentler Birliği üyeliği	153
Cemal Nadir Güler	126	<i>The Bursa Environment Plan With a Scale of 1/100.000</i>	153
<i>The First Caricature in the Daily Newspapers</i>	126	<i>The Membership of the European Association of Historic Towns and Regions</i>	153
Reklamlarda Türk Kadını.....	127	Uluslararası Girişimcilik Kongresi	155
<i>A Turkish Woman Appearing in an Advertisement for the First Time</i>	127	<i>The International Entrepreneurship Congress</i>	155
Bursa Dağcılık Kulübü.....	128	Bursa Kent Müzesi	156
<i>The First Mountaineering Club</i>	128	<i>Bursa City Museum</i>	156
İmralı Yarıaçık Cezaevi	130	BTSO Eğitim Kampüsü	159
<i>The First Semi-Open Prison of Turkey is İmralı</i>	130	<i>The Btso Educational Campus</i>	159
İlk Renkli Türk Filmi Bursa'da	131	Sukaypark.....	160
Uluslararası Kayak Yarışları	131	<i>The Cable Wakeboard Facility:Sukaypark</i>	160
<i>The First Colour Turkish Film in Bursa</i>	131	Arkeopark	161
<i>The First Ski Races</i>	131	<i>Arkeopark</i>	161
İlk Tekstil Kongresi.....	133	Dünya Kaleli Kentler Birliği üyeliği	162
<i>The First Textile Congress</i>	133	<i>The Membership of the Walled Towns Friendship Circle</i>	162
İlk Teleferik	135	Sahipsiz Hayvanlar Doğal Yaşam Merkezi.....	163
<i>The First Cable Car is in Bursa</i>	135	<i>The Natural Life and Treatment Centre</i>	163
Bursa Festivali	137	Leylek Şenliği.....	166
<i>The Longest-Running Festival</i>	137	<i>The Stork Festival</i>	166
Adnan Ener	140	Mavi Tur Tekne Gezileri	167
<i>The First Technical Textile Pioneer of Turkey: Adnan Ener</i>	140	<i>The Blue Tour Boat Trips</i>	167
Güreşte Avrupa Kulüpler Şampiyonluğu.....	142	Şampiyon Bursaspor.....	168
<i>The First European Clubs Championship in Wrestling</i>	142		

<i>Bursaspor the Champion</i>	168
En büyük seramik pano	169
<i>The Largest Ceramic Surface</i>	169
Her mezuna burs	170
SCHOLARSHIP FOR EVERY GRADUATE	170
En büyük bayrak, en yüksek direkte	171
<i>The Largest Flag on the Longest Pole</i>	171
Türkiye'nin en büyük Skateparkı	172
<i>Turkey's Biggest Skatepark</i>	172
KAYNAKLAR - REFERENCES	173
KATKIDA BULUNANLAR	
THE ONES WHO CONTRIBUTED TO THIS BOOK:.....	174
YAZAR HAKKINDA.....	175
ABOUT THE AUTHOR.....	175

BURSA AND PRIDE

We live in a city that we cannot easily describe the properties and values we have. As some cities strive to find the appropriate values for their city brands, we are still discussing on which value we should create our brand in our city.

Bursa is one of the world's leading cities. Both its historical background and wonderful geographical location... There are few cities in the world having these features.

Bursa has played different roles throughout the history. It has come to fore with its identities of a founding, or enterprising, or sometimes a pioneering city. Its values created from these identities have shaped Bursa. We live with these values, some of us consciously, some unconsciously. I am having the honour of being the mayor of such a city.

To update the current perception of Bursa, to recall our

forgotten values, to convey our city's roles in shaping history to young and next generations, we have decided to start the 'I am proud of Bursa' project. The first outcome of this project has been the book you hold in your hands. In this book we will recall Bursa's identity as a founding, enterprising and pioneering city throughout the history.

It has been my primary mission to serve Bursa and tell the values it has, introduce them and add new values. This mission is undoubtedly needs an important responsibility. But in such a city the feeling of serving Bursa comes on top of everything else and makes me proud.

In such an environment the football club of our city Bursaspor's championship has made us more proud.

Bursa is worth everything and deserves to have the best of all. Let's be proud of Bursa!

Recep ALTEPE

Mayor of Bursa

Metropolitan Municipality

BURSA VE GURUR

Öyle bir kentte yaşıyoruz ki, sahip olduğumuz özellikleri ve değerleri sıralamakta zorluk çekiyoruz. Kimi kentler markalarını oluşturma noktasında deyim yerindeyse üzerine oturtacakları değerleri bulma noktasında iğne ile kuyu kazmaya çalışırken, bizler bu kentte hangi değerlerimizin üzerine markamızı kurmamız gerektiğinin tartışmalarını yapıyoruz.

Bursa dünyanın sayılı kentlerinden birisi. Hem sahip olduğu uzun tarihsel birikim, hem de sahip olduğu harika coğrafi konum. Dünyada bu özelliklere sahip sadece birkaç kent bulunuyor.

Tarih içinde Bursa çeşitli konumlarda yer aldı. Kimi zaman kurucu, kimi zaman girişimci, kimi zaman öncü kimlikleri ön plana çıktı. Bu kimliklerle oluşturduğu değerler, Bursa'nın hamuruna karıştı. Kimimiz bilinçli, kimimiz bilinçsizce bu değerlerle birlikte yaşıyoruz. Ben böyle bir kentte belediye başkanlığı yapma onurunu yaşıyorum.

Bursa'nın mevcut algısını güncellemek, unuttuğumuz değerleri anımsamak, bu kentin tarihe yön veren rollerini genç ve gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla "Bursayla Gurur Duyuyorum" projesini hayata geçirmeye karar verdik. Proje kapsamındaki ilk ürün elinizdeki bu kitap oldu. Burada Bursa'nın kurucu, girişimci ve öncü kimlikleriyle tarih içindeki rollerini anımsayacağız.

Bursa'ya hizmet etmek ve onun sahip olduğu değerleri anlatmak, tanıtmak ve yeni değerler katmak temel misyonum oldu. Bu misyon kuşkusuz büyük bir sorumluluğu da yanında getiriyor. Ama böyle bir kente, Bursa'ya hizmet etme duygusu, her şeyin üstüne çıkıyor ve beni gururlandırıyor.

İşte böyle bir ortamda bu kentin içinden çıkan Bursaspor şampiyon da olunca gururumuz bir kat daha katlandı.

Bursa her şeye layık, her şeyin en iyisine sahip olmayı hak ediyor. Bursa ile gurur duyalım!

Recep ALTEPE
Bursa Büyükşehir
Belediye Başkanı

VALUES OF BURSA

Think about a city that has played an important role during the history of civilisation and hosted the birth of an empire. This city is an indispensable stop of the Silk Road with its location. And it has hundreds of missions carried out with its founding, enterprising and pioneering identities during the historical process.

This is the city we live in.

Some of us have been born in this city, some have earned their living here, and some have been employed here. With its mission during the history of civilization Bursa has left its traces at some points. As both its contextual value and background knowledge it has never lost its importance at every period and point.

In addition to its culture and background it has been an admired city in the world because of its geographical features. Besides the values it has created during hundreds

of years, Bursa continues to be an important city with its role in the industrialization process of the Republican Period and the value it creates today for the country's economy.

We have agreed the mission of describing the values of such an important city, updating its perception, carrying it to the future. And the 'I am proud of Bursa' project has come up. As an outcome of this project you will find some of the values of Bursa which it has created during the history with its founding, enterprising and pioneering identities with a classification in the book you hold in your hands.

Our primary aim is to have the people who live in this city, earn their living here, and study here be aware of the values it has and internalize various values to be proud of this city they live in.

We are proud of this beautiful city and the values it has created.

Rifat BAKAN

Culture Inc. General Manager

BURSA'NIN DEĞERLERİ

Bir kent düşünün uygarlık tarihinin önemli dönemine damgasını vurmuş, bir imparatorluğun doğuşuna ev sahipliği yapmış bir kent. Sahip olduğu konum ile İpek Yolu'nun vazgeçilmez durağı. Tarihsel süreç içinde üstlendiği kurucu, girişimci ve öncü kimlikleriyle hayata geçirdiği yüzlerce misyona sahip.

İşte içinde yaşadığımız kent, böyle bir kent.

Bizler kimimiz bu kentte doğdu, kimimiz bu kentte doydular, kimimiz de bu kentte bir meslek sahibi oldu. Uygarlık tarihi içinde üstlendiği misyon ile Bursa kenti çeşitli noktalarda izlerini bıraktı. Hem mekan değeri olarak, hem bilgi dağarcığı olarak her dönemde, her noktada önemini hiçbir zaman yitirmedi.

Kültür, bilgi birikiminin yanı sıra sahip olduğu coğrafi değerlerle dünyada elle gösterilecek birkaç kentten biri oldu. Yüzlerce yıllık süreçte yarattığı değerlerin yanında,

Cumhuriyetimizin sanayileşme sürecinde oynadığı belirleyici rol ve günümüzde ülke ekonomisinde yarattığı değer ile Bursa önemini sürdürmeye devam ediyor.

Böyle önemli bir kentin değerlerini ortaya koymak, algısını güncelleyip, geleceğe taşımayı görev kabul ettik. Böylece "Bursayla Gurur Duyuyorum" projesi ortaya çıktı. Bu projenin bir ürünü olarak yüzlerce yıllık Bursa tarihi içinde kurucu, girişimci ve öncü kimlikleriyle yarattığı değerlerden bazılarını sınıflandırılmış bir biçimde elinizdeki çalışmada bulacaksınız.

Temel amacımız bu kentte doğan, doyan ve okuyan insanların bu kentin sahip olduğu değerlerle ilgili bir farkındalığa sahip olmaları ve süreçte içinde yaşadıkları kent ile gurur duyabileceği çeşitli değerleri içselleştirmeleri.

Bizler içinde yaşadığımız bu güzel kent ve onun yarattığı değerlerle gurur duyuyoruz.

Rıfat BAKAN

KÜLTÜR A.Ş. Genel Müdürü

PREFACE

In July 2009, we were having a chat with Rifat Bakan, the General Director of the Bursa Culture Inc., as we did from time to time. When the topic came to the new projects for Bursa, we realised that we both emphasized the theme “City and Proud”.

Then we started to work on this issue with my wife Prof. Füsün Öztürk Kuter and my colleagues. We formed the theoretical basis of the topic and prepared the road map to follow. We shared our works with the team led by Rifat Bakan in the Bursa Culture Inc. and received their contributions. With Markent contributing us in visual materials our works became more amusing. Finally, our project was ready to be presented to Recep Altepe, the Mayor of Bursa Metropolitan Municipality. After listening to it, he named the project:

“I’m Proud of Bursa”

During the process, at first “I’m proud of Bursa” Project came out with wondering advertisements, then some expert meetings were held for the project and its presentation.

With “I’m Proud of Bursa” Project we aimed to put the Bursa’s values forward in order to update the perception of Bursa. And then we intended to share these with the high school students in the 15-17 age group which was the term abstract concepts just developed and considered as the primary target audience, the administrators of our city and the people who represented the city with several purposes outside of Bursa. While reminding our values which was about to be forgotten, this Project also aimed to record them

and their new ones in the changing values chain. Because, as you all know, spoken words fly away, written ones stay.

While our Project, in which I have been serving as an editor, continues in its normal process, the synergy emerged from the participation and contribution of the city dynamics, the opinion leaders and the academic world motivates us that we are on the right way.

Our first product in this Project is the book you are holding in your hands named “Bursa, the City that Shaped History”. In this book, you will find the firsts from Bursa in the national and international platforms which have been classified as “Founding, Enterprising and Pioneering”. Additionally, in this work there are also other popular firsts in the history of Bursa.

As you agree, we cannot say that we have found all the events happened in Bursa and affected the history which can be defined as ages. As the book is printed, spread and read, in the light of the feedbacks, our researches and the new information we get we will try to record Bursa’s role in shaping the history. At this point we are waiting for your support and feedbacks.

We agree that every people who was born, lived and studied in Bursa is a resident of it. We are trying to make the people in this city of all beauties remember and realise that they have a lot of things to be proud of.

We are proud of Bursa!

Dr. Murat KUTER

ÖNSÖZ

Haziran 2009'da Bursa Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Genel Müdürü Rifat Bakan ile Bursa üzerine zaman zaman hayata geçirdiğimiz sohbetlerden birini yapıyorduk. Söz dönüp dolaşır, Bursa için hayata geçirilebilecek yeni projelere geldiğinde, ikimizin de "Kent ve Gurur " teması üzerinde durduğumuzu farkettilik.

Daha sonra eşim Prof.Dr.Fusun Öztürk Kuter ve çalışma arkadaşarımla bu konu üzerinde çalışmaya başladık. Konunun teorik temellerini oluşturduk. İzlenecek yol haritasını ortaya koyduk. Çalışmalarımızı Kültür A.Ş.'de Rifat Bakan başkanlığında oluşturulan ekip ile paylaştık. Onların katkılarını da aldık. 2009 yılı sonuna doğru konunun görsel yönünde bizlere katkı koyan Markent ile çalışmalarımız renklendi. Sonunda projemiz Bursa Büyükşehir Belediye Başkanımız Recep Altepe'ye sunulacak hale geldi. Recep Başkan projeyi dinlediğinde hemen benimsedi ve projenin adını koydu :

" Bursayla Gurur Duyuyorum"

Böylece süreç içinde Bursayla Gurur Duyuyorum Projesi 'nin önce görsel alanlara meraklandırmalarla çıkması, ardından tanıtımı ve proje ile ilgili çeşitli uzman grupları toplantıları yapılmaya başladı.

"Bursayla Gurur Duyuyorum Projesi" ile özelinde Bursa algısını güncellemek için Bursa'nın değerlerini ortaya koymayı hedefledik. Daha sonrasında bunları, öncelikli hedef kitle olarak kabul edilen ve soyut kavramların yeni geliştiği dönemi içeren 15-17 yaş grubundaki ortaöğretim öğrencileriyle, kentimizi yönetenlerle ve çeşitli vesilelerle Bursa dışında kentimizi temsil edenlerle paylaşmayı hedefledik. Bu çalışma bir bağlamda unutulmaya yüz tutmuş değerlerimizi anımsarken, onları ve değişen değerler zinciri

içindeki yenilerini kayıt altına almayı da hedeflemişti. Çünkü hepimizin bildiği gibi söz uçup gidiyor, geride yazı kalıyordu.

Editörlüğünü yürüttüğüm bu projemiz sağlıklı bir biçimde süreçlerini yaşarken, gerek kent dinamiklerinin, gerek alanlarındaki kanaat önderlerinin, gerekse akademik dünyanın bu çalışmaya katılımı ve katkısı ile ortaya çıkan sinerji bizleri doğru yolda olduğumuz konusunda motive ediyor.

Bu proje kapsamında ilk ürünümüz olan "Tarihe Yön Veren Bursa" adıyla elinizde bulunan derlememiz doğru. Bu kitapta, Bursa'nın ulusal ve uluslararası platformda gerçekleşen ilklerini, Bursa'nın "Kurucu, Girişimci, Öncü" kimlikleri göz önüne alınarak, sınıflandırılmış bir şekilde bulacaksınız.

Hepinizin takdir ettiği gibi asırlarla ifade edilebilecek bir süreçte Bursa'da gerçekleşmiş ve tarihe yön veren olayların tümünü tespit edebildiğimizi söylemek olası değil. Kitap çoğaltılıp dağıtıldıkça ve okundukça, bizlere gelen geri dönütler ve sürdürmeye devam ettiğimiz araştırmalarımız ile ulaştığımız yeni bilgiler ışığında Bursa'nın tarihe yön verişini kayıt altına almaya çalışıyoruz. Bu noktada da destekleriniz ve geri dönüşlerinizi bekliyoruz.

Bursa'da doğan, Bursa'da doyan ve Bursa'da okuyan herkesi Bursalı olarak kabul ediyoruz. Tüm güzellikleri içinde barındıran bu kentteki insanların yaşadıkları kentle gurur duyacak çok şeyleri olduğunu onlara anımsatmaya ve bunları farketmelerini sağlamaya çalışıyoruz.

Bursayla Gurur Duyuyoruz!

Dr.Murat KUTER

Thanks

First of all, I thank my dad Orhan Kuter and my mum Günsel Kuter for bringing me into this world.

After that, I thank my life companion Prof.Dr. Füsün Öztürk Kuter who has shown patience to me and tried to guide me in every stage of my life in a direction which will enrich it, to our dear daughters Çağla, Nazlı and Duygu for

being part of our life, and many thanks to my teachers, my elders and my friends for guiding me both during my period of education and thereafter, and lastly to Recep Altepe, Mayor of Bursa Metropolitan Municipality and Rıfat Bakan, the General Manager of Bursa Kültür Inc. for publishing this book.

It's good to have you all around!

Teşekkür

Öncelikle yaşam denilen tatile beni çıkarttıkları için rahmetli babam Orhan Kuter ve annem Günsel Kuter'e teşekkür ediyorum.

Ardından yaşantımın her noktasında bana sabrederek ve yaşantımı zenginleştirmem doğrultusunda büyük bir sabırla bana yol göstermeye çalışan sevgili hayat arkadaşım

Prof. Dr. Füsün Öztürk Kuter'e, yaşantımızda oldukları için sevgili kızlarımız Çağla, Nazlı ve Duygu'ya, gerek eğitimim süresince, gerek sonrasında bana yol gösteren tüm hocalarım, büyüklerim ve dostlarıma, bu kitabın hayata geçmesini sağlayan Bursa Büyükşehir Belediye Başkanı Recep Altepe ile Kültür A.Ş. Genel Müdürü Rıfat Bakan'a teşekkür ediyorum.

İyi ki varsınız!

*Değerler Bütününde Mekan Değeri**The Place of The Value of Human Space in
The System of Values*

Prof.Dr.Uluğ Nutku

Prof.Dr.Uluğ Nutku

Değer vermek insan hayatının sürdürümünde özsel bir olgudur; bir deyişle de insan varoluşunun vazgeçilemez koşullardan birisidir. Bu antropolojik koşul, tarihsel biçim alışları ne kadar farklı görünümde olsa da, insanla birlikte ortaya çıkan, kültürlerle bezenen bir niteliktir. Anlam vermek, amaç koymak, geçmişini şimdiye devşirmek, toplumsallığı örgütlemek gibi diğer varoluş koşullarıyla örülü insan hayatında, bunların bir tanesinin eksikliği tasavvur bile edilemez.

Binding values to actions is an essential phenomenon for the continuity of human life; in other words, it is one of the indispensable conditions of human existence. This anthropological condition, although taking on different forms throughout history, is a quality which comes to light only with human beings and is embellished in cultures. In human life surrounded or woven by conditions of existence such as trying to give meaning to events, setting goals, adapting the past to the present, organizing a social order or structure, these and similar conditions are dominant everywhere and at all times and the absence of one of these cannot possibly even be conceived.

İnsanın değer vermesi felsefenin başlıca disiplinlerinden olan 'etik' in inceleme konusudur. Grekçeden gelen bu terim, genel felsefi terimbilgisinin yerleşik bir kavramıdır; 'ahlak felsefesi' anlamındadır. Verilmiş/konulmuş (vaz edilmiş) ahlakları, başta kültür antropolojisi olmak üzere insan ve tarih bilimleri tek tek ve karşılaştırmalı incelerken, felsefi etik genel insani olguyu, değer vermenin kendisini, konu edinir. Böylece, diğer araştırmalara zemin hazırlamış olur.

The human being's existential quality of bestowing values is the study field of 'ethics', one of the main disciplines of philosophy. Derived from Greek, this term is a built-in concept in philosophy, which means 'moral philosophy'. While human and historical sciences, particularly cultural anthropology, examine the given/set (imposed) moralities one by one, or compare them with each other, philosophical ethics deals with the general human phenomenon and values as such. Thus, it provides a basis for other studies.

Felsefenin çoğu kavramı günlük dilden kaynaklanır ve irdeledikçe yeni içerikler kazanır. 'Ethos'un günlük dildeki ilk anlamları alışkanlık, huy ve töre idi. Bu anlamların aralarındaki bağ açık ve bellidir. Bu bağ mekanik bir düzeni değil, zamanla değişebilen, eskiyebilen, yenilenebilen, ama her biçim alışta değer verme özelliğini yoğuran bir düzenliliği dile getirir. Birçok canlı türün yaşama düzeninin içgüdüsel belirlenmişliğine karşıt gelişen ama doğal özünü de koruyan bu insani tarz, kültürlerle içselleştirilmiş, benimsenmiş bu 'alışkanlıklar' bütünü, başarılarla yansır, başarılarla sürdürülür.

Most of the concepts in philosophy are based on ordinary, daily language and gain new meanings when considered at length. The initial meanings of 'ethos' in daily language were custom, habit and tradition. The connection between these words is obvious. It is not a mechanical pattern; it is one which may change over time, get older, be renewed, but which molds its essence of having values in every shape it takes. This humanitarian style develops in contrast to the instinctive definition of most living things' lifestyle. Unfolding in many different directions, this style also protects its natural essence; and these sets of habits, internalized and embraced by cultures are both reflected in achievements and are sustained by them.

Fiziksel doğa sürekli oluş ve akışta ve bu akışta iradi bir yönlendirmenin hiçbir belirtisi yoktur; olduğunu söylemek bilginin sınırlarını aşmaktır, inanç kurgularına geçmektir. Gerçi

The physical nature is in a constant flow and this flow bears no sign of any voluntary guidance; to say that it has, exceeds the limits

bu kurguların insanın kendi hayatını anlamlandırmasında rolü vardır; gene de, anlam ve değer vermek, nesnel dünyadan bize gelen ve nesnel dünya hakkında bilgi ileten süreçler olmadıklarından, ve tersine, insandan nesnel dünyaya uzandıklarından, sadece ve sadece insan iradesine bağlıdırlar. Bu nedenle, tarihsel zamanı ve tarihsel mekanı, iradi yönlendirme ve biçimlendirme kavramlarıyla birlikte düşünmemiz gerekir.

İnsanın kendisini tanımlamaları sayılamayacak kadar çoktur. Her tanım bir özelliği belirtir. Herhangi bir eşyanın tanımı sınırlıdır ve çelişik olamaz. Örneği, bir süpürge'nin asıl işlevi, yeri temizlemek, tozdan, kırıntılardan arındırmaktır. Fakat süpürge, gerektiğinde, bir sopa gibi de kullanılabilir, bir ateşi harlı tutmak için bir körük gibi de kullanılabilir. Bu geçici işlevleri süpürgede bir değişiklik yapmadığı gibi, asıl tanımında da değişiklik yapmaz. Kısaca, onun hem bir süpürge olduğu hem de olmadığı söylenemez. Oysa bu 'hem...hem' yargısı bütün insan edimleri için söylenebilir. İnsan bir karşıtlıklar varlığı olarak da belirlenebilir. Karşıtlıkları kendisinde barındırdığından, aynı zamanda bir olanaklar varlığıdır. Olanakları iradi seçme ve gerçekleştirilmeye yönelme yetisine sahip olduğundan, aynı zamanda özgür -ve doğada yegane özgür- varlıktır da.

İnsanın kendisini tanımlamalarına bir tanım daha katma özgürlüğümüzü kullanalım! Kendimizi 'dolaşan' ve 'yerleşen' diye yeniden çelişkili tanımlayalım. Bu tanım insanoluşa uygundur, çünkü en azından dört buçuk milyon yıla geri giden veriler insan türünün hem dünyaya yayılışına hem de 'mekan tutmasına' bilgi sağlıyor. Hayvanın doğal ortamına bağlı, hatta yapışık yaşamasına karşı insanın dünyaya açık olması, yalnız coğrafi bakımdan değil, tarihsel-kültürel bakımdan da ayırıcı temel özelliktir. İnsan türü, içinden çıkageldiği doğal koşullar tarafından bütünüyle ve sonuna kadar belirlenseydi, kültür varlığına dönüşemezdi. Bu nedenle 'insan doğası' daima kültürel biçim alışıyla birlikte düşünülmelidir.

İnsanın doğal yapıları ve güçleri kendisi için kullanmaya başlaması, doğadan alıp doğrudan kullanmayı çok aşan başka

of knowledge and transcends to the realm of religious beliefs. Such beliefs play a role in the human being's attempt to attach meanings to existence. Nevertheless, giving meanings and values is not a process which comes from the objective world and conveys knowledge about the objective world; on the contrary, meanings extend from human life to the objective world. They all depend on human will and emotion. For this reason, we need to consider historical time and historical space together with the concepts of voluntary guidance and voluntary formation.

The human being's definitions of him/her-self are innumerable. Every definition specifies a feature. Definition of an object is limited and cannot be contradictory. For example, the main function of a broom is to clean the ground, brush away the dust and crumbs. But a broom, if necessary, can be used as a stick, or as bellows to keep the flame alive and burning. These temporary functions neither change the broom nor its actual definition. Briefly, we cannot say that it is both a broom and not a broom. However, this 'both and' judgment is valid for all human actions. The human being can be defined or determined as a being (a living species) of contradictions. Since such a being carries contradictions in and by itself, it is also a being of possibilities. Such a being is at the same time a free being -uniquely free in nature- by having the ability to choose voluntarily from among possibilities and direct him/her-self in order to convert possibility to reality.

Let's use our freedom of adding one more definition to the human being! Let's define ourselves contradictorily as a being continually 'moving around' and 'settling down'. This definition is suitable because the data that go back to at least 4.5 million years provide information about the human species both in its dispersion around the world and 'finding an 'abode' or 'settling' somewhere. Unlike an animal living bound to its natural environment, man's being open to the world is the main distinctive feature in terms of not only geography but also history. If mankind had been entirely determined by natural conditions, cultural transformation could not have any possibility to become real. Therefore, 'human nature' must always be considered together with the way it is shaped culturally.

The human's starting to use natural forces and structures for itself brought about another phenomenon which qualitatively transcends finding tools in nature and using them, namely, production of tools.

bir olguyu, alet üretmeyi ortaya çıkardı. Alet üretmekten, alele alet üretmeye geçiş (makineleşme) ve sonrasında da alele alet ürettiren makineye komut verme aşamasına geçiş (elektronikleşme), teknoloji tarihini özetler. Bu süreç tarihsel mekanın yatayına ve dikeyine büyümesidir.

Yerleşme ve daha geniş yerleşme nüfusun artışına koşut gelişti. Bu gelişme çağımıza -20. yüzyılın başlarına- kadar yataydı. Günümüzde ise dikeyine dev binalar yapılıyor. Metropol denilen bu yerleşimlerde nispeten dar alanlarda büyük nüfuslar toplanmıştır. Yaşama alanında bu nitelikçe yeni durum, şehirleşmeyi merkezi bir sorun haline getirmiştir. Öyle ki, eski şehirlerin görelikle kendiliğinden büyümeleri artık olanaksızlaşmıştır. Şehir planlaması, bütün etkenleri göz önünde tutması gereken, bu nedenle de, sadece teknik uygulayan bilimlere değil, insanla ilgili bütün bilimlere katkıya çağırarak bir uğraş olmuştur. Üstüste yığılmanın getirdiği bunalımlar, düzenli ulaşım, zaman tasarrufu gibi sorunlardan, binaların renginin psikolojik etkilerine kadar her şeyin ölçülüp biçilmesi ve sağlıklı yaşama uygun yapılması önkoşul olmuştur.

Kişilik değerine dayanan bütün insani değerlerin ve bunları taşıyan tavırların örgüsünde mekan değerinin yeri ve rolü artık anlaşılmalıdır. Toplumsallık insana hazır verilmiş bir olgu değil, sürekli geliştirilmesi gereken bir niteliktir. Bu nedenle insanı 'toplumsal varlık' tanımlamak yetersizdir. 'Sürekli toplumsallaşan varlık' nitelemesi daha uygundur. Yerleşme ve yeniden yerleşme bu süreçte dahildir.

Her insan tarihsel zamanın üç boyutunu ömrü boyunca kendinde taşır. Geçmişini anar ve geçmişte değerli olanı korur. Şimdiyi yaşar ve paylaşır. Geleceği şimdide tasarlar, kurmaya başlar ve yeni kuşaklara devreder. Mekanı da aynı tarihselliğe sahiptir. Bu nedenle insanın değer ve anlam vermesiyle, amaç belirleyip gerçekleştirmeye yönelmesiyle birlikte giden bu özsel niteliğe 'tarihselliği devşirme' diyorum.

Tarihsellik, değer duygusu ve değer bilinciyle yoğrulur. Birincisi, geçmişle, geçmişte yaşananlarla -bunlar acı verse

The transition from producing tools to producing tools for tools (mechanization) and then to commanding the machines producing tools for tools (electronization), summarizes the history of technology. This process is the enlargement of historical space both horizontally and vertically.

Settlements and well established residential hubs have run as a parallel with the population increase. This development was horizontal until the early 20th century. Today, huge buildings are constructed vertically. In these settlements called metropolis, large populations live in confined areas. This new situation in living areas in terms of quality depicts urbanization as its most striking problem. Indeed, enlargement of old cities is impossible by themselves. Urbanization (city planning and building) has become a problematic phenomenon, the solution of which should consider all the factors involved, and for this reason, it calls for the contribution of not only technical sciences but all the sciences related to humans. From considering even the psychological effects of the color of buildings and constructing them in fitting with a healthy lifestyle to dealing with problems such as the emotional upsets caused as a result of this conglomeration of buildings one on top of the other, well-planned, systematic transport and savings in time, have all become preconditions accordingly.

The importance and role of space value which is interwoven with all values depending on the value of the 'person' and the actions which carry these values has already been realized. Sociability is not a ready-made and given fact; it is a quality which should be constantly developed. So, it is not sufficient to define man as a 'sociable being'. The description of 'constantly socializing being' is more suitable. Settling down and re-settling is included in this process.

Every human carries the three dimensions of historical time: remembers the past and protects what is valuable in the past; lives the present and shares it; designs the future in the present, 'builds' it and hands it to new generations. The human space bears the same historicity. For this reason I describe this essential attribute as 'harvesting of historicity' which goes hand in hand with implementing value and meaning, with setting goals and directing oneself for their achievement.

Historicity is molded with feeling values and being conscious of values. Feeling values leads to establish emotional kinship with the past

de- duygudaşlık kurmaktır; ikincisi, geçmişte değerli olanı ve olmayanı kavrayıştır. Bunlar arasında öncelik-sonralık tartışmasına gerek yoktur; çünkü birlikte gelişirler ve bireyin tarih karşısında-kendi tarihi ve dünya tarihi karşısında- tutumunu biçimlendirirler. Değer duygusu, tarihte neyin içselleştirileceğinin ayıklanmasını gerçekleştirir; değer bilinci, içselleştirilecek değerlerin bütünlüklü -olabildiğince bütün bağlantılarıyla- kavranışını sağlar. Her ikisi de eğitim konusu ve hedefidir. Değer duygusu ve bilinci bazı insanlarda dar kalabilir. Bu daralmanın nedeni önyargılardır ve önyargıların da geçmişi vardır. Eğitimle aydınlanma, düşmanlıklar üreten önyargıların farkına varmak ve onları elemektir.

Tarihi, yazılanlardan öğreniriz. Yazılanların nesnel geçerliliğini araştırmak ve sınamak tarih biliminin konusudur. Doğru tarih bilincine ulaşmak zordur, çünkü yazanın ya da yazdırmanın bakış açısı, olayların akışını çoğu kez 'kendine göre' yansıtır. Fakat bu göreliliğin üstesinden, araştırmaları derinleştirmekle gelinebilir.

Doğal zaman ve mekanı tarihsel zaman ve mekana dönüştüren insan, bir sorumluluk altına girmiştir; çünkü bunları korumalı, sürdürmeli ve devretmelidir. Aynı zamanda, kendi içine kapalı kalmadan, başka kültürlerin tarihleriyle iletişim kurmak, dünya barışı için birincil önemde adımdır. Kültürler arası iletişim turistik seyirle olmaz; seyredilenin bilgisinin değerlere duyarlılığı canlı tutması, içselleştirmesi gerekir.

Yukarıda kısaca belirttiğim hususlar 'teori'den ibaret değildir; her bir genel saptamanın uygulanabilirliği vardır. Bu görüşler hem genel-felsefi hem de güncel-toplumsaldir. İkincisinin hayata geçirilmesi için somut koşulların gerektirdikleri üzerine yeniden düşünüm ve tartışım, ilk girişim olabilir.

experiences, even though these may be painful. Being conscious of values leads to conceiving what is valuable in the past and what is not valuable. There is no need to enter into a priority controversy between these two aspects because they develop together and shape an individual's attitude towards history – both his own history and that of the world. Feeling values makes it possible in deciding what to internalize and what to eliminate; consciousness of values provides a complete understanding of the value to be internalized, as far as possible with all the correlations. Both are the subject and objective of education. Feeling values and being conscious of them may remain limited in some people. The reason for this narrowness is the domination of prejudices and prejudices have their own history. Enlightenment through education is to become aware of prejudices that generate hostility and to begin eliminating them.

We learn about history from what have been written. It is the subject of history as a science to investigate and examine the validity of written works. It is hard to reach the right awareness of history because the points of view of the writer or the people who have it written mostly reflect the events according to their own interests. But this subjectivity can be overcome by carrying out a thorough and comprehensive research.

The human being who transforms the natural time and place to historical time and place is under a great responsibility because it should protect, sustain and convey these to others. At the same time, interacting with other cultures without introverting, that is, postulating priority to oneself is the primarily important step for world peace. Interacting with other cultures is not possible simply through touristic travels. The knowledge of what is observed must keep alive the sensitivity to values.

The issues I briefly mentioned above are not just theory; every general observation has its own applicability. These views are both philosophically general and actually social. In order for the latter to be achieved, a renewed thinking and discussion on the necessities of concrete conditions may be the first step.

Prusias'tan Bursa'ya Kısa Bir Yolculuk

Bursa kentinin tarihine bir göz attığımızda Bursa ve civarında M.Ö. 4000'li yıllardan itibaren çeşitli yerleşimlerin olduğunu görüyoruz. Fakat yöreye ait kesin bilgiler M.Ö. 700'lere dayanıyor. Homeros bölgeden Mysia olarak söz etmektedir. Günümüzde Bursa yöresinde Mysia yerleşmelerini anımsatan iki köy bulunuyor. Bunlar Misi(Gümüştepe) ve Misebolu. Tarihi coğrafyada bölgeye Phrygia da deniliyor. M.Ö. 700'lerde Skyth'lerden kaçan Kimmer'lerin Phrygia devletini yıktıkları bilinmektedir. Bursa adı, bu şehri kuran Bithynia Kralı Prusias'tan geliyor. M.Ö. 700'de bu bölgeye göç eden Bityn'ler buraya Bithynia adını verir. M.Ö. 185'te Kartaca'nın yetiştirdiği büyük generallerden Hannibal'in Kral I. Prusias'a Prusias ve Olympus kentinin kurulmasını örgütlediği bilinmektedir. Prusias adı zamanla Prusa, sonra da Bursa'ya dönüşmüştür. M.Ö. 74'te Roma İmparatorluğu'nun egemenliğine geçen Bithynia, Roma'dan gönderilen Proconsul(Eyalet Valisi)'lerce yönetilen bir Asya Eyaleti haline gelmiştir. Bursa M.S. 385–1326 yılları arasında ise Bizans dönemini yaşar. M.S. 555'lerde bölgede ipek üretimine başlanır ve doğal sıcak sulu kaplıcaların ortaya çıkması ile küçük bir kaplıca kenti kurulur.

Prusa (Bursa) 1204–1261 yılları arasında Nikaia(İznik)'ya bağlı, genelde kale içinde kalmış, fazla büyüyememiştir. Selçuklu İmparatorluğu'nun zayıflayıp dağılmaya başlamasıyla kurulan Anadolu beylikleri içinde zamanla gelişen Osmanlı Beyliği çevredeki Tekfur'ların arazilerini de alarak güçlenir. Bursa 1307 yılında Osman Bey tarafından kuşatılır, uzun süren kuşatmadan sonra 6 Nisan 1326'da Osman Bey'in oğlu Orhan Bey kenti zapteder. 1335 yılında başkent Bursa'ya taşınır ve kentte büyük imar hareketi başlatılır.

Osmanlılar Bursa'yı aldıklarında kent sadece hisar içinden ibaretken, Orhan Gazi şehri hisarın dışına çıkararak Orhan Gazi Külliyesi'ni kurdurur. Surlar dışında mevcut yerleşmeye yakın, hâkim noktalarda cami, hamam, imarethane, darüşşifa, medrese gibi kamu yapıları inşa edilerek bu külliyelerin çevrelerinde konut alanları yaratılmış ve böylece bir yerleşme geleneği

A Short Trip from Prusias to Bursa

When we glance at the history of Bursa, we can see that there have been different settlements in Bursa and in its environs since the year 4000 B.C.; but the conclusive information which belongs to this area goes back as far as 700 B.C. Homer calls the area Mysia. At the present day there are two villages in the Bursa district which are reminiscent of the Mysia settlements; these are Misi (Gümüştepe) and Misebolu.

In its historical geography the area was known as Phrygia. It is known that in the year 700 B.C. the Cimmerians who fled from the Skyths destroyed the Phrygia Government. The name of Bursa comes from the king of Bithynia who founded this city. The Bityns who migrated to this region in 700 B.C. called this area Bithynia. In the year 185 B.C. one of the great generals who was raised by the Carthage Hannibal advised the King Prussia I. to establish the cities of Prussia and Olympus. In the course of time, the name of Prussia changed to Prusa and then finally Bursa. Bithynia which came under the rule of the Roman Empire in 74 B.C. became an Asian province which was governed by the proconsul who had been sent by Rome. In the period 185-1326 A.D. Bursa lived through the Byzantine period. Around the year 555 A.D. the production of silk was started in the region and with the coming into existence of the thermal bath with natural hot thermal water a small thermal bath city was thereby established

Between the years 1204-1261 Prusa (Bursa) governed at the time by Nicaea (İznik), remained within the confines of the castle and therefore stagnated in growth. The Ottoman Sultanate which was established after the Seljuk Empire started to weaken and disperse developed in the course of time by seizing the tekfurs land in the vicinity. Bursa was besieged by Osman Bey in the year 1307, and the long siege ended with the capture of the city by Orhan Bey who was the son of Osman Bey on 6th April 1326. In the year 1335 the capital was moved to Bursa and an intensive construction program thus began in the city.

While the city was merely located in the citadel at the time when the Ottomans captured Bursa, Orhangazi extended the city out of the citadel by setting up the Orhangazi Külliyesi. By constructing public buildings such as mosques, Turkish baths, alms houses, hospi-

başlamıştır. I. Murad Hüdavendigâr zamanında (1363) başkent Edirne'ye taşınmıştır. II. Fatih Mehmed'in İstanbul'u fethetmesinden sonra ise Bursa'nın faal rolü son bulur ve yönetim merkezi niteliğini kaybeder.

Bursa birçok niteliği içinde barındıran bir kendir. Tarihi yapısı, kış ve termal turizmi ile bir turizm kenti, kendine yeşil adını veren tarıma elverişli alanları ile bir tarım kenti ve ülkemiz sanayisi içinde önemli yer tutan bir sanayi kentidir.

Tarihsel süreç içinde ülkemiz tekstilinin temelini oluşturan ipekçilik konusunda Osmanlı'nın Bilecik ile birlikte iki kentinden birisi olan Bursa, Cumhuriyet dönemi ile birlikte sanayileşme sürecindeki lokomotif illerden biri olmuştur.

Ülkemizin ilk suni ipek ve yün kamgarn fabrikaları olan Gemlik Sunğpek ve Merinos fabrikaları Bursa'da kurulmuştur. Tekstil yanısıra 60'lı yılların sonunda Tofaş ve 70'li yılların başında Oyak Renault'nun kuruluşu ile başlayan Bursa otomotiv macerası kenti adeta bir otomotiv üretim merkezine dönüştürmüştür. Bu ana sanayilere tedarikçi olarak hizmet veren yüzlerce şirket kısa bir sürede doğmuş ve 90'lı yılların sonunda Karsan'ın da ana sanayiye eklenmesiyle Bursa deyim yerindeyse küçük bir Detroit'e dönüşmüştür.

Tekstilde iplik, dokuma, boya alanındaki gelişmeler özellikle ev tekstili konusunda Bursa'nın ülke çapında liderliğe soyunmasına yol açarken, hazır giyim dalında da dünya markalarına üretim yapan dev şirketlerin doğmasına neden olmuştur.

tals, madrasahs (schools of theology) in the strategic places around the existing settlement out of the city walls this created the housing areas around the külliye (complex of buildings adjacent to a mosque) and consequently the tradition of permanent settlement thus began. During the reign of Murat I. Hüdavendigâr the capital was moved to Edirne (1363), and following Fatih Sultan Mehmet the second's conquest of Istanbul the active role of Bursa came to an end as it lost the distinction of being the seat of power.

Bursa is a city which has many attributes to offer. It is a tourism city with its historical background and winter and thermal tourism, an agriculture city with its fields which are suitable for agriculture thence giving the name Green Bursa to the city and an industrial city which occupies an important place in our country's industry.

Bursa was one of the cities of the Ottomans which, as far as the silk industry was concerned, together with Bilecik formed the basis of our country's textile industry during the historical process and became one of the locomotive cities in the industrialization process in the republican period.

The Gemlik Artificial Silk Factory (Gemlik Suni İpek Fabrikası) and the Merinos Factory (Merinos Fabrikası) which were the first artificial silk and wool worsted of our country were established in Bursa. Together with textile, the Bursa automotive adventure which was started with the establishment of Tofaş at the end of the 1960's and Oyak Renault at the beginning of the 1970's transformed the city into an automotive production sector so to speak. Hundreds of companies which as suppliers provided services to these main industries were born in a very short time and with the addition of Karsan to the main industry, Bursa, if one can coin the right phrase became transformed into a small Detroit.

When the development in the textile industry of fibre, weaving, and dyeing opened the road for Bursa to be the leader nationwide, this also brought about the birth of giant companies which do production for the world brand - names in the field of ready-to-wear garments.

BÖLÜM I
KURUCU KİMLİĞİYLE BURSA

PART I
THE FOUNDER IDENTITY OF BURSA

*Osmanlı Devletinin Kurucusu Osman Gazi ve Oğlu Orhan Gazi'nin Trbelerinin Kuzeyden Görünümü
G. Berggren, 1890'lı yıllar. (Suna - İnan Kıraç, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi)*

BURSA KURUCUDUR

Bursa, yerkürenin en güzel coğrafyalarından biridir. Bu coğrafyanın binlerce yıllık tarihinin önemli kilometretaşları “kurucu” özelliğini öne çıkarır.

1081 yılında resmen kurulan Anadolu Selçuklu Devleti'nin ilk başkenti İznik'tir. Osmanlı Devleti de bu coğrafyada kurulmuş ve bir dönem tarihin akışını yönlendirmiştir.

Osmangazi Belediyesi'nin 9-10 Nisan 2010'da düzenlediği Bursa'nın Fethi ve Osman Gazi'yi Anma Sempozyumu'nda “Osmanlı Devletinin Kuruluşu ve Anadolu Rumeli Birliği'nin Oluşumu” başlıklı bir bildiri sunan Bilkent Üniversitesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi Prof.Dr. Özer Ergenç, Bursa'nın “kurucu”luğunun tarihin kırılma noktalarında öne çıktığını ortaya koyan önemli yaklaşımlarda bulunmuştur. Ergenç'e göre, Osman Gazi'nin liderliği sayesinde Kuzeybatı Anadolu bu bölgeye çeşitli beldelerden gelen ve birbirleriyle burada karşılaşan Türkmen unsurlarıyla bölgenin eski yerleşiklerinin “ortak yaşam alanı” haline gelmiştir. Bu bölgede ortak yaşam alanı koşulları Osman Gazi'yi izleyen beyler döneminde Rumeli'yi de içine alarak yüzyıllar boyu devam edecek yeni bir “Anadolu-Rumeli Birliği” oluşturmuş, Osmanlı ülkesinin çekirdeği olmuş ve bu çekirdek bir büyük imparatorluğa hayat vermiştir. İmparatorluğun tarih sahnesinden çekildiği dönemde de bu “birlik” üzerinden tarihin bir başka döneminde başka koşullar altında yeni bir devleti doğurmuştur. Bu devlet Türkiye Cumhuriyeti'dir.

Prof.Dr. Ergenç, bildirisinde ,Osmanlı Devleti'nin kurucusu Osman Gazi'den sonra işbaşına gelen Orhan Gazi 1.Murat ve 1. Beyazid dönemlerinde de Bursa'daki yapının, başka coğrafyalarda uygulanarak bir büyümenin gerçekleştiğine de dikkat çekmektedir. Ergenç'in bildirisinin sonuç bölümü aynen şöyledir:

“Bursa'daki eski yerleşiklerle geliştirilen ortak yaşam alanının 1327de Osmanlı'nın Rumeli'ye geçmesiyle birlikte Bursa ve çevresinde oluşturulan ortak yaşam alanı Anadolu-Rumeli Birliği'ne dönüşecektir.Bizans'ın ve Balkanların o zamanki

BURSA IS A FOUNDER CITY

The geography of Bursa is one of the most beautiful on earth. The milestones in the thousands of years of history of this city highlight its 'founding' feature.

İznik (a provincial district within the borders of Bursa) is the first capital of the Anatolian Seljuk state which was founded in 1081. The Ottoman State was also founded in this region and shaped a period during history.

Prof. Özer Ergenç, from Bilkent University Department of History, who presented a paper titled “Establishment of the Ottoman State, and Anatolia and Rumelia Union” in the Conquest of Bursa and Osman Gazi Memorial Symposium which was organized by the Municipality of Osmangazi in 9-10 April 2010 described important approaches suggesting that the 'founding' feature of Bursa appeared at the breaking points of history. According to Ergenç, thanks to Orhan Gazi's leadership the Northwest Anatolia has become the “common living area” of its former residents and the Turkmen people who came to this region from different places. The conditions of the common living area in this region have formed a new “Anatolia and Rumelia Union” which would last for centuries after Osman Gazi's term including the Rumelia, have been the core of Ottoman State and this core has given life to a huge empire. And in the period after this empire fell from the scene of history a new state has been founded through this union. This state is the Republic of Turkey.

In his paper, Prof. Ergenç draws attention that after Osman Gazi, the founder of the Ottoman State, in the periods of Orhan Hazi, Murat I and Beyazid applying the structure in Bursa to other regions has made an expansion possible. The conclusion part of Ergenç's paper is as follows:

“The common living area developed with the conquest

koşullarından yararlanarak ve "istimalet" diye adlandırılan bir politika ile bu bölgelerin eski yerleşiklerini de kendi yönetimlerine yakın hale getirerek memalik-i mahrusenin sınırlarını hem doğu da hem batıda sürekli genişleteceklerdir. Bu politika içinde iki noktayı tekrarlamakta yarar vardır. Bunlardan birincisi Osmanlı fatihlerinin kazandıkları askeri başarılarla geniş alanları egemenlikleri altına almalarıdır. Fakat bundan daha önemlisi bu geniş alanlar üzerinde güvenliği, yaşayanların refahını yükseltici politikalar uygulamaları ve politikaları uygularken de bütün yerel unsurlardan yararlanmalarıdır.

Anadolu Rumeli Birliği çok güçlü bağlarla ortaya çıkmıştır. Osmanlı Devleti tarih sahnesinden çekilirken kuruluş yıllarının aksine bir gelişmeyle Osmanlı toprakları parçalanırken buraların kurtarılması ve yeniden bir birliği sağlanması kuruluş yıllarına benzer bir durum ortaya koymuştur."

Bu bölümde Bursa'nın kurucu kimliği ile bu kentte hayata geçmeleri bulacaksınız.

of Rumelia by Ottomans in 1327 would turn to the Anatolia and Rumelia Union. The state would be able to expand its boundaries both in east and west by taking advantage of the situation of Byzantines and Balkans at the time, and carrying out a policy of gaining the obedience and trust of the former residents of these regions. We should mention two points of this policy again. One of them is the Ottoman conquerors' sovereignty on large regions by their military success. But more importantly they have implemented policies raising welfare of the residents and used all the local components while doing this in order to maintain security in these large regions.

The Anatolia and Rumalia Union has come out with strong ties. While the Ottoman State was falling down from the scene of history, saving these regions and re-arranging this union again revealed a situation similar to its establishment years as it was breaking up unlike its early years."

In this part you will find the founding identity of Bursa and the events that have come to life in this city.

Bursa Genel Görüntü. 1890'lı yıllar (Dr. Murat Kuter Arşivi'nden)

Anadolu Selçukluları Devleti'nin kuruluşu

Selçuklu Devleti'nin kurucusu Tuğrul Bey'in amcaoğulları Süleyman ve Mansur, Selçuklu egemenliğine baş kaldırmak kendine bağlı Türkmenlerle Anadolu içlerine girmişlerdir. 1078 yılında Melik Şah tarafından Porsuk komutasında bir Selçuklu ordusu Anadolu'ya gönderilmiştir. Savaşta Mansur Bey ölmüş ama kardeşi Süleyman Şah'ın egemenliği kesinleşmiştir. Türkmenler onun çevresinde bütünleşmiştir. 1081 yılında Anadolu'da büyük toprak sahibi Komnenoslar, Süleyman Şah'ın desteği ile Bizans İmparatorluğu'nu ele geçirmişlerdir. Aleksios I.Kommenos imparator olunca İznik ve Anadolu'nun bazı kısımlarını Süleyman Şah'a bırakmıştır. Böylece 1081 yılında resmen Anadolu Selçuklu Devleti kurulmuştur. Devletin ilk başkenti de İznik olmuştur.

Osmanlı Devleti'nin Yerleşik Düzene Geçisi

Anadolu Selçukluları, içeride Türkmen ayaklanmaları ile ciddi sıkıntılar yaşadığı XIII. yüzyılın ilk yarısının sonlarında bir de Moğol saldırısı ile karşılaşmıştır. 1243 yılındaki bu olay ile birlikte devletin parçalanma ve çöküş süreci hızlanmıştır.

Bu süreçte Türkmen beyleri yarı bağımsız beylikler kurmaya başlamışlardır. Bunların bir bölümü Selçuklu Sultanı tarafından Bizans sınırı boyunca uç beyliği olarak kurulmuştur.

Bu süreçte Osmanlı Beyliği XIII. yüzyılın ikinci yarısında Osmanoğulları adıyla Söğüt ve Domaniç dolaylarında bir uç beyliği olarak görülmüştür.

Anatolian Seljuk State is founded in Iznik

Süleyman and Mansur who were the sons of Tuğrul Bey's uncle -the founder of the Seljuk Government- rebelled against the sovereignty of the Seljuk and pushed forward to the central regions of Anatolia together with the Turcoman who depended on them. In the year 1078 A.D. a Seljuk Army was sent to Anatolia by Melikşah under the command of Porsuk. Mansur Bey was killed in the war but his brother Süleyman Shah brought about the independence of the people. The Turcoman later joined forces with him. In the year 1081 the Komnenoses who owned large areas of land in Anatolia conquered the Byzantine Empire with the support of Süleyman Shah. When Alexios Komnenos I. became emperor he left some parts of Iznik and Anatolia to Süleyman Shah. In this way the Anatolian Seljuk State was officially founded in the year 1081; Iznik then became the first capital of the state.

The Ottoman State Establishes Its Permanent Residence in Bursa

Towards the end of the first half of the 13th century the Anatolian Seljuk not only experienced serious internal problems with the Turcoman but were also faced with an attack by the Mongols. Together with this event in the year 1243 the process of disintegration and collapse of the state speeded up. During this period the Turcoman lords started to set up semi independent chiefdoms. Some of these were founded as border chiefdoms along the Byzantine border by Seljuk Sultans. In this period the Ottoman chiefdom was seen as border chiefdom around Söğüt and Domaniç named after the sons of Ottomans in the second half of the 13th century. Later, on the 30th December 1299 Osman Bey founded the Ottoman

Daha sonra 1299'da 30 Aralık günü Osman Bey hutbeyi kendi adına okutarak Osmanlı Beyliği'ni kurmuştur.

Osmanlı Beyliği genelde yarı göçebe bir toplum olarak yaşamını sürdürmüştür.

Osmanlı'nın devlete ve imparatorluğa dönüşmesindeki önemli unsurlardan birisi de Bursa'nın 1326 yılındaki fethinin ardından beyliğin Bursa'da yerleşik düzene geçişidir.

Osmanlı'nın Başkentleri

Osmanlı'ya ilk başkentlik etmiş olan şehirler; 1299'da Karacahisar, 1302'de Yenişehir, 1326'da Bursa, 1331'de de İznik olmuştur. Bu şehirlerin her biri Bursa sınırları içinde yer almaktaydı.

Aktimur(Akdemir) ve Balabanbey(Balabancık) Kaleleri.

Osmanlı'nın ilk kalıcı eserleri 1307 yılında yapılan ve bugün Bursa sınırlarında yer alan Aktimur (Akdemir) ve Balabanbey (Balabancık) kaleleridir. Bursa'nın fethi öncesi fethi kolaylaştırmak amacıyla iki kale inşa edilmiştir. Bunlar Osmanlı İmparatorluğu'nun ilk kalıcı eserleridir.

Aktimur(Akdemir) Kalesi Bursa'nın Osmanlılar tarafından fethi öncesinde, Bursa'nın ablukası amacıyla Osman Bey tarafından 1307 yılında yaptırılan ve bir aktarıma göre amcaoğlu Aktimur Bey'i komutan olarak görevlendirdiği hisardır. Kaplıca kapısını denetim altında tutacak şekilde inşa edilen hisar, Kazım Baykal'a göre, Çelik Palas'ın yaklaşık 300 metre kadar doğusunda ve Hamzabey Camii'nin kuzeyinde bulunuyordu. Bursa Halkevi'nin yayımladığı Uludağ dergisinin Ekim 1936

Chiefdom by having a proclamation read in his own name. In general the Ottoman Chiefdom carried on their life as a semi-nomadic society. The most significant factor in the transformation of the Ottoman State to that of an empire was the transition from chiefdoms to that of settlements in Bursa after the conquest of the city in the year 1326.

The organized settlements of the Ottomans came into being for the first time in Bursa; from both a political and social point of view, this can be accepted as a "first" in Ottoman history.

The First Capital Cities of the Ottomans

The first cities to become capital cities of the Ottomans were Karacahisar in 1299, Yenişehir in 1302, Bursa on behalf of Orhangazi in 1326, and Iznik in 1331. Each of these cities came within the frontiers of Bursa.

Ottomans build their First Constructions in Bursa

The first permanent remains of the Ottoman legacy are two castles built in the year 1307 which come within the present day boundaries of Bursa, and these are Aktimur (Akdemir) and Balabanbey (Balabancık) respectively. In order to bring about an easy conquest of the city, these two castles which were built beforehand remain as permanent legacies of the Ottoman Empire.

The Aktimur (Akdemir) Castle was built by Osman Bey in 1307 prior to the conquest of Bursa by the Ottomans for the aim of blockading the city and according to a rumour Osman Bey charged his uncle's son Aktimur Bey with the command of the castle. According to Kazım Baykal, the castle which was built in a shape whereby it could keep the thermal bath door

tarihli 8. sayısında, Dr. Tevfik Edebey imzasıyla yayımlanan bir yazıda da Akdemir (Aktimur) Hisarı'nın yeri ile ilgili olarak şu bilginin verildiği yazılmaktadır:

"Akdemir kalesine gelince, bu kaleden hiçbir eser bekaya yoktur. Bunun mevkii hakkında evvelce yapılan araştırmalar bir netice vermemiştir. Eski mahkeme sicillerini tetkik ederken Bay Şemsettin Ersoy, Garip nâmiyle maruf bir kimsenin "Timur Hisarı denilen mahalde bir Mevlevî dergâhı yaptırdığı kaydına" tesadüf ettiği gibi, Bay Kâmil Kepecioğlu da yine sicillerde "Demirkapı ile Kaplıca arasında" diye bir kayda tesadüf etmiştir. Filhakika ilk yapılan Mevlevî dergâhı Demirkapı ile Kaplıca arasında, Hamzabey Camii yakınında ve şimdi Atatürk'ün köşkerlerinden şose ile ayrılan, birkaç yıl evvel "koza kışlağı" yapılmaya başlanıp bırakılmış bulunan ve el'an bir iki servi görülen

under control was situated almost 300 meters east of the Çelik Palas and to the north of Hamzabey Mosque. In the 8th edition of Uludağ magazine dated October/1936 which was published by Bursa Community Centre this information was given related to the location of Akdemir Castle in an article penned by Dr. Tevfik Edebey: "When we talk about Akdemir Castle there are no remains left whatsoever. The research which was previously done about the location of this castle didn't produce any results. When Mr. Şemsettin Ersoy was examining the old court records he came across an entry to the effect that 'a person called Garip had built a dervish school in a place called Timur Castle'. Also Mr. Kamil Kepecioğlu came upon yet another entry which said 'Between Demirkapı and the thermal bath near Hamzabey Mosque separated now from Atatürk's pavilions by a paved road; a few years ago a cocoonery star-

Hisar Kapı (Suna - İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)

mahal olduğu da tespit edilmiştir. Buradan Mevlûdî Süleyman Efendi'nin mezarına kadar olan mahalle "Ak Timur" mahallesi tesmiye edilmiştir."

Balabanbey(Balabancık) Kalesi Bursa'nın Osmanlılar tarafından fethi öncesinde, kalenin ablukası amacıyla Osman Bey tarafından 1307 yılında şehrin doğusuna yaptırılan hisardır. Osmangazi'nin kardeşi Gündüz Bey'in yakın arkadaşı olan Balabancık'ın komutan olarak atandığı hisar Mollaarap'taki Balabanbey okulunun bulunduğu yerdedi. Bursa Ansiklopedisi'nde Kamil Kepecoğlu'na göre kaleyi ilk olarak Dr. Tevfik Adabey'in saptadığı ve tanımladığı yazılmaktadır. Duvar kalıntıları belirgin olarak durmakta olan hisar tepesi, çağdaş dönemde imara açılmıştır.

Bursa Halkevi'nin yayımladığı Uludağ dergisinin Ekim 1936 tarihli 8. sayısında, Dr. Tevfik Edebey imzasıyla yayımlanan yazıda Balabanbey (Balabancık) Hisarı ile ilgili olarak da şu bilgi verilmektedir:

"Balabancık Kalesi, Çobanbey ve Omurbey mahallelerinin cenubunda (güneyinde) Mollaarap Mahallesindedir. Bursa'nın zaptından sonra kale bilahare yapılan meyve ve dut bahçeleri içinde metruk (terk edilmiş) ve mesni(sahipsiz) kalmış iken 1290 tarihlerinde (1873/74) Bursa'da İtalyan Konsolosluğu yapan Teranyo (Teraneo) ismindeki bir tüccar tarafından bahçe satın alındığında, kale de o zatın tasarrufuna geçmiştir. Teranyo bu kalenin bedenleri üzerine birbirine geçme odalar tarzında güzel bir sayfiye yapmıştır. Vefatından sonra mirasçıları burasını satmışlar ve bir Ermeni satın alarak Ermeni Öksüzler Yurdu olarak vakfetmiştir ki, Ermenilerin firarına ve Bursa'nın istirdadına (kurtarılışına) kadar, burası Amerikan misyonerleri himayesinde Ermeni Yetimhanesiydi.

Kurtuluş sonrası jandarma bölük kışlası olarak kullanılmış, hususi muhasebeye (Özel idareye) geçtikten sonra da mahalenin ismine izafeten Mollaarap Mektebi namıyla ilk mektep olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Halk arasında Kale Mektebi namıyla anılır. Duvarların şekli

ted to be built then this was stopped and at the present time two cypress trees can still be seen'. From this place up to the graveyard of Mevludi Süleyman Effendi the district is called 'Ak Timur'".

The Balabanbey (Balabancık) Castle was built by Osman Bey in the eastern part of the city before the conquest of Bursa by the Ottomans in the year 1307. The castle to which Balabancık who was the close friend of Osmangazi's brother Gündüz Bey was assigned as commander, was in the place where Balabanbey School was situated in Mollaarap. According to Kamil Kepecoğlu in the Bursa Ansiklopedisi (Encyclopaedia of Bursa) Dr. Tevfik Adabey found and defined the castle for the first time. For the castle hill, the ruins of the walls which still remain today, building permission has been given in modern times.

In the 8th edition of Uludağ magazine dated October 1936 which was published by Bursa Community Centre, Dr. Tevfik Adabey penned his signature to an article which gave the following information about Balabanbey (Balabancık) Castle:

The Balabancık Castle was in the southern part of Çobanbey and Omurbey districts in the Mollaarap region. The castle was in the gardens of fruit and mulberries, deserted and without an owner. After the conquest of Bursa, this area was bought by Teraneo in the year 1873/74 who was the Italian consulate in Bursa and also a merchant; this castle was then made over to the use of this person.

Teraneo built a beautiful country house within the framework of the castle in such a shape that the rooms led off to one another. After he had died, his inheritors sold it; an Armenian bought this place and bequeathed it as an Armenian orphanage; until the Armenian exodus the rescue operation of Bursa it was an Armenian orphanage under the control of American missionaries.

After the rescue operation it was used as a gendarmerie troop quarters and after it had been given to the Special Provincial Administration it started to be used as a primary

ve Kale Mektebi denmesini araştırdım, inceledim burasının Balabancık Kalesi olduğunu tespit ettim ve daha sonra da Güldeste'de 'Balabancık Kalesi Mollaarap Camii yanındadır' kaydını gördüm. Hakikaten kale, Mollaarap camiine ancak 200–300 metre mesafededir."

İlk Osmanlı sarayı

Osmanlı Devleti'nin ikinci hükümdarı Orhan Bey, ilk Osmanlı başkenti Bursa' da, ilk sarayın yapımını başlatmıştır. Beyazıt zamanında tamamlanan " Bursa Sarayı ", Timur' un orduları tarafından yıkılmıştır. Başkentın Edirne'ye taşınmasından sonra, burada da saraylar yaptırılmıştır. Fatih Sultan Mehmet İstanbul'u aldıktan sonra kenti Osmanlı Devleti' nin başkenti yapmıştır. Bu tarihten sonra da Osmanlıların en ünlü ve büyük sarayları, bu ilimizde İstanbul'da inşa edilmiştir.

İlk Osmanlı Darphanesi

Osmanlı Devleti'nin ilk zamanlarından itibaren bastırılan ve kullanılan gümüş para birimine Akçe/Akça denirdi. İlk sikke gümüşten imal edildiği için ak; beyaz, temiz, parlak para manasında akçe denilmiştir. İlk zamanlar gümüş para manasında kullanılan akçe on beşinci yüzyıldan sonra gerçek manada Osmanlı parası karşılığı olarak kullanılmıştır.

Osmanlı para birimi olan 'Akçe-i Osman' adıyla kullanıldığı gibi, padişahların zamanlarına göre değişik isimler almıştır. Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarında Selçuklular veya diğer devletler tarafından bastırılan çeşitli paralar kullanılmıştır, ilk Osmanlı sikkesini ise Osman Gazi'nin bastırıldığı rivayet edilmiş-

school in the name of Mollaarap School which is the same name of that district. It is known as Kale Mektebi (The Castle School) by the people. I had done some research on the shape of the walls and the name of castle school, and I established that this was the Balabancık Castle and later I saw the record "Balabancık Castle is beside the Mollaarap Mosque" in Güldeste. Actually, the castle is only 200-300 metres far from Mollaarap Mosque."

The First Ottoman Palace

Orhan I, the second emperor of the Ottoman State, started the construction of the first palace in Bursa, the first Ottoman capital. "The Bursa Palace" which was completed during the time of Beyazıt was destroyed by Timur's army. After moving the capital to Edirne, palaces were built there, too. When Mehmed II conquered Istanbul, he made the city the capital of the Ottoman Empire. And after that date, Ottomans' most famous and biggest palaces were constructed there.

The First Ottoman Mint is Founded in Bursa

The first known silver coin currency unit which was minted starting from the first period of the Ottoman Government was called Akçe/Akça. As it was the first coin made of silver it was called akçe which means white, clean, bright money. In the early stages, akçe which was used as a silver coin later came to be used as Ottoman money in the real sense after the 15th century. It was used in the name of "Akçe-i Osman" (The Akçe of the Ottomans) which was the currency unit of the Ottomans. It also took different names depending on the period of the sultans. In the founding period of the Ottoman State different types of money had been used which had been coined by the Seljuk and the other states; it was indeed rumoured that

tir. Bu gümüş para, 15 mm. çapında ve 0,68 gr. ağırlığındadır. Basıldığı yer ve tarih belli olmayan bu paranın yüzünde "Darebe Osman bin Ertuğrul" ibaresi yazılıdır.

Bugün bir örneği müzelerde bulunan en eski Osmanlı akçesi ise ikinci Osmanlı padişahı Orhan Gazi zamanında çıkmıştır. Orhan Gazi devrine ait bu en eski akçe 1327 (H.727) tarihinde Bursa'da bastırılmıştır. Bu Osmanlı akçesinin bir tarafında "La ilahe illallah Muhammedün resûlullah" ibaresiyle, etrafında; Ebû Bekr, Ömer, Osman, Ali'nin isimleri yer almaktadır.

Diğer tarafında ise, Orhan bin Osman ve basıldığı yeri gösteren Bursa ismi, altında ise Orhan Gazi'nin beyliğe geçişinin üçüncü senesini işaret eden siyakat rakamı ile üç sayısı ve kenarlarında da paranın basıldığı yıl 727 ile Osmanlıların mensup oldukları Kayı boyunun damgası vardır.

1327 yılında Bursa darphanesinde bastırılan ve bugün elde mevcut olan bu Osmanlı akçesi, Osmanlı'nın bir devlet haline dönüşmesindeki önemli noktalardan biri olarak değerlendirilmektedir.

the first Ottoman coin was actually minted by Osmangazi. This silver coin was 15 mm in diameter and 0,68 gr in weight. On the face of this coin - the date and place of minting which is unclear - the following words are inscribed "Darebe Osman bin Ertuğrul" (coined by the son of Ertuğrul, Osman).

The oldest Ottoman coin an example of which can be found in museums today was minted in the period of the second Ottoman sultan Orhangazi. This oldest coin which belongs to the Orhangazi period was minted in Bursa in 1327 A.D. (727 according to the Moslem calendar). On one side of this coin the expression "La ilahe illallah Muhammedün resulullah" (There is no divine being apart from Allah, the Propet Muhammad is the prophet and messenger of Allah) is inscribed and around the face the names of Ebu Bekir, Ömer, Osman and Ali are placed. On the other side there is the name Orhan bin Osman (Orhan, the son of Osman) and the name of Bursa, the place where it was minted, and under it the siy-aqat number and three digits which symbolized the third year of Orhangazi's becoming a warlord. Round the edges the year 727, the year in which the coin was minted and the stamp of Kayı Chieftdom to which the Ottomans belonged, can be seen.

This Ottoman coin which we still have today and which was coined in Bursa's mint in the year 1327 is seen as one of the important stages of the transformation of the Ottomans into a state.

Osmanlı Akçesi (Ahmet Erdönmez Koleksiyonu'ndan)

İlk Osmanlı Divanı (Bakanlar Kurulu)

Sultan Orhan Osmanlı'nın çağdaş bir devlet olması noktasında önemli adımlara imza atmıştır. Bunlardan biri günümüzde bakanlar kurulu oluşumunun bir karşılığı olan 'divan'dır. Osmanlı'da devlet işlerinin kararlaştırıldığı Divan-ı Hümayun'un ilk örneği Sultan Orhan zamanında Bursa'da görülmüştür.

Sultan Orhan döneminde devlet yönetimi merkezleştirilmiş, din bilginlerinden Alaattin Paşa vezirliğe getirilmiş, ülke toprakları eyaletlere ayrılarak, bunların yönetimleri yetenekli asker ve bilim adamlarına verilmişti. Bu süreçteki en önemli gelişmelerden biri de Bursa'da ilk divan toplantısının başlatılmasıdır.

İlk Osmanlı Daimi Ordusu

İlk daimi ordu 1328 yılında Orhan Gazi Bey'in emriyle Bursa'da kurulmuş olup bu orduya "Yaya" adı verilmiştir. Yaya ve atlılardan oluşturulan kısmı "yaya", süvarileri ise "müsellem" şeklinde adlandırılmıştı. Kapıkulu Ocakları'nın kuruluşuna kadar savaşlarda fiili olarak hizmet görmüşlerdir.

Osmanlı Devleti'nin temeli atılırken süvari olan beylik kuvvetlerinin yerine vezir Alaaddin Paşa ile Kadı Cendereli Halil'in tavsiyeleriyle Türk gençlerinden oluşan ayrı ayrı biner kişilik yaya ve müsellem isimleriyle muvazzaf iki sınıf piyade ve süvari kuvveti kurulmuştur.

The First Divan (Cabinet) Meets in Bursa

Sultan Orhan signed his name to some important steps on the road to becoming a modern Ottoman state. One of these was "the Divan" which is the equivalent of today's cabinet. The first example of "Divan-ı Hümayun" (The Imperial Council) the place where state affairs were decided upon was seen in Bursa during the reign of Sultan Orhan.

In the period of Sultan Orhan the state management was centralized, the theologian Alaattin Pasha was promoted to the post of grand vizier, and by dividing the country into states or regions the command of these was given to competent soldiers and men of knowledge. One of the most important developments during this process was to start initiations for the first council meeting in Bursa.

The First Standing Army is Founded in Bursa

The first standing army was founded by Orhan Gazi Bey's order in 1328 and named as "Yaya" (Infantry). The part with infantrymen and mounted troops were called as "infantry", and cavaliers as "musellem". They served actively in the wars until the foundation of Kapıkulu Corps.

In place of beylik forces being the cavaliers as the fundamentals of Ottoman State were laid out, two kinds of regular infantrymen and cavalier forces named as infantry and musellem, each consisted of one thousand young Turkish people, were founded with the advices of Vizier Alâeddin Pasha and Qadi Kara Halil.

İznik Orhaniyesi

Üniversite eğitimi meslek kazandırma yani üretime katkıda bulunma dönemi öncesindeki dönemlerde dinsel veya siyasal otoriteye eleman yetiştirme amacını taşırdı.

Örnekleme gerekirse M.Ö.2000'li yıllarda Babil'de, Hamurabi hanedanlığı sırasında ruhban-yöneticilerin yetiştirilmesi için tapınak okulları kurulmuştu.

Yine Çin'de M.Ö.124 yılında İmparatorluğun memur ihtiyacını karşılamak için İmparatorluk Akademisi, Roma İmparatorluğu'nda da M.S.100-200 yıllarında üst düzey yönetici yetiştirmek için hukuk kürsüleri vardı.

Modern yükseköğretimin kökenlerini Eflatun'un Akademisine, Aristo'nun Lyceum'una ve İskenderiye Müzesi'ne kadar götürmek olasıdır.

1000 yıllarından sonra Kutsal Roma İmparatorluğu ve kilisenin otoritesi altında Avrupa'da birçok üniversite kurulur. Bunun ilk örneği, meslek öğrenmek isteyen öğrenciler tarafından 1088 yılında kurulan Bologna Üniversitesidir. 1160 yılında Katolik Kilisesi tarafından ruhban sınıfı yetiştirmek için Paris üniversitesi kurumuştur. Paris üniversitesinde kilise ile öğretmenler arasında anlaşmazlık ortaya çıkmış ve üniversiteden ayrılan öğretmenler 1167 yılında Oxford üniversitesini kurmuşlardır.

Avrupa üniversitelerinin ilk örnekleri olan bu üniversitelerdeki öğretmenler ile siyasi otorite arasında zaman zaman anlaşmazlık baş göstermiş ve her anlaşmazlıkta yeni bir üniversite ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede 1204 yılında Venedik, 1209 yılında Cambridge ve 1220 yılında da Pauda üniversitesi kurulmuştur.

Türklerde yükseköğretim XI. yüzyılda kurulan medreseler ile başlamıştır. Bu dönemde Selçuklu Türkleri, dini bilimlerin ve doğa bilimlerinin beraberce öğretildiği Nizamiye medresesini kurmuşlar.

The First Madrasah in the Ottoman Period is Founded in Bursa

The university education in the past had carried the aim of training people for positions of religious and political authority long before the periods of vocational training had come into existence, in other words, training which would contribute to modern production. If it is necessary to give an example, in the years 2000 B.C. during the Hammurabi Dynasty in Babylon temple schools (schools of worship) were opened in order to train cleric leaders. Again, in China in the year 124 B.C. there was the Academy of The Empire in order to meet the needs of the officials of the empire, and also in the Roman Empire in the years 100-200 A.D. there were judicial courses in order to train high ranking officials and leaders.

It is possible to go back to the roots of modern high education, as far back as Plato's Academy, Aristotle's Lyceum, and the Museum of Alexander The Great. After the year 1000 A.D. many universities were established in Europe under the authority of the Holy Roman Empire and the Catholic Church. The first example of this is Bologna University which was established in the year 1088 by the students who wanted to learn a vocation. In the year 1160 A.D. Paris University was established by the Catholic Church in order to train a class of clerics. A disagreement came to the fore between the teachers and the church in Paris University and the teachers who left the University established Oxford University in the year 1167 A.D. In these universities which were the first examples of European Universities, disagreements between the teachers and the political authority appeared from time to time and in each disagreement a new university took root. Within this framework of dissension, in the year 1204 Venice University, 1209 Cambridge University and 1220 Padua University were established.

The higher education in Turkey started with the madrasahs (schools of theology) which had been established in the

Osmanlı ise ilk medresesini 1335 yılında Sultan Orhan zamanında İznik Orhaniyesi olarak açmıştır. Prof.Dr. Mehmet Altan Köymen'in Neşri Tarihi adlı eserinin birinci cildinde Osmanlı'nın ilk medresesi olan İznik Orhaniyesi şöyle anlatılmaktadır:

“Orhangazi 1333 yılında İznik'i fethetti. Bu fethin ardından İznik içindeki Ulu Kilise(Aya Sofya) Cuma mescidi yapıldı. Bir manastır da medreseye çevrildi.

Bu medresenin müderrisliğini Sultan Orhan, Mevlana Davut Kayseri'ye verir. Ondan sonra Konya'da Mevlana Siracettin Konevi'nin öğrencisi olan Mevlana Tacettin Kürd müderris olurken, hatipliğini ise Kara Hoca(Alaattin Esvet) yapar.”

İznik Orhaniyesi'nin müderrisliğine getirilen Mevlana Davut Kayseri'ye dönemin en yüksek ücreti sayılan günlük 30 akçe ücret verilmiştir.

Böylece Osmanlı'nın ilk üniversitesi diyebileceğimiz İznik Orhaniyesi hayata geçmiştir.

Yıldırım Darüşşifası

Osmanlı'nın ilk hastanesi 1394 yılında Yıldırım Beyazıt tarafından Bursa Yıldırım'da yapılan Yıldırım Darüşşifası'dır. Eski Türk filozof ve tabipleri insan sağlığına çok önem vermişlerdir.

Ünlü Türk filozofu Buharalı Farabi (870–950) icat ettiği musiki ile ruh hastalıklarını tedavi etmiştir. Manevi talebesi ve takipçisi İbn-i Sina (980–1030) Şifa, Necat, İşarat ve bilhassa Kanun'ları ile on sekizinci yüzyıla kadar Avrupa Üniversitelerine ve tıbbına hâkim olmuştur.

11th century. During this period the Seljuk Turks established the Nizamiye Madrasah wherein theology and natural sciences were taught side by side. The Ottomans opened their first madrasah in the year 1335 during the period of Sultan Orhan under the name of Iznik Orhaniyesi. In the first edition of Prof. Dr. Mehmet Altan Köymen's book he speaks of Iznik Orhaniyesi which was the first madrasah of the Ottomans, like this:

“Orhangazi conquered Iznik in the year 1333. After this conquest the Ulu Church (St. Sophia) which was in Iznik was converted into a mosque for Friday prayers; and a monastery was converted into a madrasah. Sultan Orhan assigned Mevlana Davut Kayseri as a director to this madrasah. After him Mevlana Tacettin Kürd who was the student of Mevlana Siracettin Konevi in Konya became the director and Kara Hodja (Alaattin Esvet) was assigned to the oratory as a preacher.

Mevlana Davut Kayseri who had been assigned as director to Iznik Orhaniyesi was paid 30 akçe (silver coins) daily which was the highest paid wage of that time. Consequently, Iznik Orhaniyesi can be said to be the first university of the Ottomans.

The First Hospital of Ottomans is Founded in Bursa

The first hospital of the Ottoman State was the Yıldırım Darüşşifası (The Yıldırım House of Health) constructed by Yıldırım Beyazıt in Bursa, in the Yıldırım District of Bursa, in the year 1394. The former Turkish philosophers and doctors gave great importance to health.

The famous Turkish philosopher Al-Farabi (870-950 A.D.) used to treat mental diseases with a musical instrument he had invented. His spiritual student and follower Ibn-i Sina (Avicenna) (980-1037 A.D.) a Persian physician and philosopher dominated the world of European medical sciences and the European univer-

Yıldırım Darüüşşifası (Göz Vakfı, Yıldırım Göz Merkezi Arşivi)

Tabiplerin üstadı Şeyh-ul Etıbba, Ebubekir Zekeriya Razi unutulacak kişilerden değildir. Bütün Türk devletleri gibi Anadolu Selçukluları da sağlığa çok önem vermişler ve Giyasiyye, Şifaiyye adlarında şifa yurtları, hastaneler açmışlardır. On üçüncü yüzyılda kliniğin varlığı bilinmektedir.

İslam Tıbbı Hint, İran ve Grek tıbbından yararlanıp gelişmiştir. Emeviler devrinde başlayan, Abbasiler devrinde gelişerek artan tüm İslam coğrafyasında hastaneler yapılmaya başlanmıştır.

Bu uygulama daha sonra da Türkler tarafından Anadolu'nun muhtelif kentlerinde darüşşifalar inşa edilerek devam etmiştir.

Daha sonra da büyük ölçüde Osmanlılar tarafından sürdürülen bu geleneğin ilk halkası da Bursa Yıldırım Darüşşifası'dır. Avrupa'da cehalet karanlığı içinde, ruh hastaları, cinlerle gayri meşru münasebette buldukları ileri sürülerek diri diri yakılırken Osmanlı Padişahı Yıldırım Bayezit, "Onlar zavallıdırlar; tedavi edelim" demiştir. Ve bu arada Osmanlıların ilk modern sağlık ve tıp bilimleri kurumu olan Yıldırım Darüşşifası'nı yaptırmıştır. (1390-1394).

Kaynaklarda belirtildiğine göre; 1389 'da haçlı ordularına karşı Kosova Meydan Savaşı'nda Padişah Hüdavendigâr Sultan Murad şehid düşmüştür. Oğlu Yıldırım Bayezit hemen orada padişah olmuştur. Babasının tahnid (mumlayamak için iç organların çıkartılması) edilen cesedi ile (bağırsakları için orada türbe yapılmıştır) kardeşi Yakub Bey'in cesedini Bursa'ya yollamıştır.

Onlara bir türbe yapılmasını zamanın yargıcu Şeyhülislam Mollafenari'ye yazdığı mektup ile emretmiştir. Sonra düşmanı takip emiş ve Sırp Sındığı Savaşı'nı kazanmıştır. Böylece düşmanı sindiren Bayezit I Bursa'ya dönüşünde büyük imar faaliyetlerine girişmiştir.

Şehir merkezinde Ulucami, Medresesi, Kapan Hanı, Bedesten çarşıları ve hamam yapılırken bir taraftan da doğudaki

sities with his books Şifa (The Cure), Necat (Salvation), İşarat (Signs) and especially Kanun (Canon) until the 18th century. Of course the past masters Şeyh-ul Etıbba and Ebubekir Zekeriya are never to be forgotten. Like all the other Turkish states the Anatolian Seljuks gave great importance to health, and opened up nursing houses and hospitals under the name Giyasiyye and Şifaiyye. There is also information of the presence of a clinic that dates back to the 13th century.

Medicine in the Islamic world had developed itself by benefiting from the Indian, Persian and Greek medical doctrine and practices. All across the Islam Diaspora hospitals were being constructed, starting during the Umayyad period and increasing in number during the Abbasids period. This practice continued later on with Turks constructing hospitals in various cities of Anatolia. The Ottomans of course carried on this tradition of constructing hospitals on a large scale making the Bursa Yıldırım Darüşşifası the first ring in the chain. In Europe while within the darkness of ignorance the people with mental diseases were being burnt alive under the accusation of having illegitimate relations with the demons or evil spirits, the Ottoman sultan Yıldırım Bayezit defended them with his words, "These people are miserable, let us help them". And meanwhile he had the Yıldırım Darüşşifası, the first modern health and medical sciences institution constructed (1390-1394 A.D.).

As indicated in the sources Padishah Hüdavendigâr Sultan Murad died as a martyr during the Kosovo Pitched Battle fought against the Crusaders in 1389, his son Yıldırım Bayezit spontaneously taking over supreme rule and command on the very battlefield. He sent his father's embalmed body -a tomb was built there for his intestines in Kosovo- and his brother Yakub Bey's body to Bursa. With a letter he wrote to the judge of the time, Sheikh Ul-Islam Mollafenari (the chief religious official in the Ottoman Empire), he commanded a tomb to be made for them both. After that he tracked down the enemy and won the Battle of Maritsa. Upon suppressing the enemy he returned to Bursa and initiated extensive construction activities. While Ulucami (The Great

tepeciklerden birinde Yıldırım Külliyesi; cami, medrese, okul, ilkokul, imaret, hamam ve Yıldırım Darüşşifası yapılmıştır.

III. Osmanlı Sultanı Yıldırım Beyazıt'ın yapıtlarından olan Yıldırım Darüşşifası, Yıldırım Külliyesi içinde yer almıştır.

Külliye medrese, imarethane, hamam ve ortasında camiden oluşur. Yıldırım semtine hakim bir tepede bulunan Yıldırım Darüşşifası Külliyeeye 300 m. mesafede, batı tarafında meyilli bir arazinin üzerine kurulmuştur. Arazi %14 meyillidir. Üzerine yapılan bina aynı eğimde kademeli olarak inşa edilmiştir. Osmanlı mimari eserlerinin zaruret bulunmadıkça emniyet ve sükun verici sağlam bir düzlüğe oturtulması zamanın gelenekleri arasında yer alır. Bu geleneğin burada bozulduğu görülmektedir ancak net bir açıklama bulunmamakla birlikte "Belki de hava şartları zorlamış olabilir" denmektedir.

Yıldırım Külliyesi'ne Uludağ eteklerinden su getirilmiştir. Su Akçağlayan suyu olarak bilinmektedir. Akçağlayan suyundan Namazgâh Yeşil Hamam'ı ve Medresesi, Yıldırım ve Namazgâh civarındaki bazı evlere verilmiştir. Yıldırım Külliyesi ve Darüşşifa'nın yapıldığı arazi Orhan Vakfı'na aittir.

Darüşşifa'nın 1390 – 1394 yılları arasında yapıldığı genel kanıdır. Darüşşifa 30 x 52 m. boyutlarında dikdörtgen şeklindeki bir binadır.

Giriş kapısı kuzey cephesindedir. Ortada kademeli olarak yükselen avlusu vardır. Yapı ön cephe dahil tamamen moloz taşlardan yapılmıştır. Girişin iki yanında ikişer oda bulunmaktadır.

Darüşşifa'nın avlusunun iki yanında 10'ar adet oda bulunmaktadır. Odalar 3.30 x 3.60 m. boyutlarındadır, avlusunun uzun eksenine paralel molozlarla kapatılmıştır. Binanın güney cephesinde ortada 9.40 x 7.67 m. üstü büyük bir kubbe ile örtülü büyük bir salon; köşelerde de tonozlu 562 x 790 boyutlarında iki oda bulunmaktadır. 1390 – 1394 yıllarında yapılan bina; 1618'de 26.694 akçe, 1649 tarihinde 16.320

Mosque), the Madrasah, the Kapan Han, the Bedesten and a Turkish bath were being constructed in the centre of the city, the construction of the Yıldırım Külliyesi consisting of a madrasah, school, primary school, almshouse, Turkish bath and the Yıldırım Darüşşifası, and a mosque in the middle, was proceeding on one of the hills in the east of the city. Thus the Yıldırım Darüşşifası, one of the buildings constructed by the third Ottoman Sultan Yıldırım Bayezit, is within the Yıldırım Külliyesi. Yıldırım Darüşşifası is situated on a hill that dominates Bursa and is 300 metres from the Külliye, on a hill sloping toward the west, where 14 % of the land is actually on a steep incline. Thus the building constructed on the land has got several floors which slope down just like the hill underneath it. It is very common for the Ottoman buildings to have been constructed on firm flat land; however this time they broke with tradition and the building was constructed on a steep slope or gradient. Although there has not been a clear explanation for this it is said that "the inconvenient weather conditions of the time could have necessitated this land to be chosen as a construction site."

The water coming from the foothills of Uludağ was delivered for the water supply of the Külliye (a complex of buildings adjacent to a mosque). The water was known as the Akçağlayan Water. This water was also delivered to the Namazgah Yeşil Hamam (The Green Bath) and the Yeşil Medresesi (The Green Madrasah), and to some houses around Yıldırım and Namazgah districts. The land on which the Yıldırım Külliyesi and Yıldırım Darüşşifası were built had actually belonged to the Orhan Foundation. It is a general assumption that the Darüşşifa was built between the years 1390-1394 A.D. The Darüşşifa is a rectangular building with a 30 x 52 metres dimension. Its entrance door is on the north side. In the central part of the building there is a courtyard which is ascended by some steps. The whole building, including its facade, is totally made of large rubble stones or ballast. At each side of the entrance there are two rooms and at both sides of the courtyard there are 10 rooms each. Each room has a dimension of 3.30 x 3.60 metres, and all rooms have been sealed off by rubble stones parallel to the long axis of the courtyard. At

akçe 1669'de 12.320 akçe, 1671'de de 53.320 akçe harcanarak tamirler görmüştür. Genel olarak bir medrese planında inşa edilen Darüşşifa 52 metre uzunluğunda, 30 metre genişliğinde olup 1560 metrekarelik bir alanı kaplamaktadır. Giriş kapısının iki yanındaki büyük odalar hastaların ilk başvuru ve bekleme yerleridir. Bunun yanında hekim odası, muayene odası, eczane, öteki tarafta mutfak, tuvalet vardır. Ortadaki bahçenin çevresinde 0.73 x 0.73 metrekarelik tuğla ayaklara oturan kemerlerin taşıdığı tonozlu bir revak bulunmaktadır. Bahçenin ortasında bir şadırvan, iki yanında karşılıklı olarak onar oda vardır ki bu yirmi odada hastalar tedavi edilir. Odalarda ocak vardır. Ve tonozla örtülüdürler. Girişin karşısında 9.42 x 97.62 metrekare boyutlarında bir dersane, ayrıca üstü kiremitlerle örtülü kubbeli iki oda daha bulunmaktadır. Duvarlar tuğla hatıllı, kaba moloz taşla örtülmüştür. Kapı girişinde baklavalı ve yıldız, giriş eyvanında çapraz, pencere alınlıklarında altıgen ve yıldız, dehliz kemerlerinde de testere dişi tuğla süslemeleri vardır.

Bu hastanenin inşası 1400 yılında bitmiş, hizmet sürekliliği için geniş gelir kaynakları gösterilmiş ve bir belge ile hukuki kesinlik verilmiştir. Bu belge Vakfiyye adı ile Şeyhülislam Mollafenari tarafından düzenlenmiştir. Yıldırım'ın ricası üzerine Mısır Memluk Sultanı Melik üz Zahir Berkuk, Arap dünyasının ünlü tıp adamlarından Şemseddin İbn Sagir'i darüşşifaya hekim ve öğretmen olarak göndermiştir. Böylece Yıldırım Darüşşifası, Osmanlı döneminin ilk tıp okulu olma özelliğini de kazanmıştır.

Vakfiyye'de hastanenin gelirlerinden başka kadrosu ve aidatı da tespit edilmiştir. Şöyle ki: Bir başhekim, iki hekim, iki eczacı, iki şerbetçi (hastalara ilaç içiren görevli) ile beraber aşçı, ekmekçi ve hademe bulunmaktadır. Başhekime günde 12 dirhem nakit altın ile senede 20 mud (kile) buğday ve 4 mud pirinç, öteki iki tabibe günde 8'er dirhem altın ile senede 15'er mud buğday ve 2'şer mud pirinç, şerbetçilere günde 1 dirhem altın ile senede 12'şer mud buğday, eczacılara günde 2'şer dirhem altın senede 12'şer mud buğday,

the south front of the building there is a large chamber measuring 9.40 x 7.47 metres in dimension, covered with a huge dome and two vaulted rooms at the corners with a 5.62 x 7.90 metres dimension. This building constructed between the years 1390-1394 was subsequently repaired in 1618 with an expenditure of 26.694 akçe (silver coins), 16.320 akçe in 1649, 12.320 akçe in 1669 and in 1671 with an expenditure of 53.320 akçe. Darüşşifa, constructed in line with a common madrasah architectural plan, is 52 metres long and 30 metres wide, and occupies an area of 1560 square metres. The large rooms on both sides of the entrance were used as initial registration and waiting rooms for the patients. Beside these rooms were the doctor's room, an examination room or surgery, a pharmacy, and a kitchen and a rest room at the other side. In the garden surroundings there is a vaulted arcade which rises up on brick legs, each one with a dimension of 0.73 x 0.73 square metres. In the middle of the garden there is a fountain, and at both sides of the fountain there are 10 rooms each which are directly opposite each other. In those 20 rooms patients were treated. Each room has a fire place, and all of the rooms have been vaulted. Across from the entrance there is a 9.42 x 97.62 square metre classroom, and another extra two domed rooms which are covered with bricks on top. The walls are supported with beam bricks and large rubble stones. The bricks at the door entrance are ornamented with diaper and star motifs, while the bricks of the entrance vaulted room bear a cross, the bricks of the window pediment bear hexagon, and the bricks of the corridor arch bear saw tooth motifs. The construction of this hospital was finished in 1400. For the hospital to provide a continuous service various income sources were transferred to it and a legal document was issued for such an income source transfer to ensure its legal validity. This legal document, known as Vakfiyye (The Foundation Certificate Charter), was issued by Sheikh Ul-Islam Mollafenari. Upon the request of Yıldırım, the Egyptian Mameluke Melik uz Zahir Berkuk appointed Şemseddin İbn Sagir, one of the most famous medical specialists of the Arab world, as a physician and tutor in medicine to Darüşşifa. Consequently the Yıldırım Darüşşifası became the first recognized medical school of the Ottoman State. Besides the income sources of the hospital

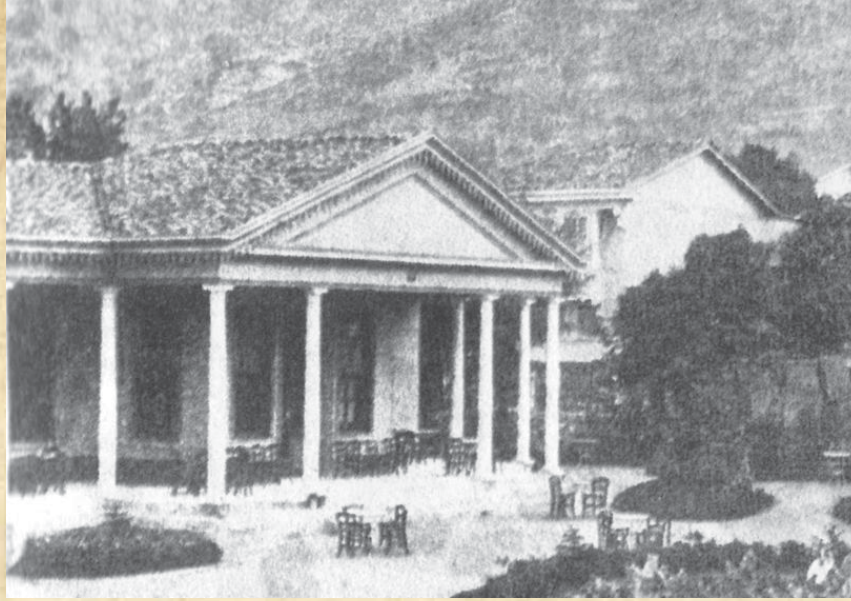
aşçı ve ekmekçilerin her birine günde 2'şer dirhem altın ve senede 12'şer mud buğday verilmektedir. Hastaların yiyecek, içecek ve ihtiyaçları için günde 260 dirhem altın ayrılmıştır. Darüşşifa genel tababet hizmetleri yanında akıl ve sinir hastalıkları tedavi merkezi olarak da ün kazanmış ve bu sağlık yurdunda Sadrazam Çandarlı İbrahim Paşa da bir süre tedavi edilmiş, sağlığına kavuşmuştur. Zamanla gelişerek 17. yüzyılın ikinci yarısında kadrosu on sekiz görevliye kadar çıkarılmıştır.

Çeşitli zamanlarda onarım gören Darüşşifa, on dokuzuncu yüzyılın ilk yarısına kadar etkinliğini sürdürmüştür. 1850-1855 yılındaki deprem ile büyük ölçüde hasara uğrayan Yıldırım Darüşşifa'sının daha sonraki yıllarda sağlık merkezi olmaktan çıktığı; hatta bir süre baruthane olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle de binaya ve semte baruthane denilmiştir.

Zamanla tamamen harab olmuş 1944-45 yıllarında Sedat Çetintaş'ın yaptığı kazılarla kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. İyice harap olmuş yapı 1991 Nisan'ında yeniden yapılcasına köklü bir onarımdan geçirilmiştir. 2000 Yılında biten bu onarımdan sonra Göz Nurunu Koruma Vakfı'na tahsis edilmiştir ve bugün de göz sağlığı ile ilgili sağlık işlevine devam etmektedir.

the Vakfiyye also included the information regarding the wages of its personnel and its monthly revenues. In addition, as stipulated in the Vakfiyye, the hospital had one chief physician, two doctors, two pharmacists, two auxiliaries administering medicine to patients, a cook, a baker and a domestic worker. The Vakfiyye further stipulated that the head doctor would receive 12 gold coins per day and 20 bushels of wheat and 4 bushels of rice per annum, the other two doctors would receive 8 gold coins per day and 15 bushels of wheat and 2 bushels of rice per annum, the medical auxiliaries would receive 1 gold coin per day and 12 bushels of wheat, the cook and each one of the bakers would receive 2 gold coins per day and 12 bushels of wheat per annum. For the food and drinks of the patients 260 gold coins were allocated annually. Besides its general medical services Darüşşifa also became famous as a treatment centre for mental disorders and nervous diseases. Grand vizier Candarlı İbrahim Pasha was also treated for some time in this hospital, and regained his health afterwards. The hospital developed itself through time and the number of its personnel had reached eighteen in the second half of the 17th century.

Darüşşifa, which had undergone repairs over the years, continued its activities until the first half of the 19th century. During the earthquakes dated 1850 and 1855 it was badly damaged and in the proceeding years it was no longer used as a health institute. The building of Darüşşifa was even used as a gunpowder factory for some time. As a result the building, and the district in which it was located, was named Baruthane (gun powder factory). Through time it had become completely ruined. In the years 1944-1945 its ruins were discovered in an excavation conducted by Sedat Çetintaş. The building which had totally fallen into ruin underwent a thorough renovation in April 1999 almost to the extent of it being rebuilt. After the renovation works were completed in the year 2000 the building was allocated to the Eye Protection Foundation and has been providing services in the field of eye health since then.

Bursa Osmanlı Tiyatrosu (Bursa Kent Müzesi Arşivi)

Bursa Osmanlı Tiyatrosu

Osmanlı döneminde Anadolu'daki ilk tiyatro 1879 yılında dönemin valisi Ahmet Vefik Paşa tarafından 15 Eylül 1879'da açılan Bursa Osmanlı Tiyatrosu'dur. Ahmet Vefik Paşa 1879 yılında Başvekillikten azledilip, Hüdavendigâr Vilayeti (Bursa) valiliğine atanarak Bursa'ya gelir.

O dönem Bursa'nın sosyolojik yapısı karmaşıktır. Medrese kültürü ile yetişmiş bir muhafazakar yapının yanında birçok batılı ülkenin konsoloslukları, Levanten ve yerli azınlıklar, kimi Osmanlı aydınlarının oluşturduğu seçkin bir yapı vardır.

Tanzimat döneminde İstanbul'da Güllü Agop'un yönetimindeki Osmanlı Tiyatrosu'nda; Güllü Agop ile Fasulyeciyan'ın

The First Theatre of Anatolia in the Ottoman State

During the Ottoman period the first theatre of Anatolia, the Bursa Ottoman Theatre (Bursa Osmanlı Tiyatrosu), was founded in the city in 1879 by Ahmet Vefik Pasha, the governor of the city at the time. In 1879 Ahmet Vefik Pasha had been dismissed from the office of prime minister and was appointed to the City of Hüdavendigâr (Bursa) as a governor. At the time, the sociological structure of Bursa was a complex one. Besides a conservative structure which was seasoned by the madrasah culture there was also an elite structure which was formed by the consulates of several Western countries, the Levantines, the local minorities, and some Ottoman intellectuals. During the Period of Administrative Reforms there was the Ottoman Theatre which was run by Güllü Agop. In the year 1877 the relations between Güllü Agop and Fasulyeciyan had become strained. These strained relations resul-

1877'de araları açılınca, Fasulyeciyan tiyatro yapmaya elverişli bir yer olduğunu düşündüğü Bursa'ya birkaç arkadaşı ile birlikte gelir. Fasulyeciyan'ın yanında Ahmet Fehim, Triyans, Tospatıyan, Binemeciyan, Holasiyan, Canıkyan, bayanlardan Madam Fasulyeciyan, Hiranuş, Şirinyan, Virginya, Zagakiyan ve Sofi vardır. Melek-zat bahçesinde temsiller vermeye başlarlar. Ahmet Vefik Paşa onları izlemeye geldiğinde "Merakié" ile "Zor Nikahi" komedilerini oynarlar. Ertesi gün Ahmet Vefik Paşa onları valiliğe çağırır ve şöyle der:

"Size bir tiyatro yaptıracağım eserler vereceğim. Yaptıracağım tiyatroya kira vermeyeceksiniz. Yalnızca Gureba Hastanesi menfaatine senede iki oyun vereceksiniz. Bu temsillerin bütün hasılatını hastane alacak." Böylece İstanbul dışında Anadolu'daki ilk tiyatronun temelleri Bursa'da atılmış olur. Ahmet Vefik Paşa postane karşısındaki kahvenin bahçesine 36 localı bir tiyatro yaptırır. Bu yer Hisar semtinde eskiden İslahhane (günümüzdeki Tophane Meslek Lisesi) olarak kullanılan binanın karşısındadır. Meraki adı ile paşa kendi çevirdiği "Moliere'in Malade Imaginaire'ini verir. Böylece Bursa Osmanlı Tiyatrosu 15 Eylül 1879'da ilk oyununu oynar.

Tiyatro dokuz ay oynar üç ay tatil yapar. Tiyatro devam ederken her kesime tiyatroyu sevdirmek amacıyla Ahmet Vefik Paşa başkanlığını kendi yaptığı bir Tiyatro Muhiple-ri Encümeni (Tiyatro Sevenler Komitesi) kurar. Bu komitede Fransız Konsolosu Jemargi, konsolosluk Türkçe çevirmeni Gregoir Baille, Avusturya-Macaristan Konsolosu Falgeyen, Aşar Nazırı Vizental, eşraftan Rasim Bey, Kız Mektebi Muallimlerinden Hoca İbrahim Efendi ve Hüdavendigâr Gazetesi ile Vilayet Matbaası'nın yöneticisi Feraizcizade Mehmet Şakir Efendi vardı. Ahmet Vefik Paşa insanların tiyatroya gitmeleri için ve onların tiyatroyu sevmeleri için yoğun bir çaba sarf etmiştir.

Kasım 1882'de Ahmet Vefik Paşa görevden alınmış ve Bursa'dan ayrılınca da tiyatro kapatılmıştır. Bina 1886'da dönemin Valisi Zühtü Paşa tarafından İslahhane'ye (Hamidiye Sanayi Mektebi) verilmiştir. Büyük Bursa yangınında da bu bina yanmıştır.

ted in Fasulyeciyan moving to Bursa, a place he thought would be ideal to establish a theatre, together with his friends Ahmet Fehim, Triyans, Tospatıyan, Binemeciyan, Holasiyan, Canıkyan, also his female friends Madame Fasulyeciyan, Hiranus, Şirinyan, Virginya, Zagakiyan and Sofi. They started to give performances at the Melek-zat garden. When Ahmet Vefik Pasha came to watch them they performed the comedy play the "Merakié" and the "Le Mariage Forcé". The next day Ahmet Vefik Pasha invited them to the governor's office and said: "I am going to have a theatre constructed for you and I am going to give you plays as well. You won't give any rent for this theatre, you will only perform for the benefit of the Gureba Hospital (which cared for the needy and the abandoned) twice a year. The hospital will get the whole proceeds of these two performances." Consequently, outwith Istanbul the foundations for the first theatre in Anatolia were laid in Bursa. Ahmet Vefik Pasha had a 36-theatre box-building constructed in the garden of the coffee house opposite the post office. The location of the theatre was in Hisar District, right across from the building which was used as a Reformatory at the time (Tophane Vocational School, at the present day). Ahmet Vefik Pasha, gave the name "Meraki" to a play "Malade Imaginaire" which he had translated himself from the original by Molière; and with this play the Bursa Ottoman Theatre thus gave its first performance on the 15th September 1879. The theatre used to perform plays for nine months of the year and had a three-month interval. In order to endear theatre to all kinds of people Ahmet Vefik Pasha set up the Committee of Theatre Lovers in which he acted as the chairman. On this committee there was the French consul Jemargi, Turkish translator at the consulate Gregoir Baille, the Austro-Hungarian consul Falgeyen, Minister of Tithe Viental, the local notable Rasim Bey, a teacher from the Girl's School Hodja İbrahim Effendi and the director of the Hüdavendigâr Newspaper and City Printing House Feraizcizade Mehmet Şakir Effendi. Ahmet Vefik Pasha made great efforts for people to go to the theatre and enjoy it.

In November 1882 Ahmet Vefik Pasha was removed from his office. Soon after he moved out of Bursa the theatre was closed down. The theatre building was then devoted to a Reformatory (Hamidiye Industrial School) in 1886 by Zühtü Pasha who was the governor in office at that time. This building was later burnt down in the Great Fire of Bursa.

Mudanya Mütareke Binası (Mudanya Belediyesi Arşivi)

Mudanya Mütarekesi

Kurtuluş savaşı sonrasında Ankara hükümetinin kazandığı ilk diplomatik zafer Bursa'da imzalanan Mudanya Mütarekesi ile gerçekleşmiştir.

Büyük Taarruzun zaferle sona ermesi üzerine İtilaf Devletleri TBMM'ye mütareke çağrısında bulunmuşlardır.

Türk ordusu ile İngiliz işgal kuvvetleri arasında bazı gerginlikler yaşandıysa da görüşmeler 3 Ekim 1922 'de Mudanya'da başlamıştır.

Görüşmelerde TBMM hükümetini batı cephesi komutanı İsmet Paşa temsil ederken, Fevzi Paşa ve Refet Paşa da görüşmeler boyunca Mudanya'da bulunmuşlardır. İngiltere'yi General Harrington, Fransa'yı General Charpy ve İtalya'yı da General Monbelli'nin temsil ettiği görüşmelerde, ateşkesle doğru-

The First Diplomatic Victory on the Way to the Republican Period is Won in Bursa

After the War of Independence the first diplomatic victory that the Ankara Government had won was the Mudanya Truce which was concluded with its ratification in Bursa.

Upon the Large Scale Attack turning out to be a victory the Allies had launched an appeal to the Turkish Grand National Assembly for a truce. Even though some tension had arisen between the Turkish army and the English occupation forces the negotiations began on the 3rd November 1922 in Mudanya.

İsmet Pasha, the West Front Commander, represented the Turkish Grand National Assembly during the negotiations. Fevzi Pasha and Refet Pasha were also in Mudanya during the complete negotiation process. General Harrington represented England, General Charpy represented France and Gene-

dan ilgili durumda bulunan Yunanistan, General Mazarakis ve Albay Sariyanis'i görevlendirmesine karşın, Yunan delegeler görüşmelere doğrudan doğruya katılmamışlar ve olan biteni bir gemiden izlemekle yetinmişlerdir.

Zaman zaman gergin anların yaşandığı, hatta görüşmelerin kesilmesi tehlikesinin doğduğu ve Türk ordusunun yeniden hareket hazırlıklarına giriştiği mütareke görüşmeleri 11 Ekim 1922 tarihinde uzlaşmayla sonuçlanmıştır.

14 maddelik Mudanya Mütarekesi'nin en önemli hükümleri şunlardır:

- Mütareke imzalandıktan üç gün sonra, 14/15 gecesini yürürlüğe girecektir.
- Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki silahlı çatışma sona erecektir.
- Yunanlılar Doğu Trakya'yı 15 gün içerisinde boşaltacaklar ve bölge, İtilaf Devletleri aracılığıyla 30 gün içerisinde Türk yönetimine devredilecektir.
- Barış antlaşması imzalanıncaya kadar Türk ordusu Trakya'ya geçemeyecektir. Buna karşılık iç güvenlikle ilgili olarak sayısı 8000'i aşmayacak bir kuvveti gönderebilecektir.
- Barış antlaşmasının imzalanmasına kadar Meriç'in sağ sahili ve Karaağaç İtilaf Devletleri'nin işgali altında kalacak ve Türk kuvvetleri Çanakkale Boğazı ve İzmit'te belirlenen çizgiyi geçemeyeceklerdir.

Mütarekeyi kabul etmek istemeyen ve imzalamaktan kaçınan Yunan hükümeti aradığı desteği bulamamış ve sonuçta 14 Ekim'de Mudanya Mütarekesi'ni imzalamak zorunda kalmıştır. Bu arada TBMM, Doğu Trakya'nın teslim alınması ve burada bir Türk yönetiminin kurulmasıyla ilgili olarak Refet Paşa'yı görevlendirmiştir. Refet Paşa 12 Ekim 1922'de TBMM temsilcisi olarak İstanbul'a girmiş ve halkın büyük coşkusuyla karşılanmıştır.

ral Monbelli represented Italy throughout the negotiations. Although General Mazarakis and Colonel Sariyanis were appointed as the representatives of Greece, the Greek delegates did not attend the negotiations, and instead were content to watch what was happening from a ship nearby.

The long drawn out negotiations ended in conciliation on 11th October 1922, after experiencing mass tensions and even the danger arising of a breakdown in talks with the Turkish army getting prepared for another military operation.

The most important provisions of the 14 articles in the Mudanya Truce were:

- The truce shall go into effect three days later, on the night of the 14th/15th.
- The armed conflict between the Turkish and Greek forces shall cease.
- The Greeks shall evacuate Eastern Thrace within 15 days and the territory shall be handed over to the Turkish administration by the Allies within 30 days.
- The Turkish army shall not cross over into Thrace until the peace treaty has been signed, however it may despatch a troop of 8000 soldiers for the domestic security of Thrace.
- The right bank of Meriç together with Karaağaç shall remain under the occupancy of the Allies and the Turkish forces shall not cross over the designated line along the Dardanelles and İzmit.

The Greek Government, unwilling to accept the Truce, could not find the support it had sought and eventually had to sign the Mudanya Truce on the 14th October. Meanwhile the Turkish National Assembly had appointed Refet Pasha to take over Eastern Thrace and to establish a Turkish administration there. On the 12th October 1922 Refet Pasha made his entry into Istanbul as the representative of the Turkish Nati-

Bu önemli mütarekenin sonuçları şu başlıklar altında toplanmıştır:

- Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir.
- Doğu Trakya savaş yapılmadan kazanılmıştır.
- Kurtuluş Savaşı'nın silahlı mücadele dönemi sona ermiştir.
- Burada kazanılan zafer askeri bir zaferin ötesinde ilk diplomatik zafer olmuştur.
- Misak-ı Milli'nin Trakya sınırı çizilmiştir. İsmet Paşa'nın elde ettiği bu diplomatik zafer, kendisine yolunu açmıştır.

I.Konsil'in Toplanması

Hıristiyanlığın bir devlet yönetim biçimi olarak ele alınmasının temelleri İznik'teki I.Konsil'de atılmıştır.

Hıristiyanlığın doğuşu ile birlikte, yeni dinin gördüğü baskılar, topluluğu öncelikle Anadolu topraklarına atmıştır. Hıristiyan dünyanın ilk kiliseleri bu topraklar üzerinde kurulmuştur. Özellikle Roma İmparatorluğu'nun Hıristiyanlığı resmi din olarak kabul etmesinin ardından, çeşitli görüş ayrılıkları had safhada konuşulmaya başlanmıştır. Bu ayrılıklar konuyu tartışma gereksinimi doğurmuş ve Hıristiyan dünyası ilk genel toplantısını Bursa İznik'te gerçekleştirmeye karar vermiş-

onal Assembly and was welcomed with a rousing reception from the public.

The outcome of this important truce can be summarized in the headings below:

- The existence of the Ottoman Empire came to an end.
- Eastern Thrace was acquired without engaging in battle.
- The period of armed struggle in the War of Independence ended.
- The victory achieved here, beyond that of being a military one, was the first diplomatic victory.
- The Thrace border of the National Pact was demarcated.
- This diplomatic victory brought about by Ismet Pasha proved to be conducive to him.

The Foundations of Considering Christianity as a Form of Political Management are Laid out in the First Council of Churches in Nicea

The first time Christianity was discussed as a governing system was in the I. Council in İznik.

At the time when Christianity came into being, the pressures on the new religion led to the expulsion of the believers in society first of all to the Anatolian landscapes; the first churches of the Christian world were to be established in this region. In particular, after the Roman Empire had accepted Christianity, different opinions started to be voiced at a very high level. These disagreements led to the need of discussion

İznik Kalıntıları (Bursa Kent Müzesi Arşivi)

tir. I.Konsül veya I.Ökümelik Konsül adını da taşıyan bu genel toplantı, Hıristiyan dünyasında büyük önem taşır.

Özünde görüş ayrılıklarını ortadan kaldırmak amacıyla düzenlenen bu toplantının genelde amacına ulaşmadığı bilinmektedir. Bu toplantının net sonucu ise; dini içerikli çalışmaların siyasallaşma sürecine girdiğidir. Dini ve siyasi özelliklere sahip bir akım (Airusçuluk) bir dönem Roma İmparatorluğu'nun yönetim ilkesini oluşturmuştur.

I.Konsül ülkemizin özellikle İnanç Turizmi konusunda kullanılabileceği çok önemli bir materyaldir. I.Konsil'in İznik'te gerçekleşmesi, Antakya, Demre, Efes, İstanbul, Kapadokya, Tarsus ve Urfa'yı olduğu gibi İznik'i de Hıristiyan âlemi için ziyaret edilmek istenen kutsal yerlerden biri haline getirdiği tartışmasız bir gerçektir.

on this subject and the Christian World decided to organize the first general meeting in İznik. This general meeting which was called the First Council or First Ecumenical Council has a great importance in the Christian World. It is known actually that this meeting which was organized to dispel the disagreements could not reach its intended aim. The net result of this meeting was that the studies on religion had come into the political arena. Arianism, a movement which had religious and political characteristics, formed the ruling principle of the Roman Empire philosophy for a period of time. The First Council is a very important element which can be used for our country, particularly for Faith Tourism. It is an indisputable reality that the undertaking of the First Council in İznik made it one of the holy places which is desired to be visited by Christendom, likewise with Antakya, Demre, Efes, İstanbul,

Arkeolog-Sanat Tarihçisi Dr. Bedri Yalman, bu toplantıyı “İnanç Turizmi Yılı; 2000” adlı makalesinde özetle şöyle anlatıyor:

“Roma İmparatoru Constantius I, Roma halkının görüşüne uyarak resmi din kabul ettiği Hıristiyanlığa tüm halkın uymak zorunluluğunu duyabileceği tanrı buyruklarını oluşturmak isteğinde iken, bu birleştirici girişimler karşısında başlayan ayrılıkçı görüşler, yorumlar, eleştiriler karşısında Hıristiyanlığın koruyuculuğuna soyunarak, Ariusçuluğa karşı tedbirler almaya başladı.

Burada Airusçuluk, Airus’un “Baba(Tanrı), Oğul (İsa) ve kutsal ruh” üçlemesinin Hıristiyanlığı üç tanrıcılık(tritheisme) yorumuna soktuğu ve de bunun terk edilen çok tanrıcılığın bir uzantısı olduğu görüşüydü.

Dini tartışmaların ülkenin doğusunda hızla yayılması üzerine İmparator araya girerek, fikir ayrılıklarına düşen, gruplaşan tarafları uzlaştırmaya çalıştı. Bundan sonuç alamaması üzerine 20 Mayıs 325 ile 25 Temmuz 325 tarihleri arasında Nikaia (İzник)’da I. Ökümelik Konsül (genel toplantı)’ü oluşturdu. Kili-senin ihtiyaç duyduğu an, bütün piskoposların davet edildiği, genel, olağanüstü, evrensel bu dini toplantı gerçekleştirildi.

I. Nikaia (İzник) genel toplantısı, İmparator Constantius I’in huzurunda, Papa Silvester’in görevlendirdiği Cordoba Metro-politi Hosios’un yönetiminde “Senatus Sarayı”nda gerçekleştirildi. Bu toplantıda 318 piskopos bir araya geldi.

Toplantının yapıldığı Senatus Sarayı’nın, (kesin veriler olma-masına rağmen) İzник’te belirtilen yerinde gölden yelkenlerle taşımacılık yapılan bir iskele bulunmaktadır. 358, 362 ve 368 yıllarında İzник’te meydana gelen şiddetli depremler sırasın-da birçok anıtsal yapı ile Senatus Sarayı’nın da yıkıldığı, yapı malzemelerinin ise İstanbul’a taşındığı, saraya ait hiçbir kalıntı-nın günümüze ulaşmadığı anlaşılmaktadır.”

Kapadokya, Tarsus and Urfa.

The archaeologist and art historian Dr.Bedri Yalman talks about this meeting in his article called “The Faith Tourism Year: 2000” (İnanç Turizmi Yılı: 2000): The Roman emperor Constantius I. who wanted to establish God’s commands in Christianity- accepted by him as an established religion in the direction of the ideas of the Roman people which all the people would feel like obeying- but, because of the separatist ideas, expositions, and criticisms which were started against these joint attempts he directed himself to the protection of Christianity and took caution against Arianism.

Here, the idea was Arianism put into Christianity the interp-retation of tritheism with Arius’s philosophy of Father (God), Son (Jesus) and the Holy Spirit and this was the extension of Polytheism which had been abandoned. Upon the disper-sion of the religious discussions in the east of the country, the Emperor mediated a settlement and tried to conciliate the parties which had separated into groups; when he could get no result from this he organized the Ecumenical Council I. (The General Meeting) between 20th May 325 and 25th July 325 A.D. in Nicaea (Izник). This religious meeting, to which all the bishops were invited, was general, prodigious and universal and was held at a time when the church was sorely in need of it.

The Nicaea (Izник) General Meeting I. was held in the presence of the Emperor Constantius I. under the management of Cordoba’s metropolitan Hosios who was charged by Pope Silvester in the “Senatus Palace”. In this meeting 318 bishops came together. Altho-ugh there is no clear evidence of the place where the Senatus Pala-ce was, there was a quay in the indicated area where transport had been done by sailing ships on the lake. It is understood that during the violent earthquakes which occurred in İzник in the years 358, 362 and 368 A.D. respectively, the Senatus Palace was also dest-royed together with many monumental buildings. The building materials from the ruins were subsequently carried to Istanbul and it is evident that no ruins from the castle remain to the present day.

Kiril Alfabesinin doğuşu

Kiril alfabesi bilindiği gibi Slav ırklarının kullandığı alfabedir. Bulgaristan, Rusya, Ukrayna, Sırbistan ve Makedonya'da da bu alfabe kullanılmaktadır. Bu arada Bizans'ın en önemli iki okulundan dini eğitim vereni olan Uludağ'daki (Olimpos ya da Oлимп Mysios /Mysios'un Oлимп'i) Polihron Manastırı'na önce Konstantin Kiril ardından da Methodiy adlı iki kardeş katılır. Polihron Manastırı'nda 851-855 yılları arasında bu iki kardeşin Kiril alfabesini oluşturduğu kabul edilmektedir.

Bu durum hakkında Bonü St Angelov tarafından yazılan ve Türker Acaroğlu tarafından Türkçe'ye çevrilen Slav Alfabesini Yaratan Kiril ve Metody Kardeşler adlı eserde daha geniş bilgiler bulunabilir. Bu manastırın yeri hakkında Polonyalı Simeon'un da 1608-1619 yılları arasında Anadolu'da yaptığı yolculukla ilgili seyahatnamesinde "Dağın zirvesinde halen harap bir kilise vardır" ifadesi yer almaktadır.

The City Claimed as the Birthplace of the Cyrillic Alphabet

As known, the Cyrillic alphabet is used by the Slavic Peoples. This alphabet is used in Bulgaria, Russia, Serbia and also in Macedonia. Two brothers named Krill and Methodiy joined to Polihron Monastery, the one giving religious education in Uludag (Olympus or Mysian Olympus) of the two important schools of Byzantines. It is accepted that between the years 851-855 these brothers formed the Cyrillic alphabet in Polihron Monastery.

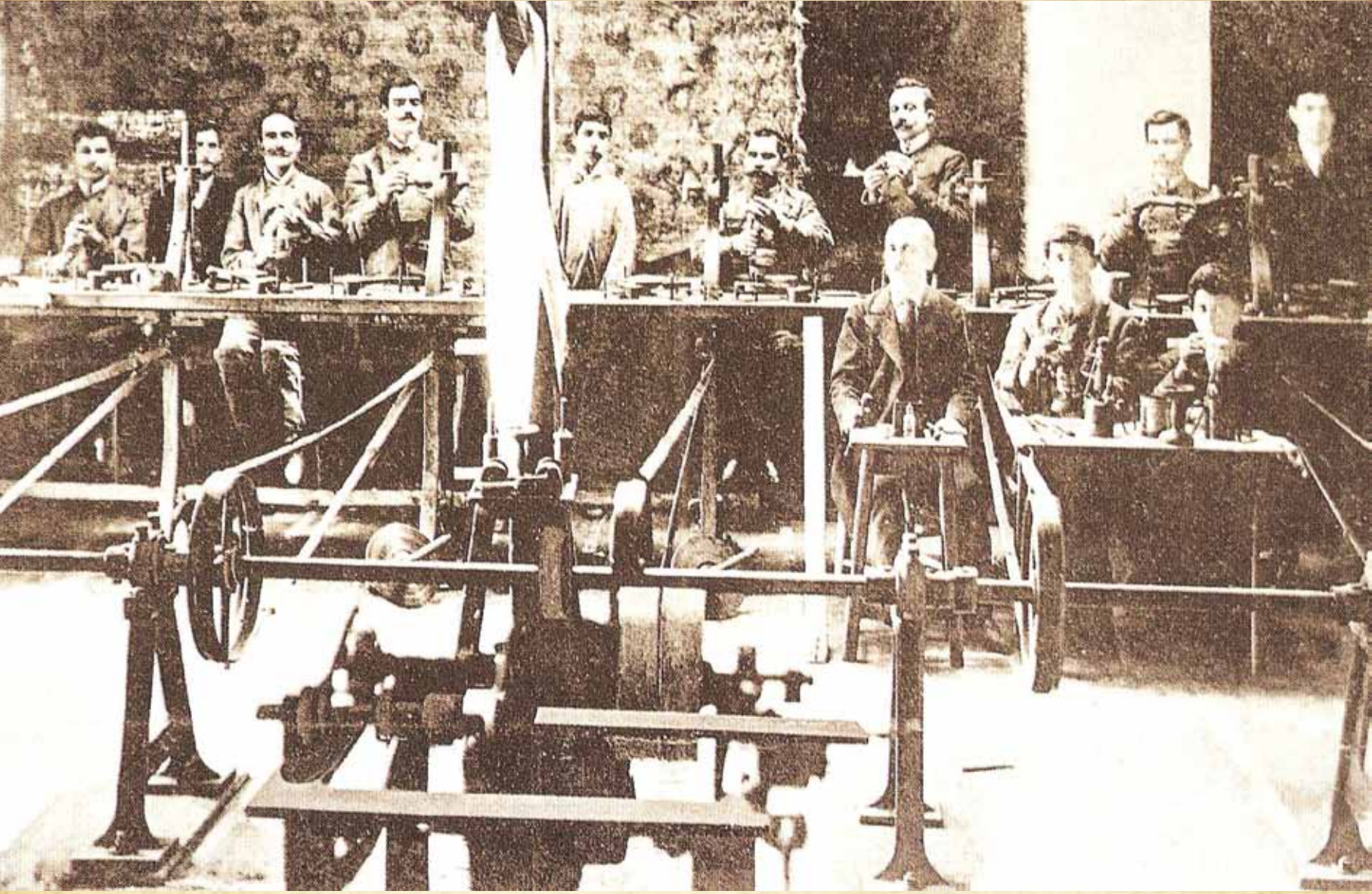
More information can be found about this in the book Creators of the Slavic Alphabet, Krill and Methodiy Brothers written by Bonu St Angelov and translated into Turkish by Turker Acaroglu. About the location of this monastery, in Poland Simeon's book of travels to Anatolia it is said that there was still a ruined church at the top of the mountain.

Rusça'da Kullanılan Kiril Alfabesi.
(<http://special.lib.gla.ac.uk>)

BÖLÜM II GİRİŞİMCİ KİMLİĞİYLE BURSA

PART II THE ENTREPRENEUR IDENTITY OF BURSA

Bursa'da 1900'lü yıllarda Elmas Kesicileri (Suna - İnan Kıraç, Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi)

BURSA GİRİŞİMCİDİR

Klasik economiciler emek, sermaye ve topraktan oluşan üretim öğeleri arasına girişimciyi de sokmuşlardır. Girişimci emek , sermaye ve doğa öğelerini birleştirir ve verimli kılar. Bunu başaranlar girişimcidir.

Girişimci bulunmazsa bu öğeler birleşmeyecek ve üretim gerçekleşmeyecektir. Girişimci riski göze almakta, yani zarar etme olasılığını önceden kabul etmektedir.

Bursa, tarih boyunca girişimciliğini neredeyse her alanda göstermiş, önemli riskler almış bu yolda büyük bedel ödemiştir. Bursa ve girişim kültürü birbirinden ayrılmaksızın tarih içinde evrilmiş ve günümüze kadar gelmiştir. Prof.,Dr, İlker Parasız Modern Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü'nde girişim kültürünü; "girişim lehine sosyal düşünce atmosferi" olarak tanımlamaktadır. Prof.Dr. Parasız'ın yapıtında girişim sahası tanımı da, "Hükümetin yatırım ve istihdamı teşvik ettiği bir alan. Hükümet bunu planlama düzenlemelerini gevşeterek ya da bir vergi indirimi sağlayarak yaşama geçirebilir. Bu politikanın bir tehlikesi komşu alanlardan söz konusu sahaya yatırım ve istihdamın yön değiştirmesine neden olmasıdır" diye yapılmaktadır. Bursa özellikleri ve güzellikleriyle binlerce yıldır dünyanın en önemli girişim sahasıdır. Bursa'nın kâr-zarar bilançosunu tarih yapacaktır.

Bursa'nın sosyo-ekonomik koşulları, girişimci kültürünün taşıdığı verimli toprakların üzerinde şekillenmiştir. Homeros'tan günümüze yansıyan yerleşim kültürünün izleri, girişimcilik tarihinin Bursa'dan yazılmaya başlandığı tezini güçlendirmektedir.

Bursa, İpekyolu'nun en önemli güzergahıdır. Yerkürenin çok uzak coğrafyalarından taşıdığı başka girişimci kültürlerin katkılarıyla ortaya dünyaca ünlü "İznik Çinisi","Bursa İpeği","Bursa Kumaşı" çıkmıştır. İnsanlığın üretimi keşfettiği dönemden bu yana Bursa'nın girişimci kültürü evrilmektedir.

Tarihsel buluşmalar kenti etkilemiştir. Osmanlı'nın ilk alışveriş merkezleri Bursa'dadır. Bugün Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin

BURSA IS AN ENTREPRENEUR CITY

Classic economists think that entrepreneurs are one the basic production elements of labour, capital and land. An entrepreneur combines the elements of labour, capital and nature, and makes them effective. Those who succeed in this are the entrepreneurs.

These elements cannot be combined together and production cannot be done if there are no entrepreneurs. Entrepreneur takes risks and accepts the possibility of failure in advance.

Bursa has shown its entrepreneurship in almost every field, taken important risks and paid a great price for this during history. Bursa and entrepreneurship culture have interacted in the history and come so far. In the Encyclopaedic Dictionary of Modern Economics, Prof. İlker Parasız defines "entrepreneurship culture" as "the atmosphere of social thinking in favour of enterprise". And the definition of "enterprise area" is; "an area in which the government encourages investment and employment. The government can do this by relaxing planning regulations and providing tax relief. A disadvantage of this policy is that the investment and employment shifts from the neighbour areas to the area concerned." With its features and beauties Bursa has been the most important enterprise area in the world for thousands of years. Bursa's profit and loss sheet will be decided by history.

The socio-economic conditions of Bursa have been shaped on the fertile land of its "enterprising culture". The traces of settlement culture reflected from Homer to present strengthens the thesis that the history of entrepreneurship has started to be written from Bursa.

Bursa is the most important destination of the Silk Road. With the contributions of other enterprising cultures carried from very remote parts of the world "İznik Pottery", "Bursa Silk" and "Bursa Fabric" have come out. Since the day human being

gündemindeki Tarihi Çarşı ve Hanlar Bölgesi'ndeki çok önemli emanetleri dünyaca ünlü mimar Massimiliano Fuksas'ın da katkılarıyla geleceği kucaklamaya hazırlanmaktadır.

1081 yılında İznik'in Anadolu Selçuklu Devleti'nin ilk başkenti olduğu ve Anadolu'ya yayılmaya başladığı döneme kadar uzandığı varsayılan ve Osmanlı'nın kuruluşunda önemli katkıları bulunan "Ahi"lerin bugünkü kuşak temsilcisi esnaf ve zanaatkarın biraraya gelerek oluşturduğu Bursa Tarihi Çarşı ve Hanlar Birliği,tarihi çarşı ve hanları ayakta tutabilmek adına çabalamaktadır.

Bu bölümde Bursa'nın girişimci ruhunu oluşturan bazı örnekleri bulacaksınız.

started production, Bursa's enterprising culture has developed.

Historical encounters have affected the city. The first shopping centres are in Bursa. Today, some important relics in the Historic Bazaars and Inns District which is in the agenda of Bursa Metropolitan Municipality are prepared to embrace the future with the contributions of world-renowned architect Massimiliano Fuksas.

The Union of Bursa Historic Bazaars and Inns composed of the artisans and craftsmen who are the current representatives of 'Akhis' who existed until the period when İznik became the first capital of Anatolian Seljuk State in 1081 and Seljuks started to spread to Anatolia, and had important contributions in the establishment of the Ottoman State struggles to sustain the historic bazaars and inns.

In this part you will find some examples of Bursa's entrepreneurial spirit.

Bursa Kapalıçarşı Genel Görüntü (Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

Kapalıçarşı

Osmanlı'nın ilk bedesteni Yıldırım Beyazıt tarafından Bursa'da yaptırılan Kapalıçarşıdır.

Bedesten eskinin yükte hafif, pahada ağır değerli eşya ve mücevheratın alınıp, satıldığı ve de saklandığı güvenli çarşılar verilen isimdir. Bankaların bulunmadığı dönemlerde, bedestenler bir bakıma bankalar gibi bir görev üstlenmişlerdir. Osmanlı'nın ilk bedesteni Yıldırım Beyazıt(Saltanatı 1389-1402) tarafından XIV. yüzyılın sonlarına doğru Bursa'da yaptırılmıştır ve kapalıçarşının merkezini oluşturur. Bir merkez mekân ile bu merkez mekâna açılan ve doğu batı doğrultusun-

The First Shopping Centers of Ottomans; the Bedestens (the Jewellery Bazaars) are Built in Bursa

The first bedesten of the Ottoman State is the Kapalıçarşı (The Covered Bazaar) which was constructed by Yıldırım Bayezit.

Bedesten was actually the name given to secure bazaars which were places where light-in-weight, though heavy-in-value jewellery was sold and kept. During the times when banks did not exist, the bedestens served as banks. The first bedesten of the Ottomans was constructed by Yıldırım Bayezit (who reigned between 1389-1402), in Bursa, towards the end of the 14th century. This bedesten formed the centre of the

da sıralanmış 56 dükkân ve mahzenden oluşmaktadır. Bedesten Sultan Orhan tarafından yaptırılan çarşı ve dükkânların bir bölümünü de içine alacak biçimde planlandığı ve uygulandığı görülür. Yapının güneyindeki 12 dükkân Orhan Gazi Vakfı'na kayıtlıdır. Bedestenin iç boyutları 56.50 x 15.00 metre ve dış boyutları 71.10 x 35.50 metredir.

Dört yönde de kapıları vardır. İçeride 6 tane örme ayak kemerlerle birbirine bağlanmış ve bunların üzerine 14 kubbe oturtulmuştur. İçte 32, dışta 68 dükkân vardır.

Bu dükkânlar yuvarlak tonozlarla örtülüdür. Aslında tuğla olan kemer ayakları, 1960 onarımında kesme taş olarak değiştirilmiştir.

Duvarları üç sıra tuğla, bir sıra kesme taş örülüdür. 1958 yılındaki büyük Kapalıçarşı yangınında büyük zarar gören ve on kubbesi çöken bedesten, 1960'ta aslına uygun biçimde onarılmış ve restore edilmiştir.

Osmanlı'da Çinicilik Sanatı

Osmanlı'nın ilk çinisi İznik'te üretilmiştir. Çini bilindiği gibi bir yüzü sırlı, çeşitli motifler veya yazılarla süslenmiş, kil veya özel nitelikli topraktan yapılarak pişirilen levhaya verilen addır.

Çinicilik bir sava göre, Uzakdoğu'dan ve adından da anlaşılacağı üzere Çin'den getirilmiş olabilir. Nitekim Türkçeye yerleşmiş adının da "Çini", yani "Çine ait" anlamına gelmekte oluşu, bu savı doğrular niteliktedir. Esasen Uzakdoğu'daki bu eski komşumuzda, bu sanat dalının ne denli ileri olduğu da bilinen bir gerçektir. En eski kalıntılar kilden kaplar halinde yapılan bazı çanak – çömlek ile süslü duvarları örmekte kulla-

Kapalıçarşı. The bedesten consists of a central space and 56 shops which are aligned at the east and west side of the central space, all of which open out onto this space, together with an underground depository (or large cellar). It is seen that the bedesten was designed and constructed in such a way so as to embrace some of the bazaar and the shops which had been constructed by Sultan Orhan. The 12 shops at the south of the building are registered under the Orhan Gazi Foundation. The inner dimensions of the bedesten are 56.50 x 15.00 metres and its outer dimensions are 71.10 x 35.50 metres. It has gates in all four directions. Inside, six bonded legs are attached to each other with arches and 14 domes are placed upon them. Inside the bedesten there are 32 shops, while outside it there are 68. These shops are covered with round vaults. The arch legs which are actually made of bricks were changed with the ones made of hewn stone during the repair work carried out in 1960. The walls of the bedesten are bonded with three rows of brick and one row of hewn stone. In the great Kapalıçarşı fire in 1958, the bedesten was badly damaged and 10 of its arches collapsed. Eventually in 1960 it was repaired and restored identically to its original structure.

The Ceramics in the Ottoman Period is Improved in Bursa

The first ceramics of the Ottomans was produced in İznik. Ceramics, as its known, is the name given to the fired plate made of clay or else soil of a certain quality. One side of the ceramic is decorated with various motifs or else writings. According to one claim the art of ceramics comes from the Middle East, and was possibly brought from China. Actually the Turkish version of ceramics "Çini" corroborates this claim as "Çini" literally means "related to China" in Turkish. Actually it is common knowledge of how well advanced our former neighbour in the Far East is in this field of art. We see that the oldest traces are some brown ware made of clay, and bricks painted on one side

Çintemani Koleksiyonu'ndan İznik Çinisi (DHA Arşivi)

nılan bir yüzü boyalı tuğlalar şeklinde görülmektedir. Zamanla kaplar içindeki sıvının sızmasını önlemek veya daha temiz ve dayanıklı olmasını sağlamak için, maden oksiti ya da cam gibi maddelerle sıvanarak pişirilmiş; zamanla da geliştirilerek özgün halini almıştır. İlk örneklerine Ortadoğu'da Asur ve Babil yapıtlarında rastlanır.

Daha sonra İran'da Dara sarayının duvarlarında görülmüştür. Oradan Orta Asya'ya geçmiş ve Türkler tarafından süsleme aracı olarak önemli ölçüde kullanılmıştır.

Arap coğrafyacı Yakup Hamavî (XIII. yüzyıl), en kaliteli çinilerin Türkistan'da yapıldığını yazmaktadır. XIV. yüzyıldan itibaren Avrupa'da yaygın biçimde kullanılmaya başlanan çini, XV. yüzyılda Endülüs'te (İspanya) en gelişmiş formuna ulaşmıştır. Ancak XVII. yüzyıl başlarında Arapların İspanya'dan sürülmesinden sonra yavaş yavaş değerini yitirmeye başlamıştır. Bursa Ansiklopedisi'nde çiniciliğimizin öyküsü şöyle anlatılmaktadır:

Osmanlı döneminde XVIII. yüzyıla değin İznik çiniciliği, çağın en ince ve en gelişmiş el sanatları arasında sayılmaktaydı. Ancak çiniciliğin İznik'te nasıl ve kesin olarak hangi tarih-

which were used to erect ornamented walls. In time, the brown ware was fired with materials like metal oxide or else glass in order to prevent the liquid inside from leaking and to make the brown ware cleaner and more durable. And in the course of time ceramics became more developed and finally acquired its original state. The first samples of ceramics were encountered with the Assyrian and Babylon artefacts. Afterwards ceramics were witnessed on the walls of the Dara Palace in Persia. After that ceramics went to Central Asia and were used by the Turks significantly as an ornamental tool. They were also developed by Chinese craftsmen.

The Arab geographer Yakup Hamavi (13th century) wrote that the best quality ceramics were made in Turkmenistan. The ceramics which were used widely in Europe as from the 14th century, reached its most developed form in the 15th century, in Andalusia (Spain). However at the beginning of the 17th century, when the Arabs were driven out of Spain, it gradually lost its value. In the Bursa Ansiklopedisi (The Bursa Encyclopaedia) the story of the art of ceramics is narrated as below:

The Iznik ceramics were regarded as the most delicate and

lerde başladı; ya da bu el sanatının İznik'e ne zaman, kimler tarafından getirildiği kesin olarak bilinmemektedir. Osmanlı döneminde İznik çiniciliğine ilk kez 1495 tarihli bir "hazine defteri"nde rastlanmaktadır. Bu defterde bir " kâse-i İznik " kaydı bulunmaktadır.

Oysa kayıtlara geçmemiş de olsa, XIV. ve XV. yüzyıllar boyunca yapılan pek çok Osmanlı yapıtlarında kullanılan çinilerin İznik yapımı olduğu araştırmalar sonucu ortaya çıkmıştır. Örneğin İznik'teki Yeşil Cami ile Bursa'daki Yeşil Cami ve Türbe, Murat II Camisi, türbeler; ayrıca Edirne'deki Muradiye Camisi vb.

XV. yüzyılın sonlarına değin süregelen ve "renkli sır" tekniğinin büyük gelişme gösterdiği bu ilk dönemde İznik çiniciliğinde gözlenen özellikler; Çininin pişirilmesinden sonra, yüzeyden yaldız ve süsleme motifleri, arabesk ve örgü işlemeli yaprak desenleri, çiçek motifleri ve yazı süslemeleri gibi ince işçilik gerektiren çalışmalardır.

Bir sonraki XVI. yüzyıl, İznik çiniciliğinin altın dönemi olmuştur. Bu yüzyılın ilk yarısında çinilerdeki süslemeler eski özgün özelliklerini sürdürmekle birlikte, "rûmî", "palmet", "hayatî" ve "lotus" gibi motifler çoğalmış; henüz kırmızı renk verme tekniği ortaya çıkmadığı için, bu renk verilecek bölümler sırlanmadan fırınlanarak sonradan boyanmıştır.

Dönemin en özgün örnekleri İstanbul'daki Yavuz Sultan Selim ve Şehzade Mehmet türbelerindedir. XVI. yüzyıl sonlarında "renkli sır" tekniği terk edilerek "sır altı" tekniği kullanılmaya başlanmıştır.

Bu çinilerde firûze, mavi, tatlı yeşil, kırmızı, açık lacivert, beyaz ve ara sıra da siyah renkler kullanılmıştır.

Çini sanatı tarihinin ünlü "parlak mercan kırmızı"sı bu dönemde ilk kez İznik'te uygulanmış, ancak 40-50 yıllık bir sürenin sonunda ortadan kaybolmuştur.

Bu parlak mercan kırmızısı işlemeli çiniler, İstanbul'da

advanced handicraft of the Ottomans until the 18th century. However there is no knowledge of how and what exact date it first started in İznik, and when and by whom this art was brought there. The İznik ceramics in the Ottoman times were first encountered in the "Treasury Book" in 1495. In this Treasury Book there is a record headed, Kase-i İznik (The İznik Bowl). Although not mentioned in the records, it was discovered during the research conducted that most of the ceramics used in the Ottoman artefacts made during the 14th and 15th century were actually İznik ceramics. Examples of such artefacts are the Yeşil Camii (The Green Mosque) in İznik, Yeşil Camii (The Green Mosque) and Yeşil Türbe (The Green Tomb), Murat II. Camisi (The Murat II. Mosque) and tombs in Bursa, and also the Muradiye Camisi (The Muradiye Mosque) in Edirne and so on.

The features of the İznik ceramics in its first period which lasted until the end of the 15th century, and during which the "coloured glaze" technique

was highly developed, can be described as follows: after the ceramic is fired the surface of the ceramic is delicately embroidered with gold latten and ornamental motifs, arabesque and embroidered leaf designs, flower motifs and ornate writing. The following century, which is the 16th, constituted the golden period of ceramics. Besides the ornamentals on the ceramics preserving their original features in the first half of this century, motifs like "rumi", "palmet", "hayati" and "lotus" increased, and as the technique of tinting red colour was not yet discovered, the parts where this colour would be applied would be left untouched without glazing it, would be fired in the oven, and then dyed afterwards. The most original samples of the time are at the Yavuz Sultan Selim and Shahzadah Mehmet tombs in İstanbul. Towards the end of the 16th century the "coloured glaze" technique was abandoned and the "sub glaze" technique started to be used. On these ceramics colours like turquoise, blue, mellow green, light navy blue, white and sometimes black were used. The famous "bright coral red" in the history of ceramics was first used during this period in İznik; however it disappeared after

Topkapı Sarayı'nda, Sokullu Mehmet Paşa ve Piyade Paşa camilerinde, Edirne'de de ünlü Selimiye Camisi'nde uygulanmıştır. Bu dönemde İznik'te üretilen çini eşya, kullanıldığı yerlere göre "kâs-s berây-i derîce", "ocak", "çeşme", "hane-i bas" gibi türlere ayrılıyordu.

Ayrıca büyüklük ve biçimlerine göre de "kâse-i kebir", "kâse-i sagir" denilmekteydi. Süsleme, işçilik ve renklerine göre ise "k'ase-i mahattat", "hatt", "mavi", "surh", "lale", "nakş-i lâle", "mermer", "nakş-i mermer" gibi adlarla anılıyordu. 1617 yılında yapımı tamamlanan Sultan Ahmet Camisi'nde yirmibin143 parça İznik çinisi kullanılmıştır.

İznik'te üretilen çinilerin o sıralarda dışsattımının da yapıldığı, hatta Mimar Sinan'ın ardılı Mimar Davut Ağa'nın bu çinilerin Osmanlı ülkesi dışına çıkarılmasının yasaklanmasını istediği bilinmektedir. Ne var ki bu görkemli yükselişine karşın, XVII. yüzyılın ilk yarısından sonra İznik çiniciliğinde hızlı bir gerileme gözlenmektedir.

Nitekim yapımı 1663'te tamamlanan İstanbul'daki Yeni Cami'de kullanılan ısmarlama İznik çinileri artık eski kalitesinde değildir, renkleri bozulmuştur.

XVIII. yüzyılda İznik çiniciliği bütünüyle çöküş sürecine girmiştir.

Çini yapımevleri birbiri ardından kapanmıştır. Bunda kuşkusuz, imparatorluğun ekonomik bakımdan dar boğaza girmiş olmasının önemli payı olmalıdır.

Eski kayıtlardan, 1716'da İznik'teki çini üretiminin hemen tamamen durduğu anlaşılmaktadır. 1718'de ise, İznik'te kalan son çini ustaları İstanbul'a getirilerek Tekfur Sarayı yanına kurulan çini yapımevinde görevlendirilmiştir.

Çağdaş dönem İznik çiniciliği son yıllarda yeniden canlandırılmaya çalışılmakta, bu yönde olumlu gelişmeler sağlanmaktadır.

Başta Eşref Eroğlu, Rasih Kocaman, Adil Can gibi çini

40-50 years. These ceramics which were decorated with bright coral red were first applied to the artefacts in Topkapı Palace, Sokullu Mehmet Pasha and Piyale Pasha Mosques in Istanbul, and the famous Selimiye Mosque in Edirne. The ceramics goods produced at the time were distinguished from each other with various classifications such as "kas-s beray-i derice" (leather bowl), "ocak" (oven), "çeşme" (fountain), "hane-i baş" (head of the household) depending on where they were used. Also they were named "kase-i kebir" (the big bowl) and "kase-i sagir" (the small bowl) depending on their sizes. They were further named "k'ase-i mahattat" (bowl with lines), "hatt" (line), "mavi" (blue), "surh" (ramparts), "lale" (tulip), "naks-i lale" (embroidered tulip), "mermer" (marble), naks-i mermer" (embroidered marble), depending on their ornamentation, workmanship and colours. At the Sultan Ahmet Mosque, the construction of which finished in 1617, 20143 pieces of Iznik ceramics were used.

It is also common knowledge that these ceramics were exported, and Mimar Davut Aga (Architect Davut Aga), the follower of Mimar Sinan (Architect Sinan) had even wanted the banning of ceramics being taken out of the country. However in contrast to its magnificent rise, a swift regression of the Iznik ceramics was observed after the first half of the 17th century. As a matter of fact, the Iznik ceramics which were ordered to be used at the construction of the Yeni Camii (The New Mosque) -whose construction finished in 1663- were not the same quality as they actually were previously; their colours had deteriorated. During the 18th century the Iznik ceramics went through a phase of total collapse. The ceramics workshops were closing down one by one. The bottleneck which the empire was experiencing in the economy at the time no doubt had a considerable influence over this situation. From the former records it is understood that ceramics production in Iznik almost completely ceased in 1716. In 1718, the last ceramics craftsmen remaining in Iznik were brought to Istanbul and assigned to the ceramics workshop founded beside the Tekfur Palace.

Attempts have been made to revive the contemporary peri-

ustalarının özel çabaları; özellikle de İznik Eğitim ve Öğretim Vakfı'nın ve Uludağ Üniversitesi'ne bağlı açılan İznik Meslek Yüksek Okulu'nun çalışmaları sonucu, İznik'te çinicilik yeni bir gelişim sürecine girmiş bulunmaktadır.

27-28 Ekim 1986'da Paris'teki Drouot Salonu'nda yüzlerce Türk ve İslâm sanat yapıtları için yapılan açık artırmada, İznik yapımı çini ve porselen eşya büyük ilgi görmüştür.

Bu açık artırmada İznik üretimi parçalar 2.000 ile 10.000 dolar arasında alıcı bulmuştur. 1988 yılı Ekim ayı sonlarında Yıldız Sarayı Silâhânesi'nde açılan "Dördüncü Uluslararası Antika ve Sanat Fuarı"nda, İznik'te XVI. yüzyılda yapılmış ve günümüzde dünyada sadece dört örneği bulunan bir çini tabağa, uzmanlarca yaklaşık 35.000 sterlin değer biçilmiştir.

Havluculuğun Doğuşu

Bursa'nın ekonomisinde önemli bir yer tutan tekstil içinde havluculuğun payı büyüktür. İpekçilik geleneğinden doğan Bursa havluculuğunun, Türkiye'de ve dünyada önemli bir yeri vardır. Bursa'da havluculuk, 18. yüzyılın başlarında kadife dokumacılığının bir ürünü olarak ortaya çıkmıştır. Havlular, önceleri el tezgahlarında dokunmuştur. Zaman içinde havluculuk, güçlü bir sanayi haline gelmiştir. Genellikle pamuk ipliğinden yapılmakta olan Bursa havluları, 18. ve 19. yüzyılda Hindistan, İran, Suriye, Mısır ve Balkan ülkelerine ihraç edilmiştir. Bugün Bursa'da, 100'ün üzerinde üretim yerinde on binlerce havlu üretilmektedir.

od İznik ceramics, and positive developments have been realized in this respect. Notably the special efforts of the ceramics craftsmen Eşref Eroğlu, Rasih Kocaman and Adil Can; and in particular with the works of the İznik Vocational High School opened in affiliation with İznik Education and Training Foundation and Uludağ University, the ceramics in İznik have leapt into a new phase of development. During the auction which was held at the Drouot Auction House in Paris, on the 27th-28th October 1986, for the hundreds of Turkish and Islamic artefacts, the İznik made ceramics and china drew great attention. In this auction the İznik made pieces found purchasers with prices of between 2.000 to 10.000 dollars. At the "Fourth International Antiques and Art Fair" held at Yıldız Palace towards the end of October 1988, the experts put a value of approximately 35.000 sterling on a ceramics plate made in the 16th century in İznik, and of which there are only four of its kind in the world.

The City Where Towel Manufacturing Starts

Towel manufacturing is important in textile industry which is a notable area for Bursa's economy. Towel manufacturing of Bursa derived from sericulture tradition has a significant role in Turkey and in the world. It came out as a product of velvet weaving in the early 18th century. Towels used to be weaved using hand looms in the beginning. But then it became a powerful industry. Bursa towels generally made from cotton yarn were exported to India, Iran, Syria, Egypt and Balkan countries in the 18th and 19th centuries. Today, in Bursa, myriads of towels are manufactured in more than a hundred factories.

Eski Dönemde Havlu Üretimi (Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

Osmanlı'nın İlk Krom Madeni

Kromu, 1797'de Fransız kimyacı, Louis Nicolos Vauquelin, Sibiry'a'da bulmuştur. Krom cevherinin zengin bulunduğu ülkelerden biri de Türkiye'dir. Elazığ, Fethiye ve Bursa Orhaneli önemli krom yataklarına sahiptir.

Ülkemizde krom madeninin ilk kez Bursa Orhaneli'nde 1848 tarihinde bulunduğu Raif Kaplanoğlu'nun Bursa'da İlkler isimli makalesinde belirtilmektedir.

The First Chrome Mine of the Ottoman State

Chrome was first discovered by the French chemist Louis Nicolos Vauquelin in Siberia, in 1797. One of the countries rich in chrome ore is Turkey with Elazığ, Fethiye and Bursa Orhaneli possessing rich chrome deposits.

Chrome was first discovered in our country in Bursa Orhaneli, in 1848.

*Bay Kardeşlere Ait İpek Fabrikası
(Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)*

Osmanlı'nın İlk Yün, Pamuk ve İpekli Dokumacılığı

Osmanlı'nın ilk yün, pamuk ve ipekli dokumacılığı 1437 yılında Üçkuzular Tekkesi'nin haremünde kurulan makinelerle yapılmıştır.

1840'lı yıllara gelinceye değin Osmanlı ülkesinde ve Bursa'nın da sınırları içinde bulunduğu Hüdavendigar Vilayeti'nde, ipek böcekçiliği ve ipek üretimi konusunda ayrıntılı bilgilerden yoksun bulunmaktayız.

The First Wool, Cotton and Silk Weaving in the Ottoman State

The first wool, cotton and silk weaving in the Ottoman State was done in 1437, with the machines set up at the harem of the Üçkuzular Tekke (Dervish Lodge). We lack detailed information concerning sericulture and silk production in the Ottoman state as well as the Vilayet district of Hüdavendigar, which previously came within the boundary of Bursa, until the year 1840. But what is known is that the leading regions in terms of sericulture and raw silk production within the Otto-

Ancak bilinen imparatorluğun ipek böcekçiliği ve ham ipek üretiminde başta gelen bölgeleri, Hüdavendigar, Selanik, Edirne, Kosova, Yanya, Manastır, Aydın, Ankara ve Adalar vilayetleri ile İzmit ve Çatalca sancaklarıdır. Sanayi devrimini izleyen dönemde giderek artan ham ipek gereksinmesi, Avrupa'nın, Osmanlı ipliğine ilgisini büyük ölçüde artırmıştır.

1840'larda Bursa'nın kuzeyindeki Timurtaş (Demirtaş) ile Ertuğrul Sancağı'na (Bilecik) bağlı Lefke İlçesi'nde elde edilmekte olan ham ipeğin, en iyi nitelikli ürün olduğu Avrupalı sanayicilerce keşfedilince, başta Bursa olmak üzere Hüdavendigar Vilayeti'nin bazı yörelerine yabancı sermaye akımı başlamıştır.

O zamana değin Bursa'da el veya ayakla çalışan mancınıklarda ipek ipliği çekilmekte; ancak bu iplik, Batı'nın gelişmiş ipekli dokuma sanayine elverişli düzlükte olmamaktaydı. Bu sakıncanın giderilmesi amacıyla 1845 yılında Bursa'nın Kayabaşı semtinde, buharla çalışan ve 60 mancınığı bulunan ilk "Harir Fabrikası" kurulur. Fabrikanın ortakları, Bursa'da koza ve harir (ipek) ticaretiyle uğraşan Taşciyan Ohannes ve Bayoğlu Osep Ağa'larla Fransız uyruklu Falkeisen'dir.

Bu ilk buharlı ipek ipliği çekme (filatür) fabrikasından kısa süre sonra, bu kez Namazgah semtinde, "Evkaf-ı Hümâyün Nezâreti"ne ait olmak üzere ikinci buharla çalışan harir fabrikası işletmeye açılmıştır. 1852'de ise Muradiye semtinde Çınarönü adıyla anılan yerde Sultan Abdülmecid'in iradesiyle 78 mancınıklı "Harir Fabrika-i Hümâyunu" kurulmuştur.

Bu ilk kuruluşları, genellikle yabancı sermaye ortaklığı ve daha çok yerli azınlıklarla levantenlerin katılımıyla oluşturulmuş şirketler tarafından gerçekleştirilen yeni yatırımlar izlemiştir. 1856 yılında fabrikaların sayısı 37'ye, bunlardaki mancınık sayısı ise 3.000 dolaylarına ulaşmıştır.

man Empire were Hüdavendigar, Salonika, Edirne, Kosova, Yanya, Manastır, Aydın, Ankara, the Princes' Islands together with İzmit and Çatalca sanjaks.

During the period following the industrial revolution the increasing need for raw silk aroused the interest of Europe towards the Ottoman yarn. Just after the European industrialists discovered that the raw silk produced in Timurtaş (Demirtaş) –in the north of Bursa- and Lefke -within the boundaries of Ertuğrul Sanjak (Bilecik)- was a product of the highest quality, in the 1840's a flood of foreign investment started in some regions of the Vilayet of Hüdavendigar, with Bursa heading the list.

Up until that time the silk was threaded with spinning wheels which were operated manually, however this yarn could not be as smooth as to meet the standards of the developed silk weaving industry of the West. In order to compensate for this drawback the first steam operated "Silk Factory" with sixty spinning wheels was established in Bursa, Kayabaşı District, in the year 1845. The partners of this factory were Taşciyan Ohannes who was dealing with the cocoon and silk trade in Bursa, Bayoğlu Osep Aga and Falkeisen who was a French citizen. Shortly after the establishment of this first steam operated spun silk yarn (filature), a second steam operated silk factory belonging to the Administration of Imperial Foundations was opened in Namazgah District. Later, in 1852 an "Imperial Silk Factory" with 78 spinning wheels was established in Muradiye District, at a place called Çınarönü, upon the decree issued by Sultan Abdülmecid.

These first establishments were followed up with new investments undertaken by foreign investment partnership companies and companies set up by local minorities and Levantines. In the year 1856 the number of factories had reached 37 and the spinning wheels to round about 3.000.

İlk İpek Fabrikası

Osmanlı'da ilk ipek fabrikasının 1833 yılında Fransız Glaizal Ailesi tarafından Bursa'da kurulduğu Raif Kaplanoğlu'nun Bursa'da İlkler isimli makalesinde belirtilmektedir.

Osmanlı'nın İlk Filatür Tesisleri

Osmanlı'da ilk modern anlamda mancınık filatür fabrikası (ipek çekme tesisi) 1846 yılında Taşçıhan Ohannes ve Bayoğu Osep Ağa tarafından Bursa'da kurulmuştur. Ayrıca, Müslüman-Türk işadamları arasındaki ilk filatür tesisi de yine Bursa'da Osman Fevzi Efendi(Burdurizade) tarafından kurulmuştur. Osman Fevzi Efendi 1880-1890 yılları arasında Fransa'ya ipek ipliği ve ipekli kumaş dışsatımını da gerçekleştirmiştir.

6 Haziran 1889 tarihinde Müslüman-Türk ve azınlık işadamları ile birlikte Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nı kuran Osman Fevzi Efendi, odanın ilk başkanlığını yapmıştır. Osmanlı Bankası'nın Bursa temsilciliğini de yapan Osman Fevzi Efendi 1875 ve 1883 tarihlerinde iki kez Bursa Belediye Başkanlığı da yaptı. 1823'te Bursa'da doğan Osman Fevzi Efendi, 6 Eylül 1920'de ölmüştür.

The First Silk Factory

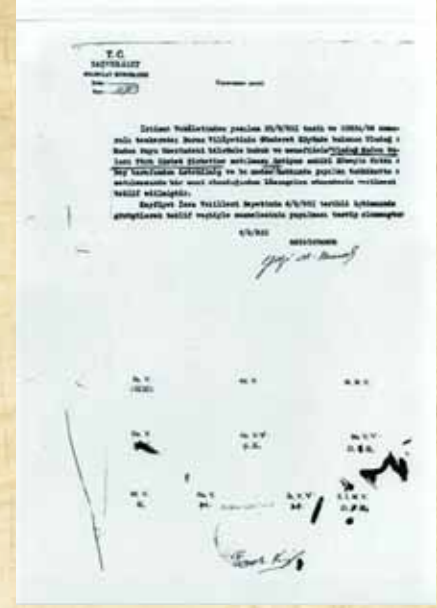
The first silk factory was opened by the French Glaizal Family in Bursa, in 1833.

The First Modern Filature Facilities of the Ottoman State

The first filature factory (spinning silk yarn facility) of the Ottoman State with spinning wheels and in the modern sense was established by Taşçıhan Ohannes and Bayoğu Osep Ağa, in Bursa, in 1846. Also the first filature facility established by a Muslim-Turkish businessman, Osman Fevzi Effendi (Burdurizade), was founded in Bursa. Osman Fevzi Effendi also undertook the exportation of silk yarn and silk fabric to France between the years 1880-1890. Upon founding the Bursa Chamber of Commerce and Industry together with Muslim-Turkish and minority businessmen on the 6th June 1889, he executed the first chairmanship of the chamber. Also, being the representative of the Ottoman Bank, he served as the Bursa Mayor both in 1875 and 1883. Osman Fevzi Effendi, who was born in 1823 in Bursa, died on the 6th September 1920.

1900'lü yıllarda Köleyan Kardeşler'in Filatür Fabrikasında Koza Ayıran Kadın İşçiler (Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)

Keşiş Dağı (Uludağ) Maden Suları İçin Padişah Sultan Reşat Han Tarafından Verilen Dönemin İlk İşletme Ruhsatı ve 1931 yılında Mustafa Kemal Atatürk Tarafından Keşiş Dağı Maden Suyu Adının Uludağ Maden Suyu Olarak Değiştirilmesi ve Türk İbaresini Kullanma İmtiyazını Veren Mektup. (Mehmet Erbak Arşivi'nden)

Keşiş Dağı Maden Suyu

Osmanlı'nın ilk ruhsatlı madensuyu 1870'te Çaybaşı'nda bulunan Keşişdağı Madensuyu'dur. 1877 yılında saraya mensup ailelerden Talat Paşa ve Fuat Bey ismi bilinmeyen bir Fransız ile birlikte o günün endüstriyel koşullarında bu suyu şişeleyip, satmaya başlamışlardır. Fuat Bey'in vefatı sonrası kendisine ait hisseler Sıtkı Bey'e (Ulus) ve Fransız yatırımcının hisseleri de İtalyan yatırımcı Signor Parrodi'ye intikal etmiştir. 1912 yılında Padişah Sultan Mehmet Reşad Han tarafından dönemin ilk işletme ruhsatı Keşişdağı Madensuyu'na verilmiştir.

1925 yılında Keşişdağı Madensuları'nın müstecirliğini

The First Licensed Mineral Water in the Ottoman State

The first licensed mineral water in the Ottoman State was the Keşişdağı Mineral Water (Keşişdağı Maden Suyu) in Çaybaşı. It acquired its license in 1870. In 1877 Talat Pasha and Fuat Bey, both from families with connections to the Imperial Ottoman palace, started bottling this mineral water under the available industrial conditions of the time and sold it together with an anonymous French partner. After the death of Fuat Bey his shares passed on to Sıtkı Bey (with the surname, Ulus) and the shares of the French investor passed on to the Italian investor Signor Parrodi. In 1912 Sultan Mehmet Reşad Han issued the first operating license to Keşişdağı Mineral Water.

Mehmet Hakkı Erbak Bey almıştır. 1930 yılında da Mehmet Hakkı Erbak, Nilüfer Gazozları'nı çıkarmaya başlamıştır.

1931 yılında Mehmet Hakkı Erbak Bey, Signor Parrodi ve Talat Paşa'nın hisselerini alarak o dönemdeki diğer ortak olan Sıtkı Ulusu Beyle ortak olmuştur.

1931 yılında Keşişdağı Madensuyu'nun ismi Mustafa Kemal Atatürk tarafından Uludağ Madensuyu olarak değiştirilmiştir.

Yine Mustafa Kemal Atatürk tarafından Uludağ Madensuları'nın işletme imtiyazı ve Uludağ Madensuları'nda "Türk" ibaresi kullanma imtiyazı verilmiştir.

Ayrıca Uludağ Türkiye'de ve dünyada bazı ilklere daha imza atmıştır. Türkiye'de ilk kez 1955 yılında Nur Kola ve Frutti adı ile ilk kolalı ve portakallı gazlı içecek üretimi yapmaktadır. Bu tarihten dokuz yıl sonra dünya markaları ülkemize girmiştir.

İlk 1 litrelik pet şişe ile madensuyu pazarlanması dünyada ilk kez Uludağ tarafından gerçekleştirilmiştir. 1978 yılında Türkiye'de ilk kez vidalı kapak ile 1 litrelik şişelerde pazarlama yapılmıştır.

1985 yılında Türkiye'de ilk kez diet kola, diet gazoz ve diet portakallı üretimi gerçekleştirilmiştir.

Madensuyu konusu Raif Kaplanoğlu'nun çalışmalarında ise "1863'te Çitli Madensuyu tüccar Anghelos Ridiger tarafından işletilmiş, 1888'de bu işletme eczacı Dellasudan tarafından alınmış ve tanıtımı yapılmış.

1855 yılında girdiği çeşitli yarışmalarda dokuz uluslararası madalya kazanmıştır." olarak geçmektedir. Ama ilk ruhsatlar Uludağ'a aittir.

In 1925 Mehmet Hakkı Erbak became the lease-holder of Keşişdağı Mineral Water. In 1930 he started launching Nilüfer Soda Pop (Nilüfer Gazozları). In 1931 Mehmet Hakkı Erbak Bey, purchased the shares of Signor Parrodi and Talat Pasha, and became the partner of Sıtkı Bey. In 1931 Mustafa Kemal Atatürk changed the name of Keşişdağı Mineral Water and named it Uludağ Mineral Water (Uludağ Maden Suyu).

Mustafa Kemal Atatürk further granted Uludağ Mineral Water an operating concession together with a concession to use the word "Turkish" on the products.

Uludağ Mineral Water also broke new ground. In 1955, for the first time in Turkey, it fulfilled the production of coke and soda pop under the respective names of Nur Kola and Furtiti. Nine years after this production, global brands entered the Turkish market. It was Uludağ which for the first time in the world marketed mineral water in 1 litre plastic bottles. Moreover, in 1978 for the first time in Turkey, Uludağ marketed 1 litre bottles with screw caps.

Finally, in the year 1985 Uludağ realized the production of diet coke, diet soda pop and soda pop with orange thus bringing off another "first" in Turkey.

In his works on mineral water however Raif Kağlanoglu indicates, "It was a tradesman Anghelos Ridiger who operated the Çitli Mineral Water (Çitli Maden Suyu) in 1863 and in 1888 pharmacist Dellasudan purchased this enterprise and promoted it.

In 1855 the business won nine international medals from various competitions it had participated in." Yet, the first license belongs to Uludağ.

Kebabçı İskender'in Eski Dükkanı (Yavuz İskenderoğlu Arşivi)

İlk Döner Kebab:İskender Efendi

Döner kebab ilk kez Bursa'da 1867 yılında İskender Efendi tarafından yapılmıştır.

İskender Ailesi 1800'lü yılların başından beri Bursa'dadır. Uzun yıllar geçimini et işi ile sürdüren ailenin bir tarafı İstanbul'da eti çiğ olarak satarken, diğer tarafı Bursa'da onu pişirmeyi tercih etmiştir.

Genelde et işi üzerinde uğraşan bu aile, hısım ve akraba

The First Döner Kebab (Lamb Roasted on a Revolving Spit)

The first Döner Kebab was prepared by İskender Effendi in Bursa, in 1867. The İskender family has lived in Bursa since the beginning of the 1800's. While one part of the family -which incidentally has made its living from meat products for generations- entered into the business of selling raw meat in Istanbul, the other family members opted to sell cooked meat in Bursa. This family which was generally dealing with the business of meat expanded itself continuously through relative

evlilikleri ile devam eden bir aile büyümesi süreci yaşamıştır. O dönemlerde yerleşik düzende kasap dükkanları bulunmadığından genelde çiğ et at sırtlarına konulan tel dolaplarla seyyar olarak satılırken, pişmiş et (tandır-kuzu çevirme) davlumbaz tabir edilen içinde sıcak külü olan kubbeli bombe kapaklı sırtta taşınan ve servis yapılırken ayaklı kasnak üzerine konulan davlumbazlarla seyyar olarak satılmıştır.

1800'lerin ortalarında o dönemdeki İskender Dede'nin büyüğü olan kardeş çocuğu ve Hovarda Sabit lakabı ile anılan aile büyüğü, İstanbul'da eti tandır ve davlumbazdan çıkartıp, dikey şiş üzerine yerleştirerek satmaya başlamıştır.

İskender Efendi, Bursa'da pişmiş et satan babasına bu yeni uygulamadan söz etmiş ve ilgi gördüğünü anlatmıştır.

Babası Mehmet Efendi "İcat çıkarma" diye karşı çıksa da sonunda İskender Efendi Bursa'da Kayhan Çarşısı'ndaki ilk dükkanda bu işe soyunmuştur.

Etin şişe geçirilerek kömür ya da odun ateşinde pişirildiği bu kebab çeşidi Bursa'da "İskender'in dönen kebabı" olarak tanınmaya başlamıştır.

Bu dükkan, şu anda Kebapçı İskender'in ilk dükkan olarak fotoğraflarda görülen dükkanının hemen karşısındaki küçük bir köşededir.

İskender Efendi'nin dönen kebabı olarak bilinmeye başlayan bu kebab, süreçte kendisinin yarattığı bu farklılığın üzerine, pideyi keserek bunu elle yenen "alaturca" tarzı ile sunmuştur.

Önce bakır lengerlerde birkaç kişilik hazırlanan bu kebab, daha sonra porselen tabaklarda birkaç kişilik halde servis edilmiştir. Bu daha sonra büyük tabakların içerisinden, küçük tabakların içine kişi başına dönüştürülmüş ve çatal ile yenilen bugünkü alafrağa haline gelmeye başlamıştır.

Yanında da onun ayrılmaz parçası olan şıra ile servis edilmeye başlamıştır.

and kinship marriages. At that time there were no established butcher's shops. What they were doing generally was either peddling the raw meat in meat-boxes covered with wire gauze which they then placed on the back of horses, or else peddled the cooked meat (tandoori-roasted lamb) in a metal cowl which emitted smoke fumes as the meat was being kept hot. These metal cowls or containers were domed in shape and had curved covers; the interior contained hot ash. They were carried around on the back of the street sellers and put on pulleys with legs as the meat was served.

In the mid 1800's one of the elderly in the family living in Istanbul, nicknamed Hovarda Sabit, also the elder cousin of İskender Dede, got the meat out of the tandoori and metal cowl and placed it on the vertical skewers and sold it that way. İskender Effendi mentioned this new method to his father who was selling cooked meat in Bursa, adding how popular it had become back in Istanbul.

Although his father opposed this idea of his by exclaiming to him "Don't come up with inventions" İskender Effendi eventually got into this business in his first shop at the Kayhan Bazaar. This type of kebab which was prepared by skewering the meat and grilling it on coal or a wood fire started to become known in Bursa as "İskender's Döner Kebab" (literally "rotating meat" in Turkish). This first small shop of his was at the opposite corner of the shop which we see in the pictures as the first shop of Kebapçı İskender. İskender Effendi later on served this "döner kebab" in his own style by adding sliced pide (pitta bread); typically this has a soft, chewy texture and is light thus enabling it to be eaten by hand. This was the "Alaturca" style. With this "Alaturca" style first of all this kebab would be prepared in shallow copper dishes for a number of people and then would be served on a single china plate for a few people to eat together from the same plate. In the course of time kebab started to be distributed to smaller plates for people to eat it individually with forks. This application made the kebab transform from the "Alaturca" style to the "European" style. Also

Günümüzde Iskender Efendi'nin dördüncü kuşağı olan Yavuz Iskenderoğlu, İskender Döner Kebabı'nın markalaşması yolunda önemli adımlar atmıştır.

ABD ve AB üyeleri, Türki Cumhuriyetler olmak üzere nerede ise dünyanın tamamında "Kebabçı İskender" markasının hem tescilini yaptırmış, hem de tanıtmaya çalışmıştır.

this kebab started to be served with its integral partner," the must" (fermented grape juice). At the present day, Yavuz Iskenderoğlu, the fourth generation of Iskender Effendi, has made considerable headway in order to make Iskender Döner Kebab become a brand name. In this respect he has both registered the trademark "Kebabçı İskender" and endeavours to publicise it worldwide, with the USA, the European Union member states, and the Turkic Republics heading the list.

Rumeli Hisarı'nda Şirket-i Hayriye Vapuru (Max Fruchtermann Koleksiyonu)

Şirket-i Hayriye

Osmanlı'nın ilk anonim şirketi diyebileceğimiz Şirket-i Hayriye'nin nizamnamesi devlet memuru iken Bursa'ya gelen Sadaret Müşteşarı Keçecizade Fuat Paşa ve alim-tarihçi Cevdet Paşa tarafından Yeni Kaplıca'da yazılmıştır.

Bir aylığına Bursa'ya kaplıcaya gelen Fuat Paşa ve Cevdet

The Foundations are Laid for Şirket-i Hayriye (The Goodwill Company - The State Maritime Lines Administration) in Bursa

The statutes of Şirket-i Hayriye, which we can regard as the first joint stock corporation of the Ottoman State, were drawn up by the Inspector of the Grand Viziership, Keçecizade Fuat Pasha, who had come to Bursa when he was a state officer, and scholar-historian Cevdet Pasha, in Yeni Kaplıca (The New Thermal Bath).

Paşa hamamda yıkanırken akıllarına bir denizcilik şirketi kurmak gelmiştir.

Yeni Kaplıca'nın soğukluğuna çıkıp, görevlilerden kâğıt kalem istemişler ve Şirket-i Hayriye'nin nizamnamesini yazmışlardır.

Bunu oluşturmalarındaki temel amaçlardan biri o dönemlerde Avrupa'da çok yaygın ve itibarlı olan anonim şirketleri, halka bir örnek ile göstermek ve Boğaziçi'nde oturanların gidiş gelişlerini kolaylaştırmaktır.

Bu şirketin kurulması Osmanlı için hayırlı bir girişim sayıldığından adına Şirket-i Hayriye denmiştir.

Modern Konserveciliğin Temelleri: İhsan Celal Antel

Ülkemizdeki ilk modern konserve fabrikası 1925 yılında İhsan Celal Antel tarafından Bursa'da kurulmuştur.

1894 yılında İstanbul'da doğan İhsan Celal Antel, Darülfünun Hukuk Müderrisi ve eski Adliye Nazırları'ndan Mehmet Celallettin Bey'in oğludur. Mercan İdadisi'ni bitirdikten sonra gönüllü olarak I.Dünya Savaşı'na katılmıştır.

Galiçya'da savaşmış, savaş sonrası Darülfünun'da "Ulum-u tabiiye/doğal bilimler" eğitimi görmüştür. 1920 yılında uzmanlık eğitimi için Almanya'ya gitmiştir.

1925 yılında Almanya'dan dönünce Bursa'ya yerleşmiş ve Türkiye'nin ilk konserve fabrikasını 1928'de kurmuştur.

Kendisi aynı zamanda bir sanat ve spor insanıdır. Bursa'da eski adıyla Beden Terbiyesi Bölge Müdürlüğü (Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü) yapmıştır.

Kenara itilmiş sporlarımızdan kayak, atletizm, dağcılık ve

Fuat Pasha and Cevdet Pasha, who had come to Bursa for a month's stay to benefit from the thermal bath, thought of setting up a maritime company while having a bath at the time. They came out to the cooling room of the bath and asked for pens and papers from the staff, and together wrote the regulations of Şirket-i Hayriye. The very aim of them drawing up the body of regulations was to show the public an example of a joint stock company which was actually very common and reputable back in Europe, and to facilitate easy access to the people living on the banks of the Bosphorus whilst crossing to and fro. As the setting up of this company was regarded as a goodwill attempt for the Ottoman state it was called the Şirket-i Hayriye (The Goodwill Company - The State Maritime Lines).

The Fundamentals of Modern Canning are Laid out in Bursa

The first canning factory in our country was established by İhsan Celal Antel in Bursa, in the year 1925.

İhsan Celal Antel was born in 1894 and was the son of Mehmet Celallettin Bey, professor of the Darülfünun (formerly Istanbul University) Faculty of Law and the former Judiciary Minister.

After completing his education at the Mercan İdadi, he voluntarily participated in the First World War where he fought in Galicia. After he returned from the war he studied natural sciences at the university. In 1920 he went to Germany to receive higher education. Upon returning from Germany in 1925 he moved to Bursa and opened the first canning factory in Turkey. He was also a man of arts and sports. He administered the Physical Education Regional Directorate (former Youth and Sports Provincial Directorate) wherein he gave great importance to our neglected sports like skiing, athletics, mountaineering and cycling. He was also one of the pioneers

Bursa Konserve Fabrikası Stantı (Afif Antel Arşivi)

bisiklete büyük önem vermiştir. Ayrıca ülkemiz fotoğraf sanatının öncülerindedir. Bugün Bursa'da konservecilik alanında ülke ve Avrupa çapında kuruluşlar bulunmaktadır.

of photography in our country.

Today in Bursa, there are many national and Europe related companies in canning industry.

Türk Japon İpekli Boya ve Dokuma Fabrikası

Cumhuriyetin ilk yabancı ortaklı şirketlerinden biri olan Türk Japon İpekli Boya ve Dokuma Fabrikası 1928(1929) tarihinde Bursa'da kurulmuştur. Japonya ile Türkiye arasındaki ilişkiler 1873 yılına kadar gitmektedir. 1925 yılında ise ilk diplomatik ilişki kurulmuştur. Ülkeler arasındaki ilişkiler böyle gelişirken Bursa özelinde de bir ilk yaşanmıştır. 1928 yılında Cumhuriyetimizin ilk yıllarında sanayiye kurmak ve ekonomiyi kalkındırmak için devlet ve birkaç Türk girişimci savaşı vermektedir. İşte o yıl Türkiye kendi ayakları üzerinde durmak için emeklerken, Japon ekonomisi de dünya pazarına girmenin adımlarını atmaktadır. Bu ortam iki kişiyi ortak çıkarlar noktasında buluşturmuştur. Saffetbeyzade Memduh Bey(Gökçen) ile Kont Kozui Otani ortak olarak Bursa'da bir ipekli dokuma ve boya fabrikası kurmuşlardır. O dönemler Kont Kozui Otani, Ryukoku Üniversitesi'nin temelini oluşturan Honganji-ha Budizm mezhebinin başındadır. Ryukoku Üniversitesi'nde yapılan araştırmalar sonucunda Kont Otani ve Saffetbeyzade Memduh Bey'in ortaklıkları ile ilgili belge ve eşyaların muhafaza edildiği ortaya çıkmış ve üniversitenin girişimleri ile Gökçen Ailesi'ne ulaştırılmıştır.

One of the First Companies with a Foreign Partner in the Republican Period is Founded in Bursa

Turkish-Japanese Silk Weaving and Paint Factory 1928 (1929), one of the first companies in the Republican Period with a foreign partner, was founded in Bursa. The relations between Japan and Turkey go back to 1873. But the diplomatic relations started in 1925. As these relations between two countries developed, there was also a pioneering event for Bursa. In 1929, the first years of the Republican period, the government and a few entrepreneurs was struggling to found a powerful industry and develop the economy. In that year, while Turkey was trying to stand on its own feet, Japan's economy was preparing itself to expand into the world market. And this situation brought two men together in common interests. Saffetbeyzade Memduh Bey(Gökçen), in partnership with Count Kozui Otani, founded a silk weaving and paint factory. Count Kozui Otani was the head of Honganji-ha sect of Buddhism which was the basis of Ryukoku University. As a cultured man, Count Kozui Otani had a chain of exploration groups in the whole Asia. After some research, it was found that the documents related to this partnership were conserved within the Ryukoku University. And the Gökçen Family was contacted with the attempts of the university.

*Kont Otani ve
Saffetbeyzade Memduh
Bey (ortada)
(Şükûfe Gökçen Arşivi)*

Gemlik Sunġipek Fabrikası (Bursa Kent Müzesi Arşivi)

Suni İpek (Sunġipek) Fabrikası

Türkiye'nin ilk Suni İpek Fabrikası 1 Şubat 1938 tarihinde Gemlik'te açılmıştır. 1933-1937 yılları arasında uygulanan "Birinci Beş Yıllık Plan"ın önemli yatırımlarından biri olan fabrikanın adı, dönemin İktisat vekili Celal Bayar'a 26 Kasım 1935 tarihinde yazdığı bir mektupla bizzat Atatürk tarafından konulmuştur.

Projeye göre 490.000 liralık bir harcamayla yapımı öngörülmektedir. Temeli 28 Kasım 1935'te dönemin başbakanı İsmet İnönü ve İktisat vekili Celal Bayar tarafından atılmıştır.

Açılışı 1 Şubat 1938'de Atatürk'ün son Bursa gezisi sırasında

The Fundamentals of Artificial Silk Manufacturing in Our Country are Laid out in Bursa

The first Artificial Silk Factory of Turkey was opened on the 1st February 1938, in Gemlik. The name of this factory was given personally by Atatürk, mention of which appears in a letter he had written to the Minister of Economy of the time, Celal Bayar, dated 26th November 1935. The Artificial Silk Factory (Suni İpek Fabrikası) was one of the most vital investments of the "First Five-Year Development Plan" implemented between the years 1933-1937.

The construction of the factory was projected for an expenditure of 490.000 Liras. Its foundation was laid by prime minister of the period İsmet İnönü and Economy Minister Celal Bayar on the 28th

yapılmıştır. Fabrika başlangıçta 350 ton/yıl reyon (yapay ipek) üretim kapasitesinde iken, 1949'da 500 ton/yıl kapasiteli viskon (yapay yün), 1951'de 200 ton/yıl kapasiteli selon ve karbon sülfür üniteleri eklenir.

1952'de ise, o zamana değin dış ülkelerden satın alınan ve viskon üretiminde yardımcı hammadde olan 450 ton/yıl kapasiteli karbon sülfür ünitesi eklenmiştir.

Böylelikle fabrikanın, karbon sülfür kapasitesi 1957'de 940 ton/yıla; 1964'e gelindiğinde selon kapasitesi 200 ton/yıla ve viskon kapasitesi de 1.100 ton/ yıla yükselmiş bulunmaktadır.

Ancak zamanla kullanılan makinelerin yıpranması ve demoda olması nedeniyle, çağdaş teknolojiye uygun daha büyük bir fabrika kurulması gerekmiş; 1969'da temeli atılan yeni fabrika binası 1973'te tamamlanıp üretime başlayınca da, eski fabrikada üretim durdurulmuştur.

Bu yeni fabrika 8.000 ton/yıl viskon (odun selülozu ile) ve 2.700 ton/yıl karbon sülfür kapasitelidir.

Ayrıca 1982'de yapımı tamamlanarak hizmete açılan selon tesislerinde yılda toplam 4.360 ton laksız, nitroselüloz laklı ve kopolimer laklı selondan film üretimine geçilmiş bulunmaktadır.

Bu dönemde "Sümerbank Gemlik Sunğipek ve Viskon Mamulleri Sanayi Müessesesi" adı verilen fabrikada çalışanların sayısı ortalama 700 dolayına ulaşmıştır.

Sunğipek Fabrikası'nın ekonomik katkısının ötesinde, Gemlik'in toplumsal ve kültürel gelişimine de önemli katkıları olmuştur. 1990'lı yılların ortalarında özelleştirme kapsamına alınan fabrika, Sümer Holding bünyesinde satışı sunulmuşsa da, uygun alıcı bulunamayınca 31 Mart 1998'de Sümer Holding tarafından Tekel'e devredilmiştir.

Daha sonra da Uludağ Üniversitesi'ne devredilen tesis, şu anda Uludağ Üniversitesi bünyesinde yeni kurulan Hukuk Fakültesi olarak hizmet vermektedir.

November 1935 with the inaugural ceremony being presided over by Atatürk, on the 1st February 1938, during his last visit to Bursa. When the factory was initially opened it had a 350 tonne/annual rayon (artificial silk) production capacity. In the year 1949, 500 tonne/annual capacity of viscose (artificial wool), and in 1951 200 tonne/annual capacity selon and carbon sulphur units were also added to the factory. A 450 tonne/annual capacity unit for the production of carbon sulphur, the auxiliary raw material for the production of viscose which had previously been imported, was also added to the factory in 1952. In this respect the carbon sulphur capacity of the factory increased to 940 tonne/annual in 1957, and its selon capacity rose by 200 tonne/annual and viscose capacity to 1.100 tonne/annual by the year 1964. However, as a result of the wear and tear of the machinery through time and the model becoming outdated a need had arisen for the construction of a bigger facility consistent with the contemporary technology. The construction of the new facility, whose foundations were laid in 1969, was completed in 1973 and the production back at the old factory was terminated upon the initiation of the production in this new facility. This new facility had a capacity of 8.000 tonne/annual viscose (with wood cellulose) and 2.700 tonne/annual carbon sulphur. Moreover thanks to the selon facility, whose construction was finished in 1982 and which was opened up to production in the same year, an annual film production of 4.360 tonne with non-lacquer selon, nitrocellulose lacquer selon and lacquered copolymer selon was undertaken. In this period the average number of workers employed in the factory named "Organization of Sümerbank Gemlik Artificial Silk and Viscose Products Industry" (Sümerbank Gemlik Suni İpek ve Viskon Mamülleri Sanayi Müessesesi) had reached to around seven hundred.

Beyond the economic contributions of the Artificial Silk Factory, it also benefited the social and cultural development of Gemlik. The factory was included in the scope of privatization in the mid 1990's. Although it was offered on sale within Sümer Holding it couldn't find a suitable buyer, thus it was transferred to the Monopoly on the 31st March 1998 by Sümer Holding. Afterwards the facility was transferred to Uludağ University and in turn, right now serves as a building for the newly founded School of Law.

Merinos Fabrikası Genel Görüntüsü (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Merinos

Türkiye'nin ilk kamgarn tipi yün üreten tesisi 2 Şubat 1938'de Merinos'ta açılmıştır. Türkiye'nin ilk sanayileşme atılımları arasında, bir yünlü tekstil girdileri fabrikası olarak kurulmuş ve zamanla gelişerek entegre bir tesis hâlini almıştır.

Temeli, 28 Kasım 1935'te Başvekil İsmet İnönü ve İktisat Vekili Celal Bayar tarafından atılan fabrikanın yapımını üstlenen yüklenici Nuri Demirağ'dır. Kısa sürede tamamlanan Merinos'un açılışı, on yedinci ve son Bursa gezisi sırasında, 2 Şubat 1938 günü Atatürk tarafından yapılmıştır.

Önceleri 16.140 eğirme ve 7.000 katlama iğlik bir iplik fabrikası olarak üretime başlayan Merinos, 1944'te 37 kamgran dokuma tezgâhının eklenmesiyle kumaş üretimine de geçmiştir. 1954'te iplik üretim kapasitesi artırılarak 38.100 iğe çıkarılmış; aynı yıl dokuma bölümünün tezgâh sayısı 37'den 87'ye çıkarken, 1960'ta bu sayı 176'ya ulaşmıştır.

1961'den sonraki Birinci ve İkinci Plan dönemlerinde gerek-

The First Example of Wool Factories is in Bursa

The first factory of Turkey to undertake worsted type wool production was opened on the 2nd February 1938, in Merinos. Among the first industrialization steps of Turkey, it was opened up as a factory for woollen textile input and had turned into an integrated facility by developing itself through time. The contractor of the factory was Nuri Demirağ. The foundations of the factory were laid by Prime Minister of the time İsmet İnönü and Economy Minister Celal Bayar on the 28th November 1935. The construction of the Merinos factory was completed in a short period of time and its inauguration was carried out by Atatürk during his seventeenth and last visit to Bursa, on the date of 2nd February 1938.

Formerly the factory had started its production as a yarn factory with 16.140 spinning and 7,000 folding spindles. In 1944 it purchased 37 worsted weaving looms and started fabric production. Later, in 1954 it increased its yarn production capacity to 38.100 spindles and in the same year it increased the number of looms in its weaving division from 37 to

sinim duyulan geliştirme programları uygulanmak suretiyle 1990'lara doğru fabrika 40.000 iğlik iplik ve 261 tezgâhlık dokuma kapasitesine çıkarıldığı gibi; 1977 yılında hazır giyim (konfeksiyon) bölümü de hizmete girmiştir.

Fabrikanın, kapatılma kararının alındığı Ekim 2000'de belirlenen yıllık üretim kapasitesi; 6.000 ton yün tops, 2.550 ton kangran iplik, 3.500.000 metre apre ve 580.000 adet konfeksiyon düzeyine ulaşmıştır.

Daha sonra Özelleştirme Yüksek Kurulu, Merinos'u 14 Kasım 2000 tarihinde Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı'na devretmiştir.

Şimdi Merinos, Bursa Büyükşehir Belediyesi ve BİSO'nun ortak projesi ile ülkemizin en büyük kongre ve kültür merkezlerinden biri haline gelmiştir.

Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi olarak hizmet vermektedir. Tesiste 1659 kişilik bir yüksek nitelikli sahne sanatları salonu ve 825 kişilik bir oditoryum, 500 kişilik bir salon, 11 seminer, 14 çalışma salonu, 1000 kişilik bir balo salonu bulunmaktadır.

87. This number shot up to 176 in 1960. After the year 1961, by means of the First and the Second Plan period, necessary development programmes were implemented. Towards the 1990's these implementations led to an increase in capacity that rose to 40.000 spindle yarns and 261 weaving looms. In 1977 the ready-to-wear division went into service. In October 2000, when the decision to close the factory was taken, its annual production capacity had reached 6.000 tonne bales of wool, 2.550 tonne worsted yarn, 3.500.000 metres finishing and 580.000 units of ready-to-wear. The Privatization High Commission turned Merinos over to the Directorate of Bursa Metropolitan Municipality on the 14th November 2000.

Now, Merinos is transformed into one of the largest congress and cultural centres in our country, Atatürk Congress and Culture Centre, under the project of Bursa Metropolitan Municipality. The project was also supported by the Bursa Chamber of Commerce and Industry. The facility has a high quality theatre, seating 1659 people; an auditorium, seating 825 people; a conference room, seating 500 people; 11 seminar rooms; 14 meeting rooms and a ball room with a capacity of 1000 people.

*Atatürk Kongre ve Kültür Merkezi Panoramik Görüntüsü
(Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)*

Merinos Fabrikası Genel Görüntüsü (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Şehirlerarası Karayolu Ulaşımının Başlaması: Kamil Koç

Anadolu'nun direniş hikâyesine tanıklık edeceği süreçte, 1901 yılında dünyaya gelen Kâmil Koç, ruhuna işleyen mücadeleci yanına uygun bir iş koluna, neredeyse Cumhuriyet'le eşzamanlı olarak adım atmıştır.

Bilecik-Pazaryeri'nde doğan Kamil Koç, diğer aile fertlerinin tek uğraşı olan topraktan koparak, askerliği sırasında komutanından aldığı tavsiyelerle yola çıkmıştır.

1923-1926 arası, manda arabalarıyla yük taşımacılığından, motorlu araçlarla taşımacılığa geçiş yıllarıdır. Bursa ilinden ehliyet alıp, Bilecik'in Karaköy İstasyonu'ndan Bursa'ya ilk kombine taşımacılığına yolcuları da dâhil ederek başlattığı girişim, yol ve araç yoksunluğunun yolculuk koşullarını zorladığı Cumhuriyet dönemindeki yolcu taşıma serüveninin 'ilk'idir.

Kâmil Koç, taşımacılığın gelecek vaat ettiğinin farkına

The First Intercity Transport Starts from Bursa

During the period when Anatolia would witness a story of resistance, Kamil Koç, born in 1901, took a step into a business line which utterly matched his fighting spirit almost at the same time when the Republic was founded. He was born in Bilecik-Pazaryeri, parted from the land which the other members of the family used to pursue as an occupation and set off on a different road following the advice of his commander whom he had lent an ear to during his period of military service.

Between the years 1923-1926 were the transformation years from freight business with ox cart to freight business with motor vehicles. He obtained a driving license qualification from Bursa and went back to Bilecik Karaköy Station to give a start to his first combined transportation which also included provision for passengers. This pioneering enterprise of his was the first passenger transport adventure of the Republican period during which both

varmış ve atılımlarına yön vererek, 1927'de, kendisine ait üç, şahıslara ait yedi araçla, Koç Birlik adlı ilk şirketini kurmuştur. 1948 yılına kadar da bu alanda rakipsiz olarak çalışmıştır.

Bu arada İkinci Dünya Savaşı döneminde, otobüs ve kamyonlarının bir kısmını ordunun hizmetine vermiştir. 30'lu yılların sonlarında, posta ihalesi taahhüdünü yerine getirmiş.

Austin kamyonlarla mal nakliyesine ağırlık vermiştir. Ereğli Kömür İşletmelerinin, SEKA Kâğıt Fabrikası'nın tomruk taşımacılığını üstlenmiş, Austin acenteliği yapmıştır.

1933 yılına gelindiğinde Kâmil Koç, filosuna; yerli kasa Chevrolet, Dodge ve Overland marka beş araç daha dâhil etmiş ve Bursa-Ankara karayolunda, yolcu taşımacılığına başlamıştır.

Marshall yardımıyla, karayolu ağında %42'lik artış sağlanınca, 1949 yılında da dört adet Avrupa kasa Mercedes alarak, Ankara-İstanbul hattını hizmete açmıştır.

Ege firmasını alıp, İstanbul-İzmir hattını devreye sokmuştur. Otobüs ithaline getirilen sınırlamalarla, montaj sanayine ağırlık verildiği 1965 yılında, havalı diye tâbir edilen 115 adet öz mal Apollo Magirüs'ler filoya katmıştır.

Ücretsiz ikram ve hostes uygulamaları da bu dönemin 'ilk'leridir.

Kâmil Koç, öngörülü bir tavırla, kurumsallaşmanın, marka olmanın adımlarını atmış, Cumhuriyet tarihinin ilk logo uygulamalarından biri olan ilk amblemini oluşturmuştur.

70'li yıllara gelindiğinde; şoförlerin bilinçsizliği, araçların yenilenme gerekliliği, yedek parça, personel giderleri gibi ağır sorumluluklar, küçülerek büyüme ya da bir anlamda özelleştirme modelinin hayata geçirilmesini zorunlu kılmıştır.

Karadeniz, Doğu ve Güneydoğu hatları kapatılmış, kiralık ve ortaklı araçlarla çalışma modeli öncelenmiştir. Kamil Koç bugün ülkemiz karayolu yolcu taşımacılığının en büyük kuruluşlarından biridir.

the inadequacy of proper roads and vehicles had all made transportation conditions extremely difficult.

The price for a can of gasoline was 5 Turkish Liras and the price of a vehicle was 1500 Turkish Liras. Kamil Koç knew that transportation held the promise of a bright future so he carried on his thrust in this direction and in a short period of time he reaped the rewards of his continuous efforts. In 1927 he set up the company Koç Birlik with three vehicles belonging to him and seven vehicles to other individuals. Every new path opening in front of him in this field –in which he would work without any rival until the year 1948- would be a new ring in the service chain.

During the Second World War he donated some of his buses and trucks for the commission of the military. At the end of the 1930's he made his commitment to postal bidding. He focused on merchandise transportation with the Austin Lorries and undertook the transportation of Ereğli Coal Company (Ereğli Kömür İşletmeleri) and timber transportation of SEKA Paper Factory (SEKA Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları A.Ş.). He became the agency of Austin. However he had always set his heart on passenger transportation. By the year 1933 Kamil Koç had included five more vehicles to his fleet including the brand names Chevrolet, Dodge and Overland all of which had locally produced chassis and started passenger transport on the Bursa-Ankara highway. With the contribution of the Marshall Aid Plan resulting in a 42% increase in the highway network, Kamil Koç purchased four European casing Mercedes vehicles and opened up the Ankara-İstanbul line for service and with the acquisition of an Aegean company he put the İstanbul-İzmir line in circuit. In the year 1965, the year when focus was given to assembly industry as a result of restrictions on bus import, a total of 115 domestically produced Apollo Magirus known as cool eye-catchers were added to the fleet. In this the company adopted its first logo, again being the first logo practice in the history of the republic. In his own words the company was "no longer after food but fame". Priority was given to the model of operating with chartered and partnered vehicles. Today Kamil Koç is one of the greatest land passenger transportation companies in our country.

Kestane Şekeri (Kafkas Arşivi)

Kestane Şekeri'nin Doğuşu: Ali Şakir Tatveren

Genelde Akdeniz ve Avrupa ülkelerinin damak tadı olarak bilinen kestane şekerinin eşsiz lezzetini Bursa'ya getiren şirket kurucusu merhum Ali Şakir Tatveren, şekerleme konusundaki bilgi ve tecrübelerini ilk kez Bursa'da Bursalılara sunmuştur. Ali Şakir Tatveren, başlangıçta küçük ölçekte başladığı şekerleme işinde gösterdiği titizlik ve ürettiği kaliteli ürünler sayesinde bugün Kafkas'ın kestane şekeri üretiminde bilinen bir marka olmasının yolunu açmıştır. Bu lezzet sırrı aile içinde nesilden nesile intikal ederken geleneksel yöntemlerle yapılan üretim

The City Where the Candied Chestnut is Borned

Ali Şakir Tatveren bringing the unique flavour of chestnut known as the taste of Mediterranean and European countries to Bursa had for the first time offered his knowledge and experiences in confectionery in Bursa. With his accuracy and the quality of his products Tatveren, starting as a small candy business, made it possible for Kafkas to be a known trademark in candied chestnut manufacturing. While this delicious secret passed from generation to generation, the production which was held with traditional methods turned into an industrial

zamanla endüstriyel ölçekte bir üretime dönüşmüştür. Kafkas, modern tesislerinde ürettiği ürünlerinin hijyen ve kalite standartlarına uygunluğuyla müşterilerinin güvenini kazanmıştır.

Yugoslavya Manastır doğumlu, şekerleme ve pastacılık mesleğini babasının yanında öğrenden Ali Şakir Tatveren, aile mesleğini bir süre Kars Sarıkamış ve Kafkasya' da sürdürmüştür. 1920 yılında Nedret Hanım' la tanışan Tatveren, 1930 yılında Kafkas Kollektif Şirketi' ni kurarak ilk dükkanını Bursa' da Atatürk Caddesi' nde açmıştır.

Kurulduğu ilk yıl Atatürk Caddesi' nde şimdiki Akbank Bursa Şubesi' nin yerinde bulunan Kafkas, imalatını da dükkanın arkasında evde aile halkıyla gerçekleştirmiştir.

Ali Şakir Tatveren günler geçtikçe eşinin de desteğiyle, gerek ürünleri gerekse hizmetiyle Bursalıların gönlünde taht kurmuştur. Ali Şakir Tatveren' in 1957 yılında vefatı üzerine şirket yönetimine eşi Nedret Tatveren ve çocukları Alparslan, Atilla ve Yüksel Tatveren geçer.

Pasta ve şekerleme yapımında aranan isim olan Kafkas, 1960' lı yılların sonlarında imalathanesini Hürriyet semtinde alınan arsaya taşımıştır. Aynı dönemde Santral Garaj' da bulunan 2. dükkanını açmıştır. 70' lere doğru talebi daha iyi karşılamak için imalathanede teknolojik yenilikler yapılmıştır. Reçel üretimine de başlayan Kafkas, 1980' li yıllardan itibaren Bursa dışından gelen talepleri karşılamak üzere Bursa dışına bayilik vermeye başlamıştır. 1995 yılında şirket yapısı A.Ş.'ne dönüştürülmüştür.

Baba Ali Şakir Tatveren' den görevi devralan Atilla ve Yüksel Tatveren uzun yıllar kestane şekeri ve diğer ürünlerde önemli atılımlara imza atmışlardır. Karyoka (üzeri çikolata kaplı kestane şekerlemesi) üretimi ilk kez Yüksel Tatveren tarafından gerçekleştirilmiştir. Kafkas, bugün üretimini İzmir Yolu üzerine inşa edilen ve 1999 yılında faaliyete geçen modern tesislerinde sürdürmektedir.

manufacturing over time. Kafkas has earned the trust of its customer with its compliance with hygiene and quality standards of the products manufactured in modern facilities.

Born in Bitola in Yugoslavia (modern Macedonia), Ali Şakir Tatveren leaned the candy preparation and bakery skills from his father and continued the family occupation in Kars Sarıkamış and in the Caucasus region. In 1920 Tatveren met Nedret Hanım and established Kafkas Collective Company in 1930 opening the first shop in Atatürk Street in Bursa. Initially located at the place of today's Bursa branch of Akbank, Kafkas had its manufacture place located behind the shop involving the family members. With time and support of his wife Ali Şakir Tatveren's products and services began enjoying admiration of Bursa residents. Upon death of Ali Şakir Tatveren in 1957 the company management passes to his wife Nedret Tatveren and his children, Alparslan, Atilla and Yüksel Tatveren.

A popular name in cake and candy manufacture, in the end of 1960-ies Kafkas had moved its manufacture facilities to a piece of land bought in the district of Hürriyet. In the same period the company opened its 2nd shop in Santral Garaj (that time's central bus station). In 1970-ies technologic modifications have been made in manufacture to match the growing demand. Starting jam production as well, beginning from 1980-ies Kafkas started giving distributorship rights to businesses outside Bursa to match demands coming from other cities. In 1995 company structure was reformed to A.Ş. (PLC).

Overtaking the business from their father Ali Şakir Tatveren, Atilla and Yüksel Tatveren had reached important milestones in manufacture of chestnut candy and other products. After Atilla Tatveren handed the title over to his son Ali Tatveren the company started a new investment project. Kafkas currently conducts manufacture in a modern plant constructed on the İzmir Road and opened in 1999.

Tolon Marka Bulaşık Makinası Reklamı ve İlk Çamaşır Makinası Haberi (Hürriyet Gazetesi Arşivi)

Bazı Makinalarda İlk Üretimler

Türkiye'de birçok makinenin ilk yerli üretimlerini, kendi tasarımlarıyla Kamil Tolon gerçekleştirmiştir. 1945 yılında Türkiye'nin ilk dokuma tezgahını, bobin sarma ve çözümlü makinesini tasarlayıp üretmiştir. 1948 yılında Kamil Tolon Türkiye'nin ilk biçer-döverini üretmiş, onu 1949'da ilk santrifüj-lü su pompası takip etmiştir. Ülkemizdeki ilk yerli üretim çamaşır ve bulaşık makinesi de 1950 yılında Bursa'da Kamil Tolon'un sahibi olduğu Tolon Fabrikası'nda üretilmiştir. 1952 yılında Türkiye'nin ilk elektrik motorunu 0.35 kw-35 kw arası güçlerde

The City Manufacturing the First Washing Machines and Dish Washers in Our Country is Bursa

The first domestic dishwasher and washing machine production in Turkey was undertaken in the Tolon Factory founded by Kamil Tolon, in 1950, in Bursa. A graduate of the Faculty of Law, Tolon had the power to create new formations with his extent of knowledge and culture. Tolon realized the initial production of a number of machines in Turkey, the first domestic production, with his own unique designs and in 1945 he designed and produced the first weaving loom and coil machine of Turkey.

tasarlayıp, üretimini yine fabrikasında gerçekleştirmiştir. Tolon 1960 yılında 100 kişilik lojmanı, 7 bin metrekare kapalı alanı bulunan Bursa'daki Sıcaksu'nun karşısındaki Demiryolu Altı diye tabir edilen yere, daha sonra da tabakhanelerin olduğu bölgedeki modern fabrikasına taşınmıştır. Büyük bir ileri görüşe sahip olan Kamil Tolon 1953 yılından itibaren ürettiği ürünlerinin o dönemki adıyla İhtira Beratı'nı yani patent hakkını da almayı ihmal etmez. Hukuk Fakültesi mezunu olan Tolon, bilgi ve kültürüyle yeni oluşumlar yaratabilme gücüne sahiptir. Bir buluş adamı olan Kamil Tolon, Buluş Adamları Derneği'nin de kurucu üyelerindedir.

M. Kemal Coşkunöz

Tekstil sektörüne yönelik ilk markalama makinesi yapan M.Kemal Coşkunöz, 25.08.1921'de Bursa'da doğmuştur. İlkokul eğitimiyle birlikte çıraklığa başlamıştır. 1941 yılında Tophane Sanat Okulu'nu, 1942 yılında Yıldız Askeri Nakliye Okulu'nu bitirmiştir. 1949 yılında Türkiye'de ilk kez kalıp ile çatal, bıçak, kaşık üretimini gerçekleştirmek için girişimciliğe atılmış, bu arada tekstil sektörüne yönelik ilk markalama makinası imalatını gerçekleştirmiştir. 1956 yılında Türkiye'de ilk yağ keçesi üretimini ve 1963 yılında Türkiye'de ahşaptan sonra ilk çelik otobüs karoseri imalatını gerçekleştirmiştir.

Talat Diniz

Türkiye'de ilk sentetik kauçuk imalatını yapan Talat Diniz, 08 Kasım 1926'da Bursa'da doğmuştur. Önce Bursa Sanat Okulu ve ardından Ankara Teknik Öğretmen Okulu'nu bitirmiştir. 1950'li yılların sonlarına doğru yurt dışında yağ keçelerinin yerini sentetik kauçuklar almaya başlamıştır. O dönem Türkiye bu teknolojidenden oldukça uzaktır. Sentetik kauçuk üretebilmek için Türkiye'de temas kurulabilecek ismin bulunamadığı o dönemde Talat Diniz, doktor olan kardeşini ziyarete gittiği Almanya'da üretim tesisi olduğunu öğrenmiş ve orada 3 gün staj yaptıktan sonra ürünü nasıl işleyeceklerini öğrenerek yurda dönmüştür. Ardından Türkiye'de ilk sentetik kauçuk üretimini gerçekleştirmiştir.

In 1948 Tolon produced the first combine harvester of Turkey. This was followed by the centrifigural water pump in 1949. In 1952 he designed the first electric motor of Turkey between 0.35 kw to 35 kw horsepower and manufactured it in his own factory. In 1960 Tolon moved into his modern factory situated on a seven thousand square metres closed area which also included a mass housing complex for one hundred people in the region straight across from Sıcaksu, called Demiryolu Altı, the place where tanneries were founded later on. Kamil Tolon, who has the wonderful ability to look ahead, hasn't neglected applying for the patent rights to the machines that he has been producing since 1953. Being a man of invention, Kamil Tolon is one of the founder members of the Inventors' Association (Buluş Adamları Derneği).

M. Kemal Coşkunöz, who produced the first branding machine for the textile industry in our country, was born on August 25, 1921 in Bursa. He started working while in primary school and finished Tophane Art School in 1941, and Yıldız Military Transportation School in 1942. In 1949, he started the production of fork, knife and spoon with using mould as well as the production of the branding machine, both for the first time in Turkey. His other firsts in Turkey are the production of oil seals in 1956, and the production of steel bodyworks for buses, instead of wooden ones in 1963.

Talat Diniz, who first started producing synthetic rubber in Turkey, was born on November 8, 1926 in Bursa. He first finished Bursa Art School and then Ankara Teachers' Technical Training School. At the end of 1950's in foreign countries synthetic rubbers were replacing the oil seals. At the period Turkey's technology is very inadequate and there is no one working on the subject in the country. Talat Diniz, who at the time visits his doctor brother in Germany, finds out about a production facility in Germany and comes back to Turkey after having a 3 days course in the facility and learning about the production of synthetic rubber. He then started producing them for the first time in our country.

*Ahmet Vefik Paşa'nın Yaptırdığı Hastane
(Suna - İnan Kiraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)*

İlk Memleket Hastanesi

Türkiye'nin ilk memleket hastanelerinden biri 6 Haziran 1952'de Bursa'da açılan Memleket Hastanesi'dir. Bursa, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin öteki vilayetleri ile karşılaştırıldığında, sağlık hizmetleri bakımından da gelişmiş bölgeler arasında yer almaktadır.

Buna karşılık Yıldırım Darüşşifasının 1854 yılındaki büyük depremde yıkılmasından sonra, kent, bir sağlık kurumundan yoksun duruma düşmüştür.

Bursa Devlet Hastanesi'nin öyküsünü, hastanede yıllarca başhekimlik yapan Dr.Hüseyin Alagöz'ün yazmış olduğu "Bursa Devlet Hastanesi 118. Hizmet Yılında" adlı kitapta şöyle aktarılmıştır:

The First Country Hospital of Turkey

The first country hospital of Turkey is the Memleket Hastanesi (The Country Hospital) which was opened in Bursa, on the 6th June 1952. Bursa, when compared with other cities in the 19th century in the Ottoman State, was among one of the regions in which health services were better developed. Nevertheless, in the wake of the catastrophic earthquake in 1854, the city lacked a proper health institution due to the collapse of the Yıldırım Hospital (Yıldırım Darüşşifası) at that time.

Let us quote the story of the Bursa Country Hospital from the book "Bursa State Hospital in Its 118th Year of Service" (Bursa Devlet Hastanesi 118. Hizmet Yılında) by the author Dr. Hüseyin Alagöz, a medical superintendent of the hospital who

Bursa Devlet (Memleket) Hastanesi (Bursa hakimiyet Arşivi)

Bursa'da çağdaş anlamda ilk hastane, ünlü Osmanlı devlet adamı Ahmet Vefik Paşa'nın uğraşları ile kurulmuştur.

Sultan Abdülaziz 1861 yılında padişah olunca memleketin ıslahını tasarlamış, bu nedenle ünlü devlet adamı Ahmet Vefik Paşa, 1862'de Anadolu sağ kol müfettişi sıfatıyla Hüdavendigar vilayetinin ıslahına memur olarak tayin edilmiştir.

Ahmet Vefik Paşa, Bursa'ya ilk gelişinde, tüm çevrenin gereksinimlerine karşılık verebilecek modern bir hastane yaptırmak için Hisar semtinde 'Eski Saray' adıyla anılan yerdeki Damat Efendi konağını kamulaştırmıştır.

Suphi Bey'in 1862 tarihli Bursa haritasında eski saray yeri olarak kayıtlı olan bu yer, Sur üzerinde, Bursa ovasına hakim güzel manzaralı bir yerdir.

Burası, belki 1659'da Avcı Sultan Mehmed'in buraya geldiği zaman kurulan sarayın yeridir, belki de çamlığın altında Bitinya galeri-saray olduğu için bu ad verilmiştir.

Onarım ve inşaat sırasında içi ve duvarları rengarenk taşlarla süslü bir saray havuzu ortaya çıkmıştır.

Bina onarılıp gerekli malzeme tedarik edilmekte iken Ahmet Vefik Paşa görevden alınır ve açılışı yapmadan Bursa'dan 1864 yılında ayrılır.

Vali Hakkı Paşazade Hacı İzzet Paşa zamanında binanın onarımı bitmiştir.

Ahmet Vefik Paşa'nın izni alındıktan sonra O'nun vekil tayin ettiği meclisi idare azası Bahaüddin Efendi'nin idaresi altında 1868 yılında açılış töreni yapılmıştır.

Hastanenin nüvesini teşkil eden Guraba Hastanesi böylece 117 yaşını doldurmuştur.

Ahmet Vefik Paşa ikinci kez Hüdavendigar valisi olarak 1879 yılında Bursa'ya geldiğinde, hastaneyi geliştirmiş, altyapılarını tamamlayarak 45 erkek ve 15 bayan hasta kapasitesine eriştir-

held this position for many years:

"The first hospital in Bursa in a contemporary sense was founded thanks to the efforts of the famous Ottoman statesman Ahmet Vefik Pasha. When Sultan Abdülaziz acceded to the throne in 1861 he designed the reform measures of the country and appointed the famous statesman Ahmet Vefik Pasha as the reform officer for the district of Hüdavendigar in the year 1862, under the title the Anatolian "right hand inspector". When Ahmet Vefik Pasha first came to Bursa in order to establish a hospital to meet the needs of the public he expropriated the Damat Effendi mansion house which was in a place named the "Old Palace" within the Hisar District. This place which was registered as the old palace area in the Bursa map of Suphi Bey dated 1862, stood at the top of the city wall and had a wonderful landscape that dominated the Bursa plain. This could probably be the place which was established when Sultan Mehmed the Hunter had come here in 1659, and his name might have been given to it because it was a Bitinya galleria-palace beneath the pine forest.

During the repair and reconstruction of the building, a wonderful pool which had colourful stones inside and on the surface of its walls was discovered. While the repair works were going on and the necessary materials supplied, Ahmet Vefik Pasha was removed from his office and left Bursa in 1864 without having a chance to open up the hospital in person. The repair works were finished during the governorship of Hakkı Pashazade Hadji Izzet Pasha. Upon receiving the consent of Ahmet Vefik Pasha, the inaugural ceremony of the hospital was held in 1868, by the assembly administration member Bahaüddin Effendi who was also appointed as a deputy by Ahmet Vefik Pasha. The Guraba Hospital which actually formed the core of the State Hospital, had thus stepped into its 117th year of service.

When Ahmet Vefik Pasha came to Bursa as the governor of Hüdavendigar for the second time in 1879 he developed the hospital, completed its infrastructure and extended the capa-

miştir.

Guraba hastanesinin sürekliliğini sağlamak amacıyla da Sirmakeş (Koza) ve Mahmut Paşa (Fidan) hanlarıyla, çarşı karakolu karşısında olan yol açımında yıkılan balıkhane hanının gelirleri, pazaryeri temizlik gelirleri, Ahmet Vefik Paşa'nın inşa ettirdiği Bursa Tiyatrosunun gelirleri hastaneye akar olarak bağlanmıştır.

Ayrıca Nilüfer Çayı'nın suyu ile dağdan gelen odun ve kerestenin geliri de buraya verilmiştir.

O dönemin koşulları gereği, Ahmet Vefik Paşa'nın mutasarrıfı (kullanma hakkına sahip) olduğu Çitli Maden Suyu'nun geliri de Paşa tarafından hastaneye bağışlanmıştır.

Sonra gelen Vali Nazif Paşa zamanında şimdiki sanat enstitüsü ile cami arasında ruh hastaları (MECAİNİN) pavyonu yaptırılmıştır.

Masrafını fabrikatör Osman Efendi (Kükürtlü Kaplıcalarının Eski Sahibi) karşılamıştır. Dört odalı olan bu pavyon ihtiyaca yetmemiş 1904'te genişletilmiştir.

Vali Reşit Paşa zamanında hastanenin ihtiyaca cevap veremez hale gelmesi üzerine 1904 yılında eski saray arsasının geri kalan kısmı alınmış, burç üzerindeki ahşap medrese yıkılmış sanat okulunun demirhanesi ile marangoz atölyesi yanındaki mezarlık ve onun hemen batı bitişiğindeki mesire yeri olan Sülükoğlu Ahmet Efendi bahçesi alınarak hastaneye yeni ilaveler yapılmıştır.

Şöyle ki: Ahmet Vefik Paşa'nın yaptırdığı 1927'de iç hastalıkları binası olan Damat Efendi Konağı yanında ikinci büyük bina, cami karşısındaki cümle kapısı hizasında idare binası, yıkılan medrese ve alınan yerlere dört tane küçük bina yaptırılmıştır. Bu binalar hizmete 1905 yılında açılmıştır.

1913'te Abbas Halim Paşa'nın valiliği zamanında sıhhiye müdürü Operatör Emin Bey'in teşebbüsü ile Reşit Paşa zamanında yapılmış olan iki büyük pavyonun arası birleştirilmiş, bu

city up to 45 male and 15 female patients. In order to sustain the stability of the Guraba Hospital Ahmet Vefik Pasha assigned the revenues of Sirmakeş Han (Koza Han–Silk Caravanserai), Mahmut Pasha Han (Fidan Han-Fidan Caravanserai) and the currently demolished fish house han, which was previously across from the market square police station just at the spot where the road widens, together with market place cleaning revenues and the revenues of the Bursa Theatre, which he had founded himself, as a source of income. Besides, the revenue of water of the Nilüfer Stream together with the revenue of the wood and timber obtained from the mountain these were also donated to the hospital. Pasha had also assigned the revenue of Çitli Mineral Water, of which he had the acquisition rights, over to the same hospital.

The subsequent governor, Nazif Pasha, had the psychiatry pavilion established at the time, situated at the present day between the art institute and the mosque. Factory owner Osman Effendi (the former owner of the Kükürtlü Thermal Waters-Kükürtlü Kaplıcaları) had met the costs of this pavilion. As this four-chambered pavilion could not meet the needs, it was later enlarged in 1904.

Upon the hospital being unable to meet the needs, Governor Reşit Pasha built an annexe to the building in 1904 by purchasing the remaining land of the old palace, having the wooden madrasah on top of the tower demolished, and by acquiring the smithy of the arts school, the cemetery beside the joiner's workshop and the Ahmet Effendi garden right beside the cemetery which was used as a promenade. Consequently in 1927 the second large building was constructed beside the Damat Effendi Mansion which was used as an internal diseases' hospital. The administration building of the hospital was built right across from the mosque, in line with the exterior door, and four small buildings were built in place of the demolished madrasah and on land which had previously been acquired. These building were opened for service in 1905. In 1913, during the governorship of Abbas Halim Pasha,

araya bir ameliyathane yapılmıştır.

Yine bu sene eski usül odalar halinde yapılmış olan bimarhanenin (tımarhane) hücreleri kısmen kaldırılmış emrazi akliyye (akıl hastalıkları) ve asabiyye koğuşları (erkek ve bayanlar için ayrı ayrı) haline getirilmiştir.

Birinci Cihan Savaşı ve sonra Yunan işgali zamanında hastane gerekli onarımı görememiş, müessese harap olmaya yüz tutmuş, Ahmet Vefik Paşa Pavyonu kullanılamaz hale gelmiştir.

Yunan işgalinde hastane Bursa Erkek Lisesi ile birlikte işgal edilmiştir. İşgal döneminde hastane büyük ölçüde tahrip edilmiştir.

Bursa'nın kurtuluşundan iki gün sonra gelen Ankara'da Sıhhiye Umum Müdürlüğü yapan Dr. Yusuf İzzettin Bey'in girişimleriyle Vali Hacı Adil Bey tarafından kısa zamanda onarılmıştır (1922).

Daha sonra 1943 yılında Op.Dr.Ibrahim Öktem başhekim olmuştur. O ve arkadaşları dönemin Valisi Haşim İşcan'a yeni bir hastaneye ihtiyaç duyulduğunu dile getirince, Vali İşcan bir kampanya başlatmıştır.

Bu kampanyaya tüccarından, köylüsüne; bürokratından sade vatandaşına kadar herkes ilgi göstermiştir.

Beşikçiler'de bir evin ikramiye olduğu piyango düzenlenmiş ve tam 1 milyon lira toplanmıştır. 24 Mart 1947'de temel atılmış ve 11 Kasım 1951'de hastane bitmiştir.

Başhekim dahil insanlar orada usta gibi çalışmışlardır. Kimi vatandaş, para, kimisi arsa, kimisi tavuğunu, koyununu bağışlamıştır. Bu nedenle adına Memleket Hastanesi denmiştir.

with the initiative of Sanitary Director Operator Emin Bey, the interspace between the two large pavilions which were both built in the period of Reşit Pasha was sealed off, and a surgery was built there. Some of the cells of the lunatic asylum which were built in an old style with separately divided chambers were partially abolished. Also the wards for mental disorders and nervous diseases were separated into different sections for men and women.

After the First World War and the Greek occupation the hospital couldn't undertake the necessary repair work, and the establishment began to fall into a state of ruin with the Ahmet Vefik Pasha Pavilion becoming unfit for use. During the Greek occupation both the hospital and the Bursa Boy's High School were occupied and during the occupation period the hospital suffered large scale destruction. Together with the attempts of the Ankara Sanitary Public Directorate Dr. Yusuf İzzettin Bey, who came to Bursa two days after its liberation, and Governor Hadji Adil Bey, the hospital was repaired in a short period of time (1922)".

Later in 1943, Op.Dr.Ibrahim Öktem became the head of the hospital. When his colleagues and he talk the Governor of Bursa at the period, Haşim İşcan, Governor İşcan starts a campaign. Every citizen from any socioeconomic group was interested in the campaign. A lottery with a house in Beşikçiler as the big prize was prepared and with it 1 million liras were collected. Finally on March 24, 1947 the construction of the new hospital started and on November 11, 1951 it was finished. Including the head of the hospital, everyone worked in the construction. Many donations were done by the citizens, be it money, be it land or chicken. Therefore the hospital was named "Country Hospital".

Bursa Çimento Fabrikası (Bursa Çimento Arşivi)

Bursa Çimento

Türkiye'deki ilk halka açık şirketlerden biri de 1966 yılında 1236 ortak ile kurulan Bursa Çimento'dur.

Bursa Çimento Fabrikası A.Ş. 14 Temmuz 1966 tarihinde 30.000.000 TL. sermaye ve 230.000 ton Klinker Üretim Kapasitesi ve 250.000 ton Çimento Öğütme Kapasitesi ile Anonim Şirket olarak kurulmuştur.

Hayri Terzioğlu Başkanlığı'nda Abdi Biçen, Ziya Uğur, İhsan Dikmen, Zeki Yücel, Kemal Türkün, Kamil Tolon, Abdurrahman

One of the First Examples of Publicly-Owned Companies is in Bursa

One of the first publicly-owned companies founded in Turkey was Bursa Çimento (Bursa Cement) which was founded in 1966 with a number of 1236 shareholders. Bursa Çimento Fabrikası A.Ş. (Bursa Cement Factory Corporation) was established as a joint stock company on the 14th July 1966, with a capital of 30.000.000 Turkish Liras, a clinker production capacity of 230.000 tonne and a cement grinding capacity of 250.000 tonne. The corporation started to operate under the chairmanship of Hayri Terzioğlu, with the Board of Directors consist-

Şenipek, Reşat Atıl, Fuat Özyol ve Hüseyin Sungur'dan oluşan Yönetim Kurulu ile M.Kemal Keskin, Ali H. Fidanlar ve Hüseyin Karamehmetoğlu'nun oluşturduğu ilk Denetleme Kurulu ile göreve başlamıştır.

Birinci ünitenin 1969 yılında işletmeye alınmasından sonra 1976 yılında ikinci ünite kurulmuş, 1989 yılında ikinci ünitenin, 1996 yılında da birinci ünitenin prekalsinasyonla kapasiteleri artırılmıştır. 2006 yılında 1.350.000 ton klinker üretim kapasitesi, 2.850.000 ton çimento öğütme kapasitesi ve 70.543.872 milyon YTL sermayesi ile Bursa Çimento Fabrikası A.Ş., kuruluşundaki yüzde 100 halka açık olma özelliğini günümüzde de sürdürmektedir.

Bin 236 ortak ile kurulan ve bugün 2 bin civarında ortak sayısına ulaşan Bursa Çimento, uluslararası normlarda ve Avrupa normuyla uyumlandırılmış TS EN 197-1 standardına uygun çimentoların üretimini gerçekleştirmektedir.

Akredite olmuş TÇMB, TSE ve CRIC (Belçika) tarafından denetlenen Bursa Çimento, geçtiğimiz 2006 yılında üretim artışı ve ekonomisine, enerji ve iş gücü tasarrufuna, müşteri memnuniyetine yönelik yaptığı absorpsiyon, chiller sistemi ile döner fırınlara farin dozaj sistemi ve sonrası elavatorle besleme sistemi yatırımlarıyla adından söz ettirmektedir.

ting of Abdi Biçen, Ziya Uğur, Ihsan Dikmen, Zeki Yücel, Kemal Türkün, Kamil Tolon, Abdurrahman Şenipek, Reşat Atıl, Fuat Özyol and Hüseyin Sungur and M. Kemal Keskin, Ali H. Fidanlar and Hüseyin Karamehmetoğlu as the Auditing Commission. After the construction of the first production unit in 1969, the second unit was constructed in 1976; the precalcination capacities for the second unit increasing in 1989 and that of the first in 1996. With its 1.350.000 tonne clinker production capacity, 2.850.000 tonne cement grinding capacity and 70.543.872 billion New Turkish Lira capital for the year 2006, Bursa Çimento Fabrikası A.Ş. still maintains its special feature of being 100 % open to the public just as it was during its establishment. Bursa Çimento, incorporated with 1236 shareholders, currently has increased this number to round about 2 thousand. It carries out cement production compliant with international standards and TS EN 197-1 standard harmonised to European standards. It has been accredited and inspected by the Turkish Cement Manufacturer's Association, the Turkish Standards Institute and the Belgium Research Centre for the Cement Industry. In the year 2006 Bursa Çimento made a name for itself thanks to its investment increase in production, the economy, energy and labour force economy measures, customer satisfaction, and machinery systems like the absorption system, chillier system, starch dosing system for rotating furnace and feeding system with elevators.

Bursa Çimento Fabrikası Kuruluş Yılları Sonrası (Bursa Çimento Arşivi)

Bursa Organize Sanayi Bölgesi

Türkiye’de kurulan ilk organize sanayi bölgesi 1962 yılında çalışmaları başlayan ve 6 Kasım 1966’da açılan Bursa Organize Sanayi Bölgesi’dir. 1961 yılında, ABD’li Checci and Company firması, “Devlet Planlama Teşkilatı” adına, uygun bir sanayi alanı bulmak için Türkiye’nin her tarafında bir araştırma yapmıştır. Bu araştırma özellikle Bursa, İstanbul, Adapazarı, Adana, Mersin ve Zonguldak şehirlerinde gerçekleştirmiştir. Bu çalışmalar sonucunda, 18 kriter değerlendirilmiş ve Bursa en yüksek puanı almıştır. Ardından Bursa’nın bu tür bir proje için Türkiye’deki en uygun şehir olduğuna karar verilmiş ve bu öneri bir raporla sunulmuştur.

Bunun öncesinde 1961 yılında Bursa Ticaret ve Sanayi Odası(BTSO) Başkanı Hasan Alkoçlar bu konu ile ilgili Sanayi Bakanlığı’na başvuru yapmıştır. Sonunda müşavir şirketin önerisi doğrultusunda Bursa Organize Sanayi Bölgesi, türünün gerçekleştirilen ilk örneği olarak ortaya çıkarmıştır ve 1961

The First Organized Industrial Zone

The first organized industrial zone in Turkey is the Bursa Organized Industrial Zone (Bursa Organize Sanayi Bölgesi) whose construction works began in 1962, and were completed and opened to service on the 6th November 1966. In 1961 the US based Checci and Company firm, conducted a research throughout Turkey on behalf of the State Planning Organization in order to find an appropriate industrial site. This research had basically focused on the cities Bursa, İstanbul, Adapazarı, Adana, Mersin and Zonguldak. At the end of this research 18 criteria were evaluated and Bursa received the highest point. Following this research, it was decided that Bursa was the most convenient city for such a project and this proposal was submitted with an accompanying report.

Prior to this research the chairman of the Bursa Chamber of Commerce and Industry, Hasan Alkoçlar had already applied to the Ministry of Industry in 1961 in relation to this issue. Eventually, upon the advice of the consultancy company, the Bursa Organized Industrial

yılında kurulmuştur. Türkiye’de ilk modern uygulama olarak, 1962 yılında Milletlerarası Kalkınma Teşkilatı Artık Paralar Fonundan Maliye Bakanlığı’nca sağlanan 26.200.000 TL krediye BTSO’nun %10 oranında katkısı suretiyle kurulmaya başlanmış ve 6 Kasım 1966 yılında resmi olarak hizmet vermeye başlamıştır. Dönemin BTSO Başkanı Hasan Alkoçlar ile başlayan, Kamil Tolon ile devam eden çalışmalar sonuçta Abdi Biçen’in başkanlığı döneminde sonuçlanmıştır.

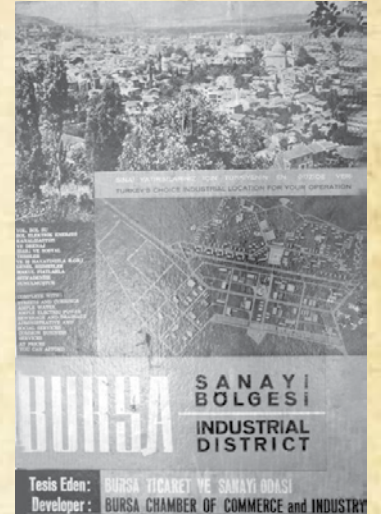
Böylece ülkemizdeki ilk Organize Sanayi Bölgesi Bursa’da kurulmuştur. Organize Sanayi Bölgesi’ne tahsis edilmiş olan arsalar satın alınarak endüstriler için uygun parsellere bölünmüş ve daha sonra yol, su, drenaj, doğalgaz, elektrik ve telefon gibi altyapı hizmetleri tamamlanmıştır. Konut ihtiyacını karşılamak için ise, bölgenin yakınındaki arazi, yerleşim bölgesi olarak planlanmıştır.

Başlangıçta bölgenin alanı 1.8 milyon metrekareydi ve 4 firma faaliyet halindeydi. Zamanla, parsel talabı arttı ve bu talebe karşılık verilemedi. Genişlemiş olan bölgenin alanı şu anda, 6.8 milyon metrekareye ulaşmıştır. Bunun 2.450.000 metrekaresi altyapı tesislerinde, 3.850.000 metrekaresi de sanayi arsası olarak kullanılmaktadır.

Zone became the first of its kind. In 1962 the construction of the organized industrial site began with a combined monetary fund consisting of the 26.200.000 Turkish Lira loan transferred to the Ministry of Treasury from the Surplus Monetary Fund of the International Development Organization, and the 10 % contribution of this amount obtained from the Bursa Chamber of Commerce and Industry. The site officially started to provide services on the 6th November 1966. The construction works which began during the period of Bursa Chamber of Commerce and Industry chairmanship of Hasan Alkoçlar and continued with Kamil Tolon and were finalized during the chairmanship of Abdi Biçen. Thus, the first Organized Industrial Zone of our country was established in Bursa. The land allocated for the organized industry site was purchased and subdivided into lots for the industries and their road, water, drainage, natural gas, electricity and telephone line infrastructures were completed. In order to meet the housing needs the region right beside the site was allocated as a settlement area.

Initially the site was constructed on a 1.8 billion square metre area and four companies were in operation. However in time, the demand for the lot increased and this demand could not be met. The space of the site has now been increased to 6.8 billion square metres; 2.450.000 square metres of this area being used for infrastructure facilities and 3.850.000 square metres as an industrial site.

Bursa Organize Sanayi Bölgesi Açılış Töreni ve Bursa Sanayi Bölgesi Tanıtım Afışı (OSB Arşivi)

PALAIS DU GOUVERNEUR, BROUSSE.

بروسه حكومت قوناغی

Bursa Hükümet Konağı (Dr. Murat Kuter Arşivi)

BÖLÜM III
ÖNCÜ KİMLİĞİYLE BURSA

PART III
THE PIONEER IDENTITY OF BURSA

Souvenir de Brousse.

Vue prise du pont de Set-Bachi.

D. Sadry dess.

334 Editeur Max Fruchtermann, Constantinople.

*Dünyanın İlk Çarşılı Köprüsü. İrgandı 1890.
(Suna - İnan Kırac Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)*

BURSA ÖNCÜDÜR

Bir kentin aynı oranda değerli farklı kimliklerle bezenmiş olması, özünde zor görünse de, bu farklı kimliklerin getirdiği değerlerle oluşan zenginlik, sayılı kente özgü bir özelliktir. İşte, bu farklı kimliklerin getirileri ile oluşan sinerji, kolay kolay sahip olunamayacak bir değerler zincirini de getirmektedir.

Kuşkusuz burada bu zenginliği görebilmek, sahip olunanın farkına varabilmek ve kentin algısını güncellemek temel bir sorun olarak ortaya çıktığı gibi, bunun kentte yaşayanlarca içselleştirilmesi konusu zorun ötesinde bir uğraşı oluşturmaktadır.

Bu olay hayata geçirilmeye başlandığında, kentlilerin içinde yaşadıkları yer ile bütünleşmesi, onun değerleri ile yoğurulması, kentlilik bilincini geliştirirken, doğal olarak kentleri ile gurur duyma konusunu da gündeme getirecektir.

Dünya geneline göz attığımızda bu zenginliğe sahip kentlerin sayısının parmakla sayılacak kadar az olduğunu görürüz.

Bursa'nın kurucu ve girişimci kimlikleriyle ortaya koyduğu konuların dışında, öncülüğünü yaptığı çeşitli konular da olmuştur. Bu öncü kimliğe Bursa tarihinin çeşitli noktalarında rastlamak mümkündür.

Öncü kimlik beraberinde değişime ve yeniliğe açık bir yapıyı barındırır. Kuşkusuz bu yapı çeşitli noktalarda direnç ile karşılaşır. Değişim ve yenilik konusu tarihsel süreç içinde günümüzdeki biçimleriyle özdeşleşse de, özü ve temel aldığı bakış aynıdır.

Öncü olmak, bir alanda öncülük yapmak zor bir iştir. Üstlenilen misyon beraberinde liderlik etmeyi, arkanızdan gelenlere yol açmayı, yol göstermeyi getirir. İşte bu noktada, öncülük yapılan konu özünde bir alanda yapılan ilk deneme niteliğini de taşır. Bu denemenin başarılı olması, sonuçların olumlu çıkması sizi tarih içinde, o alanda gerçekleştirdiğiniz ile öncü olarak yer almanızı sağlar. Eğer başarısızlık söz konusu ise sizi (kişi veya

BURSA IS A PIONEER CITY

It is not a common feature for cities to be embellished with different identities valuable in the same way, have the richness of values brought by these different identities. Here, the synergy of the returns of these different identities brings a chain of values which is not very easy to have.

There is no doubt that while it appears to be a basic problem to be aware of the owned things and update the city's perception, the internalization of this by the people who live in this city is an extremely difficult job.

When this job started to be carried out, the residents' integration with the place they live in, moulding of them with its values develop an urban consciousness, and normally raise the issue of being proud of their cities.

There are not many cities which have this kind of richness when we look around the world.

Besides the things it has created with its founding and enterprising identities there have been subjects which Bursa has pioneered. It is possible to see this pioneering identity at various points in the history of Bursa.

A pioneering identity includes a structure open to change and innovation. Undoubtedly, this structure encounters resistance at some points. Although the issue of change and innovation has not been identified with its current form during the historical process, its essence and point of view are the same.

It is difficult to be a pioneer, to lead in an area. The mission undertaken brings with leading, paving the way for those behind you, and guiding them. At this point, the subject pioneered is the first attempt in that area. Success in this attempt or its resulting in a positive way allows you to be a pioneer in the history for what you have done. If it results in failure, what waits for you (a person or a city) is to be lost in the dusty pages of history, or to be remembered with not so

kenti) bekleyen tarihin tozlu sayfaları arasında unutulmak veya olumsuzluk ile anımsanmaktadır.

Öncülük edilen olay veya konu ile ilgili ortaya çıkan değer, özünde başka değerlerin doğmasına neden olur. Bir şeyi ilk olarak yapmak, gerçekleştirmek beraberinde takipçileri, hatta taklitçileri getirirse de ilk olmanın önemli avantajları bulunmaktadır.

Bu bölümde tarihsel süreç içinde ve günümüzde Bursa'nın öncülük ettiği, öncü kimliği ile ortaya çıktığı çeşitli konular ve olaylardan bazılarını bir araya toplamaya çalıştık.

good things.

The value emerged from the pioneering event or subject leads, in its essence, the emergence of other values. Although doing something first brings with followers, or even imitators, being a pioneer has always important advantages.

In this part we have tried to gather some of the events and subjects Bursa pioneer, and appear with its pioneering identity in the historical process, or at present.

*Dünyadaki İlk Standartlardan Biri Olarak
Kabul Edilen Kanunname-i İhtisab-ı Bursa
(TSE Arşivi)*

Ovadan Uludağ Görüntüsü (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Uludağ

Uludağ bugün her ne kadar Türkiye'nin önemli kayak turizmi merkezlerinden biri olarak bilinse de, bir dönemler Hıristiyan dünyası için adeta bir sığınak yeri olmuştur. Kaynaklara göre; muhalefette olan inanç sahibi din adamlarının sığındığı Uludağ'da 9.yüzyılda, 120 kilise bulunmaktadır. Bu nedenle de adı Keşişler Dağı anlamına gelen "Olympos Mysios" tur.

Uludağ'dan, özellikle Bizans çağında ve Osmanlı'nın ilk dönemlerinde, dinsel ve mezhepsel oluşum ve karşıtlıklar için bir tür sığınak olarak yararlanılmıştır. Bizans'ta "ikonodullar"la "ikonodoklastlar" veya Ortodoks iktidarla "monofizitler" arasındaki çatışmalarda, Uludağ o zamanlardaki adıyla "Olympos Mysios", muhalefette olan inançlardan din adamlarının sığındıkları, manastır, zaviye ve küçük kiliseler yaptıkları yer olmuştur.

Günümüze hemen hiçbirinin izi bile kalmamış bulunan bu tür dinsel yapılar, birbirinden derin vadili derelerle ayrılmış

The First Mountain of Monks

Although Uludağ is known today as one of the ski centres of Turkey, at a period of time in the past it was regarded as a place of refuge for the Christian world. According to sources, in Uludağ where the religious believers who took part in the opposing group took refuge, there were 120 churches in the 9th century. For this reason it takes its name from "Olympos Misios" which means the Mountain of Monks.

In the Byzantine period in particular and in the first period of the Ottomans benefit was derived from Uludağ as a kind of refuge for religious and persuasive formation and opposing factions. In Byzantine times, in the conflicts between "iconodules and "iconoclasts" or between the "monotheists" and the "Orthodox authorities" Uludağ which was called "Olympos Misios" at that time, was the place where religious men took refuge and built monasteries, dervish lodges and small churches. These kind of religious buildings of which there is prac-

başlıca üç bölgede toplanmış bulunuyorlardı:

Nilüfer-Gökdere arasındaki batı bölgesinde: Perler, Agorlar, St. Agopulos, Lökadlar, Abramitler, Bale, St. Zekeriya, Trikalis, St. Nicola, St. Konstantin ve kadınlar manastırı.

Gökdere-Kaplıkaya (Sobran) Deresi arasındaki orta bölgede: Sakküdiyön, Libyana, Mezolimp manastırları ile Del Zaviyesi.

Kaplıkaya ile Deliçay arasındaki doğu bölgesinde: Kril, Hadımlar, Sinsel, Semboller, Gradina, Smilaykyon, Pissadini, Fotinodyus, Delmat, Monokastonon, St. Antuan Lö Jön ve St. Jorj manastırları.

Bu niteliklerinden ötürü Uludağ, Hıristiyan dünyasının "İlk Keşişler Dağı/ Olympos Mysios" olarak kabul edilmektedir.

Nilüfer Hatun

Osmanlı hanedanına giren ilk yabancı gelin Nilüfer Hatun'dur. İkinci Osmanlı padişahı ve Bursa fatihi Sultan Orhan (1281–1362) Osmangazi'nin Mal Hatun'dan doğan oğludur. Babası sağ iken beyliğin çeşitli kademelerinde görev yapmıştır. Bilecik ve Yarhisar kalelerinin fethinde önemli görevler üstlenmiştir.

1299 yılında Yarhisar tekfurunun kızı olan Holofira (Ulufer/ Nilüfer Hatun), Bilecik tekfuru ile nişanlanmış, Tekfur, Osman Gazi'yi, öldürtmek amacı ile kızının düğününe çağırmıştır. Bunu öğrenen Osman Gazi, Bilecik'i ele geçirmiştir. Kaldırak derede düğün alayını basarak Holofira'yı esir etmiş ve oğlu Orhan Bey'le evlendirmiştir. Müslüman olduktan sonra Nilüfer adını almış olan bu gelinle Orhan Bey'in evliliğinden Süleyman Bey ve I.Murad dünyaya gelmiştir. Nilüfer Hatun Bursa yöresinde yaptırdığı camilerle ve hayır işleriyle çok sevilmiştir.

tically no evidence left today existed mainly in three regions which were separated from each other by streams and high valleys: In the western region between Nilüfer and Gökdere there were Peres Monastery, Agaures Monastery, St. Aggelopoulos Monastery, Leucades Monastery, Abramites Monastery, Balee Monastery, St. Zacharie Monastery, Trichalice Monastery, St. Nicholas Monastery, St. Constantin Monastery and a monastery for women. In the central region between Gökdere-Kaplıkaya (Sobran) Stream, there were Saccudion, Libiana, Mesolymphe monasteries and Dele Dervish Lodge. In the eastern region between Kaplıkaya and Deliçay: Crile, Ennuges, Syncelle, Symboles, Gradines, Smylakion, Pissadyn, Photinodios, Dhelmat, Monokastonon, St. Antoine Le Jeune and St. George Monasteries. Because of these characteristics Uludağ is accepted as "The First Mountain of Monks/Olympos Misios" in the Christian World.

The First Foreign Bride of the Ottoman Dynasty

Sultan Orhan who was the second Ottoman Sultan and conqueror of Bursa (1281-1362) was the son of Osmangazi's wife Mal Hatun. When his father was alive he had duties in different echelons of the chiefdom.

Holofira (Ulufer/Nilüfer Hatun) who was the daughter of Yarhisar Tekfur became engaged to Bilecik Tekfur in the year 1299. Tekfur invited Osmangazi to his daughter's wedding for the sole aim of having him killed. When Osmangazi learned this he conquered Bilecik and by carrying out a raid on the wedding convoy at Kaldırak Stream he took Holofira prisoner and married her off to his son Orhan Bey. From the marriage between Orhan Bey and this bride who took the name of Nilüfer after she became a Muslim, Süleyman Bey and Murat I. were born. Nilüfer Hatun was liked very much for the mosques she had built and her charitable deeds around Bursa. Her name

İsmi Bursa'da bir ilçeye verilmiştir. Kabri Söğüt'teki Orhan Gazi türbesindedir.

Murat Hüdavendigâr ve Süleyman Paşa'nın annesi olan Nilüfer Hatun ayrıca ilk Osmanlı vakıf kurucularındandır.

was given to a district in Bursa. After her death, her body was laid to rest in Orhangazi Tomb in Söğüt.

Nilüfer Hatun who was the mother of Murat Hüdavendigâr and Süleyman Pasha also was one of the first Ottoman charitable foundation founders.

Osmanlı İlk Askeri Antlaşması

Osmanlı ilk askeri anlaşmasını Bursa sınırları içinde yapmıştır. 1306'da Bursa Tekfurunun idaresindeki müttefik Bizans tekfurlarına karşı sefer yapılmış ve Osman Gazi müttefik Bizans tekfurlarının kuvvetini Dinboz'da mağlup etmiştir. Kestel, Kite ve Ulubat kaleleri Osmanlıların eline geçmiştir. 1306'da Osmanlılar, ilk defa Ulubat tekfuruyla askeri antlaşma imzalamışlardır. Antlaşmaya göre; mülteci Kite Tekfuru Osmanlılara iade edilecek, Türkler Ulubat Nehri'ni geçmeyecektir.

The Ottomans signs their First Military Treaty within the Borders of Bursa

In 1306, there was an expedition against allied Byzantine tekfurs under the administration of the Bursa tekfur. Osman Gazi defeated the forces of the Byzantine tekfurs. The Kestel, Kite and Ulubat Fortresses were seized by the Ottomans. In 1306, for the first time the Ottomans signed a military treaty with the Ulubat tekfur. According to the treaty, the refugee Kite tekfur was to be given to the Ottomans and Turks not to cross the River Ulubat.

İmralı Adası

Osmanlı'nın fethettiği ilk ada 1308 yılında alınan İmralı Adası'dır. Orhan Bey'in komutanlarından Emir Ali'nin Bizanslılar'dan aldığı adanın Kalolimnos olan adı Emir Ali olarak değiştirildikten sonra, zamanla İmralı'ya dönüştürmüştür.

Ada, Osmanlı döneminde Mudanya kazasına bağlı bir nahiyedir. 20. yüzyıl başlarına değin varlığını koruyan üç Rum köyü vardır. 1913 yılında adada 250 hane, bir okul, üç manastır vardı ve tamamı Rumlardan oluşan 1.200 kişi yaşamaktadır. Adanın başlıca uğraşları soğan tarımı ve balıkçılıktı. Yetiştirilen soğanlar İstanbul'a satılmaktadır. Lozan Antlaşması'ndan sonra Nüfus Mübadelesi ile adanın halkının Yunanistan'a gitmesi üzerine, İmralı Adası bir süre boş kalmıştır.

The First Island Conquered by the Ottomans is within the Borders of Bursa

The first island conquered by the Ottomans was the İmralı Island which was seized in 1308. After the name of the island, which was Kalolimnos when Emir Ali, one of Orhan Bey's commanders, got the island from Byzantines, was changed to "Emir Ali", it turned into "İmralı" over time. The island was in a region connected to the Mudanya district in the Ottoman State. There were three Greek villages which existed until the early 20th century. In 1913, there were 250 houses, a school, three monasteries and used to live all Greek 1.000 people in the island. The main occupations of the island were onion farming and fishing. The onions used to be sold to İstanbul. Since there was no vegetable farming, the main food was fish. When the people of the island left the region with the population exchange after the Treaty of Lausanne, the İmralı Island remained empty for a while.

Kılıç Kalkan Gösterisi (Bursa Kılıç - Kalkan Folklor ve Turizm Derneği Arşivi)

Kılıç Kalkan

Dünyada müziği olmadan oynanan tek halk dansının Kılıç Kalkan olduğu söylenmektedir. Bu oyunun doğuş öyküsü 1326 öncesinde Bursa kuşatmasına dayanır. Oyun kuşatma sırasında sıkılan askerlerin vakit geçirmek için kılıç ve kalkanları ile yarattıkları bir oyundur. Burada müzik ritmini kılıç ve kalkanların birbirine çarpması ile çıkan sesler yaratır.

The Only Folk Dance in the World which is Danced Unaccompanied by Music

It is said that the only folk dance in the world which is danced unaccompanied by music is the sword-shield. The origin of this folk dance goes back to the siege of Bursa before 1326. This is a folk dance that was devised by the soldiers who were bored during the siege to muse the time away with their swords and shields. Here, the rhythm of music is created by

Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Bey'in ordusu Bursa'yı ele geçirmek için 1314 yılında harekete geçer. Bursa kalesi tam 12 yıl kuşatma altında kalır. İçerde Bizanslılar, dışarıda ise Osmanlı Ordusu askerleri vardır. Kuşatma süresi uzadıkça moraller bozulmaktadır. Osmanlı ordusu içinden bazı askerler, hem içerideki Bizans askerlerinin moralini bozmak, hem de beklemekten sıkılan askerlere moral vermek ve hoşça vakit geçirtmek için, Bursa Kalesi dışında ikişerli, dörderli ve daha kalabalık gruplar halinde karşılıklı olarak kılıç ve kalkanları ile oynamaya başlarlar.

Ellerinde bulunan kılıç ve kalkanları birbirine vurarak çıkardıkları gürültü zamanla ritim haline gelir ve bu ritim eşliğinde silahlı eğitim hareketine benzer hareketler gelişir.

Bu arada 1324 yılında Osman Bey ölür ve kuşatmayı Orhan Bey sürdürür. Bursa şehri 12 yıl süren uzun bir kuşatma süresi sonunda hiçbir çarpışma olmadan Bizanslılar'dan 6 Nisan 1326'da alınır. Bundan sonra da şehir Osmanlılar tarafından başkent ilan edilir.

Artık Osmanlı Ordusu Bursa'da toplanır. Orduya katılan gençler ilk askerlik eğitimlerini burada yapmaya başlarlar. Genç askerler zamanın silahları olan kılıç ve kalkan ile gün boyunca sürekli yaptıkları eğitimlerini monotonluktan kurtarıp zevkli hale getirebilmek için, geliştirdikleri bu ritim eşliğindeki hareketleri sürekli hale dönüştürmüşlerdir.

Bu askerlik eğitimi içinde yapılan hareketlerin tümü, zaman içinde askerlikle ilgili olayları anlatan figürler haline dönüşmüştür. Kılıç kalkanların birbirlerine vurmasından çıkan sesler de bu oyunun müziği haline gelmiştir. 1326 yılında Bursa şehrinde başlayan bu olay, zamanla sivil halkın da neşeli günlerinde tekrarladığı bir halk dansı haline dönüşmüştür.

Günümüze kadar Bursa şehrinin bir eğlence sembolü olarak devam etmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan itibaren başlayan halk dansları derleme çalışmaları, Bursa'da zaten yaşamakta olan bu dansı da kapsamı içerisine almıştır.

the sound which is made by the percussion of the swords and shields clashing together. The army of Osman Bey, who was the founder of the Ottoman Empire, started a military operation in 1314 in order to conquer Bursa. The castle of Bursa remained 12 years under the siege. Inside there was the Byzantine Army and outside the soldiers of the Ottoman Army. When the siege dragged on the soldiers became low-spirited. Some soldiers in the Ottoman Army started to dance outside the Bursa Castle in groups of two's and four's or more, both to destroy the Byzantine soldiers' morale and also to give the Ottoman soldiers who were bored from waiting outside a nice time. The sound which was emitted by the clashing of swords and shields in their hands became a kind of rhythm in the course of time and the actions developed looked like armed military training exercises done accompanied to this rhythm. Meanwhile, Osman Bey had died in the year 1324 and Orhan Bey continued the siege. After a long siege period which lasted 12 years the city of Bursa was conquered from the Byzantines on 6th April 1326 without any resistance. After that Bursa was proclaimed as the capital city by the Ottomans; and the Ottoman Army started to gather forces in Bursa. The young people who had joined the army had their first military training here. The young soldiers converted into a continuous form these actions which they had developed accompanied by this rhythm in order to free themselves from monotony and to do their military training which they did continuously throughout the day with swords and shields which were the arms of that period and to make it more enjoyable. In the course of time all the actions which were done in this military training were converted into figures which told the events related to the military. The sounds which emitted by clashing the swords and shields together became the music of this dance. This event which was started in Bursa in 1326, was transformed into a folk dance in the course of time and this was repeated by the civilians in their high-spirited days and joyful occasions. It has continued as an entertainment symbol of the city of Bursa up until the present day. The studies of the compilation of folk dances which started after the founding of the Turkish Republic

700 yıla yakın bir süreden beri, ilk günkü figürlerini koruması ve aynı şekilde oynanıyor olması en büyük özelliğidir.

Kostümler otantik olup halen Bursa civarındaki bazı köylerde giyildiğine rastlanmaktadır. Kılıç kalkan; 8 – 10 veya daha fazla kimse arasında iki ekip hâlinde oynanır.

Oyunda önce askere çağrılanların uğurlama ve karşılama merasimi canlandırılır, sonra oyuncular halka oluşturarak yemin merasimini canlandırır, daha sonra iki ekip kılıç kalkan çarpışması yapar.

Gösteri; mütareke oyunu, başa vuruş cengi, kılıçların birbirlerine atılması ile devam eder. Oyuncuların hep bir ağızdan bağrışması ve kılıçları havada sallaması ile sahne kapanır.

Bursa'da Mustafa Tahtakıran adlı folklorcunun çalışmaları ile 1932'de kılıç kalkan oyununun figürleri saptanmış ve standart hale getirilmiş, 1940'lı yıllarda da okullarda yaygınlaşmıştır. Kılıç kalkan oyunu, günümüzde Bursa Kılıç Kalkan Derneği tarafından olduğu gibi çeşitli halk dansları ekipleri tarafından da yaşatılmaya çalışılmaktadır.

İlk dizili ve resmi gösterisi 1938 yılında Atatürk'ün Bursa ziyaretinde yapılan kılıç kalkan oyunu, halkoyunlarımızın Savaş Dansları bölümünde değerlendirilmektedir.

Halk oyunlarının gereği olan figür ve ritim özellikleri kılıç kalkan oyunlarında bulunmakla beraber dansçıların kendi enstrümanlarını çalmaları ve bir drama sunumları da önemli özellik taşımaktadır. 5/4 ve 2 zamanlı ritimlerden oluşan dans daha çok 5/8 ritim olgusuna sahiptir.

Fizik, estetik olarak denk ve ferdi özellikleri olan dansçılar zaman zaman kişisel tavır ve ifadeleri ile de doğal ve otantik oluşumu sağlamaktadırlar.

lic included this dance which had already been in existence in Bursa for a considerable period of time. The most important characteristic of the dance is that it has preserved intact the original figures and steps which have been danced in the same style over a period lasting almost 700 years. The costumes are authentic and it is noticeable that they are still worn in some villages around Bursa. The sword and shield dance is done with between 8-10 or more people in two groups.

In the dance, first of all the farewell and welcome animation ceremony of the people who are called up for military service is held and then the dancers, by forming a circle animate the oath-taking ceremony; later the two groups enact the sword-shield fight by clashing their swords together.

The show continues with an armistice play by striking their heads with the swords and then throwing their swords to each other. And the show finishes with the shouting of the dancers in a chorus and the brandishing of swords in the air. In the year 1932 with the study of a folklorist named Mustafa Tahtakıran the figures of sword-shield dance were designated and standardized, and became widespread in the schools in the 1940's. Today the tradition of the sword-shield dance is being continued by different folk dance groups as well as Bursa Sword-Shield Association. The sword-shield dance which is the first organized and official performance held in the year 1938 when Atatürk visited Bursa is appraised in the war dances section of our folkdances. Besides having figures and rhythms which are found in the folk dances, also the playing of their own instruments by the dancers and the presentation of a drama is an important characteristic of the sword and shield dance. The dance which is formed by 5/4 and 2 beat rhythms mainly has 5/8 rhythms. The dancers who are matched physically and aesthetically and have individual characteristics provide from time to time a natural and authentic formation with their individual manner and expressions.

Kurtuluş Akçası Geleneğinin Başlaması

Bursa'nın fethi ile birlikte Osmanlı gelişimi ve devletleşmesi önemli adımlara sahne olmuştur.

Burada devletin bir takım gelenekleri oluşmuş ve kurumlaşmıştır. Bunlardan biri de "kurtuluş akçası" geleneğidir. Bursa'nın fethi ile birlikte Osmanlı'nın bir barış koşulu olarak 30 bin akçalık "kurtuluş akçası" alma geleneği Bursa'da başlamıştır.

Prusa kalesi halkına 30 bin altın savaş tazminatı ödeyerek komutan ve Bizanslı askerlerle birlikte kentte oturanlardan isteyenlerin silahsız olarak kaleyi terk etmelerine izin verilmiştir.

Bu gelenek daha sonra Osmanlı'nın tüm fetihlerinde devam etmiştir. Gelenek 11 Kasım 1606'da Avusturya ile imzalanan Zsitvatorok anlaşmasıyla sona ermiştir.

Atıcılar

Osmanlı'nın ilk spor alanı Bursa'daki Atıcılar'dır. Bursa kentinin kuzey doğusundaki Atıcılar semti adından da anlaşılacağı gibi Osmanlı'da "atıcılık" ve "binicilik" sporlarının yapıldığı yer olarak tarihe geçmiştir.

Bursa'nın fethinden bu yana aynı amaçla kullanıldığı sanılmaktadır.

Yıldırım Beyazıt tarafından o yerin vakıf yapıldığı ve toprağının eletildiği bilinmektedir. Sporcu yazar Bahtiyaroğlu Hasan Efendi XVII. yüzyıl sonlarında kaleme aldığı Sübhatü'l-Ehbar (İyilikseverler dizisi) adlı risalesinde (küçük kitap, broşür) Atıcılar'da ok atmada ve atlı sporlarda derece alanların adına birer taş dikildiği belirtilir.

The Custom of Liberation Money Started in Bursa

Together with the conquest of Bursa some important steps unfolded which were related to the development of the Ottomans and their transition to becoming a fully fledged state.

Some of the customs of the government had been formed and turned into an institution here. One of them was the custom of "liberation money". Starting with the conquest of Bursa, the Ottomans started the custom of taking "liberation money" amounting to 30 thousand as a peace condition. Permission had been given to the people who were resident in the city and wanted to depart from the castle without carrying their weapons together with the commanders and the Byzantine soldiers by paying 30 thousand gold as a war indemnity to the people of Prusa Castle. This custom later continued in all the Ottoman conquests, but finally ended with the Zsitvatorok Agreement which was signed with Austria on 11th November 1606.

The First Sports Field of the Ottomans

The first sports field of the Ottomans was in the Atıcılar district in Bursa. The Atıcılar (marksmen) district at the north east of the city of Bursa goes down in history as the place where marksmanship and horsemanship sports were performed in Ottoman times, as can be understood from the name of the district itself. This place is deemed to have been used for the same purpose since the conquest of Bursa. It is known that Yıldırım Bayezit had made the place over as a foundation and had its land flattened out. In his short book "Sübhathü'l-Ehbar" (İyilikseverler Dizisi-The Series of the Benevolent) which he wrote towards the end of the 17th century, sportsman and author Bahtiyaroğlu Hasan Effendi stated that a stone was erected bearing the name of each person who had achieved ranking in the archery and riding contests.

İlk Barış Antlaşması

İlk barış anlaşması, 1330 yılında Orhan Gazi ile Bizans İmparatoru Üçüncü Andronikos arasında imzalanmıştır.

Mayıs 1329'da Bizans imparatoru olan III. Andronikos ve yakın danışmanı (sonra imparator olan) Yannis Kantakuzenos 2.000 paralı asker ile takviyeli bir Bizans ordusu ile Kocaeli'nde ilerlemiş; İzmit kuşatması yapan Orhan Gazi ise ivedi yürüyüşle Darıca üzerinden gelmiş ve ilk defa bir meydan savaşı olarak Bizans ve Osmanlı orduları 11 Haziran 1329'da Maltepe (Palekanon) Savaşı'na girmişlerdir.

Bu savaşta Bizans ordusu Osmanlı ordusuna yenik düşüp bozguna uğramış ve Bizans İmparatoru III. Andronikos yaralı olarak kurtulmuştur.

Bunun üzerine III. Andronikos 1330'da Osmanlı hükümdarı Orhan Bey'e bir barış anlaşması teklif etmiş ve yıllık 12.000 Bizans altını haraç karşılığında Bitinya'da Bizans'ın elinde kalmış olan arazilere Osmanlılar'ın hücum etmemesini teklif etmiştir.

The First Peace Treaty is held in Bursa

The first treaty was signed between Orhan Gazi and Byzantine Emperor Andronikos III in 1330.

Andronikos III who became the Byzantine Emperor in May 1329 and his consultant (the next emperor) Yannis Kantakuzenos moved forward in the direction of Kocaeli. Orhan Gazi who was in the siege of İzmit came immediately passing by Darıca. And for the first time as a pitched battle the Ottoman and Byzantine Armies started to fight in the Battle of Palekanon (Maltepe) on the 11th June 1329.

In this battle the Byzantine Army was defeated by the Ottoman Army and Byzantine Emperor Andronikos III was able to escape with wounds.

Andronikos III thereupon proposed a peace treaty to the Ottoman Emperor Orhan Bey in 1330 and offered the Ottomans not to attack to the Byzantine territories in Bithynia in return for paying a tribute of 10.000 Byzantine gold.

*Bursa Genel Görüntü
(Dr. Murat Kuter Arşivi)*

İlk Osmanlı Kağıthanesi

Osmanlı'nın ilk kağıthanesi Bursa'da 1486 yılında Cilimboz deresi vadisinde kurulmuştur. Vadi Zindan Kapısı veya Alaca-hırkalı Vadisi olarak da anılmıştır.

Cilimboz deresi üzerindeki değirmenin yakınında bir kağıthane olduğu 1487 tarihli bir kayıta geçmektedir.

Ayrıca Bursa Ansiklopedisi'nde 1519 yılında Şehzade Korkut'un yakınlarından Piyale Bey'in Bursa'da Kağıthane adıyla bilinen ancak humhane (Şarap deposu) olarak kullanılan bir yapıyı satın aldığı ve yine humhane olarak kiraya vermek isteyince semt sakinleri ile anlaşmazlığa düştüğü, II.Beyazıt'ın mahallenin engel olmaması için buyruk verdiği mahkeme kayıtlarında yer almaktadır.

Dolayısıyla Kağıthane 1519 yılından önce kapatılmıştır.

Osmanlı'da İlk Çifte Hamam

Bursa'nın alınışı ile birlikte Sultan Orhan yoğun bir imar faaliyetine girişmiştir. Bursa merkez Osmangazi İlçesi'ndeki Koza Hanı'nın hemen batısında ilk çifte hamam yapılmıştır.

Bugün Aynalı Çarşı olarak anılan bu hamam, günümüzde Tophane'de bulunan ve tamamen yıkılmış, yok olmuş durumdaki medreseye gelir sağlamak amacıyla vakfedilmiştir.

İlk çifte hamam olma özelliğine sahip olan bu yapı, tarihsel süreçte gördüğü işlevler nedeniyle Hallaçlar, Bıçakçılar, Hatuniye, Hamam Kafe ve son olarak da Aynalı Çarşı adlarıyla anılmıştır. Batı ve güney kapıları özgün olup, basitliğini ve sağlamlığını sürdürmektedir. Dört eyvanlı ve dört halvetli hamamın erkek kısmının soğukluk ve ılıkılığı kubbelidir.

12.00 x 12.00 metre boyutlarındaki kare planlı soğukluktan, ılıklığa buradan dikdörtgen biçimli iki halvete geçilmektedir.

The First Paper Mill of the Ottoman State

The first paper mill of the Ottoman State was established in the Valley of the Cilimboz River in Bursa, in 1486. The valley was also known as Zindan Kapısı (The Prison Gate) and Alaca-hırkalı Valley. The existence of a paper factory near the water mill on the Cilimboz River is mentioned in a record dated 1487. Moreover in the Bursa Ansiklopedisi (The Bursa Encyclopaedia) it is mentioned that in 1519 Piyale Bey, one of the close relatives of Shahzadah Korkut, attempted to buy a building which was known to be a paper factory however, in fact, this was actually used as a wine warehouse at the time, and he in turn wanted to give this building to rent as a wine warehouse. However the neighbourhood residents were annoyed about this idea and entered into conflict with Piyale Bey. In order for the neighbourhood not to be an obstacle in the proceedings Bayezit II. issued a decree which appeared in the court records. Consequently the paper factory was closed down before 1519.

The First Double Bath in Ottoman Times

After the conquest of Bursa, Sultan Orhan started an intensive development and construction program. The first double bath was built in the centre of Bursa just beside the western part of the Koza Han (The Silk Bazaar) which was in the district of Osmangazi. This bath which today is known as Aynalı Çarşı (The Muriel Bazaar) was endowed in order to provide a means of support for the madrasah which was then in Tophane but now today, sadly, has been completely destroyed with not a trace left. This building which had the characteristic of being the first double bath had been called different names according to its functions in the historical process such as Hallaçlar (wool fluffers), Bıçakçılar (makers of knives) Hatuniye (meeting place for women), Hamam Kafe (The Bath Café) and finally Aynalı Çarşı. Its west and south doors are in their original form and still possess a simplicity and sturdiness of character. The cold area and tepid area of the men's section of the bath

Kadınlar kısmı daha küçüktür. 10.00 x 10.00 metre boyutunda kubbe ile örtülü soğukluktan ılıklığa, oradan dikdörtgen biçimindeki iki halvete geçilir.

1958 yılındaki Kapalıçarşı yangınından sonra 1962'de onarım gören hamam bugün tamamen çarşı olarak kullanılmaktadır.

Karagöz ve Hacivat

Osmanlı'daki ilk gölge oyunu (Karagöz oyunu), Orhan Gazi döneminde Bursa'da doğmuştur.

Gölge oyununun, Türk halk kültüründe ortaya çıkışı ve ne zaman "Karagöz ve Hacivat" olarak biçimlendiği hakkında değişik söylentiler vardır.

En yaygın söylentiye göre, "Orhan Gazi döneminde (1326-1362) Bursa'da yaptırılan bir camide, Karagöz demirci, Hacivat ise duvarcı olarak çalışmakta imişler.

Bu ikisi arasında her gün sürüp giden nükte yarışmalarını izleyen işçiler, çalışmayı bırakıp onların çevresinde toplanır, bu yüzden de caminin yapım işi bir türlü ilerlemezmiş.

Orhan Gazi bu durumu haber alınca Karagöz'ü yakalatarak idam ettirmiş, Hacivat ise kaçarak canını kurtarmış.

Ne var ki yapılmakta olan bir caminin minaresi dibinde Karagöz'ün boynunun vurulması halkı üzmüş; hatta Orhan Gazi'nin silah arkadaşlarında bile kırgınlık uyandırmış.

Bu durum Orhan Gazi'ye anlatılınca, o da verdiği kara-

which has 4 eyvans and 4 halvets has a dome roof. From the cold section which is a square shape measuring 12.00x12.00 metres one can pass to the tepid section and from there can proceed to the innermost part of the bath (two halvets) which is rectangular in shape. The women's section is much smaller. From the cold section which is covered with a dome measuring 10.00x10.00 metres one can enter the tepid section and from there proceed to the two halvets which are rectangular in shape. The bath which was restored in 1962 in the wake of the fire in the Kapalı Çarşı (The Covered Bazaar) in the year 1958, is in full use today simply as a bazaar.

Our Traditional Shadow Play, the Karagöz and Hacivat Spreads from Bursa

The first shadow play of Ottoman times (The Karagöz Play) originated in Bursa in the period of Orhangazi. There are various rumours about how this play originated in the Turkish public culture and when it gave form to the Karagöz-Hacivat characters. According to the most prevalent rumour in the Orhangazi period (1326-1362), Karagöz worked as an iron-monger and Hacivat as a stonemason on the construction of a mosque. The workmen who followed the jokes of these two gathered round them and left the job and because of this the construction of the mosque didn't move ahead on schedule. When Orhangazi learned about this event he had Karagöz seized and executed him; Hacivat escaped and saved his skin. However, it must be said that, to have had Karagöz beheaded at the foot of a minaret of the mosque under construction had saddened the public and even hurt Orhangazi's companions at arms. When this situation had been explained to Orhangazi, he understood that his decision had been one of folly and he regretted it; he wanted to find Karagöz's friend Hacivat and reward him handsomely. Alas, Hacivat was attacked by bandits on his way to make the pilgrimage to Mecca and had paid sorely with his life. It is accepted that the creator of

Karagöz ve Hacivat

Gölge Oyunu (Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

rın yanlışlığını anlayarak pişman olmuş; Karagöz'ün arkadaşı Hacivat'ı bularak gönlünü almak istemiş.

Ancak Hacivat, Hac yolunda haydutların saldırısına uğrayarak yaşamından olmuş."

Karagöz hayal oyununun yaratıcısı, mutasavvıf Şeyh Küşteri olarak kabul edilir.

İran'ın batısındaki Sus kenti yakınlarında bulunan Küşter kasabasıdır. Tam adı "Şeyh Mehmet Küşteri"dir. Bursa'da Karaşeyh mahallesinde yaşamıştır.

Halk tarafından çok sevilen şeyhin mezar taşındaki yazıtından anlaşıldığına göre, kökeni Doğu olan "hayal oyunu"nın ustalarındandır. Söylenceye, Karagöz'ün idam edilmesinden sonra Karagöz-Hacivat ikilisini perdeye yansıtan kişi olarak anılır. Mezarı, Belediye binasının karşısında ve Atatürk Caddesi'nin güneyinde bulunan bir evin duvarındadır ancak bu evin yıkılarak yerine apartman yapılması sırasında kaybolmuştur. Mezar taşında şöyle yazıldığı kaynaklarda aktarılır; "Kutbü'l-ârifin gavsü'l-vâsiline cennet mekân firdevs âşiyân sahib-i hayâl Şeyh Mehmet Küşterî ruhuna. 802(1399/400)"

Bursa Ansiklopedisi'ne göre Enver Behnan Şapolyo, Bursa Halkevi tarafından yayımlanan Türkün (Uludağ) dergisinin 7. sayısında, Şeyh Küşteri söylencesini şöyle aktarmaktadır:

"Orhan Gazi, Karagöz'ü idam ettirdikten sonra, bu kararından dolayı vicdan azabı duymaya başladı. Karagöz'ün bir cami yapılırken minaresinin dibinde idamı, halkı fena halde müteessir etmişti.

Kanlı ve beklenilmeyen bu hadise, gönüllere bir kırgınlık vermişti. Her tarafta bu hadise konuşuluyordu. Hatta Orhan Gazi'nin silah arkadaşları bile, bu hadisenin halk üzerinde yaptığı tesirleri padişaha anlatıyorlardı. Bu defa Orhan Gazi de müteessir oldu.

Karagöz fiction (dream image) play was Sufi Sheikh Küşteri; he was from the town of Küşteri which is near the city of Sus in the western part of Iran. His full name was Sheikh Mehmet Küşteri and he had lived in the Karaşeyh district in Bursa. As is understood from the inscription on the gravestone of the sheikh who was much liked by the people, he was considered one of the experts of this fiction (dream image) play which had originated in the east. In this legend he was referred to as the person who had brought Karagöz-Hacivat to the screen. His grave was in the wall of a house across from the city hall to the south of Atatürk Street but it disappeared during the demolition process of this house and the subsequent building of an apartment in its place. According to the sources quoted, this was written on his gravestone; "In memory of Sheikh Mehmet Küşteri Kutbü'l-arifin gavsü'l-vasiline cennet mekan firdevs aşiyân sahib-i hayal 802 (1399/400)". According to the Bursa Ansiklopedisi (The Encyclopaedia of Bursa), Enver Behnan Şapolyo quoted the legend of Sheikh Küşteri in the 7th edition of the Türkün (Uludağ) magazine which was published by Bursa Community Centre, thus: "After he had Karagöz executed, Orhangazi started to feel the pricks of conscience because of his ill-advised decision. The execution of Karagöz at the foot of a minaret when the mosque was under construction had greatly saddened the people. This bloody and unexpected event had caused great pain in the hearts of people and was talked about far and wide. Even Orhangazi's companions in arms had told the Sultan about the devastating effects of this event on the people. This time Orhangazi was the one to be saddened. He had sought Karagöz's friend Hacivat. Hacivat had set off on the pilgrimage to Mecca because he was afraid of being executed. On his way to the pilgrimage some Arab bandits had cut his throat and taken his belongings to sell in Damascus. A magic dog had seized these killers. The killers were then executed in the Mestaniye Bazaar. Also, strangely enough, this magic dog had died beside the killers. This event had depressed and even terrified Orhan. One of Orhan's coun-

Karagöz'ün arkadaşı Hacivat'ı arattı. Hacivat boynunun vurulacağından korkarak Hac'ca gitmişti. Hacivat'ı Hac yolculuğunda Arap eşkıyaları kesmişler, eşyalarını da Şam'da satmaya götürmüşlerdi. Sihirli bir köpek bu katilleri yakalattı. Hacivat'ın katilleri Mestaniye çarşısında idam olundular. Bu sihirli köpek de idam olunanların yanında can verdi. Bu hadise de Orhan'ın canını sıkış ve hatta korkutmuştu. Orhan'ın nedimlerinden birisi, "Şeyh Küşteri" adında bir zatın Karagöz ve Hacivat'la çok iyi dost olduklarını ve bütün muhaverelerini bildiğini söyledi. Orhan da:

- Varın bu şeyhi buraya getirin' dedi. Derhal Orhan'ın adamları Şeyh Küşteri'yi alarak Orhan'ın karşısına getirdiler. Orhan:

- Siz Karagöz'le Hacivat'ı tanıyormuşsunuz?..

- Evet!

- Bunların bana hallerini bir anlat!

Şeyh Küşteri biraz düşündükten sonra:

-Müsaade edin, ben size onların hayallerini bir ata oyunuyla canlandırayım, dedi. Bir çanak, biraz kül, biraz zeytin yağı ve bir de beyaz tülbent istedi. Derhal getirdiler.

Şeyh Küşteri kül ile zeytinyağını karıştırdı, çanağa koyarak bir meş'ale yaptı ve yaktı.

Sonra ayağındaki sivri uçlu sarı çedik pabuçlarını çıkararak, Sağ pabucunu Karagöz, sol pabucunu da Hacivat farz ederek önce Hacivat'ı perdeye getirdi. Âlim ve mutasavvıf bir zat olan Şeyh Küşteri, bir eski atasözünü okuduktan sonra,

Hacivat'a: "Huzur-u Huzur-u hazirun, cemiyet-i irfan, vakt-i sefayi merdân, lâ'indir bi-dindir, münafıktır şeytan.

Şeytanın dinsizliğine, Rahman'ın birliğine, beni temaşaya tenezzül buyuran Devletlü Hünkarım Orhan Gazi Hazretleri-

sellors said that a person named "Sheikh Küşteri" was a close friend of Karagöz and Hacivat and he knew all their colloquy and jolly repertoire. And Orhan said:

-Go and bring this person here.

Immediately Orhan's soldiers took Sheikh Küşteri and brought him before Orhan. Orhan asked:

- You knew Karagöz and Hacivat didn't you?

- Yes!

- Then, tell me about their life, about what they did!

After Sheikh Küşteri had given some thought to this he replied:

-Please let me arouse their dreams with an ancestral play.

He wanted a dish, some ash, a little olive oil and a fine, white muslin cloth. These were immediately brought. Sheikh Küşteri mixed the ash and olive oil, put the mixture in a dish and made a torch and lit it. After that, taking off his yellow slippers pointed at the toe, imagining the right slipper to be Karagöz and the left as Hacivat, first of all he put Karagöz on the screen.

After he had read out a proverb, Sheikh Küşteri who was a man of knowledge and a Sufi (mystic) said to Hacivat:

- Huzur-u Huzur-u –hazirun, cemiyet-i irfan, vakt-I sefayi merdan, lâ'indir bi-dindir.(In the presence of the people here, In the enlightened community, For the comfort of the people, By coming straight to the point) The devil is a mischief maker, to the health of the great emperor Orhangazi who kindly listens to me, to the impiety of the devil and uniqueness of God...

nin sağlığına...” dedikten sonra , Hacivat’a yeri öptürdü. Sonra: “Efendim ben, bendeniz, ben âcizleri, eli yüzü yummuş, elfâzî düzgün, hoş sohbet, fasihü'l-lisan, musâhabeti tatlı’ Bu anda Karagöz perdenin köşesinden çıkarak:

-Hoş geldin muşmula suratlı!

Hacivat:-Bir yar-i kafadar olsa! Hay bana bir eylence medet, medet! Hey!.. diye bağırma başladı.

Perdenin yukarisından Karagöz atladı, iki pabuç birbirine sarılarak kavga ettiler. Karagöz yerde söylendi.

Tekrar Hacivat geldi. Karagöz halk dilinden, Hacivat Osmanlı dilinden Arabî ile Fârisî ile karışık konuştu. Karagöz anlamadı ve muhavereye başladılar.

Bu hayal oyunu Orhan'ın çok hoşuna gitti, her zaman oynatılmasını söyledi.

Şeyh Küşteri bundan sonraki oyunlarda, eski kıyafetlerle deve derisinden Karagöz ve Hacivat tasvirleri yaptı, bu suretle Orhan'a oynattı.

Bu oyun Yıldırım Bayezid zamanında daha ileriye gitti ve hayal oyunu olarak kaldı. Karagözcüler de Şeyh Küşteri'yi pîr tanıdılar.

İşte buna, Karagözcüler “Şeyh Küşteri Efsanesi” diyorlar. Büyük huzur oyunlarda bunu seyirciye anlatırlardı. Bu vak'anın olduğunu incelemek doğru değildir.

Bunu aynen bir efsane diye kabul etmek ve folklor malzemesi diye almak doğrudur.”

Söyelenceler farklı da olsa ortada bir gerçek vardır.

O gerçek de Karagöz -Hacivat gölge oyununun Bursa'da Şeyh Küşteri tarafından başlatıldığıdır.

After he had said this he made Hacivat kiss the ground. Later:

-Yes Sir, it is me, your obedient servant, me the helpless, eloquent.

At that moment Karagöz came out from the corner of the screen and said:

- Welcome ugly face!

Hacivat:

- If only I had a friend who understood me! Hey an amusement for me Hey...

He started to shout. Karagöz jumped down from the upper side of the screen and the two slippers intertwined with each other and started to fight. Karagöz growled on the floor. Hacivat came again. Karagöz spoke in the language of the people and Hacivat the Ottoman language mixed with Arabic and Persian. Karagöz didn't understand and they started to converse with each other. This shadow play was very much liked by Orhan and he said that the play should be performed every time. In the plays after this Sheikh Küşteri made Karagöz and Hacivat figures (puppets) out of camel skin with old clothes and he made these puppets perform for Orhan. This play was developed during the period of Yıldırım Bayezid and accepted as a shadow play and the people who manipulated the puppet strings accepted Sheikh Küşteri as the master. That is why they called this “The Legend of Sheikh Küşteri” and said this to the audience during important performances.

It is not right to examine this event. It is wise to accept this event as a legend and to use this as folklore material”.

Yes, The Sheikh Küşteri legend is like this. But there is a reality which is evident and that is the shadow play of Karagöz-Hacivat was started in Bursa by Sheikh Küşteri.

Hüdevendigar Külliyesi (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Hüdevendigar Camii

Osmanlı'nın ilk medreseli camii 1366'da I.Murat tarafından yaptırılan Çekirge'deki Hüdevendigar Camii'dir. Çekirge'de Bursa ovasına bakan tepenin üzerinde I. Murat Hüdevendigar tarafından 1365 - 1366 yıllarında yaptırılmıştır.

Yapı iki katlıdır. Altta cami, üstte medrese yer almaktadır. Önde son cemaat yeri beş kubbeyi taşıyan kemerle birbirine bağlı altı yığma ayaktan meydana gelmiştir.

Alt kata basık tonozla örtülü kısımdan girilmektedir. Holün iki yanından üst kata çıkışı sağlayan merdivenler vardır. Salon Kubbeli ve tonozlu uzun bir evyandan ibarettir.

The First Mosque with a Madrasah in the Ottoman State

The first mosque with a madrasah (theological school) in the Ottoman State, the Hüdevendigar Mosque, was constructed by Murat I. in Çekirge District, in 1366. The mosque was built on a hill dominating the Bursa Plateau in Çekirge. The construction of the mosque took place between the years 1365-1366. The building has two floors. On the first floor there is the mosque, and on the second floor the madrasah. The final congregation place at the front consists of six raised legs which are aligned to each other with an arch that supports five domes. The entrance part to the first floor is low and covered with a vault. At the two sides of the hall there are stairs that lead to the second floor. The chamber is formed as a long evyan.

Orta sahanın sağında ve solunda birer eyvan ile köşelerden tonozla örtülü dört odadan meydana gelmektedir. Mihrap duvardan içeriye girmiş ufak ev hayvanı şeklindedir.

Merdivenlerden üst katın revakına çıkılmaktadır. Revak önden altı yığma ayak ve aralarında beş adet sütun ile ayrılmış sivri ikiz kemerle yaptırılmıştır.

Revaktan birer dehlizle koridora gelinmektedir. Koridora açılan on iki adet hücre yer almaktadır.

Hücreler tonozludur, yanlarda tonozla örtülü dershane olarak kullanılan dört oda daha vardır. Tek minaresi tuğladan örülmüştür.

Çift zincir, tek zincir, kuş gagası, balıksırtı motifi altı sıra stalâktitle şerefeye geçilmiştir. Takke külahlıdır. Üst kat eyvanının kemer alınlıklarında köşe tromplarında süsleme unsurları görülmektedir. Mermer sütunlar ve başlıklar Bizans yapılarından alınarak burada kullanılmıştır.

Mevlit

İslam'da Mevlit 1409-1410 yılları arasında Bursa'da Süleyman Çelebi tarafından dönemin konuşulan Türkçesi ile yazılmıştır. Mutasavvıf ve şair, Türk dünyasının en tanınmış Mevlit'in yazarı Murat I (salt. 1362-1389) döneminin Osmanlı devlet adamlarından Ahmet Paşa'nın oğludur. Osmanlı'nın kuruluşu aşamasında önemli katkıları bulunan Osmangazi'nin kayınbabası Şeyh Edebalı'nın torunu olduğu da öne sürülür. Anne yönünden dedesi Şeyh Mahmut, önce divan imamlığı, sonra da cami imamlığı yapmıştır. Emir Sultan'la yakınlığı ve bazı kaynaklara göre Halveti tarikatından oluşu dolayısıyla -başka kaynaklarda Mevlevi olduğu da belirtilmektedir-, "Süleyman Dede" sanıyla da anılmaktadır. Fetret döneminde bir süre Edirne'de Emir Süleyman'ın sarayında da imamlık yapmıştır. Nasıl bir öğrenim gördüğü konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Ancak anne yönünden dedesi Şeyh Mahmut, döneminin tanınmış şairle-

The court consists of two vaulted rooms at the right and left side and four chambers covered with a vault at the corners. The mihrab is inside the wall in the shape of a pet. The stairs go upstairs to the loggia. The loggia is constructed on conglomerated legs at the front side, and on twin pointed arches separated from each other with five pillars in between. From the loggia you can proceed through a passage which leads to the corridor. There are twelve cells that open up to the corridor. The cells are vaulted and beside the cells there are four more chambers covered with a vault which are used as classrooms. Its only single minaret is bonded in bricks passing by six lines of stalactites bearing double chain, single chain, bird's beak and herringbone motifs we come to the minaret balcony. The takke (the hemisphere of the dome) is cone-shaped. In the top floor eyvan ornamental motifs can be seen on the arch pediments and on corner trompe d'oeil work. The marble pillars and caps were taken from Byzantium constructions and used here.

Mevlit in Islam

Mevlit (a poem celebrating the birth of the Prophet Muhammad) in Islam was written by Süleyman Çelebi in Bursa, between the years 1409-1410, in the contemporary Turkish language spoken at the time.

Süleyman Çelebi was the son of Ahmet Pasha, the statesman of Murat I. Murat I. who had reigned between the years 1362-1389, was also a Sufi, a poet and the most distinguished author of Mevlit of the Turkish World. Süleyman Çelebi is also said to be the grandson of Sheik Edebalı, the father-in-law of Osmangazi, who had made great contributions in the establishment of the Ottoman State. His mother's father Sheik Mahmut first of all had held the position of state council imamate and then mosque imamate. Being close to Emir Sultan and from the Khalwati Tarikat, according to some sources of information –in which he is regarded as a Mevlevi- he is fondly remembered by the title "Grandfather Süleyman". He was also the imam of the Emir Sultan Palace in Edirne for some time during the interregnum. There

ri arasındadır. Babası da önde gelen bir yönetici olduğu için, yeterli eğitim gördüğü ve iyi yetiştirildiği kuşkusuzdur. Yazın tarihimize en büyük katkısı, 1409 yılında yazdığı Mevlit'tir.

Dönemine göre akıcı ve kolay anlaşılır bir dili olması ve daha çok o çağın konuşulan Türkçesiyle yazılmış bulunması nedeniyle, öteki mevlitlere göre daha yaygın çevrelerde tanınmıştır.

Duyarlığını dönemin moda sanat akımlarına başvurmadan yalın bir dille anlatması, saf din duygularını ve Hazreti Muhammed'e karşı sevgi ve saygısını şiirselleştirirken basitlikten ayrılmaması, kentli köylü halk katmanları arasında beğenilmesine yol açmıştır. Kendisinden önce yazıldığı gibi, sonra da pek çok şair, onun başarısına öykünerek mevlitler yazmışlarsa da bunların hiçbiri tutunamamıştır.

Günümüze kalan tek yapıtı Vesilet-ün Necat (Kurtuluş Yolu), öteki adıyla Mevlit'tir.

Ölümünde Yoğurtlu Baba zaviyesi yakınlarında gömülmüş ve Vali Haşim Işcan'ın girişimiyle türbesi bugünkü durumunda yenilenmiştir.

is no substantial information on his educational background. However his mother's father Sheik Mahmut was a famous poet of his time, and his father was a leading administrator. In this respect there is no doubt that he received a good education and was raised well. His biggest contribution to our history of literature is the Mevlit he wrote in 1409. The Mevlit he wrote was written in a more fluent and comprehensive language, with the contemporary Turkish spoken in that period which made this mevlit known and appreciated in more widespread circles compared to the other ones of the time. Expressing his sensitivity in a simple language without referring to the art trends of the period, not departing from simplicity while being poetical, his pure religious feelings and his love and respect for the Prophet Muhammad led to him being liked and admired by city-dwellers and village people alike. Just as before him, other mevlits were also written after him, some of which tried to emulate his successful style, however none of them could firmly establish themselves in the same vein. His only work of art that has remained to the present day is the Vesilet-un Necat (The Road to Salvation), known as the "Mevlit" by its other name.

Upon his death he was buried in the Yoğurtlu Baba dervish lodge where, under the initiative taken by Bursa Governor Haşim Işcan, his tomb has been renovated up to its present state.

*Süleyman Çelebi Türbesi
(Bursa Büyükşehir
Belediyesi Arşivi)*

Molla Fenari

İlk Osmanlı Şeyhülislam'ı 1424 yılında Bursa'da Molla Fenari olmuştur. Ünlü bilim adamı ve ilk Osmanlı şeyhülislâmı olarak anılır. Doğduğu yer konusunda görüş birliği yoktur. Bazı araştırmacılara göre Maverâünnehir'deki Fenar kasabasında, kimilerine göreyse Yenişehir Feneri'nde doğmuştur -ne var ki bu ikinci olasılık oldukça zayıftır-. "Fenârî sanının, hem doğduğu kasabanın adından, hem de babası Hamza Efendi'nin bu kasabanın fenercisi olmasından kaynaklandığını öne süren iki ayrı görüş vardır. Anne tarafından Şeyh Sadrettin Konevî'ye akrabadır ve babası Hamza Efendi, Şeyh'ten eğitim almıştır. Hamza Efendi, Konevî'nin Miftahü'l Gayb adlı yapıtını oğluna öğretmiş, yetişmesinde etkili olmuştur. Çağının ünlü bilginlerinden Alaattin Esved ile Karaman'da Cemalettin Aksarayî'den ders görmüştür. Sonra eğitimini geliştirmek amacıyla Mısır'a gittiği, orada Şair Ahmedî ve Hekim Hacı Paşa'yla birlikte Şeyh Ekmelettin'in öğrencisi olduğu bilinir. Ayrıca astronomi ve matematik dersleri almıştır. Astronomi konusunda çok önemli çalışmaları vardır. Hicaz'a gitmiş, dönüşünde bir süre Mısır'da müderrislik yapmıştır. Bu sırada, şehzadeligi döneminde öğretmenliğini yaptığı Çelebi Mehmet'ten aldığı çağrı üzerine Anadolu'ya dönerek Bursa'da kalmış, Manastır medresesi müderrisliğiyle görevlendirilmiştir. Bu sırada Şeyh Hamidettin Kayseri'yle tanışıp ve onun toplantılarına katılarak dersler almış ve tasavvufu öğrenmiştir. 1424'te Murat II tarafından "müft-il En'am (şeyhülislam)" olarak atanmıştır. Çevresinde "Allâme" sanıyla anılmıştır. Altı yıl süreyle şeyhülislam, müderris ve kadı olarak görev yaptıktan sonra yeniden Hicaz'a gitmiş ve dönüşünde ölmüştür. Bursa'da bir cami ve medrese yaptırmış, bu caminin bahçesinde de gömülmüştür. Ünlü mimar ve devlet adamı Hacı İvaz Paşa ile aralarında rekabet ve geçimsizlik bulunduğu bilinmektedir. Kaynaklarda bununla ilgili bir anekdot yer alır:

Molla Fenari 'nin yaşlılık yıllarında gözleri zayıflayınca Hacı İvaz Paşa, "Allah'tan istediğim bu âmâ şeyhin cenaze namazını kılmaktır" demiş. Bu söz Molla Fenari 'ye iletildiğinde, "O cahil-

The First Sheik-ul Islam of the Ottoman State from Bursa

The first Sheik-ul Islam of the Ottoman State was Molla Fenari who was appointed to this position in Bursa, in 1424. He is recognized as a famous man of knowledge and the first sheik-ul Islam of the Ottoman State. There is no consensus of agreement as to his place of birth. According to some researchers he was born in Maverâunnehir, in Fenar Town, while some researchers claim that he was born in Yenişehir Feneri -however this second possibility carries little weight. The assumption that he was titled "Fenari" (lighthouse) comes from two different opinions; one opinion claims that this title could be derived from the name of the town in which he was born and the other opinion claims that his father, Hamza Effendi, was the lighthouse keeper of this town. On his mother's side he was a relative of Sheik Sadrettin Konevî and his father Hamza Effendi had received education from the Sheik. Hamza Effendi taught Konevî's work of art Miftahü'l Gayb, to his son and had been influential in his upbringing. He received lessons from the famous scholars of the time, Alaattin Esved and Cemalettin Aksarayî in Karaman. Afterwards it is known that he went to Egypt in order to develop his education, and then became the student of Sheik Ekmelettin together with Poet Ahmedî and Doctor Hadji Pasha. He also received astronomy and mathematics lessons and is credited with the very important works he did on the former. He went to Hedjaz and on his return he stayed in Egypt for a while and worked as a professor there. While in Egypt he received a call from Çelebi Mehmet, who was his student at the time, and went back to Anatolia and stayed in Bursa, being appointed the professor of the Monastery madrasah. Meanwhile he met the acquaintance of Sheik Hamidettin Kayseri, received lessons from him by attending his meetings and learned Mysticism. In 1424 he was appointed sheik-ul Islam by Murat II. The people in his circle called him by the title "Allame" (Scholarly). After he had served six years as a sheikh-ul Islam, university professor and kadı (Muslim judge) he went to Hedjaz and passed away on his return journey. In his lifetime he had built a mosque and madrasah in Bursa and he was eventually laid to rest in the garden of the mosque. It is known that there was a rivalry and discord between him and Hadji İvaz Pasha and there

dir, cenaze üzerine iyi namaz kılamaz. Umarım Allah-u Teâlâ gözlerimi açar, onu kör eder. Kör olarak ölür cenaze namazını ben kılarım” diye bedduâ etmiş. Bir süre sonra -söylentiye göre Molla Fenari ‘nin gözleri açılır, ancak çeşitli dedikodular sonucu padişahın hışmına uğrayan Hacı İvaz Paşa’nın gözlerine mil çekilir; kısa süre sonra ölünce cenaze namazı Molla Fenari tarafından kıldırılır.

Din ilimleri yanında deneysel bilimlere de büyük ilgi duyan Molla Fenari, Taşköprizâde’nin Şaka’ikü’n-Numâniye’sinde anılan, “Toprak, yaşayışları bilgilerine uygun olan bilginlerin etini yemez” bilimindeki hadisın doğruluk derecesini araştırmak için, hocası Alaattin Esvet’in mezarını açtırarak cesedinin durumuna bakmıştır.

Çok sayıda -abartılı bir söylemle on bin denilmektedir- kitabı bulunan bir kitaplığı vardır. Başlıca yapıtları: Şer-i İşâgûcî, Uveysât-ül Efkâr fi İhtiyâr-ı Uh’l-Ebsar, Aynü’l Ayân fi Tefsirü’l-Kur’an, Tefsirü’l-Fatiha vb.

is even an anecdote about this that appears in the sources. When the eyes of Molla Fenari became weak due to advanced age Hadji İvaz Pasha remarked that “My only wish from God is to perform the funeral prayer of this old blind sheikh”. When these words of Hadji İvaz Pasha were conveyed to Molla Fenari he wished him ill by saying “He is ignorant, that’s why he can’t perform a decent funeral prayer. I hope my God shall open up my eyes, and blind him. Let him die blind and I shall perform his funeral prayer”.

Besides theology, Molla Fenari was also greatly interested in experimental sciences. In order to find out the accuracy of Taşköprizâde’s saying “The soil does not eat the flesh of the scientists whose knowledge is compatible with their manner of living” mentioned in his work Saka’iku’n-Numaniye, he had the body of his scholar Alaattin Esvet exhumed and examined it. He also had a library which is said to have comprised of ten thousand books – though this is probably an exaggerated figure. His chief works are Şer-I İşaguci, Uveysat-ül Efkâr fi İhtiyar-I Uh’l-Ebsar, Aynül Ayan fi Tefsirü’l-Kur’an, Tefsirü’l-Fatiha and so forth.

Molla Fenari Gravürü

Irgandı Köprüsü

Dünyadaki ilk çarşılı köprü 1442'de Bursa'da Irgandı Hoca Muslihiddin'in babası Pir Ali tarafından yaptırılan Irgandı Köprüsü'dür. Bu köprüden yüzyıllar sonra Floransa, Venedik ve Bulgaristan'da da diğer üç çarşılı köprü yapılmıştır.

846 H. (1442) yılında Pir Ali oğlu Tüccar Muslihiddin tarafından, olasılıkla Mimar Abdullah oğlu Timurtaş'a yaptırılmıştır. Adı geçen Muslihiddin'in başka vakıfları ve Sakarya üzerindeki köprüleri olduğu tarihi kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Bu belgelerde, köprü üzerinde 31 dükkan ve 1 mescit ile 2 adet depo (ahır) bulunduğu belirtilmektedir. Köprü'nün bulunduğu yer, Çoban Bey Vakfı alanındadır.

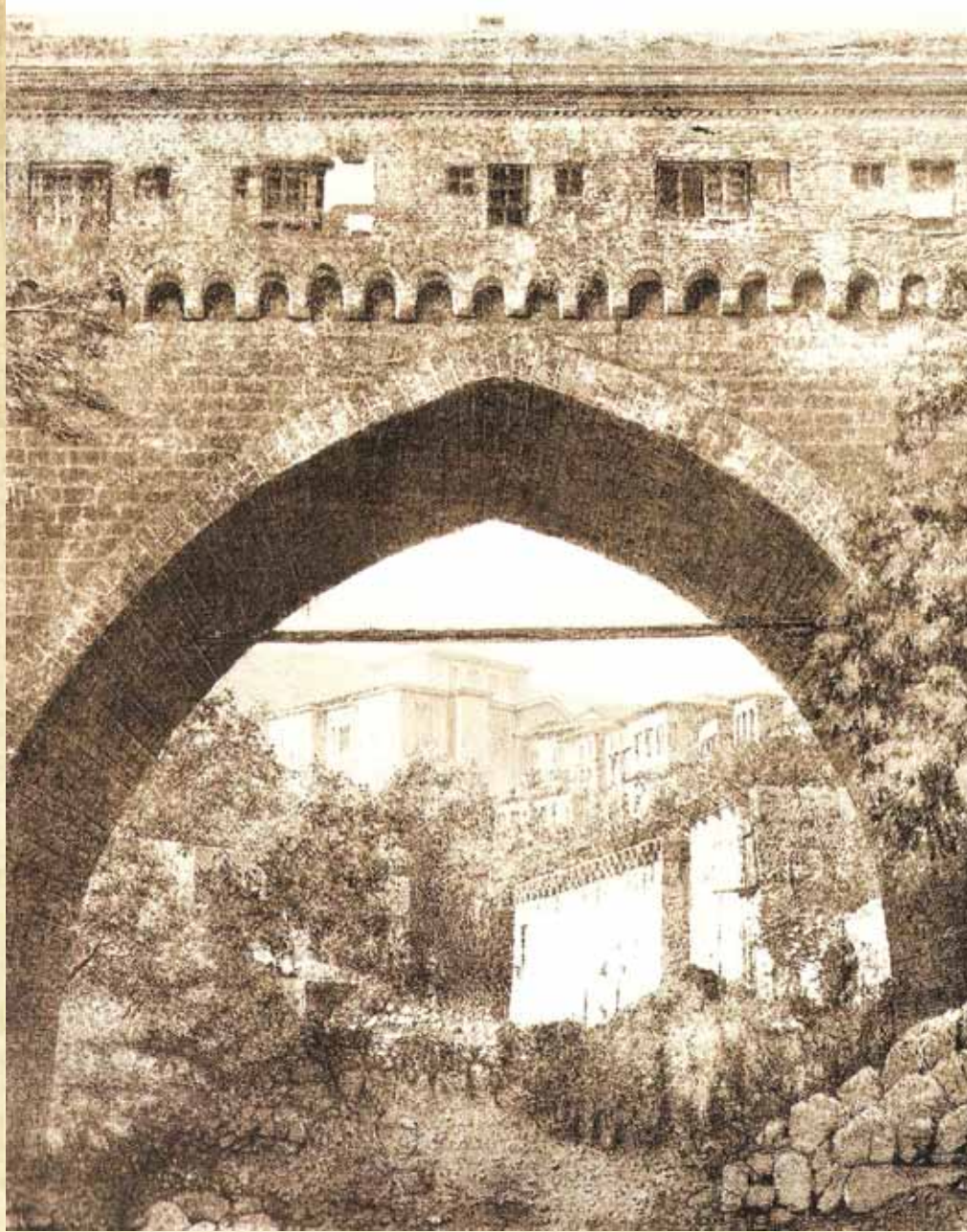
Üzerindeki 5 dükkan (biri mescit olmak üzere) mütevellile-

The First Bridge in the World with a Bazaar

The first bridge in the world with a bazaar is the Irgandı Bridge constructed in Bursa by the father of Irgandı Hodja Muslihiddin, Pir Ali. A few centuries after the construction of this bridge, three other bridges with bazaars were constructed in Florence, Venice and Bulgaria. In 1442 (846 A.D. according to the Moslem calendar), the son of Pir Ali, Tradesman Muslihiddin, had this bridge constructed probably by the son of Architect Abdullah, Timurtaş. From the historical records it is known that the aforesaid Muslihiddin also had other foundations and bridges on the Sakarya River built in his name. In these documents it is stated that he had 31 shops on the bridge, a small mosque and two warehouses used as stalls. The place where the bridge was came within the territory of the Çoban Bey Foundation. Five shops on the bridge were allocated to

Irgandı Köprüsü 1890
(Suna - İnan Kıraç Akdeniz
Medeniyetleri Araştırma
Enstitüsü Arşivi'nden)

Irgandı Köprüsü 1854
(Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)

rine gelir getirmek için ayrılmıştır. Güneydoğusunda -Gökdere bulvarının geçtiği kesim-, Kurtoğlu mezarlığı bulunmaktadır. Uzunluğu konusunda çeşitli kaynaklardan birbirini tutmayan abartılı bilgiler verilmekte ise de -300 metre ile 45 metre arasında-, dükkan sayı ve boyutlarından yaklaşık bir fikir edinilmesi olanaklıdır.

Yüzyıllar boyunca yerleşmeler nedeniyle, derenin iki yama-cındaki eğim artmış, vadi daralarak dikleşmiş ve dolayısıyla köprünün boyu ilk yapıldığı döneme göre kısalmıştır.

Yunanlıların 1922 yılında Bursa'dan çekilirken bombala-dıkları köprü kemerinin, 1949'da yeniden yapılışı sırasında, ya bilgisizlikten ya da çevresinin giderek yükselmesinden ötürü 60 santimetre kadar yükseltilmiştir.

Ayrıca köprünün Yıldırım tarafı Osmangazi tarafına göre 120 santimetre daha yüksektir.

Restorasyon çalışmaları sırasında köprünün her iki başında yapılan kazılarda, bu fark açıkça görülebilmektedir. Köprünün her iki cephesinden de bu yükselme, parapetlerdeki farklı taş örgüleri ile de kolayca ayırt edilebilmektedir.

Bugün köprü ana tonozu betonarme hale getirilmiş olup her iki yanına taş kemerler yapılmıştır.

Köprü üzerinde kilit hizasında yapılan kazıda, betonarme tonoz sırtı ortaya çıkmış ve kalınlığı ölçümlenmiştir.

Cephelerde dikkat çeken diğer bir özellik, mazgal deliklerin yerlerinin, yer yer örgü boyutlarının bozulmuş olduğudur.

Buna karşılık köprünün önemli bir statik sorunu bulunmak-tadır. Hücrelerde ve tonozlu mekanlarda üzengi hizasına kadar taş olan örgü, üzengiden sonra tuğlaya dönüşmektedir.

Gerek taş ana duvarların, gerekse tuğla üst örtülerin özgün-lüğünü koruduğu, hücrelere geçiş delikleri ve günümüze erişebilen tek kapısında da oynama olmadığı görülmüştür.

the trustees as a source of income. At the southeast of the Bridge -where Gökdere Avenue now is- there was the Kurtoğlu Cemetery. Although there are various exaggerated sources of information concerning the length of the bridge, which are not consistent with each other, the bridge is deemed to have been around 45 metres to 300 metres long. This length gives a rough idea about the number of shops it had on it. As a result of settlements which had sprung up over the centuries, the elevation at both banks of the river had increased, consequently the valley had risen straight upwards, becoming narrower and thus shortening the length of the bridge compared to its length when it was initially constructed. When the arch of the bridge was constructed for the second time in 1949, after being bombed in 1922 during the withdrawal of the Greeks from Bursa, either from malpractice or else the base having been escalated through time, it had risen by up to 60 centimetres. Moreover the Yıldırım side of the bridge is 120 centimetres higher than the Osmangazi side.

With the excavations conducted on both sides of the bridge during the restoration works this difference in height was noticeably witnessed. This escalation on both sides can easily be detected by the different stone bonds on the parapets. Today the main vault of the bridge has been reinforced with concrete and stone arches have been constructed on both sides. During the excavation conducted on the bridge in line with the lock a reinforced concrete vault support was found and its thickness then measured. Another feature that attracts attention on the sides is that the places of the embrasure holes and the dimensions of the bond system have deteriorated in patches. Notwithstanding this, the bridge does not have any major static problem. The bond below the joist level is made of stones while the level above the joist has a bonded system made of bricks. The original state of its main stone walls and top covers of the bricks are still preserved and there is no deterioration in the cell passage loops and its only door which has remained to the present day. On the Yıldırım side there are two entrances to the vaulted space while at Osmangazi there

Yıldırım tarafındaki tonozu mekana, hücrelerin ikisinden; Osmangazi'dekine ise hücrelerin üçünden giriş bulunmaktadır.

Yapılan kazı çalışmaları sırasında sadece üstten ulaşılabilen bir hücrede, dikkatlice tonozla geçiş yerinin olup olmadığı incelenmiş ve herhangi bir geçiş izinin yanı sıra, herhangi bir onarım izine rastlanmamıştır.

Bu nedenle tonozlu mekanlara tüm hücrelerden değil, havalandırma amacıyla gerektiği kadar yerden bağlantı sağlandığı düşünülmektedir.

1990 yılında Kazım Baykal'ın öncülüğünde yürütülen kazılarda, Yıldırım tarafında, Osmangazi yönündeki kapiya benzer bir bağlantının varlığı araştırılmış, ancak bulunamamıştır.

Her hali ile böyle bir girişin gerekliliği ortadadır. Ancak, tarihi bilinmeyen bir onarımda köprü boyu kısaltılırken yok edildiği olasılığı fazladır.

Bu durumda kapı yerleri orta aksa eşit uzaklıkta olmamaktadır.

1442'de 31 adet dükkan ve 1 mescitten oluşan yapıdan, günümüze üst yapı ile ilgili hiçbir şey kalmamıştır.

Zaman içinde geçirilen onarımlar, deprem ve bombalama sonucunda değil dükkanlar, bunların temelleri konusunda bile bilgi edinebilmek güçleşmiştir.

Eldeki kayıtlara göre köprü 1949 yılında da belediye tarafından onarılmıştır.

O tarihten günümüze defalarca asfalt, beton vs. kaplamalar yapılmış, yapıya ağır yük yüklenmiş ve sonuçta köprü özgün kotundan oldukça fazla yükseltilmiştir. Yine yapılan onarımlar sonucunda, köprü kemeri de 60 santimetre yükseltilmiş ve betonarme olarak onarılmıştır.

Prof. Yılmaz Önge, Kazım Baykal'ın yapmış olduğu araştırmalardan da yararlanarak, 1975 yılında Budapeşte'de toplanan

are three. During the excavation conducted a cell which could only be reached from the top was found and was thoroughly examined to determine whether it had a passage place to the vault. It was discovered that there was no sign of either an entrance space or any repair work which had previously been conducted. For this reason it is assumed that not all cells had a linkage to the vault, but only some and that such linkages were designed for the sake of ventilation. During the excavation conducted under the leadership of Kazım Baykal in 1990, the possible existence of a similar linkage through the door at the Yıldırım side in direction to the Osmangazi side was explored. However no such linkage was discovered. Under any circumstances the necessity of such a linkage is obvious. Thus it is highly possible that such a linkage was destroyed during the repair work conducted on an unknown date to shorten the length of the bridge. Under these circumstances the position of the doors are not equally distant to the middle axis.

Nothing from the upper part of the building remains to the present day which in 1442 consisted of 31 shops and a small mosque. Let alone the shops themselves remaining, even discovering information about their foundations has grown difficult as a result of the repair works conducted through time and the earthquakes and bombings that have occurred.

According to the records in hand the bridge was last repaired in 1949 by the municipality. From that day to the present time it has been coated with asphalt, concrete and so forth on numerous occasions, and subjected to considerable weight, thus considerably escalating the bridge from its original elevation. Again with the repair works the arch of the bridge has been elevated by 60 centimetres and reinforced with concrete.

Prof. Yılmaz Önge, availing himself of the research done by Kazım Baykal, introduced the Irgandı Bridge to the world during the 5th International Turkish Arts Congress held in Budapest in 1975. His presentation aroused great interest and was published in the Foundation's Magazine.

V. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi'nde Irgandı köprüsünü dünyaya tanıtmıştır. Sunduğu tebliğ ilgi görmüş ve Vakıflar Dergisi'nde yayımlanmıştır.

11 Kasım 1989'da Bursa Kültür Varlıkları Koruma Kurulu köprü'nün bilimsel veriler ışığında restorasyonunun yapılması ve fonksiyonuna uygun biçimde yeniden yaşama geçirilmesi için bir protokol imzalamıştır. Bu protokol Koruma Kurulu, Bursa Büyükşehir, Osmangazi ve Yıldırım Belediye Başkanları ile, Prof. Yılmaz Önge, Vakıflar Bölge Müdürlüğü, Kazım Baykal, Mimarlar Odası Bursa Şubesi ve Müze Müdürlüğü tarafından hazırlanmış ve projesi çizilmiştir. Uygulaması ise 2004 yılında Osmangazi Belediyesi tarafından tamamlanarak hizmete açılmıştır.

Bugün bu köprü üzerinde bulunan dükkanlar Osmangazi Belediyesi tarafından özellikle kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarımızı yaşatma düşüncesiyle, bu alanlardaki ustalara sembolik kira ücretleriyle kiralanmıştır.

Umurbey Camii

II. Murat döneminde Kara Timurtaş Paşa'nın oğlu Umurbey tarafından yapılan Umurbey Camii ilk Türkçe kitabeli yapıdır.

1449 ya da 1451 yıllarında yaptırılmıştır.

Caminin Türkçe vakfiyesi, giriş kapısının sağında ve solunda yer alan mermer yazıt taşındadır.

Asıl ibadet mekanı 2.20 metrelik bir açıklıkla birbirine bağlanan iki bölüm halindedir.

Birinci bölüm 8.18 x 8.10, ikinci bölüm ise 6.34 x 6.60 metre boyutlarındadır.

On the 11th November 1989, in light of the scientific data, the Bursa Board for the Conservation of Cultural Heritage prepared a protocol for the renovation of the bridge and its re-opening up into service in lieu with appropriate functions. This protocol was signed by the Conservation Board, the Bursa Metropolitan Municipality, the Chairman of Osmangazi and Yıldırım Municipalities, Prof. Yılmaz Önge, The District Directorate for Foundations, Kazım Baykal, the Bursa office of the Chamber of Architects and the Museum Directorate and the project of the protocol was thus drawn up. The implementation of the project was finalized in 2004 by the Osmangazi Municipality and the bridge was eventually opened up to service once again.

In an attempt to promote and keep alive the handicrafts which tend to be forgotten, the Osmangazi Municipality has given the shops on the bridge to the craftsmen in the city for a token rent.

The First Mosque in the Ottoman State with a Turkish Epigraph

The Umurbey Mosque established by Umurbey, the son of Kara Timurtaş Pasha, during the period of Murat II. was the first construction with a Turkish Epigraph.

The mosque was constructed between the years 1449-1451. The Turkish act of foundation of the mosque is actually two marble epigraph stones found at the left and right side of the entrance door. The actual place of worship consists of two sections which are conjoined to each other with a 2.20 metres space between. The first section has a dimension of 8.18 x 8.10 metres and the second that of 6.34 x 6.60 metres.

Kanunname-i İhtisab-ı Bursa

Bugünkü anlamıyla dünyadaki ilk standartların 1502 yılında Bursa'da II.Beyazıt tarafından yürürlüğe sokulan Kanunname-i İhtisab-ı Bursa olduğu sanılmaktadır.

Standardın bugünkü anlamında algılandığını gösteren yazılı en eski belge olarak Dünya tarihinde geçen " Kanunname-i İhtisab-ı Bursa" Sultan II. Bayezit Han tarafından ferman olarak hazırlanmıştır.

Bu belgede kalite, boyut, ambalaj gibi konularda standartlar tespit edilmiş, narh ve ceza hükümlerine de yer verilmiştir. Bugünkü standardizasyon sistemine benzeyen bir sistem tesis edilmiş, tuz, ekmek, sebzeler, et, yumurta, süt, yoğurt, peynir, tekstil ürünleri, mücevherat, mutfak eşyaları, deri ve deri mamulleri, kükürtler ve ayakkabılar gibi çeşitli maddelerin özellikleri ayrı ayrı belirtilerek standardize edilmiştir. Orijinal metni İstanbul Topkapı Müzesi'nin Revan Kütüphanesi'nde bulunmaktadır. Kanunname-i İhtisab-ı Bursa'nın gün ışığına çıkarılması ile Dünya standart tarihine önemli bir belge kazandırılmıştır.

The First Standard of the World

It is believed that the first standards of the world in today's sense were issued by Bayezit II with the coming into force of the Code of Bursa Islamic Ottoman Office for Public Regularity. The Code of Bursa Islamic Ottoman Office for Public Regulatory (Kanunname-i İhtisab-ı Bursa) shown as the oldest written document perceived in today's sense of the word, was issued as an imperial order by Sultan Bayezit II. In this document standards were determined as to the quality, size and package issues, together with officially fixed prices and punishment provisions. A standardization system resembling today's system was adopted, and the qualities and specifications of various products like salt, bread, vegetables, meat, egg, milk, yogurt, cheese, textile products, jewellery, kitchenware, leather and leather products, sulphur and shoes were defined and standardized. The original text of this document is at the Revan Library in Topkapı Palace; and in bringing to light this Code of Bursa Islamic Ottoman Office for Public Regularity, we can say that an important document has been gained for the history of world standards.

Bursa İpekçilik Okulu 1900. (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Osmanlı'nın İlk ve Tek İpekçilik Okulu

20 Aralık 1881'de "Muharrem Kararnamesi"nin yayınlanarak Hüdavendigar Vilayeti'nin âşar gelirinin "Düÿn-u Umumiye"ye bırakılması üzerine, bu kurum, yöredeki ipek böcekçiliğinin islahı için çareler aramaya başlamıştır.

Çeşitli öneriler arasından, yerli ipekböceği tohumu üretilmesi ve Bursa'da bir "Harîr Darü't-Talimi" kurulmasına ilişkin olanı uygun bulunarak 2 Nisan 1304 (15 Nisan 1888) tarihinde, Şehreküstü mahallesinde Ahmet Gazzaz Efendi'den kiralanan binada, okulun açılışı yapılmıştır.

İlk yıl 12 öğrenciyle eğitim-öğretim etkinliklerine başlayan Harîr Darü't-Talimi'nin yönetimi, Fransa'nın Montpelli-er kentindeki Tarım Okulu'nda öğrenim gören ve daha sonra

The First and Only Sericultural School of the Ottoman State

Upon leaving the tithe revenue of the City Hüdavendigar to the Public Debtor by the declaration of the Muharrem Decree (Muharrem is the first month in the Moslem calendar) dated 20th December 1881; solutions were sought for the improvement of sericulture in the region. Among various proposals the accepted ones were the production of local silkworm seed and the foundation of "Harir Darü't-Talimi". The school, which was in Şehreküstü District, in a building rented from Ahmet Gazzaz Effendi, was opened on the 15th April 1888, (2nd April 1304 according to the Moslem Calendar).

The education and training activities of the school started with 12 students. The administration of the school was given over to Kevork Tarkomyan of Armenian stock, who had

ipekböcekçiliği konusunda uzmanlık eğitimi yapmış bulunan Ermeni asıllı Kevork Tarkomyan'a verilmiştir.

Okul, ertesini yıl Setbaşı semtinde Karaağaç mahallesindeki daha geniş bir binaya taşınmış ve 1894'te, Maksem'deki kendi binasının yapılışına değin çalışmalarını burada sürdürmüştür.

Harîr Darü't-Talimi, Batılı sanayileşmiş ülkelerin Düyûn-u Umumiye aracılığıyla ipek gelirine el koyduğu dönemin kurumu olmasına karşın, ipekböcekçiliği konusunda önemli yararlar da sağlamış ve Cumhuriyet dönemindeki "İpekböcekçiliği Araştırma Enstitüsü"nü temelini oluşturmuştur. 1905 yılına değin Harîr Darü't-Talimi'nde toplam olarak 1.234 kişi eğitim görmüştür.

Bunların 778'i Hüdavendigâr Vilayeti'nden, kalanları ülkenin çeşitli yörelerindedir. Günümüzdeki Bursa iline bağlı ilçe, bucak ve köylerden gelerek ipekböcekçiliği eğitiminden geçirilenlerin sayısı ise, aynı yıl 665'i bulmaktadır.

Düyûn-u Umumiye'nin ipek gelirine el koyduğu dönem, Birinci Dünya Savaşı'na değin, Bursa ve çevresinde ham ipek üretiminin altın yılları olmuştur.

1905'te üretilen kozanın önemli bölümü Bursa merkez ilçesinden elde edilmektedir. 1324 H. (1906) tarihli Salnâme (yıllık)'ye göre Bursa'da 1.906.486 kg. yaş koza, 99.078 kg. yarım kuru koza ve 51.725 kg. da tam kuru koza elde edilmiştir.

Aynı kaynakta yıllık ipekböceği tohumu üretimi de (25'er gramlık kutular halinde olmak üzere) 234.000 kutu olarak gösterilmektedir. Bunlardan 50.000 kutusu Bursa'da bandrollu olarak 134.000 kutusu dış ülkelerde kullanılmıştır.

Ayrıca üreticiler de 50.000 kutu tutarındaki kendi ürettikleri tohumu kullanmışlardır.

received his education in the agricultural college in the city of Montpellier, and had later studied sericulture as a field of specialization.

The following year the school was moved to a larger building in the Setbaşı District, Karaağaç Quarter. It carried out its work in this building until the construction of its own building was completed in 1894.

Although "Harir Darü't-Talimi" was an institution of a period during which the Western countries had laid their hands on silk revenue through the Public Debtor, it also achieved important benefits and formed the basis of the "Sericulture Research Institute" in the Republican period. 1.234 people received education in "Harir Darü't-Talimi" until 1905. 778 of these people were from the District of Hüdavendigâr and the remaining from various regions of the country. At the present day the number of people who come from the towns, sub districts and villages of Bursa to receive education amounts reach to 665 in the same year.

The period during which the Public Debtor impounded the income from silk -which was up until the First World War- was a golden period for the production of raw silk in Bursa and its environs.

In 1905, a substantial part of the silk cocoon produced was obtained from Bursa's central administrative district. According to the Year Book dated 1906, 1.906.486 kg wet cocoon, 99.078 kg semi-dry cocoon and 51.725 kg full-dry cocoon was produced in Bursa. The same information source also indicated an annual 234.000 boxes (25 grams each) of sericulture seed production. 50.000 of these boxes were used in Bursa bearing a tax stamp on them, 134.000 were exported to foreign countries and 50.000 were used by the seed producers who had actually produced the seed themselves.

Bursa Ziraat Mektebi 1910. (Dr. Murat Kuter Arşivi)

Çay Yetiştiriciliğinde İlk Denemeler

Elde bulunan kayıtlara göre Türkiye’de çay bitkisinin yetiştirilmesine ait ilk ciddi girişim 1888 yılında yapılmıştır. Mektebi Mülkiyeyi Şahane mezunlarından Mudanya Kaymakamı Hasan Fehmi tarafından İstanbul’da 1892 yılında yayınlanan Coğrafıyayı Sinaî ve Ticari adlı kitabın 107. sayfasında çay fidanlarının, zamanın Ticaret Nazırı Esbakı İsmail Paşa Hazretleri aracılığıyla Çin’den getirildiği yazılmıştır. Bursa ilimizde belli yerlere dikilen çay fidanları gelişememiş ve aynı çaba 1892 yılında da yinelenmiş ancak sonuç alınamamıştır. Bursa ilimizin ekolojik koşullarının çay üretilmesine uygun olmaması ve bunun o zaman bilinmemesi bu güzel girişimin başarıya ulaşamamasının nedenidir. Ancak çay içme alışkanlığının halk arasında hızla yaygınlaşmasının etkisiyle Türkiye’de çay yetiştirilmesi sürekli konu-

The First Attempts for Tea Cultivation in Turkey are Made in Bursa

According to the current records the first serious attempt to plant tea in Turkey was made in 1888. The District Governor of Mudanya, Hasan Fehmi, one of the graduates of Mektebi Mülkiyeyi Şahane (School of Palace Administration) wrote on the 107th page of the Geographical Industry and Trade book published in İstanbul in 1892 that tea seedlings were brought from China through the Trade Minister of the time, İsmail Paşa. The tea seedlings planted in the several places in Bursa couldn’t develop and the same attempt was repeated in 1892 but there were no positive results. The reason why these attempts failed was that the ecological conditions of Bursa weren’t suitable for tea cultivation and this wasn’t known at that time. Because the habit of drinking tea spread rapidly among the people

şulur ve tartışılır bir konu olmuştur. Bu arada çok az sayıda da olsa çay ile ilgili makale ve kitaplar yayınlanmıştır. Örneğin çaya olağanüstü ilgisi nedeniyle, Çaycı namıyla da anılan Hicaz Vali Vekilliği, Haremi Şerif Müdürlüğü ile Basra Valiliği görevlerinde bulunmuş olan Hacı Mehmet Arif Çay Risalesi adlı ilginç kitabını 1877 yılında yayınlamıştır. Mehmet İzzet tarafından yazılan Çay Hakkında Malûmat adlı kitap ise 1910 yılında yayınlanmıştır.

Türkiye’de çay tarımı ile ilgili girişimler, 1917 yılından sonra gelişmiştir. Batum ve havalisinin Türkiye’ye geri verilmesini izleyen günlerde incelemeler yapmak üzere bölgeye bir heyet gönderilmiştir. Heyette yer alan Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi Müdür vekili ve Nebatat ve Emrazı Nebatiye Müderrisi Rıza Erten seyahat dönüşü İktisat Vekâletine sunduğu 91 sayfalık raporunda benzer ekolojiye sahip olan Doğu Karadeniz kıyılarımızda da çay bitkisinin yetiştirilebileceğini açıklamıştır.

Türkiye’de çay yetiştirme çalışmaları ilk olarak 1888 yılında Ticaret Nazırı Eshabi İsmail Paşa tarafından getirilen çayların Bursa’ya dikilmesi ile başlamıştır. Bursa Ziraat Mektebi hocalarından Ziraat Mühendisi İlker GÜL “Çay Üretim Teknolojisi” ders notunda şöyle demektedir:

“Türkiye’de çay yetiştirme çalışmaları ilk olarak 1888 yılında Ticaret Nazırı Eshabi İsmail Paşa tarafından getirilen çayların o zamanki adıyla Bursa Ziraat Mektebine dikilmesi ile başlamıştır. Ekolojik şartlar yeterli olmadığı için bu çalışmadan netice alınamamıştır. Halkalı Ziraat Okulu Profesörü Ali Rıza ERTEN’in 1917 yılında Rize bölgesinin çay yetiştirmeye elverişli olduğunu belirtmesi ve 1924 yılında ziraatçılarımızdan Zihni DERİN’in bu konu ile görevlendirilmesiyle çay yetiştiriciliği başlamıştır.”

Bugünkü adıyla Bursa Tarım Meslek Lisesi, Bursa’da 1891 yılında Vali Mahmut Celalettin Paşa tarafından Osmanlı İmparatorluğu’nda batılılaşma yolunda ilk çabalarının bir sonucu olarak ‘Nazari ve Ameli Hüdavendigâr Hamidiye Ziraat Mektebi’ adıyla kurulmuştur. Okul Hamitler Köyü’nden (Bursa’nın 10 km. dışında) Topal Mehmet Ağa’nın devlete

the issue of growing tea in Turkey was spoken and discussed very often. In the meantime some articles and books about tea were published. For example, Hacı Mehmet Arif, known as ‘Tea Lover’ because of his interest in tea, who worked as the Deputy Governor of Hijaz, the manager of al-Haram al-Sharif and the Governor of Basra, published his interesting book named the Tea Pamphlet in 1877. And the Information About Tea, written by Mehmet İzzet, was published in 1910.

The attempts for tea cultivation in Turkey developed with the year 1917. Following the days Batum and its district given back to Turkey a committee was sent to the region to make some observations. Rıza Erten, the deputy headmaster of the Halkalı Agricultural School and the teacher of botany and plant diseases, who was in the committee, explained in his 91-page report he presented to the Ministry of Economics that tea could be grown in our West Black Sea coasts which had the similar ecology.

Tea cultivation activities started in 1888 for the first time in Turkey. In his lecture notes for “tea production technology”, agricultural engineer İlker Gül, one of the teachers of the Bursa Agricultural School, says:

“The first attempts for tea cultivation in Turkey started by planting the tea seedlings in the Bursa Agricultural School which were brought by the Trade Minister İsmail Paşa in 1888. This attempt didn’t give positive results because the ecological conditions were not suitable. When the Professor of Halkalı Agricultural School, Ali Rıza Erten indicated the suitability of Rize region for tea cultivation in 1917 and Zihni Derin, one of our agriculturalists, was assigned to deal with the issue, the tea cultivation started.”

With its current name, Bursa Agricultural Vocational High School was founded with the name of ‘Hüdavendigâr Hamidiye Theoretical and Practical Agricultural School’ as a results of the first attempts of the Ottoman Empire on the way to westernization in 1891. The school land passed to the state

aşar borcunu ödeyememesi üzerine 26.000 dönümlük arazisinin kamulaştırılması ile devlete geçmiştir. Arazi tespit edilen değer üzerinden alıcı bulamayınca üzerine okul yaptırılmıştır. 20 Mart 1891'de okul tamamlanmıştır. 20 öğrenci ile öğretime başlayan okuldan bu tarihten sonra uzun yıllar yaklaşık her yıl 15 öğrenci mezun olmuştur. I.Dünya Savaşı sırasında kapatılan okul, 1924'te yeniden açılmıştır.

Bu tarihten 1930 yılına kadar okula ilköğretim mezunları kayıtları yapılmıştır. 1930'dan sonra ise ailesi çiftçi olmak kaydıyla ortaokul mezunlarına eğitim verilmiş ve öğrenim süresi üç yıl olarak belirlenmiştir.

Okul 1949'da sonra Bölge Ziraat Okulu olarak öğrencilere eğitim verirken bir yandan da Yetişkin Çiftçi Kursları ile bölge çiftçisini modern tarım teknikleri ile tanıştırmış ve 1950'den sonra Türk tarımının en önemli atılım evrelerinden birisi olmuştur. 1967 tarihinde çıkan kanunla da ismi Ziraat Meslek Okulu olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyetten önce 450, Cumhuriyetten sonra da 4500'e yakın Ziraat Teknisyeni mezun eden bugünkü adıyla Bursa Tarım Meslek Lisesi yetiştirdiği teknisyenler ve eğittiği çiftçilerle Türk Tarımına ve Türk Gıda Sanayiine 115 yıldır hizmet etmektedir. Bakanlar Kurulu Bursa Tarım Meslek Lisesi'ni 2005/9139 sayılı kararla kapatmaya karar vermiştir. O tarihten sonra Bursa Zirai Üretim İşletmesi, Tarımsal Yayım ve Hizmetiçi Eğitim Merkezi Müdürlüğü adıyla hizmet etmektedir.

İlk Çevre Koruma Çalışması

19. yüzyılın son yarısında Bursa'daki fabrikaların tamamı yakıt olarak ağaçları/odunları kullanmışlardır. Bu odunlar Uludağ'dan kesilip, Nilüfer deresi aracılığıyla Bursa'ya getirilmektedir. Bu da zaman zaman derenin taşmasına ve çevrenin sel basmasına ve de ağaçların katline neden olunca; dönemin sanayicileri Nilüfer odunları yerine Ereğli Maden Kömürü'nün kullanılması yönünde valiliğe başvurmuşlardır. Bu da Osmanlı'daki ilk çevre koruma yönündeki sivil girişimlerden birisi olarak kabul edilebilir. Faruk Üsküdarı "Eski

ownership when Topal Mehmet Ağa couldn't pay his debt to the state and his 26.000 acres of land was nationalized by the state. It couldn't be sold with the desired price and the school was built on it. The school building was completed on the 20th March 1891. After starting with 20 students nearly 15 students graduated from the school each year. The school which was closed down during the World War I reopened in 1924. From this year to 1930 it accepted the primary school graduates. After 1930 the middle school graduates with the condition of being the children of farmers were educated, the study period was determined as 3 years. While the school educated its students as the Regional Agricultural School, on the other hand it presented the modern agriculture methods to the local people with the Agriculture Courses for Adults and after the year 1950 it became one of the pioneers in the Turkish agriculture. With the law in 1967 its name was changed as Agricultural Vocational School. The Bursa Agricultural Vocational High School with current name, having 450 technicians before the Republican Period and 4500 after to graduate, has been serving to the Turkish Agriculture and Food Industry with the technicians educated and the farmers trained by the school for 115 years. The Cabinet decided to close down the Bursa Agricultural Vocational High School with the decree no. 2005/9139. After that date it has been serving as the Bursa Agricultural Production Management, Agricultural Publication and In-Service Education Centre.

The First Environmental Protection Work

During the second half of the 19th century all of the factories in Bursa used to use trees and wood as fuel. The trees were chopped down in Uludağ, and by means of the Nilüfer River, were delivered downstream to Bursa. As this often caused the river to overflow and burst its banks thus flooding its surroundings as well as butchering the trees, the industrialists applied to the governor's office for the use of Ereğli Pit Coal instead of the woods of Nilüfer. As far as I am concerned this was one of the first civil environmental conservation attempts

Bursa'dan Notlar" kitabında (1972) olayı şöyle anlatılmaktadır:

80 yıl evvel Bursa'da gündün güne inkişaf eden filatür ve doku-
ma fabrikaları hep odunla çalışmaktadır. Odun sarfiyatı artık dikkati
çekecek derecede çoğalmıştır. Ormanlar azalmaktadır. Bursa Valiliği
14 Teşrinisani 1306 (27 Kasım 1890) tarihinde Bursa Ticaret Odası'na
bir tezkere yazarak "Bursa harir fabrikalarının Nilüfer odunları yerine
Ereğli maden kömürü ile idaresi halinde yekdireğine fiyatı beyninde
(arasında) tevazün (eşitlik) hasıl olup olmayacağını" sorar. Keyfiyet
odaca görüşülür. Bir kere de bu konuda ihtisas ve malûmatı olan
zevatın bilgisine müracaat edilmesi kararlaştırılır. Ve odaya; Ziraat
ve Nafia Müşaviri saadetlû Cemal Beyefendi Hazretleri, Faziletlû
Osman Fevzi Efendi Hazretleri, Orman Ser Müfettişi İzzetlû Haça-
dor Efendi davet edilirler. 22 Teşrinisani 1306 (9 Aralık 1890) günü
Yönetim Kurulu toplanır. Vilayet makamından gelen tezkere tekrar
incelenerek "Bursa'da sarf olunan odunlar senevî 20.000 tonilatoya
baliğ olduğu ve bundan 15.000 tonilatosu fabrikalara sarf olunmak-
ta ve mezkur odunların dağlardan kesilerek Nilüfer Nehri vasıtası ile
indirilmekte ise de, sene be sene ormanların kat'i, hem ormanların
mahvını mucip ve hem de nehrin taşıp suyun mecrasını kapama-
sından dolayı bazı araziye seylapzade (su basması) ederek eshabının
(sahiplerinin) hasarı ve ormanların kat'iyile bilâhare şehrin havasının
ihlâlîni (bozulmasını) dahi münteç (neticelendirme) olduğundan,
fabrikalara sarf olunan hatabın (odun) fiyatı ile Ereğli'den yahut
doğrudan doğruya Avrupa'dan kömür celbi halinde Mudanya'da
depo ve oradan Bursa'ya nakli masarifi dahil olduğu halde, baliğ
olduğu miktar fiyatı bilhesap maden kömürü fiyatı odun fiyatı ile
mudail belki kömür istimali takdirinde sarfiyatın külliyetli olacağına
nazaran, daha ehven fiyatla mal olacağı anlaşılmış olup, ancak bir
kömür üç odun ile ikili, birli sarfiyat maddesinde birçok mübahesat
(bahisler) ve müddeiyat (iddialar) cereyan ederek hakikaten sarfiya-
tın ikili birli olduğu tahakkuk ederse, o halde maden kömürü isti-
malinden fiyatça intizar (beklenen) olunan tasarruf hasıl olamaya-
cağından bilâhare bu cihetleri lâyıki ile tetkik edilerek kanaati taame
hasıl olduktan sonra Nilüfer odunu veya maden kömürü sarfı iyice
tahakkuk ve takarrur etmek üzere evveleminde 10 tonilato mikta-
rında Ereğli maden kömürünün derhal dersaadetten (İstanbul'dan)
bilcelp (istenerek) lâyıki ile tecrübesinin icrasına" karar verilir.

in the Ottoman State. Faruk Üsküdarî, in his book "Notes from Old
Bursa" (Eski Bursa'dan Notlar) dated 1972 narrate the issue like this:

"80 years ago all of the filament and weaving factories, whose
numbers were growing day by day, were operated by wood. Wood
consumption had increased to a noticeable level and the forests were
decreasing concomitantly. On the 27th November 1890 (14th Novem-
ber 1306 according to the Moslem calendar) Bursa Governor's Office
sent a written notice to Bursa Chamber of Commerce asking whether
there would be a price difference between Nilüfer Woods and Ereğli Pit
Coal if the factories were to use coal instead of wood. The Chamber
negotiated the issue and decided to apply for the information from
people who had knowledge and expertise on this topic. Eventually
the Agriculture and Public Works Advisor Cemal Bey Effendi and Fevzi
Effendi, and the Forestry and Greenhouse Advisor Haçador Effendi
were invited to the Chamber. The Board of Directors of the Chamber
met on the 9th December 1890 (22nd November 1306 according to
the Moslem calendar). The written notice sent from the City Office
was once again read. It was noted that out of 20.000 tonnes of trees
chopped down annually, 15.000 tonnes of them were consumed by
the factories adding that the wood was delivered to Bursa by means
of the Nilüfer River causing overflows and flooding thus harming not
only the forests but also the land owners in the vicinity of the river
bank and later wreaked havoc with the city's air due to the sparsity of
trees (deforestation). In this respect the board was willing to com-
pare the cost of wood consumption and coal consumption. The coal,
whether delivered from Ereğli Pit or else imported from abroad, would
have to be stored in a warehouse in Mudanya and transported to the
factories in Bursa afterwards. However it was further discussed that
such an extra cost to coal consumption would not exceed the cost of
wood consumption. Thus the only concern of the board was to deter-
mine how much wood would have the same cost of a unit of coal.
Some ideas aroused that three pieces of wood would have the same
cost as one unit of coal, while others claimed that two pieces of wood
would be equal to one unit of coal in expense. Eventually the board
decided on the delivery of 10 tonnes of coal to Bursa from Istanbul for
an accurate calculation of the final cost".

Ahmet Tevfik Bey

Velosipet ile bir cevelan

Ülkemizde yazılmış bisiklet ile ilgili ilk kitapta Bursa anlatılmaktadır. 1890'lı yılların sonunda bir ağustos ayında İstanbullu bir burjuva arkadaşları ile Bursa'ya bisikletle yapacakları bir gezi planlamışlardır. İbnülcemal Ahmet Tevfik Bey ve arkadaşları İstanbul'dan vapura binmiş ve Mudanya'da inmişlerdir.

Mudanya'dan daha sonra bisiklet ile Bursa-İnegöl ve Yenişehir' gezmişlerdir. İbnülcemal Ahmet Tevfik Bey 1900 yılında bu gezi notlarını "Velosipet ile bir cevelan/ 1900'e doğru İstanbul'dan Bursa'ya bisikletle bir gezi" isimli bir kitapta toplamıştır.

Bu kitapta 20.yüzyılın başlarında Bursa'nın renkli bir panoraması çizilmektedir. Kitapta, hamamlarından, çalgılı eğlencelerine, mesire yerlerinden köylere, buz gibi kaynaklardan meyve bahçelerine kadar dönemin Bursa'sı anlatılmaktadır. Bu kitap Türkiye İş Bankası Yayınları tarafından Cahit Kayra'nın çeviriyle okurların ilgisine sunulmuştur.

The First Bicycle Book which Gives an Account of Bursa

The first book written about bicycles in our country gives an account of Bursa. In the late 1890's a bourgeois from Istanbul planned a bicycle trip that he and his friends would take to Bursa. İbnülcemal Ahmet Tevfik Bey and his friends boarded the ferry boat in Istanbul and got out at Mudanya.

Starting their bicycle trip from Mudanya they visited Bursa-İnegöl and Yenişehir. In 1900 Ahmet Tevfik Bey incorporated his notes in the book called "A Trip from Istanbul to Bursa by Bicycle Towards the 1900's" (Velosipet ile bir Cevelan / 1900'e Doğru İstanbul'dan Bursa'ya Bisikletle Bir Gezi).

In this book a colourful panorama is drawn of Bursa at the beginning of the 20th century. Bursa is narrated in this book with regard to its Turkish baths, entertainments with music, promenades, villages, ice-cold springs, and fruit gardens. Translated by Cahit Kayra, "A Trip from Istanbul to Bursa by Bicycle" has been published by Türkiye İş Bankası publications for the attention of the readers.

Osmanlı'da İlk Standart Kontrolü

1905 yılında Bursa'da kurulan bir komisyon Bursa'dan yapılacak ihraç ürünlerinin istenilen standartta olduğunu belgelemek için bir mühür oluşturmuştur.

Osmanlıca ve Fransızca BSO (Bursa Sanayi Odası) ibareli bu mühür komisyonca dönemin BSO üyesi Kağıtçıbaşı İsmail Hakkı Bey'e verilmiştir.

İsmail Hakkı Bey, uzun yıllar BTO'nun genel sekreterliği görevini sürdüren ve şu anda İngiltere'nin Bursa Fahri Konsolosu olan Ergun Kağıtçıbaşı'nın dedesidir.

Osmanlı'da İlk Grev

3 Ağustos 1910 tarihinde koza fabrikaları çalışanları valiliğe yazılı bir başvuru yaparak, 16 saatlik çalışma saatlerinin sağlıklarını bozduğu gerekçesiyle 'iş tatil ettiklerini' belirtmişlerdir. Bu ülkemizdeki ilk grevlerden birisidir.

Bursa'da sanayi adım adım gelişirken, işçiler az ücret almakta ve fazla çalıştırılmaktadır. Faruk Üsküdarı Bursa Ticaret ve Sanayi Odası yayınları arasında yer alan Eski Bursa'dan Notlar isimli kitapta olayı şöyle anlatmaktadır:

"1909 yılında Makamı Sedarete (Başbakanlığa) müracaat ederek çalışma saatlerinin ve ücretlerinin bir nizamla bağlanmasını isterler. Sadaretçe, izam buyurulan memurun huzuru ile yapılan tahkikte bu bapta şikâyetin mübalağalı olduğu görülürse de bir talimatnamenin kaleme alınması Vilayetçe kararlaştırılır. İşçiler bir yıl daha beklerler. Bir netice çıkmayınca Koza fabrikaları bilûmum müstahdemleri namına, 3 Ağustos 1326 (1910) tarihinde bir dilekçe ile Vilayete başvururlar.

Fabrikatörlerin üç kuruş ve nihayet beş kuruşa kadar yevmi-

The First Standard Control in the Ottoman State

In 1905 a commission set up in Bursa formed a seal in order to certify the exported goods to be up to the required standards. This seal which bore the phrase of BSO (Bursa Sanayi Odası-Bursa Chamber of Industry) both in the Ottoman Turkish language and in French was given to a member of the Bursa Chamber of Industry at the time, Kağıtçıbaşı İsmail Hakkı Bey. İsmail Hakkı Bey was the grandfather of Ergun Kağıtçıbaşı, who had formerly executed his duty as the general secretary for the Bursa Chamber of Commerce and Industry for many years and is currently performing the duty of Bursa Honorary Consul for England.

The First Strike in the Ottoman State

On the 3rd August 1910 the workers of the cocoon factory made a written application to the Bursa Governor's Office stating that they were "suspending work" on the basis of a 16-hour long working period per day impairing their health. This was one of the first strikes in our country.

As the industry in Bursa was developing step by step, the workers were receiving lower wages and being forced to work longer hours. Faruk Üsküdarı in his book "Notes from Old Bursa" (Eski Bursa'dan Notlar) -which is among the publications of the Bursa Chamber of Commerce and Industry- puts this event in the picture as follows:

"In the year 1909 they applied to the Prime Ministry seeking a regulation in their working hours and wages. Even though the Prime Ministry found this grievance exaggerated, upon the investigation of the officer whom the application had been sent to, the city administration decided on writing a regulations book concerning the issue. The workers waited for another year. Having achieved no outcome from this, on

ye vererek günde 16 saat işletilmekte olmalarından naşi sıhhatlerine hanel geldiğinden saati tatilin bir derece-i kamile iblağına dair bir karar ittihaz oluncaya kadar tatili eşgale (greve) karar verdiklerini bildirirler ve işi hemen terk ederler. Bu bilgiden hareketle ilk grevin Bursa'da yapılmış olduğu anlaşılmaktadır.

Ticaret Odası Yönetim Kurulu 7 Ağustos 1326 (1910) toplanarak bir haftadan beri amelenin tatili eşgalinden koza ahzû itası da tamamiyle tatil edilmiş idigû ve halin devamı memleketimiz ticaretine bir darbe-i şedide vurmakta bulunması nazarı teemmüle alınarak gerek fabrikatörlerin ve gerek amelenin önyak olanları Meclisi İdareye celbi ile beyinlerindeki burudetin (soğukluk) kaldırılmasını' kararlaştırır ve taraflar odaya davet edilerek uzlaştırılır."

Nesteren

Ülkemizdeki ilk opera sayılabilecek Nesteren Bursalı besteci Mehmet Baha Pars (Bursa 1877 - 1953) tarafından bestelenmiştir. Pars, müzik öğretmeni, besteci ve Türkiye'nin ilk müzik dergisi Âlem-i Musiki'nin yayıncısıdır. Pars'ın Abdülhak Hamit'in eserinden bestelediği 'Nesteren' ilk Türk operası sayılır. Pars kardeşlerin büyüğüdür.

Bursa Mülkiye İdadisi'ni (Bursa Erkek Lisesi) bitirmiştir. Öğrenimini İstanbul'da Aksaray Darülmüdris mektebiyle Galata Alyans İzraeli'de tamamlamıştır. Bursa'ya dönerek çeşitli okullarda müzik, tarih ve Fransızca dersleri vermiştir. Oniki yıl süreyle Vilayet Matbaası'nı yönetmiş, Hüdavendigar gazetesinde yazmıştır. 1 Ekim 1919'dan itibaren onbeş günde bir, Âlem-i Musiki adlı müzik dergisini çıkarmış ve onaltı sayı sürdürmüştür. Bestelerin çoğunda, Türk makamlarıyla çok sesli müzik çalışmaları yapmıştır. Bursa'da Türk müziğinin modernleşmesi akımının öncülüğünü üstlenen Pars, dergisinde "Alaturka, alafraza musiki olmaz. Musiki bir lisan-ı ruhtur." görüşünü savunmuş ve bu fikrini "Medeniyet musikiden sonradır" tezine bağlamıştır.

the 3rd August 1910 (1326 according to the Moslem Calendar) they applied to the City Administration Office with a petition declaring the start of their strike as a result of factory owners having them work for 16 hours a day by merely increasing their daily wages from 3 kuruş to 5 kuruş; they added that the strike would continue until a settlement had been reached.

Just within the first week of the strike the Board of Directors of the Chamber of Commerce met on the 7th August 1910 (1326 according to the Moslem calendar). The talks focused on the impact of the strike on the commerce of our country. In order to reach a settlement that would please both sides the leading people among the factory owners and workers were invited to the Chamber and reconciliation was reached.

The First Turkish Opera

The first opera in our country was composed by Mehmet Baha Pars, a composer from Bursa (Bursa 1877-1953). Pars was a music teacher, a composer and the publisher of Turkey's first music magazine, "Alem-i Musiki". "Nesteren" which Pars had composed from one of Abdülhak Hamit's works, is regarded as the first Turkish opera. Pars was the eldest among his siblings. After graduating from Bursa Erkek Lisesi (Bursa Boys' High School) he studied at Darülmüdris School in Aksaray, and then continued his education at Galata Alyans İzraeli. Upon completing his education he returned to Bursa and gave music, history and French lessons at various schools. For 12 years he ran the City Printing House and wrote for the Hüdavendigar Newspaper. He started publishing the Alem-i Musiki magazine every fortnight. The first issue was published on the 1st October 1919 and the publication continued for sixteen issues. In almost all of his compositions he tried to combine Turkish music with madrigal. He committed himself to the modernization trend of Turkish music in Bursa. In his magazine Pars defended, "There is no Turkish or

Mehmet Baha Pars

Bir yazısında okullardaki müzik eğitiminin yetersizliğine değinerek, gelişigüzel konser diye, düzenlenen gösterileri şu dizeleriyle eleştirmiştir:

“Toplanıp ehl-i heva her biri bir sazı çalar Çelebi bizde olur böyle konser dediğin”

Geleneksel Türk müziği parçalarından başka, marş ve operetler de besteleyen Pars'ın başlıca yapıtları: Bedahşan Güzeli (operet), Osmanlılara Marş (Tevfik Fikret'in sözleri ile). Mehmet Baha Pars; 1943'te emekliye ayrıldıysa da, ölünceye değin Bursa'da müzik dünyasının saygı duyulan bir ustası olarak yaşamıştır.

European music, music is the language of the soul” by further arguing “civilization emerged after music”. In one of his articles he touched on the inadequacy of music education in the schools and criticised the casually organized performances which were classified as concerts with the lines below:“The crowd gathers and the musicians start playing the musical instruments; this is how we have concerts in our country” Besides traditional Turkish music compositions he also composed marches and operettas. His chief works were: Bedahsan Güzeli (operetta), and Osmanlılara Marş (March for the Ottomans, with lyrics written by Tevfik Fikret). Mehmet Baha Pars retired in 1943; however he continued to live as a respected master of arts in Bursa until his death.

Osmanlı'da İlk Şehit Dulhanesi

Osmanlı'da şehit eşlerinin barınacağı ilk Dulhane 1916 yılında açılmıştır. Bursa'da 19. yüzyılda şehit eşleri, dul ve bakıma muhtaç kadınların korunması amacıyla bir hayır kurumu oluşturulmuştur.

Merkez Osmangazi İlçesi'nde Cilimboz deresi kenarında bulunan 17. yüzyıldan kalma dört katlı bina, 19. yüzyıl sonlarında İnegöllüzâde Hacı Safvet Bey tarafından şehit eşleri ve kimsesiz dul kadınların barınması için "dulhane" olarak bağışlanmıştır.

1999 yılında Bakanlar Kurulu kararıyla Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne devredilen Dulhane, onarıldıktan sonra Kadın Aile Eğitim Merkezi olarak hizmete açılmıştır.

The First Martyr House for Widows in the Ottoman State

The first House where such widows could take shelter was opened in 1916, in Bursa. Thus during the 19th century a charitable society for the protection of widowed and dependent women were first founded in Bursa.

In the Central Osmangazi District, a four storeyed building dating from the 17th century situated beside the Cilimboz Stream was donated by Hadji Safvet Bey from Inegöl as a "widow house" for state widows and desolate widow women to take shelter in towards the end of the 19th century. In 1999, the Widow House was assigned to Bursa Metropolitan Municipality upon the decision of the Cabinet. After being repaired the building was put into service as a Women and Family Education Centre.

Dulhane (Bursa hakimiyet Arşivi)

Alem-i Müzik

Müzik öğretmeni ve besteci olan Pars Aliesi'nin en büyüğü Mehmet Baha Pars 1877 yılında Bursa'da doğmuştur.

1 Ekim 1919 tarihinde Türkiye'nin ilk müzik dergilerinden biri olarak kabul edilen Alem-i Musiki'yi çıkartmıştır.

15 günde bir çıkan dergi 16 sayı olarak sürmüştür.

Sabiha Gökçen

Ülkemizin ilk kadın savaş pilotu Sabiha Gökçen, 22 Mart 1913'te Bursa'da doğmuştur. Vilâyet Başkâtibi Mustafa Efendi'nin kızıdır.

Şapka devriminin öncesinde dördüncü Bursa gezisi sırasında (28 Eylül – 8 Ekim 1925) Atatürk tarafından evlât edinilmiştir. İlköğrenimini Ankara'daki Çankaya İlkokulu'nda, orta ve lise öğrenimini İstanbul'da Üsküdar Kız Lisesi'nde tamamlamıştır. 1935'te Türk Hava Kurumu'nun Türkkuşu Sivil Havaçılık Okulu'na girmiştir. Sovyetler Birliği'nde gördüğü A ve B yüksek planörcülük eğitiminin ardından 1936'da Askeri Havaçılık Okulu'na alınarak özel bir eğitim sürecinden geçmiş ve dünyanın ilk kadın savaş pilotu olmuştur.

Bir süre Eskişehir'deki 1. Tayyare Alayı'nda staj görmüş, av ve bombardıman uçaklarıyla uçmuştur. 6 Haziran 1936 günü Bursa'da Atıcılar düzlüğüne inmiş ve burada Atatürk tarafından karşılanmıştır.

1937'de Trakya ve Ege'deki askeri manevralara katılmıştır. Dersim harekâtında görev almıştır. 1938'de Balkan devletlerinin çağrısı üzerine tek kişilik uçağıyla bir Balkan hava turu yapmıştır.

Aynı yıl Türk Hava Kurumu Türkkuşu'na başöğretmen olarak atanmış ve 1955'te emekli oluncaya değin bu görevini sürdürmüştür. İstanbul Kurtköy'de yapılan havaalanına adı

Alem-i Müzik is one of the First Music Magazines

Mehmet Baha Pars, the eldest member of the Pars Family who was a music teacher and a composer, was born in Bursa. He published the Alem-i Musiki which is considered to be one of the first music magazines of Turkey. The magazine which was published biweekly continued until its 16th issue.

The First Female Combat Pilot

The first female combat pilot of our country, Sabiha Gökçen, was born on the 22nd March 1913, in Bursa, the daughter of the Chief Clerk of the city, Mustafa Effendi. She was adopted by Atatürk on his fourth visit to Bursa prior to the Hat Reform (28th September-8th November 1925). She completed her primary school education at the Çankaya School in Ankara and her secondary and high school education at the Üsküdar Girls' School in Istanbul. In 1935 she entered the Türkkuşu Civil Aviation School of the Turkish Aviation Aeronautical Association. After receiving A and B gliding training in the Soviet Union she was accepted to the Military Aviation School wherein she undertook a special training process, eventually becoming the world's first female combat pilot. She went on training at the 1st Aeroplane Regimental Troop Headquarters in Eskişehir and flew with the fighter and bomber airplanes. On the 6th June 1936 she landed on the Atıcılar Plain and was met there by Atatürk. In 1937 she participated in the military manoeuvres in the Thrace and Aegean Regions and served during the Dersim Operation. In 1938, upon the call from the Balkan States she set off on a tour in her single seater plane. In the same year she was appointed headmistress at the Türkkuşu Turkish Aeronautical Association and held this position until she became retired in 1955. The airport constructed in Istanbul, Kurtköy, was named after her, "The Sabiha Gökçen Airport". She passed away on the 22nd March 2001 at

verilen Gökçen, 22 Mart 2001 sabaha karşı tedavi edilmekte olduğu Gülhane Askeri Tıp Akademisi Hastanesi'nde hayata veda etmiştir. Uluslararası alanda da tanınan Gökçen'in ölümü üzerine, Alman Der Spiegel dergisinde hakkında bir yazı yayınlanmıştır. Bu yazıda, Gökçen'in, sadece Türkiye'nin ilk kadın pilotu olmayıp Atatürk'ün başlattığı kadın hareketinin de simgesi olduğuna dikkat çekilerek şöyle denmektedir:

“Atatürk 1925'te Bursa'da tanıştığı bu yetim kızı Ankara'daki köşküne aldı ve ona pilot olmasını tavsiye etti.

Bu tavsiyeye uyan Sabiha, sadece Anadolu'yu göklerden gören ilk Türk kızı olmakla kalmadı, Atatürk'ün başlattığı kadın hareketinin de sembolü haline geldi. Türk kadını kendini, baştan başa örten çarşafını attı ve seçme hakkı kazandı.

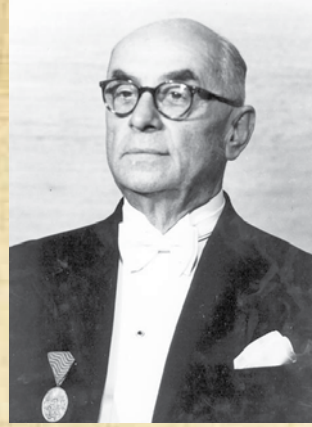
Sabiha Gökçen, geçen yıl birçok Türk kadınının yeniden gelenekselci kadın görünümüne dönmesinden şikâyetçi olmuştu.(Radikal, 28 Mart 2001)”

the Gülhane Military Medical Academy Hospital, where she was receiving treatment. Upon her death Gökçen, who was recognised in the international arena, had an article published about her in the German Der Spiegel magazine. In this article not only did it mention the fact that she was the first female pilot in Turkey, but also it drew attention to the fact that she was a symbol of the women's movement which had initiated by Atatürk. The article went on to say this:

“Atatürk took this orphan girl whom he had met in Bursa in 1925 beside him to his large estate house in Ankara and advised her to become a pilot. Acting upon this advice Gökçen not only became the first Turkish girl to see Anatolia up from the skies but also a symbol of the women's movement in Turkey. The Turkish women got rid of the veil which had covered them from head to toe and had obtained the right to vote. Sabiha Gökçen last year complained about the return of many women back to their traditional Turkish appearance (Radical Newspaper, 28th March 2001).”

Sabiha Gökçen, Atatürk ile

Celal Bayar

Celal Bayar

Türk siyaset ve devlet adamı, Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı ve ilk sivil Cumhurbaşkanı Celal Bayar Bursalı'dır.

1876-1877 Osmanlı-Rus Savaşı sonunda Plevne'den Gemlik Umurbey'e göç ederek burada başöğretmenlik ve bir ara Gemlik'te müftülük yapan Abdullah Fehmi Efendi'nin üçüncü oğludur. 1883'te Umurbey'de doğmuştur.

Öğrenimini babasının yanında tamamlayan Celal Bayar çalışma yaşamına Gemlik'te mahkeme ve "Reji" kalemlerinde başlamıştır.

Bursa'da Ziraat Bankası'nda görev almış, aynı zamanda Harir Dar-üt Talimine (Sonradan İpekböcekçiliği Okulu oldu) ve Fransız okuluna (College d'Assomption) devam etmiştir. İstiklal Savaşı'nda "Galip Hoca" takma adıyla çok önemli görevler üstlenmiştir. 22 Mayıs 1950'de toplanan TBMM tarafından 66 olumsuz oya karşı 387 oy ile ilk sivil Cumhurbaşkanı olarak seçilmiştir. Celal Bayar 22 Ağustos 1986'da 103 yaşında İstanbul'da yaşamını yitirmiştir.

Kızı Nilüfer Gürsoy tarafından kurulan Celal Bayar Vakfı bünyesinde, Umurbey'de bir Müze ve Kütüphane kurulmuştur.

The First Civil President of the Turkish Republic

Celal Bayar, the Turkish politician and statesman, and third president of the Turkish Republic, was also the first civil president. He was originally from Bursa.

Celal Bayar was the third son of Abdullah Fehmi Effendi, who had migrated from Plevna to Gemlik, Umurbey at the end of the 1876-1877 Ottoman-Russian War and had served as a principal teacher and mufti for some time. He was born there in 1883. After completing his education under his father's tutoring Bayar started working at the court and the Reji (the former Turkish Tobacco Monopoly). He also held a position at the Ziraat (Agriculture) Bank in Bursa. Meanwhile he also attended the Sericulture School and the French School (College d'Assomption). During the War of Independence he held positions of considerable importance under the name "Galip Hodja" (The Victorious Hodja). On the 22nd May 1950 he was elected as the first civil President of the Republic with 387 votes to 66. Thus the first civil president of Turkey to be elected was actually from Bursa. Celal Bayar passed away on the 22nd August 1986, in Istanbul, at the age of 103. There is a museum and library in his home town of Umurbey which comes under the auspices of the Celal Bayar Foundation, set up by his daughter Nilüfer Gürsoy.

Zati Sungur

Zati Sungur "Sihirbazlar Kralı" sanıyla tanınan ünlü illüzyonisttir. Ulucami müezzini ve Emir Sultan türbedarı (türbeyi bekleyen) Hüsnü Efendi'nin oğludur. İlköğrenimini Nalbantoğlu'nda tamamladıktan sonra Bursa Sultanisi'nde (Bursa Erkek Lisesi) okumuştur. 1914'te İstanbul'daki Denizcilik Muallim Mektebi'ne (Deniz Astsubay Okulu) girmiştir. 1916'da denizaltı stajı yapmak üzere Almanya'ya gönderilmiştir. İki yıl süreyle Alman ordusunda çeşitli kurs ve eğitimlere katılmıştır. Birinci Dünya Savaşı sonlarına doğru Osmanlı Devleti ile Almanya'nın bağlantısı kesilince yurda dönememiştir. Ortopedi atölyelerinde ve Köln'de bulunan Humboldi makine fabrikasında vinç operatörü olarak çalışmıştır.

Daha okul sıralarında iken iskambil kâğıtlarıyla yaptığı bazı

Sungur, the King of Magicians

Zati Sungur was a famous illusionist known by the name "The King of Magicians". He was the son of Hüsnü Effendi, the muezzin of Ulucami (The Great Mosque), who was also the tomb keeper of Emin Sultan. After completing his primary school education in Nalbantoğlu he studied at the Bursa Sultanisi (Bursa Boys' High School). In 1914 he attended the School for Naval Cadets. He was sent to Germany to conduct his submarine internship in 1916. For two years he attended various courses and training schemes within the German Army. Towards the end of the First World War he was unable to return to his country as relations between Ottoman Turkey and Germany had been cut off. He worked at an orthopaedics workshop then at the Humboldi Machinery factory in Köln as a crane operator.

oyunlar arkadaşlarının ilgisini çekmiştir. Bu konudaki becerisi beğeni toplayınca, kataloglar isteyerek yeni oyunlar geliştirmiş, kendi kendini yetiştirmiş, sürekli illüzyon sanatıyla ilgilenmeye başlamıştır. 1920'de Berlin'deki Wittengarden Tiyatrosu'nda verdiği temsille birden bire büyük ün kazanmıştır. 1922'de bir grup sanatçı ile birlikte Fransa, İtalya, İspanya, Kuzey ve Güney Amerika turnesine çıkmıştır. Daha sonra kendi kadrosunu kurmuş ve iki saatlik temsiller düzenlemeye başlamıştır. İlk "Kont Sati Von Richmond" takma adıyla, dünya çapında tanınmıştır. Daha sonra on dört yıl süren Arjantin, Uruguay, Paraguay ve Brezilya'da "Zati Bey" adıyla aralıksız temsiller vermiştir. Turnelerinde iki kamyon, on ton araç-gereç ve 10-12 dolayında yardımcı personel kullanmıştır.

1936'da Türkiye'ye dönmüştür. İlk temsilini Fransız Tiyatrosu'nda verdikten sonra 1936-1937 yıllarında Türkiye'nin çeşitli kentlerini dolaşmıştır. Bu arada Atatürk'ün de ilgisini çekmiş ve beğenisini kazanmıştır. Zamanla gerek Türkiye'de, gerekse dünyada aranan sanatçılar arasına girmiştir.

1965'e değin pek çok yerde başarılı temsiller vermiştir. Daha sonra genç sanatçılar yetiştirmek üzere yeni illüzyon hünerleri üretimine koyulmuştur. Her yıl düzenlenen Uluslararası Illüzyonistler Kongresi'nde Türkiye'yi temsil etmiştir.

1975 ve 1981 yıllarında Çekoslovakya'nın Karlovy Varl kentinde yapılan yarışmalarda iki kez "dünya sihirbazlar kralı" seçilmiştir.

Almanca, Fransızca, İspanyolca, Portekizce ve İtalyanca'yı iyi bilen Sungur, tüm hünerlerini kendi atölyelerinde üretmiştir.

Onun buluşu olan oyunlar, dünya illüzyonistleri tarafından onun adıyla sahnelerde sergilenmektedir. "Magischer Zir-kei von Deutschland", "Czechoslovakian Magicians Union" derneklerinin onur üyesi ve halk tarafından çok tutulan bir sanatçı olmuştur. "Zati Sungurluk yapmak deyimi, onun illüzyon becerisi dolayısıyla yaygınlaşmıştır. Sungur, 6 Temmuz 1984'te ölmüştür.

Even during his school days, some of the games he did with his playing cards used to grab the interest of his friends. As his talent in this respect was admired he ordered new catalogues and developed new and different games. He started training himself and was forever involved in the art of illusion. In the year 1920 he suddenly acquired fame with the performance he gave in Berlin's Wittengarden Theatre. In 1922 he went on a tour to France, Italy, Spain, and North and South America with a group of artists. Later on he formed his own staff and started to give 2-hour-long performances. First of all he became known worldwide under the nickname "Kont Sati Von Richmond". Afterwards he performed non-stop for the following fourteen years in Argentina, Uruguay, Paraguay, and Brazil under the name "Zati Bey". During his tours he used two trucks, ten tonnes of equipment and 10 to 12 support staff. In 1936 he returned to Turkey. After performing his first show at the French Theatre he toured various cities of Turkey between the years 1936-1937. Meanwhile he also attracted the attention of Atatürk and won his admiration. In time he became one of the most sought after artists in the world performing successful shows in a number of places until the year 1965. Afterwards he started training new talents for illusion. He represented Turkey in the annual International Illusionists Congress and in the years 1975 and 1981 he was twice elected as "The World's King of Magicians" in the competition held in the Czechoslovakian city of Karlovy Varl.

Sungur could speak German, French, Spanish, Portuguese and Italian, and both created and produced all his skills of mastery and craftsmanship in his own workshop. The exhibitions and tricks which had been formerly created by him are now performed on stage by world illusionists under his name. Sungur was also an honorary member of the "Magischer Zir-kei von Deutschland" and "Czechoslovakian Magicians Union". He was an illusionist who was highly appreciated by society. The expression "performing Zati Sungur" has become widespread thanks to his talent as an illusionist. He passed away on the 6th July 1984.

Müveddet Homriş

Ülkemiz postacılık tarihinde ilk kadın memurlardan biri de Bursalı Müveddet Homriş'tir.

Müveddet Hanım 1900 yılında Manastır'da doğmuştur. Anne tarafı Selanikli, baba tarafı Kahramanmaraşlı Kısakürekler'dendir. Babası Kolağası Reşat Bey I. Dünya Savaşında bir çok cephelerde savaşmış ve İstanbul'un işgalinde Selimiye Kışlasında Muharebe-istihkam Kolağası olarak silah ve teçhizatlardan sorumlu komutanlık yapmıştır. Bu kışladan Anadolu'ya askeri malzemeleri kaçırtmıştır. İngilizler'in durumu anlaması üzerine Yunan işgali altındaki Bursa'ya bir görevle kaçmış ve Bursa'nın kurtuluşu için çalışmıştır. Yunan Bursa'dan çekildikten sonra, İstanbul'da yaşayan ailesini yanına getirtmiş ve Temenyeri İpekçiliğin yanında bir ev yaparak buraya yerleşmişler. Ailesinin 3 erkek 1 kız çocuğu vardır. Büyük ağabey Orhan, romatizmal bir hastalıktan dolayı yataktadır. Diğer iki erkek çocuk İsmail ve Şahap, Işıklar Askeri Lisesi'ne verilirler. Edirne Kız Lisesi mezunu olan Müveddet ise evdedir. O sıralar, Bursa Posta Müdürü olan zat, arkadaşı Reşat Bey'e, postaya bir kadın memur almak istediklerini ve Müveddet

hanımın bu işe başlamasını teklif eder. Bu teklif ailece kabul edilir ve Müveddet hanım posta idaresinde çalışmaya başladığında yıl 1922'dir. Daha sonra bu çalışma yaş haddinden emekli olduğu 1965 yılına kadar sürmüştür. Müveddet Homriş 1986 yılında vefat etmiştir.

Bursa'nın ve Türkiye'nin ilk kadın PTT memuru olmasından dolayı, PTT, bir kadırşınastlık örneği olarak hep aramış sormuş, sosyal toplantılara davet etmiştir. Müveddet Hanım, MHP Bursa Milletvekili Hamit Homriş'in halasıdır.

*The First Female Post Office Clerk:**Müveddet Homriş*

In our country's postal history the person who worked as the first female clerk was Müveddet Homriş from Bursa.

Ms. Müveddet was born in Manastır in the year 1900. Her mother's side was from Thessalonica, and her father's side was the Kısakürekler family from Kahramanmaraş. Her father Kolağası Reşat Bey (an army officer a rank above that of captain), had fought on many fronts in the first world war and he was the commander responsible for arms and equipment in Selimiye barracks as Kolağası of battle-military engineering during the occupation of İstanbul.

He smuggled military supplies from this barracks to Anatolia. When the English understood what had happened he fled to Bursa, which was at that time under Greek occupation, on the pretext of a military duty and worked for the freedom of the city. After the Greeks withdrew from Bursa he brought his family who lived in İstanbul beside him and settled in Temenyeri İpekçilik by building a house for the family. His family consisted of 3 sons and 1 daughter. The eldest son, Orhan was bedridden because of a rheumatismal illness. The other two sons, İsmail and Şahap were sent to Işıklar Military High School for their education and training. Müveddet who had finished Edirne Kız Lisesi (Edirne Girls' High School) stayed at home. At that time, the person who was the postal manager told his friend Reşat Bey that they wanted to employ a female postal clerk and he recommended that Müveddet start to work there in this position. This offer was accepted by the family and when Ms Müveddet started to work in the post office the year was 1922. Later this work continued up until the year 1965 when she finally retired; she died in the year 1986.

Because she was the first female clerk of Bursa and Turkey, the PTT was always in touch with her, being appreciative of her merit and invited her to numerous social gatherings. Ms. Müveddet is the aunt of Hamit Homriş who is the Member of Parliament for the political party MHP (Nationalist Movement Party).

*Bursa Necatibey Kız Enstitüsü Öğretmenleri
(Bursa Kent Müzesi Arşivi)*

Necatibey Kız Enstitüsü

Türkiye'deki ilk kız meslek liselerinden olan Necatibey Kız Meslek Lisesi, Fransızların açtığı Pere Assomption Koleji binasında açılmıştır. 1888 yılında açılan bu okul, Asonpasyonist rahipleri tarafından yönetilmekte olup Fransız Okulu olarak kurulmuştur. Bu okulun önceleri dört dersliği olup beş rahip öğretmenlik yapıyordu. Bir tür leydi okuluydu. Okulun hemen karşısındaki derslikler de Fransız Sörlük Okulu idi. I. Dünya Savaşı sırasında bu okul, İttihat ve Terakki Okulu'na dönüştürülmüştür.

Kurtuluş Savaşı sonunda, 1927 yılında ise bir süre, İsmail Hakkı Bey adında bir kişinin kurduğu Özel Kız Hayat Mektebi bu okula taşınmıştır. 1929 yılında, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 14 bin liraya satın alınarak, 2 Mart 1929 günü kız sanat okulu olarak açılmıştır.

Okula genç yaşta ölen Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey'in adı verilmiştir. Bu okul Amerikalı eğitim uzmanı John Dewey'in önerileri çerçevesinde ülkemizde kurulan ilk kız sanat okullarından biriydi.

Kız Sanat Enstitüsü olarak açılan Necatibey Kız Meslek Lisesi'nin kuruluş amacı, Bursalı genç kızların görgü ve terbiyesiyle becerilerini geliştirmektir. Nitekim 1931 yılında, "Hanımlar Akşam Mektebi" adıyla, sadece ev kadınlarının yetiştirilmesine yönelik bir bölüm daha eklenmiştir.

1964 öğretim yılına değin ilkokuldan sonra beş yıl eğitim veren klasik bir kız okulu olarak etkinliğini sürdürmüştür. 1975 yılında ise Meslek Lisesi'ne dönüştürülerek; "Necatibey Kız Meslek Lisesi" adını almıştır. 1992 yılında bünyesinde bir "Teknik Lise" açılmış, 1994-1995 yılında ise okula, "Anadolu Meslek Lisesi" statüsü verilmiştir. Bünyesinde bir de "Uygulama Anaokulu" ile "Pratik Kız Sanat Okulu" mevcuttur.

Tamamıyla bir meslek okulu kimliği kazandırmaya yönelik çalışmalar sonucu, 1995-1996 öğretim yılından itibaren okula erkek öğrenci de alınmaya başlanmıştır.

From A Ladies' School To Necatibey Kız Enstitüsü (Necatibey Girls' Institute)

Necatibey Kız Meslek Lisesi (Necatibey Girls' Vocational High School), one of the first Girls Vocational High Schools in Turkey, was opened in the building of Pere Assomption College. This school which was opened in the year 1888 was established as a French School which was managed by Asonpasyonist priests. Previously this school had four classrooms and five priests worked there as teachers. It was a kind of school for young ladies. The classrooms just across from the school were the Fransız Sörlük Okulu (School for Young French Gentlemen). During the First World War this school was converted into the Union and Progress School. At the end of the War of Independence, the Private Girls Life School which was founded by a person named İsmail Hakkı Bey was transferred here for a short period of time in the year 1927. In the year 1929, this school was bought by the Ministry of National Education for 14 thousand Liras and on 2nd March 1929 it was opened as a Girls Vocational School. The name of a former Minister of Education, Mustafa Necati, who died young, was given to this school. This school was one of the first Girls Vocational Schools which was founded in our country within the framework of the proposals of American Education Expert John Dewey. The aim of Necatibey Kız Meslek Lisesi which was opened as a Girls Vocational Institute was to develop the etiquette, good manners and skills of Bursa's girls. However, in the year 1931 a new department was added to this school under the name of "Ladies Evening School" for the sole purpose of training housewives. It carried on its activity until the academic year 1964 as a classic girls' school which gave education for 5 years after the completion of primary school education. In the year 1975 it was transformed into a Vocational High School and took the name of "Necatibey Kız Meslek Lisesi". In the year 1992 a technical high school was opened within its structure. In the years 1994-1995, the status of "Anatolian Vocational High School" was given to this school. It also has a "Nursery School" and a "Practical Girls Vocational School" within its body. As a result of the studies along the lines of giving a complete vocational school identity to this institution, male students were accepted to the school starting from the academic year 1995-1996.

*Gurebahane-i Laklakan'ın Terasındaki
Oturma Köşesi 1913
(Suna - İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri
Araştırma Enstitüsü Arşivi'nden)*

İlk Hayvan Hastanesi

Bursalılar'ın hayvan sevgisi çok eski devirlere kadar inmektedir. Osmanlı döneminde hayvanları korumak için vakıflar bulunmaktadır. Ülkemizin ilk hayvan hastanesi de Bursa'da kurulmuştur. Bursa'nın uzun yıllar varlığını koruyan hayvan hastanesi çok ünlüydü. Osmanlı döneminde, Bursa'da Haffaflar Çarşısı'nın ortasındaki meydanda, sakat bazı hayvanlar (kanadı ve bacağı kırık leylekler, kargalar, köy veya sağır baykuşlar) halk tarafından beslenirdi.

Ünlü şair ve yazar Ahmet Haşim, Osmanlı döneminde "Bursa'da haffaf esnafının aylıkla tuttuğu belki yüz yaşında, baktığı sakat leylekler kadar aciz bir ihtiyarın, sadaka parasıyla her gün işkembe alıp, temizleyip, parçalayarak, bakıma muhtaç kuşlara dağıttığını" yazmaktadır.

Ayrıca yine Bursa'da Vakf-ı Gureba-ı Laklakan adında yaşlı ve sakat leyleklerin göç sırasında ve tüm yıl boyunca da bakıldığı Garip Leylekler Vakfı bulunmaktadır. Bu dönemde hemen hiçbir yerinde doğanın korunması veya kuşlarla ilgili bir yardım

The First Veterinary Hospital

The Bursa people's love of animals dates back to a considerable period in time. In the Ottoman period foundations existed for the protection of animals. Our country's first veterinary hospital was founded in Bursa. This veterinary hospital which had survived for many years was rather famous. In Ottoman times, in the square which was situated in the middle of

Haffaflar bazaar in Bursa some injured animals (storks with broken wings and legs, crows, blind or dead owls) were fed by the public. The distinguished poet and the writer wrote about an event which had occurred in the Ottoman period: "In Bursa, a poor old man who was probably one hundred and whose plight resembled that of injured storks, was paid a monthly allowance by the haffaf tradesmen and with his alms payment he bought tripe every day, cleaned it, cut it up and distributed it to the needy birds. And also again in Bursa there was a foundation for needy storks which was called at the time "Vakf-ı Gureba-ı Laklakan" where the old and injured storks were looked after during the migration period and also thro-

kuruluşu olmamasına rağmen Anadolu'da böyle bir kuruluşun olması çok önemlidir.

Ahmet Haşim 1923 yılında, Yeni Mecmua'nın Özel Bursa sayısında yayınlanan "Gurebahane-i Laklakan" adlı makalesinde, ilk kez Bursa'da bir leylek hastanesinin varlığından söz etmiştir.

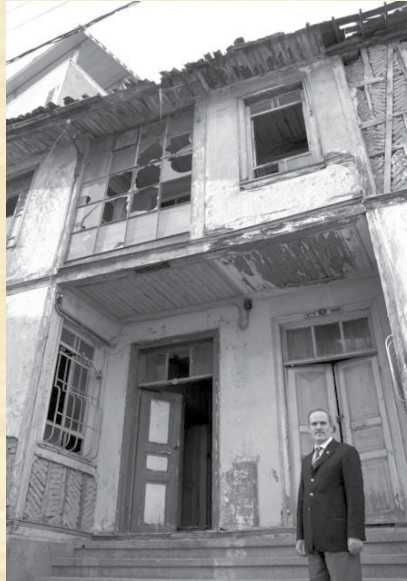
Ahmet Haşim, Bursa'ya yaptığı ziyarette, Setbaşı Köprüsü altında bulunan Fransız Konsolosu Greguvar Bay'a konuk olmuştur.

Greguvar Bay, Haffaflar Çarşısı'ndaki sakat leyleklerin bir-iki tanesini alarak Gurebahane-i Laklakan'ı kurmuştur. Greguvar Bay'a göre burası, yaralı bazı hayvanların darülacezesidir. Kandı veya bacağı kırık leylekler, bunamış kargalar, kör ve sağır baykuşlar burada halkın sadakası ile yaşamını sürdürmüştür. Greguvar Bay (Baille) daha sonra Ahmet Haşim'e şunları anlatmıştır:

"Ben de artık bir ihtiyar sakat leylekten başka neyim? Bu köşe onlar ve benim için gurebahanedir. Son günlerimizi burada birlikte yaşayıp bitireceğiz. Onun için buraya "Gurabahane-i Laklakan" ismini verdim." Bu barınağın Tahtakale'de 1950'li yıllara kadar varlığını sürdürdüğü sözlü kaynaklarca bilinmektedir.

Throughout the year. It is of significance that, during a period there were no aid organizations related to the protection of nature or birds in almost any part of the world that such an organization existed in Anatolia.

In the year 1923, Ahmet Haşim in his article called "Gurebahane-i Laklakan" which was published in the Bursa special edition of Yeni Mecmua speaks about the existence of a stork hospital in Bursa for the first time. When he visited Bursa, Ahmet Haşim was the guest of Greguvar Bay who served in the French consulate which was situated below Setbaşı Bridge. Greguvar Bay had taken one or two injured storks from Haffaflar bazaar and thereby founded the Gurebahane-i Laklakan. According to Greguvar Bay here was an alms house for some injured animals. The storks which had broken wings and legs, senile crows, blind and deaf owls all survived here thanks to the charitable donations of the people. Later Greguvar Bay (Baille) remarked to Ahmet Haşim: "Am I nothing more than an old injured stork? This sanctuary is a foundation for both them and me. We will live together and spend our last days here. That's why I have called this place "Gurebahane-i Laklakan". It is known by word of mouth that this haven of rest survived in Tahtakale until the 1950's.

Restore Edilmeden Önceki Gureba-i Laklakan'ın Görünümü ve Dönemin Osmangazi Belediye Başkanı Recep Altepe (Osmangazi Belediyesi Arşivi)

Cemal Nadir Güler

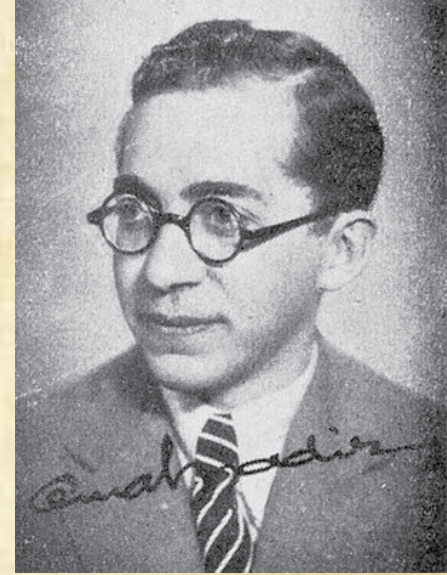
Ülkemizde günlük gazetelerde ilk karikatür çizen kişi Cemal Nadir Güler'dir. Karikatür tarihi Paleolitik Çağ'a kadar götürülebilir. Ancak bugünkü anlamıyla ortaya çıkan karikatürlerin başlangıcı 17. yüzyıl olarak ifade edilmektedir. Önceleri sadece kişilerin portreleriyle ilgilenirken daha sonra olayları, sosyal konuları ele almış ve bu gelişmeler sırasında çizgi anlayışı ve teknik açıdan da değişimler göstermiştir.

Ülkemizde günlük gazetelerde karikatür kullanımının öncülerinden biri de Cemal Nadir Güler'dir. 1902 yılında Bursa'da doğan Cemal Nadir Güler, ilköğrenimini Bursa'da, orta öğrenimini Bilecik'te tamamlamıştır. Ailesinin isteği ile girdiği devlet sınavlarından Almanya'da mühendislik eğitimi bursu kazanmış ancak ressam olmak istediği için gitmemiştir. İstanbul'da Sanayi-i Nefise Mektebi (Güzel Sanatlar Akademisi / Mimar Sinan Üniversitesi) sınavlarına girmiş ama başarılı olamamıştır.

İlk karikatürü İstanbul'da 1920'de Diken dergisinde yayımlanmıştır. 1926 yılında İstanbul'a yerleşir ve geçimini karikatür yaparak sağlamaya çalışmıştır. Daha sonra Bursa'ya dönmek zorunda kalmış, aynı yıl haftalık olarak yayınlanan Akbaba'da çizmeye başlamıştır. 1928 yılında Akşam Gazetesi yöneticisi Necmettin Sadık (Sadak) günlük karikatür çizmesini önermiştir. Amcabey tipinin yaratıcısıdır. Günlük gazetelerde günlük karikatür çizenlerin ülkemizdeki ilklerindedir. Güler'in eserleri arasında Yüz Karası isimli tiyatro eseri İstanbul Şehir Tiyatroları'nda sahnelenmiştir. Cemal Nadir Güler 27 Şubat 1947'de yaşama veda etmiştir.

Cemal Nadir'in Amcabey Karakteri*The First Caricature in the Daily Newspapers*

The history of caricature dates back to the Palaeolithic Era. However the initiation date of the caricature in the present sense can be regarded as of the 17th century. Caricature which previously used to handle the portraits of the individuals later on diversified itself by touching upon events and social issues and during these developments was able to show the changes by using a comprehensive drawing and technical approach. One of the pioneers who used caricatures in daily newspapers was Cemal Nadir Güler. Born in 1902 in Bursa, he completed his primary school education in Bursa and secondary school education in Bilecik. Also at the request of his family he entered the state examination and received a scholarship for an engineering education in Germany. However his passion to become a painter never died and for this reason he decided against such a course of action. Instead, he sat the Academy of Fine Arts (Sanayi-i Nefise Mektebi), The Mimar Sinan University examination in Istanbul; however he failed to enter the university. His first caricature was published in Diken Magazine in 1920. In 1926 he moved to Istanbul and earned his living by drawing caricatures. Afterwards he had to move back to Bursa. In the same year he started drawing caricatures for the weekly Akbaba. In 1928 Akşam Newspaper executive editor Necmettin Sadık (Sadak) recommended him to draw daily caricatures. He was the creator of the "Amcabey" character and one of the firsts in our country who had drawn caricatures on a daily basis for the newspapers. One of his works, the theatre play called "Yüz Karası" was performed at Istanbul City Theatre. Cemal Nadir Güler's short life came to an end on the 27th February 1947.

**932 Yerli Mallar Sergisinde
Parlak Bir Muvaffakiyet**

Küçük bir heyet değil, fakat 14 bin 440 kişi İPEKİŞ'in emsalsiz kumaşlarına rey verdi.

En çok beğenilen kumaş müsabakası niticelendi, reylerin tasnifi üç gün devam etti.

Krep Keriman

Krep Keriman birinciliği aldı

En çok beğenilen kumaş müsabakasının emsalsiz bir rağbet görmüş ve İpekîş kumaşları harikulâde bir alkâya uyandırmıştır. Beyoğlu birinci noteri Salâhattin Beyin, sergi komiserinin ve diğer alkâkadar zevatın huzurunda açılan rey sandığından çıkarılan rey pusulalarının tadat ve tasnifi tam üç gün sürmüştür. Beyoğlu noterinin huzur ile yapılan tadat ve tasnif neticesinde 14,440 kişinin İpekîş kumaşlarına rey verdiği anlaşılmıştır. En çok beğenilen kumaş 6761 rey ile krep KERİMAN olmuştur. 572 rey ile ikinciliği OPUS kazanmıştır. Üçüncülüğü kazanan krep MİZAM 568 rey almıştır. On beş kişi mükâfat kazanmıştır. Mükâfatlar tevzi edilmektedir.

(Milliyet Gazetesi Arşivi)

Reklamlarda Türk Kadını

Bir Türk kadınının fotoğrafının ilk kez bir reklamda kullanılması 1932'de gerçekleşmiştir. Dünya Güzellik Kraliçesi seçilen Keriman Halis'in portresiyle "Krep Keriman" adı verilen bir kumaş tanıtılmıştır.

Cumhuriyet'in ilk modern kumaş üreticilerinden biri olan İpekîş, Keriman Halis'in portresini bir ilanında kullanarak, bu yolda önemli bir adım atmıştır.

Milliyet gazetesinin 18 Ağustos 1932 tarihli nüshasında çıkan ilanda 1932 Yerli Mallar Sergisi sırasında ziyaretçiler arasında oylama yapıldığı ve Krep Keriman kumaşının 14 bin 440 oyla birinci seçildiği anlatılmaktadır.

A Turkish Woman Appearing in an Advertisement for the First Time

Using the photograph of a Turkish woman for the first time in an advertisement came about in 1932. The portrait of the World Beauty Queen Keriman Halis was used for the advertisement of the fabric, "Crepe Keriman". İpekîş, one of the first modern fabric producers of the Republic, used the portrait of Keriman Halis on a billboard, and thus took an important step in this direction. In the issue of Milliyet Newspaper dated 18th August 1932, in which the advertisement was published, the newspaper reported that during the 1932 Domestic Goods Fair Crepe Keriman fabric was elected number one with 14,440 votes it had polled from the visitors.

Bursa Dağcılık Kulübü

Ülkemizde kurulan ilk Dağcılık Kulübü, Bursa Dağcılık Kulübü'dür. Bursa Dağcılık Kulübü başlıklı yazısında Akın Altınok, Türkiye'nin ilk kayak ve dağcılık kulübünün öyküsünü şöyle anlatmaktadır:

Uludağ'a kayakla çıkan ilk kişi Abraham adlı bir Almandır. Spor Teşkilatında atletizm antrenörü olarak çalışan Abraham 1933 kışında yalnız başına kayakla Uludağ'a çıkmış, otelde kalıp, fotoğraflar çektikten sonra Bursa'ya dönmüştür. Abra-

The First Mountaineering Club

In his article entitled "Turkey's First Skiing and Mountaineering Club: Bursa Mountaineering Club" (Türkiye'nin ilk Dağcılık ve Kayak Kulübü: Bursa Dağcılık Kulübü), Akın Altınok narrates the story of the first mountaineering club in the following way:

"The first man to climb up the mountain on skis was a German named Abraham. Abraham was working as a trainer at the Sports Organization. In the winter of 1933 he climbed alone up Uludağ on ski blades, stayed at a hotel, took pictures

Dağcılık Kulübü (Afif Antel Arşivi)

ham çektiği fotoğrafları Vali Fatin Güvendiren'e göstererek, Uludağ'da mükemmel bir şekilde kayak sporunun yapılabilceğini anlatmıştır. Abraham'ın bu girişimi İstanbul'da duyulunca bu kez de Galatasaray Lisesi öğretmenlerinden Giyolet yine aynı yıl tek başına kayakla Uludağ'a çıkmış, yanında getirdiği çadır içinde Uludağ'ın zirvesinde bir gece konakladıktan sonra, kayarak İnegöl üzerinden Bursa'ya dönmüştür. Giyolet de Uludağ'ın zirvesine kayakla çıkan ilk kişi olmaktadır. Gerek Abraham'ın gerekse Giyolet'in söz konusu girişimlerinin Uludağ'da kayak yapma konusunda İstanbul'da heyecan ve heves yaratması üzerine İstanbul Valisi Muhittin Üstündağ'ın yeğeni Bülent Üstündağ ile arkadaşları, kayak kaymak gayesiyle, 1933 yılı Nisan ayında 30 kişilik bir kabile halinde Uludağ'a çıkarak bir hafta kadar kalmışlardır.

1932 yılında Halkevleri' nin açılmasıyla kayak sporu dalında da bir hareketin başladığı ve kayağın Halkevleri spor kollarının başlıca etkinlikleri arasında yer aldığı görülür .

Bursa Dağcılık Kulübü de ilk önce 1932 yılında Bursa Halkevi'nin bünyesi içinde kurulmuş ve daha sonra 10 kişilik bir kurucu heyetin çalışmasıyla bağımsız bir hüviyet kazanmıştır. Kulübün bağımsız bir kulüp şeklinde kuruluş tarihi 28 Nisan 1933'dür.

Bursa Dağcılık Kulübü "Türkiye'de kayak sporunun tarihçesine damgasını vuran ilk kulüp"tür. Bu kulüp sayesinde yurdumuzda ilk defa batılı anlamda geniş halk kitlelerinin katıldığı kayak çalışmaları başlamıştır.

Kulübün ilk yönetim kurulu da şu kişilerden oluşmaktadır: Başkan Saim Altıok, Genel Sekreter Musa Ataş, Muhasebeci Tayyar Akkeskin, üyeler İhsan Celal Antel ve Nusret Bey. Bütün araştırmalara rağmen, kulübün kurucuları tam olarak saptanamamıştır. Bununla beraber ilk yönetim kurulunda yer alan kişilerin kurucular arasında da bulunduğunu düşünmek yanlış olmaz. Diğer taraftan, kulübün ilk ismi Dağ Sporları Kulübü iken, daha sonra Bursa Dağcılık Kulübü olarak değiştirilmiştir.

of Uludağ, and then returned to Bursa. Showing the pictures he had taken up the mountain to Governor Fatin Güvendiren, he explained how wonderful ski sports could be performed on this mountain. Once this enterprise of Abraham's was heard in Istanbul, Giyolet, a teacher from the Galatasaray High School, made a lone ascent of Mount Uludağ by skiing the same year, stayed for a night at the summit inside a tent which he had brought with him, and skied back to Bursa via İnegöl. Both Abraham's and Giyolet's attempts aroused an excitement and enthusiasm in Istanbul, urging Bülent Üstündağ, the nephew of Istanbul Governor Muhittin Üstündağ, and his friends to go skiing in Uludağ and stay there for a week with a group of thirty people in April 1933.

In 1932, with the opening up of the Community Centres, skiing started to take-off, and became one of the main sporting activities within the Community Centres.

Bursa Mountaineering Club was first established under the body of Bursa Community Centre in 1932, and gained an independent identity with the efforts of the ten founder members. The foundation date of the Club as an independent entity was on the 28th April 1933. The Bursa Mountaineering Club is the first club that "made its mark on the history of Turkish mountaineering". Owing to this club, for the first time in our country skiing activities in a European sense were initiated with a wide participation of the masses. The first steering committee members of the club were Chairman Saim Altıok, General Secretary Musa Ataş, Accountant Tayyar Akkeskin, members İhsan Celal Antel and Nusret Bey. In spite of all the research carried out the complete list of the founders of the Club could not be determined. However, it would not be wrong to think of some of the members of the first steering committee being the founder members of the club as well. One final note about the club is its name, the Bursa Mountaineering Club (Bursa Dağcılık Kulübü); this name was originally Mountain Sports Club (Dağ Sporları Kulübü) before being changed.

İmralı Yarıaçık Cezaevi

1935'te Türkiye'nin ilk yarıaçık cezaevi İmralı'da kurulmuştur.

Yassıada Yargılamaları sonunda ölüm cezasına çarptırılan Demokrat Parti dönemi başbakanı Adnan Menderes, dışişleri bakanı Fatin Rüştü Zorlu ve maliye bakanı Hasan Polatkan'ın cezaları burada infaz edilmiş ve naaşları 29 sene İmralı Adası'nda kalmıştır. 17.09.1990 tarihinde buradan Topkapı'daki Anıtmazara nakledilmiştir.

1999'a kadar buraya nakledilen adadaki mahkumların çalıştığı tarımsal işletmelerin ürünleri İstanbul ve diğer şehirlerde satılmıştır. Mahkumlar sabun ve konserve fabrikası gibi fabrikalarda çalışmış ve belli bir ücret almışlardır.

The First Semi-Open Prison of Turkey is İmralı

In 1935, the first semi-open prison of Turkey was founded in İmralı (a small Turkish island located in the south of the Sea of Marmara, west of Armutlu-Bozburun peninsula within Bursa Province). In the Democratic Party period, the Prime Minister Adnan Menderes, the Foreign Minister Fatin Rüştü Zorlu and the Minister of Finance Hasan Polatkan who were punished to death in the Yassıada Trials were executed here. Their bodies remained in the İmralı Island for 29 years and on 17th September 1990 were transferred to the mausoleum in Topkapı. Until in 1999, the products of agricultural enterprises in which the prisoners in the island worked used to be sold in İstanbul and other cities. The prisoners worked in factories such as soap and canning factories and were paid a certain amount of money.

İmralı Adası (Milliyet Gazetesi Arşivi)

İlk Renkli Türk Filmi Bursa'da

Tamamı renkli ilk Türk filminin geçtiği mekânlardan birisi de Bursa'dır. Şafak Altun ve Cenk Sarioğlu "Türk Popüler Tarihindeki İlkler" isimli kitabında öyküyü özetle şöyle anlatıyor:

1953'te tamamı renkli, uzun metrajlı ilk Türk filmi olan "Halıcı Kız", Yapı Kredi ve Doğan Kardeş'in desteğiyle tarihe kazandırıldı. Yönetmenliğini Muhsin Ertuğrul'un yaptığı filmin senaryosunu Vedat Nedim Tör'ün bir hikâyesinden yola çıkarak Mebrure Sami Alevok yazdı.

Filmin konusuysa melodramik bir öyküydü. "Isparta'da bir halı dokuma tezgahında çalışan, patronun oğlu tarafından işgal edilen, kurtuluşu Isparta'da arayan, her girdiği yerde erkeklerin ilgisini çeken güzel Gül'ün öyküsüdür bu.

Gül, sonuçta Bursa'ya sığınır ve gerçek anlayışı, gerçek aşkı dağ başında yaşayan bir adamda bulur." Muhsin Ertuğrul'un "Halıcı Kız"ı, Atlas Sineması'nda gösterilerek, halk önüne çıkan "ilk renkli film" olarak kayıtlara geçer.

Uluslararası Kayak Yarışları

Uludağ'ın bir kayak merkezi olarak kullanılmaya başlamasının ardından ilk Uluslararası Kayak Yarışmaları 25-28 Şubat 1955 tarihleri arasında Uludağ'da yapılmıştır.

28 Şubat 1955 tarihli Hakimiyet Gazetesi'nde haber aynen şöyle verilmekte:

"Uludağ'daki Kayak Yarışları Dünkü iniş yarışlarında M. Demirhan 1.inci oldu:

Uludağ 27 Alev Ataştan telefonla.

Üç gün evvel başlanan Beynelmîlel Kayak Yarışları'na bugün de devam edildi. Fatin Tepe ile Dere arasında 1500 metrelik parkur ve Yirmi Kapu arasındaki iniş müsabakasında Türk takı-

The First Colour Turkish Film in Bursa

Bursa was one of the places where the first full colour Turkish film was shot. Şafak Altun and Cenk Sarioğlu narrate a summary of this in their book "The Firsts in Turkish Popular History" (Türk Popüler Tarihindeki İlkler):

"In 1953 the first full length colour Turkish film to make history was the "Halıcı Kız" (The Carpet Weaver Girl) which received financial backing from Yapı Kredi and Doğan Kardeş. It was directed by Muhsin Ertuğrul and its screenplay was written by Mebrure Sami Alevok, inspired by a story of Vedat Nedim Tor. The plot of the film was a melodramatic one. This is the story of an attractive girl called Gül, who is seduced by the son of her boss while working in a carpet weaving workshop. She seeks refuge in Isparta, and always arouses the interest of males wherever she goes. Eventually Gül takes shelter in Bursa and finds true love and understanding from a man living in the mountains. The "Halıcı Kız" film of Muhsin Ertuğrul was released in the Atlas Cinema and went down in record as the "first colour film" for presentation to the public".

The First Ski Races

After Uludağ became a ski centre, the first ski race was held there on the dates 25th/26th/27th/28th February 1955.

The news which appeared in the Hakimiyet Newspaper dated 28th February 1955 was exactly as follows:

"M. Demirhan Comes First in the Downward Slope Race (Slalom) in Uludağ"

Uludağ 27 Alev Ataştan reports on the phone:

The Beynelmîlel Ski Races that started three days ago continued today as well. In yesterday's slalom that took place on the 1500 m long racecourse between Fatih Tepe and Dere and Yirmi Kapu, the Turkish Team scored well. The race went

mı iyi dereceler sağlamıştır. Müsabakalar erimiş ve ıslak kar üzerinde yapılmıştır.

Müسابakalarda askeri telsizler kullanılmıştır. Federasyon başkanı Asım Kurt ve antrenör Avusturyalı Mayer müsabakayı idare etmişlerdir. Teknik neticeler şöyledir:

1. Muzaffer Demirhan (Türk) (Bayburt) 1,45,7
2. Lükans (Yugoslav 150 Dünya kayak şampiyonu) 1,47,5
3. Cevdet Çakar (Türk) 1,47,8
4. Krimelli (Yugoslav) 1,52,9
5. Kerami Sakarya (Türk) (Bursa) 1,53,1

Yarışlara yarın öğleden evvel devam edilecek ve Uludağ Beynelmillel Kayak Yarışları sona erecektir."

ahead on melted and wet snow. During the contest military wirelasses were used. The races were supervised by Federation Chairman Asım Kurt and Australian trainer Mayer. The technical scores are:

1. Muzaffer Demirhan (Turkish) (Bayburt) 1,45,7
2. Lukans (Yugoslavian, the 1950 World Ski Champion) 1,47,5
3. Cevdet Çakar (Turkish) 1,47,8
4. Krimelli (Yugoslavian) 1,52,9
5. Kerami Sakarya (Turkish) (Bursa) 1,53,1

The final races will take place tomorrow, before noon, and Uludağ Beynelmillel Ski Races will draw to an end."

1957 yılında Yapılan III. Uludağ Kupası Kayak Yarışmaları İçin İlk Gün Zarfı (Dr. Murat Kuter Arşivi)

İlk Tekstil Kongresi'nden Görüntü (Hakimiyet Gazetesi Arşivi)

İlk Tekstil Kongresi

Ülkemizde tekstil alanında yapılan ilk kongre 22-24 Mayıs 1967 tarihleri arasında Bursa Merinos'ta gerçekleştirilmiştir. Kongre ile ilgili haberler 23/24/25 Mayıs 1967 tarihli Hakimiyet Gazetesi'nde detaylı olarak verilmiştir.

The First Textile Congress

The first textile congress in our country was held between 22nd-24th May 1967, in Bursa, Merinos. The detailed information about the congress was given in the Hakimiyet Newspaper dated 23rd/24th/25th May 1967.

23 Mayıs 1967 Salı günkü Hakimiyet Gazetesi'ndeki haber aynen şöyledir:

“Türkiye Birinci Tekstil Kongresi başladı: Makine Mühendisleri Odası tarafından düzenlenen Birinci Türkiye Tekstil Endüstrisi Kongresi dün sabah 9.30'da Merinos Fabrikası konferans salonunda çalışmalarına başlamıştır. Kongreyi Vali Celâlettin Ünseli kısa bir konuşma ile açmış, Sümerbank Genel Müdürü Şevket Davaslıgil Sanayi Bakanı Mehmet Turgut ile Bayındırlık Bakanı Orhan Alp'in başarı dileyen telgraflarını okumuştur. Daha sonra Makine Mühendisleri Odası Başkanı Şükrü Er Türk dokumacılığın tarihçesini, Cumhuriyet'in ilanından bu yana kaydettiği gelişmeleri anlatmıştır.

Şükrü Er konuşması sırasında gelişmelerle ilgili olarak rakamlar vermiş daha sonra da imalat endüstrimizin yıllara nazaran gelişimi ve bunun özel sektörle devlet sektöründeki dağılımına dair bazı bilgiler vererek konuşmasını ihracat konusuna da temas ederek bitirmiştir.

Öğleden sonraki oturumda ise kongreye katılan uzmanların hazırladığı tebliğlerin okunmasına başlanmış ve ilk olarak Aksu Mensucat Fabrikası Teknik Müşaviri Şevkati Türkekul 'Türkiye tekstil endüstrisinin gelişme yönü' konulu konuşmasını yapmıştır. Daha sonra Sümerbank Genel Müdürü Şevket Davaslıgil 'Tiftik endüstrisi' ve Sanayi Yatırım ve Kredi Bankası Tekstil Müşaviri Hasan Erdener 'Tekstil endüstrimizde yatırımlar' konulu tebliğleri okumuşlar, tebliğler üzerinde otuzar dakika süre ile tartışmalar yapılmıştır.

Türkiye'nin tanınmış tekstil uzmanları ile İstanbul Teknik Üniversitesi Tekstil Kürsüsü öğretim üyelerinin katıldığı Türkiye Birinci Tekstil Kongresi'ne Bursalı dokuma sanayicilerinin katılmaması dikkat çekmiştir.

Kongrede bugün de tebliğ okunmasına devam edilecektir. Dün gece kongre delegeleri şerefine Merinos fabrikasında Vali Ünseli'nin de hazır bulunduğu bir yemek verilmiştir.”

The news in the Hakimiyet Newspaper dated Tuesday 23rd May 1967, is quoted as follows:

“Turkey's First Textile Congress Gets Off to a Start”: The First Turkey Textile Industry Congress held by the Chamber of Machine Engineers started yesterday morning at 09.30 a.m. at the Merinos Factory Congress Hall. The congress was opened with a short speech by Governor Celalettin Ünseli, and the telegrams of Sümerbank General Director Şevket Davaslıgil, Minister of Industry Mehmet Turgut and Public Works Minister Orhan Alp all conveying wishes for success were read out. Afterwards the Chamber of Machine Engineers chairman Şükrü Er gave a speech summarizing the history of Turkish weaving and the developments it has achieved since the declaration of the Republic. During his speech Şükrü Er gave figures and information concerning the development of our production industry year by year and the share of both private and state sectors. Er ended his speech by touching upon the exportation issue. In the afternoon session speeches were made by the experts participating at the congress. First of all the Technical Consultant of the Aksu Mensucat Fabrikası (Aksu Hosiery Factory) Şevkati Türkekul gave a speech focusing on the “development direction of Turkish textile”. This was followed by the General Director of Sümerbank, Şevket Davaslıgil focusing on the “Angora Industry” and Textile Consultant of the Industry Investment and Credit Bank Hasan Erdener who spoke about “Investments in our textile industry”. After each speech there was a 30 minute discussion period.

Besides the participation of the famous textile experts and professors of Istanbul Technical University, Textile Department to the Turkey First Textile Congress, what drew attention was the non-appearance of weaver industrialists from Bursa. Today other speeches will be made at the congress. Yesterday evening a meal was given at the Merinos factory in honour of the congress delegates and this was attended by Governor Ünseli.”

İlk Teleferik

Türkiye'deki ilk teleferik yapımı çalışmaları 1958'de başlamış ve 29 Ekim 1963'te tamamlanarak hizmete açılmıştır. Türkiye'nin ilk teleferiği olan Bursa teleferiğinin gerçekleştirilmesi girişimlerine 1955 yılında dönemin Belediye Başkanı Reşat Oyal zamanında başlanmıştır. Gerekli araştırma ve proje çalışmaları 1958 yılında bitirilmiştir. Yapım işi bir İsviçre firması olan Von Roll AG'ye verilir.

1963 yılında yapımı tamamlanan hat 29 Ekim 1963 günü dönemin Bursa Belediye Başkanı Kemal Bengü tarafından Cumhuriyet Bayramı kutlamaları kapsamında bir törenle açılmıştır. Üç bölge olarak düzenlenen hatların mesafeleri ve deniz seviyesinden yükseklikleri şöyledir:

I. Bölge: Teferrüç (375 m) ile Kadiyayla (1231 m) arası mesafe 1340 metredir. Yolculuk 10 dakika sürer.

The First Cable Car is in Bursa

Construction of the first cable car system in Turkey started in Bursa, in 1958 and upon its completion on the 29th October 1963 was opened for service. The first attempt in 1955 to construct the Bursa cable car, the first cable car of Turkey, was made during the period in office of Bursa Mayor Reşat Oyal. The necessary research and project studies were completed in 1958 and the construction work was then given to a Swiss company, Von Roll AG. The line, the construction of which was completed in 1963, was opened with a ceremony during the Republican Day celebrations on the 29th October 1963 by the Mayor of Bursa at that time, Kemal Bengü. The distance and elevation of the lines above sea level are arranged in three districts are as follows:

I. District: The range between Teferrüç (375 m) and Kadi-

II.Bölge: Kadıyayla(1231 m) ile Sarıalan(1635 m) arası 2330 metredir. Yolculuk 10 dakika sürer.

III:Bölge: Sarılan(1635 m) ile Çobankaya arası(1760 m) arası 3200 metredir. Yolculuk 20 dakika sürer.

Şu anda teleferik faaliyetlerini sürdürmektedir. Yeni oluşturulan proje kapsamında halen çalışmakta olan Teferrüç, Kadıyayla ve Sarıalan istasyonlarına Oteller Bölgesi istasyonu da eklenecek.

Tüm hattın yenilenmesinin ardından toplam 8,84 kilometreyle dünyanın en uzun teleferik hattı Bursa'ya kazandırılırken, 8'er kişi kapasiteli 175 gondol tipi kabin çalışacaktır.

yayla (1231 m) is 1340 metres. The journey lasts 10 minutes.

II. District: The range between Kadıyayla (1231 m) and Sarıalan (1635 m) is 2330 metres. The journey lasts 10 minutes.

III. District: The range between Sarıalan (1635 m) and Çobankaya (1760 m) is 3200 metres. The journey lasts 20 minutes.

Now the cable car is stil in use. With the new project, a new station, Hotels' Area Station, will be added to its destination. After this addition, Bursa Metropolitan Municipality will be managing the longest cable car in the world which consists of 175 cars, seating 8 people, with a travelling distance 8.84 kilometers.

Bursa Festivali

Ülkemizdeki en uzun soluklu devam eden kültür ve sanat festivali 1961 yılından itibaren gerçekleştirilen Bursa Festivali'dir.

Kent nüfusunun 180 binlerle sınırlı olduğu 1962 yılının ilk yaz aylarında tanıtım çalışmalarıyla dikkat çeken Bursa Tanıtma Derneği'nin Setbaşı Köprüsü'nün başındaki bürosunda yoğun bir çalışma başlamıştır. Bursa Festivali'ni hayata geçirme düşüncesi, dönemin Bursa CHP Milletvekili Sadretin Çanga'nın destek ve girişimleriyle gerçekleşmiştir. Bu tarihten 2 yıl sonra açılan Bursa Fuarı, 1955 yılında Reşat Oyal'ın belediye başkanlığı döneminde Bursa'ya kazandırılan Kültürpark'ta başlamış ve bunu izleyen süreçte Kültürpark festivale de mekan oluş-

The Longest-Running Festival

The longest-running arts and culture festival which has been held in our country ever since 1961, is the Bursa Festival (Bursa Festivali). During the summer season of the year 1962, when the population of Bursa was limited to 180.000 people, an intense endeavour was carried out at the office of the Association to Promote Bursa which was located at the head of Setbaşı Bridge. The idea of giving life to the Bursa Festival was realized with the assistance and initiative of Bursa Republican People's Party Deputy Sadrettin Çanga. The Bursa Fair opened up two years after the initiation of the Bursa Festival and took place in the Kültürpark (Bursa's Central Park) which had been acquired by Bursa in 1955, thanks to the efforts of

turmuştur. İlki Bursa'nın kurtuluşunu da içine alan 7-12 Eylül 1962 tarihleri arasında gerçekleştirilen Bursa Festivali, Atatürk Caddesi'nden Altıparmak'a uzanan kortejle başlayarak, Stadyum'daki iki gösterinin ardından 5 gün boyunca Kültürpark içinde kurulan boks ringlerinde, bazen de Yıldırım, Tophane, Atıcılar ve Cumhuriyet Caddesi'nde iki kamyonun yan yana gelmesiyle oluşturulan portatif sahnelerde devam etmiştir. Orhan Erman tarafından hazırlanan yeni bir listenin yönetime geldiği 1964 yılında festival çalışmalarına ağırlık verilmiştir.

1982'de ise belediye bünyesinde oluşturulan kültür-sanat komisyonunun başına aynı komitede yer alan Osman Odman getirilecek, Ekrem Barışık'ın belediye başkanlığı döneminde temelleri atılan Açık hava Tiyatrosu 6 ay gibi kısa bir zamanda tamamlanarak 1983 yılındaki 22. Uluslararası Bursa Festivali'ne yetiştirilmiştir.

Açık hava Tiyatrosu'nun hizmete girişiyle birlikte, o güne kadar tahta sahnenin yanındaki çadırda giyinip soyunan ekipler, çağdaş bir gösteri mekanına kavuşmanın mutluluğunu, Bursalılar ise daha kapsamlı organizasyonların kendilerine ulaştırılmasının kıvancını paylaşmıştır.

Bursa'daki kültür-sanat etkinliklerine de belli bir düzen ve disiplin getirilmesi düşüncesiyle hayata geçirilen Bursa Kültür Sanat ve Turizm Vakfı (BKSTV), 1 Ocak 1988'den itibaren resmen faaliyete başlamıştır. 1989'da genel sekreter olan Bursa Belediyesi eski Başkanı Ekrem Barışık, 80'lerde gerçekleştirdiği Açık hava Tiyatrosu'nun üzerini kapattırılmış ve böylece konuk sanatçıların elverişsiz hava şartlarından etkilenmeden gösterilerini tamamlayabilmeleri sağlanmıştır.

24 yıldır düzenleniyor olmasına karşın öyküsü Bursa Festivali kadar eski bir organizasyon Altın Karagöz'dür.

Yarışma tanımlamasını bir yana bırakırsak, kent sakinlerinin halk dansları ile tanışması Bursa festivalinin ilk yıllarına yani 46 yıl geriye uzanmaktadır.

Belki de bu yüzden Altın Karagöz Halk Dansları Yarışması,

the city Mayor Reşat Oyal. In subsequent years, incidentally, the Kültürpark was to serve as a place for the Bursa Festival as well. The first Bursa Festival which took place between 7th-12th September 1962, also covered the dates of the liberation anniversary of Bursa. The festival started with a cortege that stretched from Atatürk Street all the way to Altıparmak, ending with two displays of song and dance at the Stadium. For the next five days the festival continued with boxing rings which had been set up in the Kültürpark and the portable stands which acted as stages, formed by two trucks positioned alongside each other and which travelled around various districts of Bursa like Yıldırım, Tophane, Atıcılar and Cumhuriyet Street. In 1964 an additional emphasis was given to the festival activities by the list of people who were appointed for the festival administration, thanks to the recommendation of Orhan Erman. In 1982 Osman Odman was appointed the chairman of the Arts and Culture Committee under the wing of the municipality, Odman, incidentally, had sat as a member on the very same committee. The foundations of the Bursa Open Air Theatre (Bursa Açık Hava Tiyatrosu) were laid in 1983, during Ekrem Barışık's term in office as mayor, and its construction was completed within a very short period of six months, hence being ready for the 22nd International Bursa Festival. Along with the Open Air Theatre coming into service, the team members who were changing their stage costumes in tents beside the wooden stages were happy to acquire their long sought contemporary stage arena and the people of Bursa shared the pleasure of now having more comprehensive organizations reach them. The Bursa Culture Art and Tourism Organization (Bursa Kültür Sanat ve Turizm Derneği-BKSTD) which came into being with the idea of contributing a specific order and discipline not only to the festival but also to the culture-art activities in Bursa, officially initiated its activities on the 1st January 1988. In 1989, Ekrem Barışık, the former mayor of the Bursa Municipality, and the general secretary at the time, had the roof of the open Air Theatre -which he had built himself- covered, thus enabling the guest artists to perform their acts without being affected by adverse weather

konusunda ilk olmasının yanı sıra gerisi gelmeyen kimi girişimlerin dışında hala ülkemizin tek organizasyonudur.

İlk kez 1987 yılında 25 yıllık bir festival deneyimiyle gerçekleştirilen Uluslararası Altın Karagöz Halk Dansları Yarışması daha birinci yılında 13 ülkenin katılımıyla uluslararası çevrelerde haklı bir saygınlık kazanmıştır.

conditions. Although the Altın Karagöz has been held for 21 years, its history is as old as the Bursa Festival itself. The first acquaintance of the Bursa citizens with this competition dates back to the first years of the Bursa Festival, that is to say, 46 years ago. Besides being the first organization in its particular field in our country, the Altın Karagöz Folk Dance Competition is also the sole contender, with the exception of one or two non-consecutive attempts by other bodies. The year in which it was first held 1987, with a festival experience of 25 years behind it, the International Altın Karagöz Folk Dances Competition gained a well-earned respect from international circles with the participation of thirteen countries.

Altın Karagöz Halk Dansları Yarışması'ndan Bir Görüntü (BKSTV Arşivi)

Adnan Ener

Ülkemizdeki teknik tekstilin başlatıcılarından biri olarak kabul edilen Adnan Ener 24 Nisan 1922'de Bursa'da doğmuştur.

Dönemin Bursa Emniyet Müdürü Hidayet Bey(Ener)'in oğludur. Rehberi Tahsil Okulu(Bursa'nın ilk özel okulu), Bursa Erkek Lisesi, İstanbul Halkalı Ali Ziraat Mektebi'ni birincilikle bitirmiş, Bursa'daki İpek Böcekçilik Teşkilatı'na 1947'de girmiştir.

Başkontrolör olduktan sonra, bacanağı Uludağ Gazoz Fabrikası'nın sahibi Nuri Erbak ile beraber çalışmaya başlamıştır.

Oradaki gazozhane onun ikinci okulu olmuştur. Erbak onun adeta hocası ve ikinci babası olmuştur. Üç sene sonra Adnan Ener tekstil işine girmek üzere ayrılıp, kızı Nilüfer'in(Parlamış) adını taşıyan tekstil fabrikasını kurmuştur.

1974 yılında Türkiye, Kıbrıs Barış Harekatına başlayınca ABD Türkiye'ye paraşüt vermemiştir.

Paraşütler hem insan indirmek hem de uçakların fren sistemlerinde kullanılmaktadır. Naylon 66 ipliği ile üretilen bu paraşütleri sadece ABD'de Dupont Fabrikası yapmaktadır.

Bir akşam evde Adnan Ener'in kapısı çalar. Bir yarbay ile bir teğmen kapıdadır. "Sizi garnizona götüreceğiz misafirlerimiz var. Yemeğinizi yemediyseniz, beraber yiyeceğiz." derler.

Ener şaşırır ve yola koyulurlar.

Dönemin Kara Kuvvetleri Komutanı Nurettin Ersin Paşa ve Hava Kuvvetleri Komutanı Tahsin Şahinkaya onu karşılarlar. Derler ki;

"Adnan Bey, Türkiye'de 100'den fazla sanayi müessesesine müracaat ettik. Hiçbiri paraşüt yapamayacağını söyledi. Bunu yapar mısınız?"

The First Technical Textile Pioneer of Turkey: Adnan Ener

Recognized as one of the technical textile initiators in our country, Adnan Ener, was born on the 24th April 1922, in Bursa. He was the son of the former Bursa Police Commissioner, Hidayet Bey (Ener). He studied at the Rehberi Tahsil School (the first private school in Bursa), Bursa Boys' High School, and Istanbul Halkalı Ali Agriculture School and graduated from these schools as the top boy, coming first in overall academic performance. He started working at the Sericulture Organization in 1947 and became the chief controller there. This work however failed to satisfy him and the owner of the Uludağ Gazoz Fabrikası (Uludağ Soda Pop Factory), Nuri Erbak, who incidentally was the husband of his wife's sister, offered him a job. They started working together. The soda pop factory became his second school and Erbak, so to say, became his teacher and his second father. In particular, he would never forget what he had learned from him about human relations. Three years later Adnan Ener quit working at Uludağ Gazoz Fabrikası to enter the textile business. He founded the textile factory to which he had given the name of his daughter Nilüfer (Parlamış), starting the business up with two weaving looms which he had rented.

In 1974, when Turkey started the Cyprus Peace Operation, the United States didn't sell parachutes to Turkey. The parachutes were used both for soldiers to land and for the brake systems of the airplanes. These parachutes, which were made of nylon yarn 66, were only produced at the Dupont Factory in the United States. One evening someone knocked on Adnan Ener's door. There was a lieutenant colonel and a second lieutenant at the doorstep. "We have come here to take you to the garrison; we have got guests. If you haven't had your meal we are going to have it together", they said. Ener was surprised and the three of them hit the road. The Commander of the Land Forces at that time, Nurettin Ersin Pasha, and the Commander of the Air Forces Tahsin Şahinkaya met him. They said to him:

Hayatında paraşüt görmeyen Adnan Ener bu işe soyunmuştur. Önce ipliğe bakar, çelik tel gibidir.

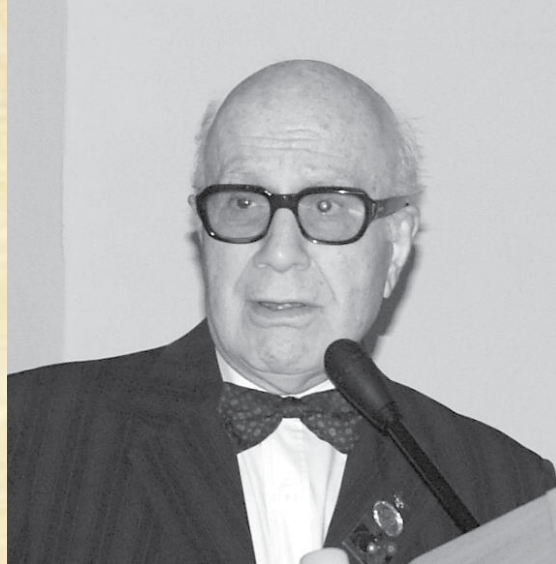
Bir at ağına götürürler. Askerler orada paraşüt yamamaktadır. İpliğini bulmak isterler.

Beş ayrı iplik bulur onları test eder. 20 tane paraşüt yapar. Kayseri'deki üsse götürür.

Oradaki komutan ağlamaya başlar. Sonra Rusya'ya paraşüt satarlar.

Adnan Ener Türkiye'deki 25'in üzerindeki üniversitede tektel üzerine dersler ve konferans vermiştir.

"Mr Ener, we have applied to more than 100 industry enterprises around Turkey. All of them said they could not manufacture parachutes. Could you do this?" Adnan Ener, who had never once seen a parachute in his life, set to work on parachute production. First he examined the yarn; it was like a steel string. He was taken to a horse stall. The soldiers were mending the parachutes in the stall. He wanted to discover the yarn for the parachute; eventually he found five different yarns and tested them. He made 20 parachutes and sent them to the base at Kayseri. The commander at the base started to cry upon receiving the parachutes produced by Adnan Ener. Afterwards they started to sell parachutes to Russia. Adnan Ener gave lectures and conferences in more than 25 universities around Turkey on the subject of textiles.

Adnan Ener

Güreşte Avrupa Kulüpler Şampiyonluğu

Ülkemize güreşte ilk Avrupa Kulüpler Şampiyonluğu'nu 1976 yılında Yugoslavya'nın Koçani kentinde Avrupa Şampiyonu olan Tofaş Spor Kulübü getirmiştir.

1974 yılında Yalçın İpbüken tarafından kurulan Tofaş Spor Kulübü, güreş ve basketbola yaptığı yatırımlarla adını duyurmuştur.

Güreş takımlarının başına Muharrem Atik'i getiren Tofaş, önce Ankara'da 3-4 Kasım 1976 tarihleri arasında yapılan Türkiye Kulüpler Güreş Şampiyonası'nda 8 takım arasında mücadele etmiştir. Şekerspor ile 5-5 berabere kalan Tofaş, Afyon Demirspor'u 10-0 ve MTA'yı 9-1 yenerek Türkiye Kulüpler Şampiyonu olmuştur.

Daha sonra 13-14 Kasım 1976 tarihleri arasında Bursa'da

The First European Clubs Championship in Wrestling

The first European Clubs Wrestling Championship of our country was won by Tofaş Sports Club, who became the European Champion in Kocani City Yugoslavia, in the year 1976.

The Tofaş Sports Club, founded by Yalçın İpbüken in 1974, made its name with its investments in wrestling and basketball.

Muharrem Atik was appointed as the head of the wrestling team of Tofaş. The wrestling team first competed in the Turkey Clubs Wrestling Championship in Ankara with 8 teams, between the dates 3rd-4th November 1976. Tofaş drew with Şekersport with a score of 5-5 and defeated Demirspor 10-0 and MTA with a 9-1 score, thus becoming the Turkey Clubs Champion.

Avrupa Şampiyonu TOFAŞ SAS Güreş Takımı (Bursa hakimiyet Arşivi)

Tofaş SAS Güreş Takımı Avrupa Şampiyon Kulüpler Yarı Final maçlarında Bulgar Haskova ve Polonya'nın Stal Rzeszow takımları ile mücadele etmiştir. Tofaş SAS Güreş Takımı Avrupa Şampiyon Kulüpler Yarı Final maçlarında Bulgar Haskova ile 5-5 berabere kalırken, Polonya'nın Stal Rzeszow takımını 10-0 yenerek ve finallere katılma hakkı kazanmıştır.

Tofaş SAS Güreş Takımı 18-19 Aralık 1976'da Yugoslavya'nın Koçani kentinde yapılan Avrupa Şampiyon Kulüpler Final maçlarında İtalyan Genova Sider'ı 10-0 ve Yugoslav Koçani Spartak'ı 9-1 yenerek ülkemize güreşte ilk Avrupa Şampiyon Kulüpler Şampiyonluğu'nu getirmiştir. O dönemde kulüp Tofaş SAS'ın Avrupa Şampiyonu olan takımında yer alan isimler şunlardır:

Başkan Yalçın İpbüken, Antrenör Muharrem Atik, Yrd. Antrenör Fahri Yenigün, Yönetici Orhan Şahin, 48 kg Mehmet Yalçın-Ömer Sakızcı, 52 kg Kamil Özdağ, 57 kg Seyit Ali Aker, Fehmi Sarı, 62 kg Nurettin Kurt, 68 kg Mehmet Sarı, 74 kg Reşit Karabacak, 82 kg Mehmet Öztürk, Halil İbrahim Oktay, 90 kg

Later, on the 13th-14th November 1976 Tofaş SAS Wrestling Team competed with Bulgarian Haskova and Polish Stal Rzeszow teams during the European Champions Club Semi Final Wrestling Match held in Bursa. While Tofaş SAS Wrestling Team drew with the Bulgarian Haskova Team with a score of 5-5, it defeated the Polish Stal Rzeszow Team with a 10-0 score and was entitled to participate in the finals.

On the 18th-19th December 1976 Tofaş SAS Wrestling Team defeated the Italian Genova Sider Team with a score of 10-0 and the Yugoslavian Kocani Spartak Team with a score of 9-1 in the European Champion Final Matches and won the first championship of the European Clubs Championship for our country. At that time Tofaş carried the name Tofaş SAS (Su Atletizm Sporları), the abbreviation stands for Water Athletics Sports. Later the SAS abbreviation was removed from the name, simply leaving the name Tofaş. The club consists of the people below: Chairman Yalçın İpbüken, Trainer Muharrem Atik, Assistant Trainer Fahri Yenigün, Director Orhan Şahin, 48 kg Mehmet Yalçın - Ömer Sakızcı, 52 kg Kamil Özdağ, 57 kg

*Bursa'ya İkinci Kez Avrupa Şampiyonluğunu Getiren Bursa Büyükşehir Belediye Spor Güreş Takımı
(Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)*

Ayhan Taşkın, 100 kg Mehmet Güçlü, Ağır Hüseyin Çokal.

Bu başarı tam 33 yıl sonra 29 Kasım 2009'da Bursa'da Bursa Belediyespor Kulübü tarafından yenelenmiştir.

Bursa Atatürk Spor Salonu'nda düzenlenen şampiyonanın ilk gününde grubu lider olarak tamamlayan ve yarı finallerde Azerbaycan temsilcisini 6-1 yenerek finale yükselen Bursa Büyükşehir Belediyespor Kulübü güreşçileri, final karşılaşmalarında da Gürcistan temsilcisini 5-2 yenerek Bursa'ya şampiyonluk gururunu yaşatmıştır.

Bursa Belediyespor Kulübü'nün Avrupa Şampiyonu olan takımında yer alan isimler şunlardır:

Başkan Recep Altepe, Güreş Sorumlusu Abdullah Karadağ, antrenörler Ahmet Gülhan ve İsmail Faikoğlu, 55 kg Rıdvan Gaziev, 60 kg Tevfik Odabaşı, 66 kg Okay Göksal, 74 kg Yasin Bulut, 84 kg Hakkı Ceylan, 96 kg Hakan Koç ve 120 kiloda Yasin Kılıç.

Sanayi-Okul İşbirliği'nin İlk Adımları

Okul_Sanayiişbirliğinin temelleri Bursa'da atılmıştır. 1974'de Tofaş'ın kurucu personel müdürü Yalçın İpbüken, o dönemki adıyla endüstri meslek liselerinin öğrencilerinin, fabrikalarda staj yapmasının önemine dikkat çekmiştir. Bu konuda Oyak Renault'un personel müdürü Selim Aral ve Tophane Endüstri Meslek Lisesi Müdürü Orhan Savaşeri bir araya gelerek, onlarca toplantı yapmışlar ve aynı yıl Tophane Endüstri Meslek Lisesi öğrencileri Tofaş ve Oyak Renault'ta staj yapmaya başlamıştır. İki gün okul ve üç gün fabrikada staj ile çalışmalar başlanmıştır. 1976 yılında bu üç isim Milli Eğitim Bakanlığı ile temasa geçmişler ve devreye Milli Eğitim Bakanlığı ile birlikte Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi girmiştir. Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi, OSANOR adında bir proje hazırlanmıştır. Proje bakanlıkça benimsenir, uzun süren toplantılardan sonra hayata geçirilmiştir. Bu yasal düzenleme-

Seyit Ali Aker - Fehmi Sarı, 62 kg Nurettin Kurt, 68 kg Mehmet Sarı, 74 kg Reşit Karabacak, 82 kg Mehmet Öztürk - Halil İbrahim Oktay, 90 kg Ayhan Taşkın, 100 kg Mehmet Güçlü, Heavy-weight Hüseyin Çokal.

This success was achieved again, after 33 years on November 29, 2009 in Bursa, by Bursa Municipality Sports Club. The wrestlers finished the first day of the championship, taking place in the Bursa Atatürk sports Centre, as the group leader, then got in to the finals by winning 6-1 against Azerbaijan. Bursa lived the joy of championship when the wrestlers won 5-2 against Georgia in the finals. The team of the Bursa Municipality Club that became the Europe Champion goes as follow:

Chairman Recep Altepe, Director Abdullah Karadağ, Trainers Ahmet Gülhan and İsmail Faikoğlu, 55 kg Rıdvan Gaziev, 60 kg Tevfik Odabaşı, 66 kg Okay Göksal, 74 kg Yasin Bulut, 84 kg Hakkı Ceylan, 96 kg Hakan Koç and 120 kg Yasin Kılıç.

The First Steps of the Industry-School Collaboration are carried out in Bursa

In 1974, Yalçın İpbüken, the founding staff director of Tofaş, drew attention to the importance of internship in factories for the students of industrial vocational high schools. İpbüken, Selim Aral, the staff director of Oyak Renault, and Orhan Savaşeri, the headmaster of the Tophane Industrial Vocational High School, came together on the issue. A lot of meetings were held and in the same year the students of the Tophane Industrial Vocational High School started to do internship in Tofaş and Oyak Renault. The programme began with two days at school and three days internship in the factory. These three men contacted the Ministry of Education in the year 1976. And the Ministry of Education alongwith Ankara University Faculty of Education, Educational Research Centre stepped in. A project named School-Industry Collaborative Education was prepared. The project was internalized by the Ministry

lerden sonra Proje Eğitim Bilimleri Fakültesi öğretim üyeleri Prof. Dr. Hıfzı Doğan ve İlhan Akhun tarafından yürütülmüş ve 1978-1980 yılları arasında Adana, Bursa, İstanbul ve İzmir illerinden deneme okulu olarak seçilen birer endüstri meslek Lisesinde uygulanmıştır. Bu okullar Adana Endüstri Meslek Lisesi, Bursa Tophane Endüstri Meslek Lisesi, İstanbul Kartal Endüstri Meslek Lisesi ve İzmir Mithatpaşa Endüstri Meslek Lisesidir. Daha sonra da METEP Projesi Mesleki ve Teknik Eğitim Projesi hayata geçirilmiştir. Ama bu konudaki vizyon Bursa tarafından ortaya konmuş ve ilk uygulamalar Bursa'da yapılmıştır.

Anadolu'nun İlk Sanayici ve İşadamları Derneği : BUSİAD

Ülkemizde kurulan ilk sanayici ve işadamları derneği TÜSİAD'dır. 1971 yılında TÜSİAD'ın kuruluşunun ardından ülkemizde Anadolu'da kurulan ilk SİAD, Bursa Sanayicileri ve İşadamları Derneği'dir. BUSİAD, gönüllü üyelik temeline dayanan bir Sivil Toplum Kuruluşu olup 1978 yılında Doğan Ersöz'ün liderliğinde Bursa'da kurulmuştur.

BUSİAD'ın bu girişimi birçok Anadolu kentine model oluşturmuş ve beraberinde birçok SİAD doğmuştur. Halen;55'i Servis,45'i Ticaret,172 kadarı da Sanayi Sektöründe faaliyet gösteren toplam 272 üyesi ile Türkiye'nin ikinci önemli Sanayici ve İşadamları Topluluğudur.2007 yılı sonu itibarı ile üyelerine ait şirket sayısı 1000 civarında olup, istihdam edilen kişi sayısı 100.000 civarındadır.

Bu şirketlerin yıllık ihracat ciroları toplamı ise, 10 milyar Amerikan Doları'na ulaşmıştır. BUSİAD, üyelerine yönelik toplantılar organize etmekte, seminer ve kurslar düzenlemektedir.

Üyelerini ve Bursa'yı, ulusal ve uluslar arası toplantılarda hazır bulunarak temsil etmektedir. Kentin yurtiçi ve yurtdışındaki ticari kapasitesini arttırmak ana hedefinden yola çıkarak

and implemented after long meetings. The issue was legalized. After legislation the project was conducted by Prof. Dr. Hıfzı Doğan and İlhan Akhun and between the years 1978-1980 it was implemented to some chosen schools in Adana, Bursa, İstanbul and İzmir. These schools were Adana Industrial Vocational High School, Bursa Tophane Industrial Vocational High School, İstanbul Kartal Industrial Vocational High School and İzmir Mithatpaşa Industrial Vocational High School. In the later period the METEP Project (Vocational and Technical Education Project) was carried out.

The First Industrialists and Businessmen Association of Anatolia is founded in Bursa

The first industrialists and businessmen association of Turkey is TÜSİAD. Following the establishment of TÜSİAD in 1971, the first SİAD (industrialists and businessmen association) of Anatolia is Industrialists and Businessmen Association of Bursa (BUSİAD).

BUSİAD, based on voluntary membership, was founded in Bursa under the leadership of Doğan Ersöz in 1978. This attempt of BUSİAD became a model for a lot of Anatolian cities and plenty of SİADs were founded. It's still the second important industrialists and businessmen society with a total number of 272 members, 44 of which are active in the service industry, 36 in the commercial sector and 192 in the manufacturing sector.

By the end of 2007 there are about 1000 companies belonging to its members employing nearly 100.000 people. The total annual export turnover of these companies has reached to 10 billion US dollars. BUSİAD arranges meetings and organizes seminars and courses for its members.

It represents its members and Bursa in national and international meetings. Starting from the goal of improving the

yerel üniversite ve okullar tarafından öğrencilerin eğitimine çeşitli yollardan katkıda bulunmaktadır.

BUSİAD bir sivil toplum kuruluşu olarak, üyelerine iş hayatlarında yol göstermekte, üyelerinin ve kentin ortak menfaatleri doğrultusunda topluma faydalı olmak için çalışmaktadır.

BUSİAD 'ın gayesi; ekonomik, sosyal ve kültürel alanda Türkiye'nin gelişmesine katkıda bulunmaktır. Bu nedenle, bir yandan sivil toplumun kurumsallaşmasına liderlik ederken, diğer yandan da potansiyel karışıklığı düzelterek sanayici ve işadamlarının yöresel problemlerini çözmeye ve girişimcilik ruhunu teşvike çalışmaktadır.

city's domestic and foreign trade capacity it contributes to the student's education in various ways given by the local university and schools.

BUSİAD, as a non-governmental organisation, guides its members in their business lives and tries to be beneficial for the society in line with the interests of its members and the city.

For this reason, while leading the institutionalization of civil society, on the other hand dealing with the potential challenges it tries to solve the local problems of the industrialists and businessmen and encourage the entrepreneurial spirit.

Avrupa Nostra ödülü

Europa Nostra, kendini Avrupa'nın kültürel mirasını korumaya adanmış, 250 sivil toplum kuruluşu, 150 ortak örgütü ve 50 ülkeye yayılan 1500 kişisel üyeyi temsil etmektedir. Europa Nostra üç ana alanda faaliyet göstermektedir. Avrupa'daki en iyi kültürel miras uygulamalarını kutlamak, risk altındaki miras için kampanyalar yapmak, kültürel miras için lobi çalışmaları yürütmek.

Europa Nostra'nın 1978 yılından beri verdiği ve Avrupa'daki en iyi kültürel miras uygulamalarını öne çıkarmayı hedeflediği ödüller, Avrupa Birliği Komisyonu adına, 2002 yılından bu yana Europa Nostra'nın yürütücülüğünde, Avrupa Birliği Kültürel Miras Ödülü - Europa Nostra Ödülü adı altında verilmeye devam etmektedir. Bursa, Avrupa Nostra Ödülü'nü, Ekrem Barışık'ın Belediye Başkanlığı döneminde Tophane Yamaçları düzenlemesi, Kale sokak sağlamlaması, Yıldırım Külliyesi çevre düzenlemesi, Emirsultan çevre düzenlemesi, Yeşil Türbe çevre düzenlemesi çalışmaları ile 1986 yılında almıştır.

Avrupa Şeref Bayrağı ödülü

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından her yıl verilen Avrupa Ödülü'ne uzanan süreç aşamaları Avrupa Diploması (The European Diploma), Şeref Bayrağı (The Flag of Honour), Şeref Plaketi (The Plaque of Honour) ve Avrupa Ödülü (The Europe Prize) olarak gerçekleşmektedir.

Bursa Büyükşehir Belediyesi 1986 yılında Ekrem Barışık'ın başkanlığı döneminde, dönemin Protokol ve Basın, Yayın Halkla İlişkiler Müdürü Veysel Er'in çalışmaları ile 1987 yılında Avrupa Diploması (flaması), 1988 yılının son aylarında da Avrupa Şeref Bayrağı alınmıştır. Bu bayrak dönemin yerel yönetimler komisyonu başkanlığını yapan Portekiz Milletvekili ve 4 arkadaşı tarafından Bursa'ya getirilmiştir.

Europe Nostra award

Europe Nostra represents 250 NGOs, 150 partner organizations and 1500 individual members spreading over 50 countries dedicating themselves to protect the cultural heritage of Europe. Europe Nostra serves in three main areas: awarding the best cultural heritage applications across Europe, organizing campaigns for the heritage at risk, carrying out lobbying activities for the cultural heritage.

The awards given by Europe Nostra since 1978 and aiming to highlight the best cultural heritage applications across Europe has continued to be given under the direction of Europe Nostra, on behalf of the European Commission, with the name of European Cultural Award – Europe Nostra Award since 2002. Bursa, during the mayoral of Ekrem Barışık, won the Europe Nostra Award in 1986 through the Tophane slope landscaping, Kale Street sanitation, Yıldırım Külliyesi, Emirsultan and Green Mausoleum landscaping works.

European Flag of Honour Award

The way towards the Europe Prize follows these steps; The European Diploma, The Flag of Honour, The Plaque of Honour and The European Prize.

Bursa Metropolitan Municipality, during the mayoral of Ekrem Barışık, had the European Diploma in 1987 and The Flag of Honour in late 1988 thanks to Veysel Er's efforts, the director of press, publishing and public relations of the time.

The flag was brought to Bursa by the Portuguese deputy who was the local administrations committee chairman and his four friends.

İlk ve Tek Orman Müzesi

Bursa merkez Osmangazi İlçesi Çekirge Caddesi üzerinde bulunan Orman Müzesi bir ilk olmanın yanı sıra tek olma sıfatını da korumaktadır.

Müze binası XIX. yüzyıl sonlarında Saatçi Ali Efendi tarafından yaptırılmış, 1934-1950 yılları arasında lise düzeyinde eğitim veren Orman Okulu, daha sonra bir süre de Orman Bölge Müdürlüğü olarak kullanıldıktan sonra müze haline getirilmiştir.

Ormancılık eğitiminin öncü kuruluşlarından olan "Orman Mektebi", 1872 yılında İstanbul'da açılmış ve uzun bir süre "Maadin (Madenler) Mektebi" ile aynı binada eğitim etkinliklerini sürdürmüştür.

Bu okulun ilk öğrencileri Bâbiâli Tercüme Odası kâtipleri

The First and Only Museum of Forestry

The Museum of Forestry which is on Çekirge Street in the central Osmangazi District of Bursa not only holds the reputation of being the first but also the only Museum of Forestry in Turkey. The museum was built by Watchmaker Ali Effendi at the end of the 19th century. Between the years 1934-1950 the building was used by the School of Forestry for high school education; afterwards it was used for some time as the Forestry District Office. Later on it was converted into a museum.

The School of Forestry (Orman Mektebi), one of the leading institutions of forestry education, was opened up in 1872 in Istanbul and carried out its education activities in the same building with the School of Mining (Madenler Mektebi) for many years. The first students of this school were ten people elected among the clerks of the State Translation Chamber. These ten students were educated by the teachers who had

arasından seçilen on kişidir. Bu on kişi, orman müdürü yetiştirilmek üzere, Fransa'dan getirilen öğretmenler tarafından eğitilmişlerdir.

Orman mektebi sonraki yıllarda ikiye ayrılmış, bir bölümü orman mühendisi yetiştirmek üzere Orman Yüksek Mektebi adını almıştır (sonra Orman Fakültesi oldu). 1934'te Bursa bölgesinin özellikleri ve orman varlığı göz önünde bulundurularak burada da "orman mühendis muavini" yetiştirilmek üzere lise düzeyinde eğitim veren Orman Okulu açılmıştır.

Söz konusu okul 1950'de kapatılınca, yerine Bursa Orman Bölge Başmüdürlüğü taşınmıştır.

Başmüdürlük de 1983'te Yalova yolundaki yeni yerine taşınınca, bina Ormancılık Müzesi olarak düzenlenir ve 29 Mart 1989'da bir törenle açılışı yapılmıştır.

come from France in order to be raised as the forest director. In the following years the School of Forestry was divided into two. One part was given the name the Forestry College of Higher Education (later the name was changed to the Faculty of Forestry) and was designated to train students for forestry engineering. Taking the geographical features of the Bursa region and the existence of forests here into consideration, the School of Forestry was opened up in 1934 to provide high school education for forestry assistant engineer training.

When this school was closed down in 1950, Bursa Forestry District Head Office moved into the building. Subsequently, when the Head Office moved to its new place on the highway to Yalova in 1983 the building was then arranged as the Museum of Forestry and its opening was marked by an inaugural ceremony on the 29th March 1989.

Bursa Orman Müzesi (Bursa hakimiyet Gazetesi Arşivi)

Avrupa (Şehri) ödülü

Her yıl Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından Avrupa Ödülü verilmektedir. Kazananlar her yıl Parlamenter Meclisin Çevre, Kültür ve Yerel ve Bölgesel İşler Komitesince ve de bu komiteye bağlı Avrupa Ödülü Alt Komitesince seçilmektedir. 1955 yılından günümüze 62 şehir Avrupa Ödülünü almıştır. Ülkemizde Avrupa Ödülüne sahip olan şehirler İstanbul (1959), Bursa (1991), Ankara (2009) ve İstanbul(2010)'dır.

İstanbul'a 1959 yılında bu ödül verildiğinde, ödül bir yarışma formatında değildir. Komisyon kendi aralarında bir seçim yapmaktadır. Bu ödülün İstanbul'a verilme kararı ardından 1960 ihtilali olunca, komisyon ödülü getirip, İstanbul'a vermemiştir. 1991 yılında Teoman Özalp'ın Bursa Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminde Bursa ödül için başvurmuş, çeşitli değerlendirme süreçleri neticesinde finale kalmıştır. Finalde Paris ile yarışmış ve bu ödüle layık görülen şehir Bursa olmuştur. Ödül için sunumlar Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi önünde yapılmış ve Paris'i daha sonra Fransa Cumhurbaşkanı olan dönemin Paris belediye başkanı Jaques Chirac temsil etmiştir. Bursa Büyükşehir Belediyesi adına ise sunumu dönemin Basın Yayın, Halkla İlişkiler ve Protokol Müdürü Veysel Er yapmıştır. 2 Mart 1991'de Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne ödül kazandığı iletilmiştir. Dolayısıyla bu ödül ülkemizin ilk Avrupa Ödülü olarak algılanabilir. İstanbul'unkini var kabul etsek bile, bir yarışma içinde Türkiye'nin kazandığı ilk Avrupa Ödülü'dür. Avrupa Ödülü, Avrupa anlayışına sahip olduğu kabul edilen şehirlere verilen bir ödüldür.

The First European Prize

The European Prize is given by the Committee of Minister of the Council of Europe every year. The winners are chosen by the Committee on the Environment, Agriculture and Local and Regional Affairs of the Parliamentary Assembly and the Sub-Committee on the Europe Prize.

Since 1955, 62 cities has had the European Prize. In our country the cities awarded with the European Prize are Istanbul(1959), Bursa (1991), Ankara(2009), and Istanbul(2010).

When Istanbul was given this prize, it didn't use to be in a competition format. The commission used to make a choice. Because of the military interjection in 1960 just after Istanbul's winning the prize, the commission didn't give it to Istanbul.

In 1991, during the mayoral of Teoman Özalp, Bursa was awarded with this prize. On 2nd March 1991 Bursa Metropolitan Municipality was informed that they were the winner. Veysel Er, the director of the Press, Publishing and Public Relations of the time, managed the prize process on behalf of the Metropolitan Municipality.

Therefore it can be said that this is the first European Prize of our country. Even if we accept the Istanbul's winning, this is Turkey's first prize won in a competition.

Bölge Senfoni Orkestrası

Ülkemizde kurulan il Bölge Senfoni Orkestrası olan Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası'nın temelleri, 1995 yılında Yayı Çalgılardan oluşan "Uludağ Üniversitesi Oda Orkestrası" ile atılmıştır. Topluluğun yaptığı konserler ve Bursalı sanatseverlerin yoğun istekleri üzerine 1996 yılında Büyükşehir Belediyesi'nin desteği ile Bursa Kültür

Sanat ve Turizm Vakfı bünyesinde "Bursa Nefesli Çalgılar Topluluğu" kurulmuştur. Bu iki topluluk kısa süre sonra birleşerek Azerbaycanlı besteci Hasan Adıgüzelzade şefliğinde "Bursa Senfoni Orkestrası" adını almıştır. 1998 yılında Devlet Sanatçısı Prof. Hikmet Şimşek'in orkestranın Sanat Danışmanlığı görevini üstlenmesi ve genç sanatçı Orhan Şalliel'in Şeflik görevine getirilmesi ile orkestranın sanatsal aktiviteleri büyük bir ivme kazanmıştır.

Orkestra; Türkiye'de bir ilke imza atmış ve adına "Bölge" tanımını da katarak, sadece şehir konserleri yerine çevre il, ilçe ve kasabalara da polifonik müziği götürmüştür. Bursa Bölge Senfoni Orkestrası'nın yaptığı başarılı çalışmalarından ötürü T.C. Kültür Bakanlığı'na bağlanması uygun görülmüş ve orkestra; 4 Aralık 1999 tarihinde görkemli bir törenle "Devlet" statüsüne girerek Kültür Bakanlığı bağlı ilk "Bölge Senfoni Orkestrası" unvanını almıştır.

Bu konuda Bursa'dan önce Adana'nın da girişimleri olmuş ama hayata geçirilememiştir.

Regional Symphony Orchestra

The foundations of the Bursa State Symphony Orchestra was laid out with "Uludağ University Chamber Orchestra" consisted of string instruments in 1995. Due to the concerts held by this group and the demands of art lovers "Bursa Wind Instruments Society" was founded by the Bursa Culture Art and Tourism Foundation with the support of the Metropolitan Municipality in 1996. After a while these two groups joined together under the conductor Hasan Adıgüzelzade, an Azerbaijani composer and took the name "Bursa Symphony Orchestra". In 1988, with the State Artist Prof. Hikmet Şimşek's serving as the art consultant and a young artist Orhan Şalliel's being appointed as the conductor the activities of the orchestra were accelerated.

The orchestra became a pioneer and adding the word "Regional" to its name it took the polyphonic music to the surrounding cities, districts and towns instead of city concerts only. Due to the successful performance of the Bursa Regional Symphony Orchestra it was deemed appropriate for the orchestra to be connected to the Ministry of Tourism and on the 4th December 1999 being a part of the state with a grand ceremony it assumed the title of "Regional Symphony Orchestra".

In this field before Bursa there have been some attempts in Adana but they have never been carried out.

Bursa Bölge Senfoni Orkestrası

Bursa Uluslar arası Tekstil ve Ticaret Merkezi: BUTTİM

Türkiye'nin ilk büyük ticaret merkezlerinden biri BUTTİM'dir. Ahi geleneğiyle yetişen ve Bursa'nın sanayi-ticaret yaşamında izleri bulunan girişimciler, Türkiye'nin girişimcilik tarihine birlikte hareket ederek kooperatif yoluyla Bursa Uluslar arası Tekstil ve Ticaret ve Alışveriş Merkezi'ni (BUTTİM) kurmuşlardır.

265 bin metrekare kapalı alan ve 212 bin metrekare açılan alan üzerinde kurulu modern mimarinin en güzel örneklerinden biri olan BUTTİM, işyerlerine ve bürolara ayrılmış 28 katlı plazası ile 60-100 metrekare arasında değişen toplam bin 575 mağazasının bulunduğu anabinadan oluşmaktadır.

Ayrıca kütüphanesi, kapalı ve açık 5 bin araçlık otoparkı polikliniği, restaurantları, 500 kişilik her türlü teknik donanın bulunduğu 500 kişilik çok amaçlı toplantı salonuyla BUTTİM ülkemizin alanındaki ilk merkezidir. Rekor sayılabilecek sürede tamamlanan BUTTİM Bursa'nın simge yapılarından biridir ve kentin öncü rolünün bir örneğidir.

The Bursa International Textile and Trade Centre: Buttım

Entrepreneurs, brought up with a friendship tradition and affecting Bursa's industry-trade life, have founded the BUTTİM (BITTC, or the Bursa International Textile and Trade Centre) through a cooperative.

The BUTTİM, one of the most beautiful examples of modern architecture built on a 265 thousand square covered area and 212 thousand open area, is consisted of a 28-storey plaza for offices and bureaus, and a main building with 1.575 stores. It is also one of the most extensive shopping and trade centre of the 21st century with its library, open and covered parking lots, clinic, restaurants and multi-purpose meeting hole for 500 people.

The BUTTİM, completed in a record time, is a symbol for Bursa. Built with the best construction techniques the BUTTİM is administered with a contemporary vision. It is a proof for how the city's entrepreneurial spirit is able to turn big ideas into real life.

BUTTİM Genel Görüntü

1/100.000 ölçekli çevre düzeni planı

Kentleri planlamak Türkiye'nin en zorlu ve karmaşık işlerinden biridir. Bursa, bu alanda da bir ilki gerçekleştirmiştir.

Erdem Saker'in başkanlığı sırasında dönemin Valisi Orhan Taşanlar'ın da destek vermesiyle Bursa, kentlerin planlama anayasası olarak tanımlanan 1/100.000 Ölçekli Bursa İl Çevre Düzeni Planı'nı kent dinamiklerinden de katkı alarak tamamlamış ve Türkiye'de ilk kez Bayındırlık Bakanlığı ile Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin ortak imzalarıyla plan 1998'de onaylanmıştır. Plan Bursa 2020 Yılı Strateji Planı olarak da tanınmaktadır.

Bursa bu konuda 2. ilk adımı da atıyor. 2010 yılında Kent Konseyi, 1/100.000 Ölçekli Planı tartışmaya başlamıştır. Bir hazırlık komitesi oluşturulmuş, komite ilkeleri belirlenmiştir. Çalışmalar tamamlandığında Türkiye'de ilk kez bu ölçekli bir çevre düzeni planı tümüyle halkın katılımıyla yapılmış olacaktır.

Avrupa Tarihi Kentler Birliği üyeliği

Kurucu özelliğini çağın koşullarına göre geliştiren Bursa, yerel yönetimlerdeki örnek uygulamalarıyla da öne çıkmayı başarmıştır. Avrupa Tarihi Kentler Birliği'nin ilk üyesi Bursa'dır. Avrupa Tarihi Kentler Birliği'yle(ATKB), Bursa'nın bağı başka belediyelere önder olmuştur. Bu yolculuğun öyküsü ATKB'nin açıklamalarıyla şöyledir:

2000 yılına girerken, dünyada yapılan etkinlikler içinde "Avrupa Bir Ortak Miras" kampanyası da yer alıyordu. Bu çerçevede yürütülen projelerden birisi de 'Tarihi Kentler Birliği' projesi idi. 7-8 Ekim 1999 tarihinde Strazburg kentinde kuruluş toplantısını yapan "Avrupa Tarihi Kentler Birliği"ne Türkiye de davet edildi. Bu toplantıya Türkiye adına Bursa Büyükşehir Belediye'si gözlemci üye olarak katıldı ve Bursa Büyükşehir

The Bursa Environment Plan With a Scale of 1/100.000

Planning the cities is one of difficult and complex works in Turkey. Bursa has got a first in this field. During Erdem Saker's mayoralty and with the support of the governor of the time Orhan Taşanlar, Bursa completed its 'Environment Order Plan of Province with a scale of 1/100.000' defined as the planning constitution of cities and it was approved for the first time by the Ministry of Public Works. The plan is also known as '2020 Strategic Plan of Bursa'.

Bursa has also another first here. In 2010, City Council began debating the Plan with a scale of 1/100.000. A preparation committee was set up. The principles of the committee were determined. When the studies have been finished, an environment plan with this scale will have been done with the participation of the public for the first time in Turkey.

The Membership of the European Association of Historic Towns and Regions

Bursa has been able to come into prominence with its model applications in local administrations. The first member of the European Association of Historic Towns and Regions is Bursa. The relations between Bursa and this association has been an example for other municipalities. With the words of EAHTR, the story of this membership is as follows:

Just before the year 2000, one of the events in the world was "Europe, a common heritage" campaign. One of projects in this campaign was the 'Cultural Towns Association' project. Turkey was also invited to the organization meeting of "European Association of Cultural Town and Cities" in Strasburg in October 7-8 1999. Bursa Metropolitan Municipality, representing Turkey, attended the meeting as an observing member and the foundation studies started for the "Union of Historical

Belediyesi bünyesinde “Tarihi Kentler Birliği” kuruluş çalışmaları başlatıldı.

Birliğin hazırlık dönemine Kültür Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Çevre ve Kültür Değerlerini Koruma ve Tanıtma Vakfı(ÇEKÜL) ve Mimarlar Odası çok önemli katkılarda bulundular. 22 Temmuz 2000 tarihinde Bursa’da kuruluş toplantısına davet edilen 54 tarihi kent Belediyesi, Birlik Tüzüğü’nü kabul etti ve “Tarihi Kentler Birliği Kuruluş Bildirgesi”nin altına imza attı. 2001 Nisan ayında Nevşehir’de yapılan Toplantı, Tarihi Kentler Birliği’nin ilk önemli toplantısı oldu. Birlik Başkanı Erdoğan Bilenser, toplantıya katılan Avrupa Tarihi Kentler Birliği Genel Sekreteri Brian Smith’e Türkiye’nin üyelik başvuru dilekçesini sundu. Sonuçta Türkiye Tarihi Kentler Birliği, Avrupa Tarihi Kentler Birliği’nin 12. üyesi oldu.

Tarihi Kentler Birliği’nin 2000 yılı Temmuz’unda başlayan kuruluşu, Avrupa Tarihi Kentler Birliği ile eş zamanlı olarak tamamlandı. O tarihten bu yana üye sayısı da 308’i bulan “Tarihi Kentler Birliği” (TKB) son yıllarda Türkiye’deki umut verici gelişmelerden biridir.

Towns” within the Bursa Metropolitan Municipality. Ministry for Culture and Tourism, Ministry for Foreign Affairs, Ministry for Internal Affairs, Çekül Foundation with its all being and Chamber of Architects had significant contributions to the foundation period of the Union. On the 22 July 2000, the municipalities of 54 historic towns that are invited to the foundation meeting in Bursa accepted the Charter of the Union of Historical Towns and signed the “Union of Historical Towns Declaration”. The meeting held in April in Nevşehir has been the first important meeting of the union. Erdoğan Bilenser, President of the Union, gave Brian Smith, General Secretary of the European Association of Cultural Towns and Regions, Turkey’s application letter for the membership. So Turkey has been the 12th member of the European Association of Cultural Towns and Cities. The foundation process of the Union of Cultural Towns starting in July 2000 finished at the same time with the European Association of Cultural Towns and Cities. Since then the Union of Cultural Towns, with its 308 members, has been one of the promising developments in Turkey.

*Tarihi Kentler Birliği Toplantısı
(Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)*

Ulusal Girişimcilik Kongresi
(BTSO Arşivi)

Uluslararası Girişimcilik Kongresi

Ülkemizdeki üniversite mezunu işsiz sayısı yüzbinlerle ifade edilmektedir. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) Türkiye’de ilk kez Girişimcilik Kongresi düzenlemiş, 2003’te başlatılan kongre 2006’dan bu yana uluslararası nitelik kazanmıştır.

Türkiye’nin ilkleri arasındaki bu adımını BTSO, kongreyi yayınlarında şöyle tanıtmaktadır:

“İş hayatında kendine yer bulabilen eğitilmiş beyin gücü, üretime ya iş bularak, ya da iş kurarak katılıyor. “Girişimcilik Kongresi”, gençlere ‘Ben nasıl iş kurarım?’ sorusunu sorma cesareti sağlayan bir girişimcilik sorumluluğu projesidir.

Girişimci bir ekonomi modeli yaratmak amacıyla; dünyadaki ve ülkemizdeki örnek girişimler ve onların yaratıcıları ile yeni bir iş kuran, kurma arefesinde olan ve ‘geleceğin girişimcileri’ diye niteleyebileceğimiz üniversite öğrencilerini buluşturan bir platformdur.

“Ulusal Girişimcilik Kongresi” (UGK), her yıl belli bir tema ile toplanmaktadır. BTSO Yönetim Kurulu Başkanı Celal Sönmez, 2010 yılında kadın temasıyla toplanan Uluslar arası Girişimcilik Kongresi’nin açış konuşmasında şu bilgileri vermiştir:

The International Entrepreneurship Congress

The number of unemployed university graduates in our country is expressed in hundreds of thousands. The Bursa Chamber of Commerce and Industry (BTSO) has organized an entrepreneurship congress for the first time in Turkey. Starting in 2003, the congress has been an international one since 2006.

BTSO tells this pioneering event of Bursa and Turkey in the publication of the congress as follows:

“Trained brain power who can find a place in business life participates either finding a job, or founding a business. ‘Entrepreneurship Congress’ is a responsible entrepreneurship project to give the youth the courage to ask the question ‘How do I found a business?’.

With the aim of creating an entrepreneurial economic system; Entrepreneurship Congress is a platform gathering the university students who found business, or on the eve of this, with the model enterprises or their creators, and can be described as ‘future entrepreneurs’.

“National Entrepreneurship Congress”, organized for the first time in 2003 by the Bursa Chamber of Commerce and

"Bursa Ticaret ve Sanayi Odası (BTSO) olarak, Türkiye'nin sürdürülebilir kalkınmasında en önemli meselelerinden biri olduğuna inandığımız "Girişim Fikri" ve "Girişimcilik" konusuna sahip çıkma misyonuyla çalışmaya devam ediyoruz.

Geçmişten bugüne sadece ülkemizde değil dünyada en önemli ticaret merkezlerinden biri olan Bursa'nın birbirinden başarılı girişim hikayeleriyle dolu ekonomi geçmişi düşünüldüğünde; üstlendiğimiz misyonun ne derece önemli olduğunu özellikle her yıl Kongre hazırlıklarımız sırasında bir kez daha hatırlıyoruz ve hatırlatıyoruz.

Ulusal Girişimcilik Kongresi, artık kendini kanıtlamış bir organizasyon olarak sadece Bursa'nın değil Türkiye'nin övünç duyacağı hale geldi.

2006 yılından itibaren de uluslararası boyut kazandırdığımız Ulusal Girişimcilik Kongresi'nde her yıl seçtiğimiz temalarla, girişimcilerimiz ve girişimci adaylarımızın işlerini geliştirmelerine, iş hayatına atılmamış gençlerimizin de geleceklerini kurgulamalarına yardımcı olmayı hedefliyoruz."

Bursa Kent Müzesi

Ülkemizde çağdaş müzecilik anlamında ilk oluşum, Heykel Meydanı'nda yer alan Bursa Kent Müzesi, 14 Şubat 2004'te ziyarete açılmıştır. Müze binası 1926'da Ekrem Hakkı Ayverdi tarafından Adliye Binası olarak inşa edilmiş, mimarının Kemalettin Bey olduğu sanılmaktadır. 1999'da adliye'nin yeni binasına taşınmasından sonra boşalan bina, 2001-2004 arasındaki restorasyon sürecinden sonra müze binası haline gelmiştir. Binanın müzeye dönüştürülmesi sürecinde yüksek mimar Naim Arnas görev almıştır. 2 katlı binanın birinci katında kronolojik, ikinci katında tematik bir düzenleme vardır. Müzede Bursa'da yaşa-

Industry, and being a first and pioneering event in Turkey, is organized with a certain theme every year. In his opening speech in the Congress gathered with the theme of 'Woman', Celal Sönmez, President of the Board of Directors of BTSO, gave the following information:

As the Bursa Chamber of Commerce and Industry (BTSO), we work with the mission of supporting the subjects 'the Idea of Enterprise' and 'Entrepreneurship' that we believe they are the most important matters for the sustainable development of Turkey.

When we think that Bursa, one of the most important trade centers in not just our country but the world throughout the history, has an economic history full of successful entrepreneur stories, we understand again, especially during the preparation of the congress every year, that to what extent our mission is important.

National Entrepreneurship Congress, as an organization which has proved itself, is not only a pride for Bursa but Turkey. In National Entrepreneurship Congress, being an international congress since 2006, we aim to help our entrepreneurs and entrepreneurial candidates to develop their business skills, and young people to design their future.

Bursa City Museum

The first example of the modern understanding of museums in Turkey, The Bursa City Museum, located in the Heykel square, was opened on the 14th February 2004. The museum building was built as a court house by Ekrem Hakkı Ayverdi in 1926. It is assumed that its architect was Kemalettin Bey. The building being vacant after the court moved to its new building became a museum after a restoration between the years 2001 and 2004. Architect Naim Arnas worked in the process of turning the building into a museum. On the first floor of the two-storey building there is a chronological arrangement and on the second floor a thematic arrangement. In the museum, the objects such as wax statues of 6 sultans lived in Bursa, decorati-

mış 6 padişahın balmumu heykelleri, geleneksel ticaret hayatını canlandıran dekorlar, kentin topografik maketi gibi objelerle şehir hakkında bilgi sunulmaktadır. Bursa Kent müzesi, 2006 Avrupa'da Yılın Müzesi Ödülüne aday olmuş ve İspanya'nın Barcelona, İzlanda'nın Reykjavik müzelerinin ardından üçüncü olmuştur. Müze, 2007 yılında ünlü fotoğrafçı Ara Güler'in bağışıyla fotoğraf arşivini zenginleştirmiştir. Ara Güler, 1950'li yıllarda Bursa'da çektiği siyah-beyaz fotoğrafları müzeye bağışlamıştır. Kurulduğundan beri sürekli yenilenen sergilerle ve etkinliklerle ziyaretçilerin müzeye ilgisi canlı tutulmaktadır.

ons representing traditional trade life, a topographical model of the city provide information about Bursa. The Bursa City Museum was nominated for the European Museum of the Year Award and got the 3rd place after the Barcelona Museum in Spain and Reykjavik Museum in Iceland. The museum enriched its photography archive with the famous photographer Ara Güler's donation. Ara Güler donated the black-and-white photographs he took in Bursa in 1950's. Since its founding, the visitor's interest to the museum has been kept alive with constantly renewed exhibitions and events.

Bursa Kent Müzesi (Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

BTSO Eğitim Vadisi (BTSO Arşivi)

BTSO Eğitim Kampüsü

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın (BTSO), Eğitim Kampüsü örnekleri arasında ilk sıradadır. Türkiye'nin ortaöğretimdeki en büyük kampüsü olan bu dev yatırımda BTSO'nun eski başkanları meclis başkanları adına eğitim merkezleri vardır. Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın verileriyle Eğitim Kampüsü'nün özellikleri şöyledir:

"Yüzde Yüz Destek" kampanyası çerçevesinde hayata geçirilen ve Bursa Valiliği tarafından belirlenen arazi üzerine kurulan "BTSO Eğitim ve Spor Vadisi" projesinin protokol töreni 2 Ağustos 2004 tarihinde Vali Oğuz Kağan Köksal ve BTSO Yönetim Kurulu Başkanı Celal Sönmez tarafından imzalandı.

Osmangazi İlçesi Atıcılar Mahallesinde Mülkiyeti İl Tüzel Kişiliğine ait 130.000 m2 arsa üzerine inşa edilen Kampüs'te, 28 bin metrekarelik alanda, 12 derslikli spor lisesi, 12 derslikli sosyal bilimler lisesi, 24 derslikli genel lise, 12 derslikli endüstri meslek lisesi, 24 derslikli ilköğretim okulu, 100 öğrenci kapasiteli ana okulu, 500 öğrenci kapasiteli otistik çocuklar eğitim merkezi, 400 öğrenci kapasiteli üstün zekalı çocuklar bilim sanat merkezi, 100 öğrenci kapasiteli kız öğrenci yurdu, 200 öğrenci kapasiteli erkek öğrenci yurdu, bir kapalı spor salonu ve 400 kişilik çok amaçlı salon yer alıyor.

Temeli 2005 yılı Ocak ayında Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından atılan Kampüs, 20 Eylül 2006 tarihinde yine Başbakan Erdoğan tarafından hizmete açıldı. Toplam 6 bin 500 öğrencinin toplam 14 ayrı eğitim ve spor tesisinde öğrenim göreceği Eğitim Vadisi'ne açılışı ile birlikte "BTSO Eğitim Kampüsü" adı verildi. Kampüs'teki okulların isimleri BTSO Yönetim Kurulu, Oda'nın 117 yıllık geçmişine gösterdiği vefayı temsilen BTSO EĞİTİM KAMPÜSÜ'nde bulunan toplam 14 eğitim ve spor tesisine Oda'nın kurucusu Osman Fevzi Efendi ve bugüne kadar yönetim kurulu başkanlığı görevini yapan 12 yöneticisinin adını verme kararını aldı. Aynı karar çerçevesinde, projenin fikir babası olan dönemin Bursa Valisi Oğuz Kağan Köksal'ın adı da bir tesise verildi.

The Btso Educational Campus

The educational campus of the Bursa Chamber of Commerce and Industry (BTSO) is at the first place among the examples. In this huge investment of the largest campus of higher education in Turkey, there are education centers in the names of the former presidents of BTSO. According to the BTSO statistics, the features of the campus are as follows:

The protocol of "BTSO Education and Sports Valley" project which was carried out within the "100% Support For Education" campaign and founded on the land chosen by the Governorship of Bursa, was signed by the Governor Oğuz Kağan Köksal and the President of BTSO Board of Directors Celal Sönmez in the ceremony on 2nd August 2004.

In the campus, built on a 120.000 kilometers square land in Atıcılar District of Osmangazi, there are a sports high school with 12 classrooms, a social sciences high school with 12 classrooms, a general high school with 24 high schools, an industrial vocational high school with 12 classrooms, a primary school with 24 classrooms, a nursery school with a capacity of 100 students, a school for autistic children with a capacity of 500 students, a school for children with high intelligence, a dormitory for girls with a capacity of 100 students, a dormitory for boys with a capacity of 200 students, a sports hall and a multi-purpose meeting hall with a capacity of 400 people, on a 28 kilometers square area. The campus whose foundations were laid by the Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan in January of 2005, was opened on 20th September 2006, again by the Prime Minister Erdoğan. With its opening, the education valley in which 6.500 students would be taught in 14 different educational and sports facility was named as "BTSO Educational Campus". BTSO Board of Directors decided to name the 14 educational and sport facilities after the founder of the chamber Osman Favzi Efendi and other 12 presidents to date. And according to the same decision, a facility was named after the Governor of the time Oğuz Kağan Köksal.

Sukaypark

Ülkemizdeki ilk kablolu su kayağı tesisleri Bursa'da yapılan Sukaypark'tır. Bursa Osmangazi ilçesinde belediye tarafından kurulan kablolu su kayağı tesisleri (Sukaypark) Çukurca'da yaklaşık 110 bin metrekare alana yapılmıştır. Tesiste, derinliği 1.5 metre olan gölet bulunmaktadır. Kurulan mekanik tesisat sayesinde kablolu su kayağı yapma imkanı sunan tesis, Türkiye`de bir ilk olma özelliğini taşımaktadır. Sadece sporcuların değil her yaştan insanın gelip iyi vakit geçirebildiği Sukaypark, özellikle hafta sonları komşu illerden gelen ziyaretçilerini de ağırlamaktadır. Açılışı Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından 2008 yılında yapılan Sukaypark, bugüne kadar bir Avrupa, bir dünya şampiyonasına evsahipliği yapmıştır.

The Cable Wakeboard Facility:Sukaypark

The cable wakeboard facility (Sukaypark) was founded on an area of 100 decares in Çukurca, Bursa by the Municipality of Osmangazi. In the facility, there is a 1.5 metres deep pond.

This facility offering people to do cable wakeboard has a distinction to be the first in Turkey.

Sukaypark where not only sportsmen but also people of all ages can come and enjoy hosts its visitors from neighbour cities especially at weekends. Sukaypark, opened by the Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan, has hosted a European and a World Championship so far.

Sukaypark (Osmangazi Belediyesi Arşivi)

Arkeopark

Bursa'da çalışmaları sürdürülen, Kuzeybatı Anadolu'nun ilk yerleşim yerlerinden biri olan Arkeopark, kentin 8 bin 500 yıllık tarihini gün ışığına çıkarmaktadır. Kent merkezindeki tarihi yapıları ayağa kaldıran Büyükşehir Belediyesi, Akçalar Aktopraklık Mevkii'nde Türkiye'nin ilk ArkeoPark'ını Bursa'ya kazandırmaktadır.

Güney Marmara Arkeoloji Projesi kapsamında Aktopraklık Mevkii'nde 6 yıldır sürdürülen kazı çalışmaları, bugün Avrupa ve dünyaya medeni yaşam formlarını taşıyan kavimlerin de Bursa'yı geçiş noktası olarak kullandıklarını ortaya koymaktadır. İstanbul Üniversitesi Öğretim Üyesi Doç. Dr. Necmi Karul'un başkanlığında sürdürülen kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan yaklaşık 8 bin 500 yıl öncesine ait yerleşim alanları Bursa'nın "Yaşayan Müze Kent" kimliğini gözler önüne sunmaktadır.

Arkeopark

One of the oldest settlements of the Northwest Anatolia, Arkeopark, whose excavation works are carried out in Bursa, reveals the 8.500 years of the city's history. Repairing the historical buildings in the city centre, Bursa Metropolitan Municipality endows Turkey's first ArkeoPark (Archeoparc) to Bursa in the Akçalar Aktopraklık region.

The excavations carried out for 6 years in the Aktopraklık region as part of the South Marmara Archaeology Project shows that today, the tribes carrying the modern life forms to Europe and the world also used Bursa as a transition point. The residential areas belonging to 8.500 years ago found during the excavation works held under the chairmanship of Assoc. Prof. Necmi Karul at Istanbul University reveals Bursa's identity as a "City of Living Museum".

Arkeopark (Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)

Dünya Kaleli Kentler Birliği üyeliği

Türkiye'nin çok sayıda kentinin tarihinde kaleler önemli rol oynamıştır. Her kentin kalesi ya da kaleleri vardır ama Bursa, ülkemizden Dünya Kaleli Kentler Birliği'ne üye olan ilk kenttir. Dünya Kaleli Kentler Birliği, kaleli şehirlerin sürdürülebilir kalkınması için projeler üretme hedefiyle 1989 yılında kurulmuştur. 27 ülkeden 153 şehrin üyesi olduğu Birliğin Türkiye'den ilk üyesi Osmangazi Belediyesi olmuştur. Aynı zamanda Birliğin Yönetim Kurulu üyesi de olan Osmangazi Belediyesi, 2008 yılında İspanya'nın Plasencia kentinde düzenlenen Dünya Kaleli Kentler Birliği toplantısına katılmış ve Birliği; yeni hedefleri tartışmak üzere Bursa'ya davet etmiştir. Bu davet üzerine, 20 kişilik Dünya Kaleli Kentler Birliği yönetimi, 19. Dünya Kaleli Kentler Birliği Sempozyumu'nu 8-11 Ekim 2009'da Bursa'da yapmaya karar vermiştir. Bu toplantıda Bursa Büyükşehir Belediyesi de Dünya Kaleli Kentler Birliği üyesi olmuştur. Kaleli kentleri yılda ortalama 25 milyon turist ziyaret etmektedir. İngiltere'nin Chester, Slovenya'nın Piran, Malta'nın Valette, İtalya'nın Verona ve Hollanda'nın Denbosh kentleri gibi şehirler, birliğin önemli üye üyeleri arasında yer almaktadır. Birliğin üye diğer ülkeler şunlardır:

The Membership of the Walled Towns Friendship Circle

In the history of most cities in Turkey castles and city walls have played an important role. Every city has a castle but Bursa is the first member of the Walled Towns Friendship Circle.

The Walled Towns Friendship Circle was founded with the aim of developing projects for walled towns to develop themselves in 1989. In Turkey, Osmangazi Municipality has been the first member of this union which has 153 member towns from 27 countries. Moreover, Osmangazi Municipality, a board member of the union, attended the Walled Towns Friendship Circle meeting held in 2008 in Plasencia, Spain, and invited the union to Turkey to discuss new objectives. And the board decided to organize the 19th Walled Towns Friendship Circle Symposium in October 8-11 2009 in Bursa. At this meeting Bursa Metropolitan Municipality also became a member of Walled Towns Friendship Circle. Nearly 25 million tourists visit the walled town in a year. Chester in England, Piran in Slovenia, Valette in Malta, Verona in Italy and Denbosh in Netherlands are among the important members of the circle. The other member countries are as follows:

Bursa'da Düzenlenen 19. Kaleli Kentler Sempozyumu (Osmangazi Belediyesi Arşivi)

Avusturya, İngiltere, Yunanistan, İrlanda, Norveç, İskoçya, İspanya, Belçika, Kıbrıs, Fransa, Hollanda, İtalya, Malta, Portekiz, Slovakya, İsveç, Çin, Çek Cumhuriyetleri, Almanya, Rusya, Lüksemburg, Macaristan, Romanya, Slovenya, Kuzey İrlanda.

Avustria, England, Greece, Irland, Norway, Scotland, Spain, Belgium, Cyprus, France, Netherlands, Italy, Malta, Portugal, Slovakia, Sweden, China, Czech Republic, Germany, Russia, Luxemburg, Hungary, Romania, Slovenia and North Ireland.

Sahipsiz Hayvanlar Doğal Yaşam Merkezi

Ekonomik yapısıyla dünyaya entegre olan Bursa, bazı konularda dünyaya örnek olmaktadır.

Bursa, hayvanseverler ve onların isteklerini yatırıma dönüştüren yöneticiler sayesinde, gelişmişlik kıstasları arasında çok önemli yer tutan sokaktaki hayvanların sahiplendirilmesi-bakımı noktasında dünyanın imrenerek baktığı merkezler kurmuştur. Bunlardan biri Osmangazi Belediyesi'nin Recep Altepe'nin başkanlığı sırasında, sokak hayvanları sorununu insan onuruna ve hayvan yaşamına saygılı bir şekilde çözmek amacıyla oluşturduğu Sahipsiz Hayvanlar Doğal Yaşam Merkezi'dir.

Hamitler'de 114 dönüm alan üzerinde 3 trilyon lira harcanarak yaptırılan barınak dünyanın gündemindedir ve örnek olarak gösterilmektedir.Recep Altepe, tesisin açılışında yaptığı konuşmada "Bu aslında normal, olması gereken bir tesis. Başka örnekleri çok kötü olduğu için, oralarda hayvanlar kötü koşullarda yaşadığı için bu tesis öne çıkıyor" demiştir.

Ama tesisin ne anlama geldiğini Pro Animale(Almanya Hayvanları Koruma Derneği) Başkan Yardımcısı AxelSommer şöyle açıklamıştır:

"9 Avrupa ülkesinde 35'den fazla hayvan rehabilitasyon merkezimiz var ancak böylesine kapsamlı, böylesine büyük ve güzel bir tesis yok. Burası; sadece Bursa'nın, sadece Türkiye'nin veya Sadece Avrupa'nın değil, dünyanın en güzel, en modern tesisi."

Osmangazi Belediyesi'nin tesis ile ilgili verdiği bilgiler aşağıda yer almaktadır:

The Natural Life and Treatment Centre

Integrated into the world with its economic structure, Bursa is a model city of the world in some aspects.

Founding the first animal hospital of the country, opening the first stork hospital,maybe in the world, Bursa has also the animal lovers having a deep love of animals and the administrators converting their requests into investment.

In some matters, like rehoming and care of the stray animals on the streets which has a very important place in the development criterias, Bursa has been able to turn its historical features to centers envied by the whole world.

One of these centers is the Natural Life And Treatment Centre which was founded by the Osmangazi Municipality during Recep Altepe's mayorlty to solve the problem of street animals. The shelter built over 114 acres spending 3 million Turkish Liras in Hamitler is a model in the world.

Recep Altepe, in his speech at the opening of the facility, said: "In fact, this is normal, a facility that should exist. Since its other examples are very bad and animals live in those places in very bad conditions, this facility has come to prominence."

But Axel Sommer, Vice President of Pro Animale (Germany Animals Protection Society), explained what this facility meant with these words: "We have more than 35 animal rehabilitation centre in 9 European countries but we don't have such an extensive, big and beautiful facility like this.

This is not just Bursa, Turkey or Europe but world's most beautiful and modern facility."

Sahipsiz Hayvanlar Barınağı (Osmangazi Belediyesi Arşivi)

“Sokak hayvanlarının bakım ve tedavilerinin yanı sıra, sahipli hayvanların da misafir edilebileceği tesisler, aynı zamanda hayvan sevgisinin de aşılandığı bir sosyal tesis. Yılda ortalama 4 bin sokak köpeğinin kısırlaştırılacağı tesis, Osmangazi'nin yanı sıra çevre ilçelere de hizmet verecek. Aynı anda yüzlerce hayvanın barınabileceği tesiste; dişi ve erkek köpekler için ayrı; sokak köpekleri için ayrı mekânlar bulunurken, bununla birlikte kısırlaştırılmış hayvanlar için ayrı; müşahade altında tutulması gerekenler için ayrı ve kurt, kangal gibi cins hayvanların yetiş-

We will get to know the facility a little more closely with the information provided by the Municipality of Osmangazi:

In the facility, besides the stray animals, the owned animals can be hosted.

It will serve not only Osmangazi but also the surrounding districts and nearly four thousand street dogs will be sterilized in it every year. In the facility where hundreds of animals can stay at the same time there are different places for male and

tirilmesi için de ayrı alanlar oluşturuldu. Sahipsiz Hayvanlar Doğal Yaşam ve Tedavi Merkezi için, Hamitler yakınlarındaki 114 dönümlük alanın çevresi tel örgüyle çevrildi. Ayrıca, alanda paslanmaz çelik malzemeden yemlikler ve suluklar yapıldı. Bununla birlikte, tesis içerisinde prefabrik malzemeden idari binalar, hayvan hastaneleri, ameliyathaneler ve yiyecek hazırlamak ve saklamak için depolar yapıldı. Tesise gelen hayvan öncelikle muayene ediliyor. Tedaviye muhtaç olanlar hastane baklarına alınıp tedavi edilirken, sağlıklı olanlar da anti paraziterejeksiyonlara ve başta kuduz olmak üzere çeşitli hastalıklara karşı aşı yapıldıktan sonra barınaktaki doğal mekâna bırakılıyor. Hastanede tedavisi tamamlanan hayvanlar da aynı işlemi gördükten sonra barınaktaki doğal mekânlarına bırakılıyor. Ayrıca, gelen tüm dişi ve erkek ergin hayvanlar kısırlaştırılıyor. Tesisin bir bölümüne Hayvan Mezarlığı da oluşturuldu. Hastalıklı veya sağlıklı, sahipli ya da sahipsiz, ölen tüm hayvanlar buraya sıhhi/tıbbi koşullarda gömülebilecek. İsteyen vatandaşlar, hayvanlarının mezarını yıllar sonra da ziyaret edebilecek. Böylece hem hayvan sahiplerinin içi rahat etmiş olacak hem de toplum sağlığı tehdit edilmemiş olacak.

Almanya Hayvanları Koruma Derneği'nin destek verdiği tesis, hayvanların ölümü beklediği bir yer değil, mutlu mesut yaşadıkları bir yer oldu. Alan çok büyük olduğu için hayvanlar doğal bir ortamda istedikleri gibi gezip oynayabiliyorlar. Doğal yaşam merkezlerinde tel kafes, baks, telörgü gibi hayvanı sınırlayan unsurların bulunmadığı tesiste, tüm hayvanlara girer girmez gerekli aşıları yapılıyor. Nasıl Oluşturdu? Dünya standartlarının yakalanabilmesi amacıyla Almanya ve Hollanda gibi ülkelere gidilerek incelemeler yapıldı. Bu incelemelerde Almanya Hayvanları Koruma Derneği(Pro Animale)'nin önemli yardımları oldu. 18 ülkede 58 barınağı bulunan Pro Animale'nin yetkilileri, ilgiyle karşıladıkları projeyi yerinde görmek ve destek vermek üzere defalarca ülkemizi/belediyemizi ziyaret ederek yerinde incelemeler yaptılar. Pro Animale'nin ilgisi Almanya'da da yankı buldu ve Almanya TV-1 kanalı projeyi yerinde görüntüleyerek Türkiye'nin Değişen Yüzü haber başlığıyla Almanya'da yayımladı."

female dogs, street dogs, sterilized dogs, quarantined dogs, and special dogs like wolves.

For Natural Life And Treatment Centre, the 114-kilometers-square area has been

surrounded with woven wire. And mangers and water cups have been made from stainless steel.

Besides, administrative buildings, animal hospitals, operating rooms, warehouses to store food have been built, all from prefabricated materials.

Animals brought to the facility are first examined. The ones which need treatment are put into hospital boxes. And the healthy ones are released to the natural environment in the centre after being vaccinated

against diseases and germs. The animals treated in the hospital are released to the same natural environment, too. And all the female and male adult animals in the centre are sterilized.

How such a facility was built?

In order to catch the world standards, the facilities in the countries like Germany and Netherlands were visited.

During the visits, the Germany Animals Protection Society (Pro Animale) helped us a lot.

The officials of Pro Animale which has 58 animal shelters in 18 countries, visited our country and municipality a few times to see our project and support us.

Because of Pro Animale's interest, the German TV-1 channel came to the centre and released it on TV with the headline of 'Changing Turkey'.

Leylek Şenliği

Dünya kentleri arasında hayvan sevgisi açısından oldukça önemli bir yere sahip olan Bursa,her yıl düzenlenen ve büyük ilgi gören bir leylek şenliğine de ev sahipliği yapmaktadır. Apolyont gölüne kıyısı bulunan Eski Karaağaç Köyü'ndeki şenlik Nilüfer Belediyesi tarafından desteklenmekte ve uluslararası öneme sahip etkinlikler arasında gösterilmektedir.Eski Karaağaç Köyü, dünyanın ilk leylek köylerinden biri olarak kabul edilmektedir.

The Stork Festival

Bursa, having an important place among the world cities in terms of animal love, hosts a stork festival organized every year and attracting a lot of interest. This festival in the Eski Karaağaç Village on the shore of Lake Apolyont is supported by the Municipality of Nilüfer and shown one of the events having international importance. The Eski Karaağaç Village is one of the first stork villages of the world.

Mavi Tur Tekne Gezileri

Bir kayak kenti olarak bilinen Bursa aslında bir deniz kentidir. 135 kilometrelik kıyısıyla Gemlik Körfezi önemlidir. Körfez'in özelliklerini yüzyıllar önce keşfeden denizciler Kurşunlu'ya o günkü koşullarda liman yapmışlar ve liman köyünde dönemin gümrüğü de yer almaktadır. Gemlik Körfezi, tarih boyunca da kültürlerin geliştiği yerlerden biri olmuştur.

Bursalılar'ın yazlık mesireleri bu bölgedir. Gemlik Körfezi, kamu eli aracılığı ile yapılan ve adına da Körfez'de Mavi Tur denilen tekne gezileriyle bir rekora da ev sahipliği yapmıştır. Körfez'de 2009-2010 yılları arasında Bursa Büyükşehir Belediyesi'nin düzenlediği turlarda 100 bini aşkın kişi denizle tanışmıştır. Bursa'da yaşadıkları halde denizle buluşamayanlar Körfezin doyumsuz havasını solumuştur. Sadece 2010'da 16 Haziran-11 Ağustos arasında 50 bin kişi Bursa'nın bu güzelliğini tanıma olanağı bulmuştur.

The Blue Tour Boat Trips

Known as a skiing centre, Bursa is actually a city of sea. The Gemlik Gulf is important with its 135 kilometres shore. The seamen discovering the features of the Gulf built a harbour in the conditions of the day and there was the customs of the time in the harbour village. And the Gemlik Gulf has been a place where cultured developed during the history.

This region is an excursion spot of the residents of Bursa for summer. The Gemlik Gulf has also a record because of the boat trips called 'Blue Tour in the Gulf'. Between the years 2009-2010 in the tours organized by the Metropolitan Municipality of Bursa more than 100 thousand people met the sea. Those who never met the sea even though they lived in Bursa got a chance to breathe the wonderful air of the Gulf. Only between June 16 - August 11 in 2010 fifty thousand people saw another beauty of Bursa.

Körfezde seferler başlıyor...

MAVİ TUR

BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

BURULAS

Haftaiçi : Mudanya - Armutlu - Kumla
Haftasonu : Mudanya - Armutlu - Kumla - Gemlik - Kurşunlu

Şampiyon Bursaspor

Bursaspor Türk Futbol Tarihi'nin Anadolu Devrimi sayfasını yeniden yazarak ilklere imza atmıştır. 1963'te kurulan Bursaspor, 2009-2010 Turkcell Süper Ligi Şampiyonu olarak Şampiyonlar Ligi'ne ilk katılan Anadolu takımı olmuştur. Trabzonspor Anadolu'dan çıkan ilk şampiyon olmuştu ama Bursaspor Şampiyonlar Ligi'ne eleme maçı oynamadan katılan ilk kulüp ünvanını kazanmıştır. Bursaspor'un ilk şampiyonlar liginde rakipleri Manchester United(İngiltere),Glasgow Rangers(İskoçya) ve Valencia (İspanya) olmuştur.

Bursaspor şampiyonlukla birlikte deplasmana en fazla taraftarı giden kulüp olarak tarihteki yerini almıştır. 2009-2010 sezonunun 27. haftasında İstanbul 'da Atatürk Olimpiyat Stadı'nda oynanan ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin 3-1 kazandığı maçta Bursaspor tribünlerinde 30 bin 256 biletli taraftar vardı ve bu bir rekordu.

Bursaspor'un şampiyonluğu bir başka erişilmesi güç rekoru daha Bursa'ya taşıdı.Beşiktaş'ı 2-1 yendiği maçın ardından İstanbul'daki Fenerbahçe-Trabzonspor maçının sonucunu yaklaşık 2 dakika süreyle 20 bini aşkın taraftar Atatürk Stadı'nın

Bursaspor the Champion

Bursaspor have pioneered many events by rewriting the Anatolian Revolution page of the Turkish Football History. Founded in 1963 Bursaspor being the Turkish Super League Champion in the 2009-2010 season have been the first Anatolian club who took part in the Champions League. Trabzonspor were the first champion from Anatolia but Bursaspor have won the title of attending the Champions League without qualifying matches. In their first journey of Champions League their rivals were Manchester United (England), Glasgow Rangers (Scotland) and Valencia (Spain).

Bursaspor has taken its place in history by both being the champion and the club having the most crowded supporters in an away match. In the match played in Ataturk Olympic Stadium in the 27th week of the 2009-2010 season and won by Istanbul Buyuksehir Belediyesi with a score of 3-1 there were 30.256 fans supporting Bursaspor and that was a record.

Bursaspor's championship has been another record which is hard to reach. Just after the match won against Besiktas with 2-1 more than 20 thousand fans waited on the ground of

zemininde bekledi. Fenerbahçe, Trabzonspor karşısında istediğini alamayınca binlerce kişi şampiyonluğu maçın hemen ardından saha içinde kutlayarak yeni bir rekorun sahibi oldu. Bu Türkiye’de bir ilkti...

Türkiye Futbol Ligi tarihinde bir başka ilk de Bursaspor’un şampiyonluğunun Anadolu’daki birçok ilde büyük caddelere pankartlar asılarak kutlanmasıydı. Ankara,İstanbul,Denizli ve Yalova’nın Bursaspor’u kutlayan pankartları günlerce konuşuldu.Boğaziçi Köprüsü’ne şampiyonluk sonrası bayrağı asılan ilk Anadolu Kulübü olarak da tarihe geçti.

En büyük seramik pano

Bursa’nın ilkleri arasına spor-sanat işbirliği de girmiştir. Bursa’nın en büyük tek parçalık seramik panosu Nilüfer’de Nar Seramik Grubu’nun 10 sanatçısı tarafından 5 metre yüksekliğinde 9 metre eninde 32 metrekarelik tek parçalık seramik olarak Fatih Sultan Mehmet Bulvarı üzerinde yerini almıştır. Nilüfer Belediye Başkanı Mustafa Bozbey, şampiyonluğu getiren futbolcular, teknik kadro, Bursaspor çalışanları Bursaspor yönetim kurulu üyelerinin isimlerinin kazındığı panonun Türkiye’nin tek parça halinde yapılmış en büyük seramik yüzeyi olduğunu ilan etmiştir.

Bursa Ataturk Stadium for the result of Fenerbahce-Trabzonspor match for nearly two minutes. When Fenerbahce couldn’t win against Trabzonspor, thousands of people celebrating the championship on the peach got another new record. That was a first in Turkey...

Another pioneering event in the Turkish Football History was the celebration of this championship by hanging the banners and flags of Bursaspor on the streets of most of the big cities in Anatolia. And the flag hung on the Bosphorus Bridge went down the history as the first Anatolian Club’s flag on it.

The Largest Ceramic Surface

Sports-Arts collaboration has become one of the firsts of Bursa. Bursa’s largest one-piece ceramic panel with 5 metres height, 9 metres width and 32 metres square made by ten artists of Nar Ceramics Group in Nilüfer has taken its place on Fatih Sultan Mehmet Boulevard. Mustafa Bozbey, Mayor of Nilüfer, announced it as the largest ceramic surface of Turkey on which the names of footballers, technical staff members, club officials and board of director members of the champion Bursaspor were written.

*Nilüfer’deki En Büyük Seramik Pano
(Nilüfer Belediyesi Arşivi)*

Her mezuna burs

Hayırsever sanayici Faik Çelik, Bursa'nın eğitim öğretimine kattığı Faik Çelik Kız Meslek Lisesi öğrencilerinden 4 yıllık lisans eğitimine başlayan mezunların tümüne burs vererek Türkiye'de bir ilki gerçekleştirmektedir.

Hayırsever işadamı Faik Çelik, eğitime yatırım yapmanın kutsal bir görev olduğuna inanmaktadır. "Bana göre eğitime yatırım yapmak kutsal bir görevdir" diyen işadamı Faik Çelik'in bu jesti okulundaki öğrencilerin başarısını da katlamıştır. ÖSYM verilerine göre meslek liselerinde 4 yıllık okul kazanmada Türkiye ortalaması yüzde 9.44 iken Faik Çelik Kız Meslek Lisesi'nde bu oran yüzde 27.28.

Faik Çelik Kız Meslek Lisesi'nden 2009-2010 eğitim-öğretim yılında mezun olan 55 öğrenciden 15'i 4 yıllık fakülteleri kazanınca Faik Çelik'in bursundan da yararlanmaya başlamışlardır.

SCHOLARSHIP FOR EVERY GRADUATE

A philanthropic businessman, Faik Çelik performed a first in Turkey by giving scholarship to all the students of Faik Çelik Vocational High School of Girls, which he endowed to the education system in Bursa, who won the right to study an undergraduate program in a university. Çelik believes that investing in education is a sacred duty. And this gesture of him topped the success of the students. According to ÖSYM (Student Selection and Placement Centre) statistics there was a percentage of 27.28 for winning an undergraduate program in Faik Çelik Vocational High School of Girls which was higher than the average percentage, 9.44, in Turkey.

15 of 55 students graduating from Faik Çelik Vocational High School of Girls in 2009-2010 academic year won Faik Çelik's scholarship when they could enter a 4-year undergraduate program.

Faik Çelik, Bursa Valisi Şehabettin Harput ve İl Milli Eğitim Müdürü Atilla Gülsar

En büyük bayrak, en yüksek direkte

Yıldırım Belediyesi, Ahmet Taner Kışlalı Meydanı'na Türkiye'nin en yüksek bayrak direğini dikmiştir. 80 metre yükseklikteki direkte 340 metrekarelik Türk Bayrağı dalgalanmakta ve kentin çok büyük yerinden görülmektedir.

The Largest Flag on the Longest Pole

The Municipality of Yıldırım put the Turkey's longest pole to Ahmet Taner Kışlalı Square. The 340 metres square Turkish flag on the 80 metres height pole waves and it is seen from most of the city.

(Yıldırım Belediyesi Arşivi)

Türkiye'nin en büyük skateparkı

Bursa Büyükşehir Belediyesi tarafından Yıldırım'da yaptırılan Skatepark ekstrem sporlar için özel bir merkezi oluşturmaktadır. Bursa Büyükşehir tarafından projelendirilen, paten, kaykay ve bmx sporlarının yapılabileceği bu merkez toplam 5 bin metrekarelik alanıyla Türkiye'nin en büyük kaykay parkıdır. Bursa Skatepark, Yıldırım'daki Kaplıkaya Cazibe Merkezi'nde Haziran 2010'da hizmete açılmıştır. Skatepark, Türkiye'nin en büyük, Avrupa'nın da 4. büyük tesisidir. Tesiste ayrıca 450 kişilik bir de tribün bulunmaktadır.

Burada paten, kaykay ve bmx sporları tamamen profesyonelce tasarlanan skateparkta yapabilmektedir. Kaplıkaya parkında 20 adet farklı kotlarda ve farklı eğimlerde tasarlanmış parkur bulunmaktadır.

Turkey's Biggest Skatepark

The Skatepark built by the Bursa Metropolitan Municipality in Yıldırım is a special centre for extreme sports. With its 5 thousand kilometres square land this centre is Turkey's biggest skateboard area. The Bursa Skatepark was opened in Kaplıkaya Cazibe Centre in June 2010. The skatepark is the biggest facility in Turkey, and the 4th biggest in Europe. In the facility there is also a grandstand for 450 people.

The skate, skateboard and BMX sports are practiced in the Skatepark which has been professionally designed. In the Kaplıkaya Park there are 20 circuits designed in different slopes.

*Skatepark
(Bursa Büyükşehir Belediyesi Arşivi)*

KAYNAKLAR - REFERENCES

1. AKGÜN, Necati:Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın Kuruluş ve Gelişimi.2002
2. AKKILIÇ, Yılmaz: Bursa Ansiklopedisi. 2002
3. ALAGÖZ, Hüseyin: Bursa Devlet Hastanesi 118. Hizmet Yılında. Bursa 1986
4. ALTINOK,Akın:Türkiye'nin İlk Kayak ve Dağcılık Kulübü "Bursa Dağcılık Kulübü".www.bursada-kultur.com
5. ALTUN,Şafak;SARIOĞLU,Cenk:Türk Popüler Tarihinde İlkler. Alfa Yayınları.2006
6. BURSA TİCARET VE SANAYİ Arşivi
7. BURSA ÇINARLARI:Ekohaber Gazetesi eki. 2007
8. BURSA EKONOMİ. BTO Yayını. S.225 Kasım.2006
9. BURSA HAKİMİYET GAZETESİ Arşivi.
10. BURSA KÜLTÜR SANAT VE TURİZM VAKFI Arşivi
11. BURSA NİLÜFER BELEDİYESİ Arşivi
12. BURSA YILDIRIM BELEDİYESİ Arşivi
13. DOSTOĞLU, Neslihan Türkün: Osmanlı Döneminde Bursa. AKMED Yayınları 2001
14. EDEBEY, Tevfik: Uludağ Dergisi. 8. sayı.1936
15. HAKİMİYET GAZETESİ: Tekstil Kongresi Başladı. 23/24/25 Mayıs 1967
16. HAKİMİYET GAZETESİ: Uludağ'daki Kayak Kursları. 28 Şubat 1 Mart 1955
17. HÜRRIYET GAZETESİ, DHA Arşivi.
18. KAMİL KOÇ KURUMSAL KATALOG: Bursa 2006
19. KANUNNAME-İ İHTİSAB-İ BURSA: Türk Standartları Enstitüsü. Ankara 2004
20. KAPLANOĞLU, Raif: Bursa'da İlkler. Bursa Hakimiyet Gazetesi.
21. KÖYMEN, Mehmet Altın: Neşri Tarihi, I.Cilt.2005
22. KUTER, Murat: Dünya'da, Osmanlı'da ve Türkiye'de Bursa'nın İlkleri. Bursa Hakimiyet Gazetesi.2004
23. MİLLİYET GAZETESİ Arşivi
24. ÖZDEMİR, Nezaket:Yüzyıl önce bisikletle Bursa. Bursa'da Yaşam. Kasım 2005
25. SANDALCI, Mert: The Postcards of Max Fruchtermann. Koçbank Yayınları 2000
26. ŞAPOLYO, B. Enver: Uludağ Dergisi 7. Sayı. 1936
27. RADİKAL: 28 Mart 2001
28. TEMEL BRİTANNİCA: Cilt11. Hürriyet Yayınları. s.81.1992
29. TEVFIK, Ahmed: "Velosipet ile bir cevelan/ 1900'e doğru İstanbul'dan Bursa'ya bisikletle bir gezi. Çeviren:Cahit Kayra. Türkiye İş Bankası Yayınları. 2006
30. TOLON Industrial Laundry Machines.1937-2000 Kataloğu.
31. ÜSKÜDARİ, Faruk: Eski Bursa'dan Notlar - Bursa Ticaret ve Sanayi Odası. 1972
32. YALMAN, Bedri: İnanç Turizmi Yılı 2000 - Bursa Defteri. Haziran 2000
33. <http://www.bursa.gov.tr>
34. <http://www.bursadagcilik.kulubu.com>
35. <http://www.kilic-kalkan.com>(Derleme:Göksenin İLERİ)
36. <http://www.kilickalkan.com>
37. <http://www.ogm-bursaobm.gov.tr>
38. <http://special.lib.gla.ac.uk>
39. <http://bursa.bel.tr>

KATKIDA BULUNANLAR

THE ONES WHO CONTRIBUTED TO THIS BOOK:

1. AKBEN, Turgut
2. AKKILIÇ, Yılmaz
3. ALAGÖZ, Hüseyin
4. ANTEL, Afif
5. DEMİRAÇ, Banu
6. ERDÖNMEZ, Ahmet
7. ENER, Adnan
8. GENCELLİ, Levent
9. GÖKÇEN, Şükûfe
10. GÜLEN, Ahmet
11. GÜLEZ, Sema
12. İSKENDEROĞLU, Yavuz
13. KAĞITÇIBAŞI, Ergun
14. KALELİ, Sena
15. KAPLANOĞLU, Raif
16. OĞUZOĞLU, Yusuf
16. SEYREK, Osman
17. TOLON, Cana
18. YALMAN, Bedri

YAZAR HAKKINDA

Dr.Murat Kuter, 1957 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaokulu İstanbul'da bitirdi. 1972 yılında babasının işi nedeniyle Bursa'ya yerleşti. Bursa Erkek Lisesi'ni bitirdi. Ardından Anadoluhisarı Spor Akademisi'nden mezun oldu.

Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü'nde Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri üzerine "Isınmanın anaerobik ölçümler üzerine etkisi" teziyle master ve "Farklı yoğunluktaki karbonhidratlı sıvı alımının kan şeker düzeyi, insülin ve aerobik güce etkisi" konulu teziyle de doktora yaptı.

17 bilimsel makalesi bulunan Dr.Murat Kuter'in yayınlanmış 10'u bilimsel, 15 kitabı bulunmaktadır.

1975 yılında Bursa'da öğrencilik yaptığı dönemde gazeteciliğe başlayan Dr.Murat Kuter, sırasıyla, Haber, Doğru Hakimiyet, Bursa hakimiyet, Bursa Haber, Olay ve Bursa hakimiyet gazetelerinde çalıştı.

Şu anda Bursa hakimiyet gazetesi köşe yazarlığı yapan Dr. Murat Kuter, aynı zamanda eşi Prof. Dr. Füsün Öztürk Kuter ile birlikte kurduğu KUTER Yayıncılık ve Tanıtım Hizmetleri Ltd. Şti'nin Genel Müdürlüğü'nü yapmaktadır. Kuter, BUSİAD ve BUTTİM'in iletişim danışmanlığını da yapmaktadır.

Dr.Murat Kuter, aynı zamanda Yalın Enstitü Derneği Bursa Temsilcisi'dir.

ABOUT THE AUTHOR

Dr. Murat Kuter was born in Istanbul in 1957. He finished the primary and Middle School in Istanbul. Then because of his father's job he moved to Bursa in 1972. He completed his high school education at Bursa Boys' High School (Bursa Erkek Lisesi). Later, he graduated from the Anadoluhisarı Sports Academy (Anadolu Hisarı Spor Akademisi).

After that he did a master's and doctorate in Marmara University Public Hygiene Sciences Institute (Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü). The title of his master's thesis was "The Effect of Warm-Up on Anaerobic Measurements" and doctorate thesis "The Effect of Carbohydrate Liquids Intake with Different Densities to the Level of Blood Sugar, Insulin, and Aerobic Power".

Having 17 scientific articles Dr. Murat Kuter has 15 books, 10 of which are scientific.

He has worked as a journalist since the year 1975 and worked for the Haber, Doğru Hakimiyet, Bursa Hakimiyet, Bursa Haber, Olay and Bursa Hakimiyet newspapers respectively.

Dr. Murat Kuter, who is a columnist of Bursa Hakimiyet newspaper at present, is the General Manager of KUTER Publishing and Presentation Services Limited Company at the same time which he founded with his wife, Prof. Füsün Öztürk Kuter. Kuter is the communication consultant of BUSİAD (Bursa Industrialists and Businessmen Association) and BUTTİM (Bursa International Textile and Trade Centre).

Dr. Murat Kuter is also the representative of Lean Institute in Bursa.

Tarihe Yön Veren Kent

BURSA

The City That Shapes The History